

IOAN SPIRU

ARHEOLOGIE ȘI NUMISMATICĂ ÎN JUDEȚUL TELEORMAN

Editura Ordessos

IOAN SPIRU

**ARHEOLOGIE ȘI NUMISMATICĂ
ÎN JUDEȚUL TELEORMAN**

- ARTICOLE, STUDII ȘI NOTE -

IOAN SPIRU

**ARHEOLOGIE ȘI NUMISMATICĂ
ÎN JUDEȚUL TELEORMAN**

- ARTICOLE, STUDII ȘI NOTE -

Volum îngrijit de Pavel Mirea

PUBLICAȚIILE MUZEULUI JUDEȚEAN TELEORMAN

(IX)

Editura Ordessos

2014

PUBLIKAȚIILE MUZEULUI JUDEȚEAN TELEORMAN

(IX)

Editorul seriei: Pavel Mirea
Tehnoredactare: Floriana Otomega
Prelucrare ilustrații: Liviu Nicolescu
Corectură: Corina Jordan
Copertă: Pompilia Zaharia

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SPIRU, IOAN

Arheologie și numismatică în județul Teleorman / Ioan Spiru; introd.:

Pavel Mirea. - Pitești: Ordessos, 2014

ISBN 978-606-8604-09-1

I. Mirea, Pavel (pref.)

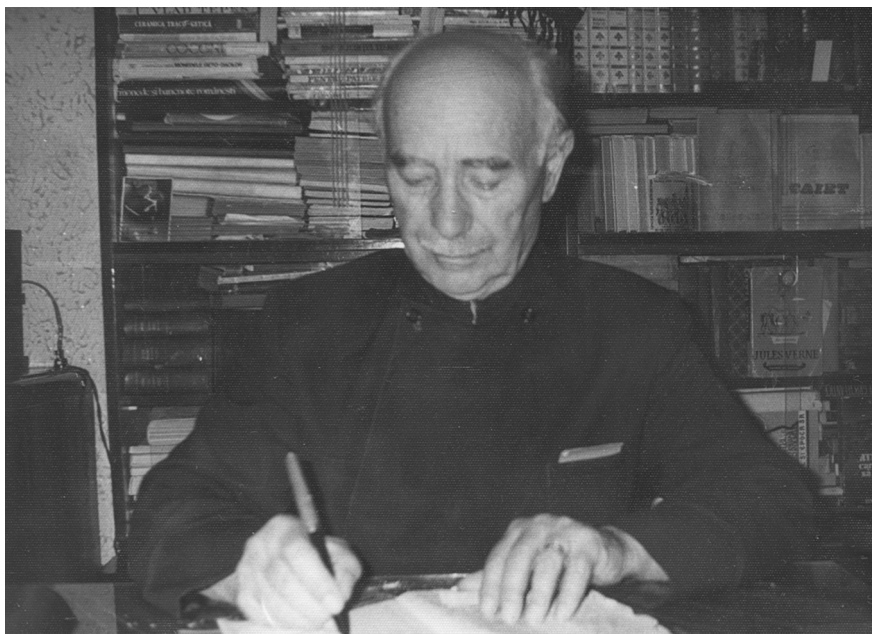
902(498-35 Teleorman)

Acest volum a fost editat cu sprijinul financiar al Muzeului Județean Teleorman și al familiilor Angelescu și Spiru.

©Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate Muzeului Județean Teleorman

ISBN 978-606-8604-09-1

In memoriam, la 100 de ani de la naștere

Preot Ioan Spiru (2 nov. 1914 - 20 febr. 1995)

Motto

*Dacă Egiptul este un dar al Nilului,
Teleormanul arheologic este un dar al
celor 16 cursuri de apă care îl străbat.*

Prof.
Ioan Spînu

CUPRINS

Lista abrevierilor	IX
În loc de introducere (<i>Pavel Mirea</i>)	XIII

Arheologie

Așezări străvechi în raionul Roșiorii de Vede	1
Câteva descoperiri paleolitice și neolitice în Raionul Alexandria	18
Cercetări și descoperiri arheologice în jud. Teleorman	20
Fibule descoperite în județul Teleorman	28
Descoperiri arheologice în județul Teleorman	30
<i>Tell</i> -ul gumelnițean de la Plosca, județul Teleorman	38
File de istorie teleormăneană	42
Satul Nanov și crucile sale	117

Numismatică

Câteva descoperiri monetare în raioanele Roșiorii de Vede și Vârtoapele (regiunea București)	123
Monede bătute la Sadagura, găsite în Muntenia	124
Descoperiri monetare în raionul Alexandria	125
Tezaurul de monede antice descoperit la Frăsinet, județul Teleorman ...	127
Tezaurul monetar feudal de la Ulmeni - Teleorman	129
Informații asupra circulației monetare în județul Teleorman în secolele XIV-XIX	133

Inedite

O donație de monede din sec. XIX în colecția muzeului raional Alexandria	138
Contribuții ale județului Teleorman în numismatica Română	141
Noi descoperiri monetare în zona orașului Videle - jud. Teleorman ...	147
Ce a însemnat pentru mine Societatea Numismatică Română	150

Note de drumeție

Pe drumuri, ulițe și viroage teleormănene	153
Excursie arheologică	156
Excursie arheologică la „Râpe”	159

Varia

Fragmente din interviul susținut în cadrul emisiunii TV „Clio”	162
--	-----

Anexe

Lista publicațiilor (arheologie și numismatică)	167
Memoria imaginilor – preot Ioan Spiru, arheolog, numismat, publicist	171

LISTA ABREVIERILOR

Antiquity	Antiquity. Department of Archaeology, Durham University, Great Britain.
BSNR	Buletinul Societății Numismatice Române, București.
CAMNI	Cercetări Arheologice. Muzeul Național de Istorie a României, București.
CN	Cercetări Numismatice. Muzeul Național de Istorie a României, București.
CreștCol	Creșterea Colecțiilor. Caiet Selectiv de Informare. Cabinetul Numismatic al Bibliotecii Academiei Române, București.
Crisia	Crisia. Muzeul Țării Crișurilor, Oradea.
Dacia	Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie, București (1924-1947).
Dacia NS	Dacia. Revue d'archéologie et d'histoire ancienne, Nouvelle Serie, București.
DIVR	Dicționar de Istorie Veche a României, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1976.
Izvestia	Bulletin de l'Institut Archéologique Bulgare, Sofia.
MemAntiq	Memoria Antiquitatis. Complexul Muzeal Județean Neamț, Piatra Neamț.
Materiale	Materiale și Cercetări Arheologice, București (1953-1970).
RevMuz	Revista Muzeelor, București.
SCIV(A)	Studii și Cercetări de Istorie Veche (și Arheologie), București.
SCN	Studii și Cercetări Numismatice, București.
SMIM	Studii și Materiale de Istorie Medie, București.
Thraco-Dacica	Thraco-Dacica. Institutul Român de Tracologie, București.

ÎN LOC DE INTRODUCERE

Continuând tradiția unor slujitori ai lui Dumnezeu, preotul Ioan Spiru s-a străduit să adune dovezi ale existenței umane prin locurile pe unde voia divinității și viața l-au purtat. Consecvent în cercetările sale, a descoperit pe meleagurile teleormănene numeroase așezări omenești atribuite mai multor epoci: epoca neolitică, epoca metalelor, epoca geto-dacică, epoca migrațiilor timpurii, epoca medievală. De altfel, despre vestigiile arheologice de aici, despre prezența omului încă din preistorie, spunea, metaforic, următoarele: *„Dacă Egiptul este un dar al Nilului, Teleormanul arheologic este un dar al celor 16 cursuri de apă ce-l străbat“*.

Primele cercetări au fost legate însă de satul Surdulești, aflat, în prezent, în județul Argeș. Numit aici preot în toamna anului 1940 a fost preocupat, de la început, de istoria și vechimea locurilor ce-l adoptaseră. Șase ani mai târziu, în 1946, a participat, alături de arheologul Mircea Petrescu-Dîmbovița, la prima sa săpătură arheologică, pe *tell*-ul gumelnițean cunoscut sub numele de „Măgura din Izlaz”. Ulterior, împreună cu specialiști de la Muzeul din Pitești, a efectuat sondaje arheologice pe valea Bălăcelului, într-o așezare din sec. VIII-X d.Hr.

După 1 august 1954, dată la care a fost mutat ca preot la Alexandria, Ioan Spiru a devenit un statornic colaborator al muzeului care la vremea aceea fusese înființat de abia doi ani (1 mai 1952). Despre colaborarea cu această instituție, afirma: *„Am fost permanent legat de muzeul din Alexandria, fiind mâna dreaptă a foștilor directori Emilia Rozenthal, Florian Neagu, Alexandru Marinescu, Cornel Beda, Rodica Popa și Ecaterina Țânțăreanu, transformând muzeul într-un adevărat locaș de cultură și înscriind, în același timp, județul Teleorman în circuitul*

*muzeul cu obiectele descoperite și cu peste 2300 de monede, tezaur sau descoperiri întâmplătoare”.**

Pe parcursul a peste 40 de ani a fost alături de arheologii ce și-au îndreptat atenția asupra Teleormanului: Constantin Nicolaescu-Plopșor, Mircea Petrescu-Dîmbovița, Nicolae Constantinescu, Constantin Preda, Bucur Mitrea, Maria Comșa, Eugen Comșa, Alexandru Păunescu, Emil Moscalu, Dumitru Berciu, ș.a., nume de prestigiu ale cercetării românești, majoritatea de la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” din București, institut cu care a colaborat în mod constant.

O parte a rezultatelor cercetărilor sale au fost publicate în reviste de specialitate precum: „Studii și Cercetări de Istorie Veche“, „Materiale și Cercetări Arheologice“, „Cercetări Arheologice“, „Studii și Cercetări Numismatice“, „Buletinul Societății Numismatice Române“. Dintre studiile și articolele apărute în aceste publicații pot fi amintite: *Așezări străvechi în raionul Roșiori de Vede, Cercetări și descoperiri arheologice în județul Teleorman, Descoperiri monetare în raionul Alexandria, Informații asupra circulației monetare în județul Teleorman* etc. Preocupările sale au fost aduse la cunoștința publicului cititor prin numeroase articole apărute în presa locală și centrală. Personalitate polivalentă, preotul Ioan Spiru a fost autorul, pe parcursul a aproape 60 de ani, a cca. 250 de articole de arheologie, numismatică și istorie, literatură laică și religioasă, artă, filatelie, precum și proză scurtă, poezie, schițe umoristice și epigrame. Se adaugă o serie de alte studii, articole și însemnări, precum și șase volume cu caracter autobiografic, toate rămase în manuscris.

* Ioan Spiru, *Monografia satului Surdulești*, seria Publicațiile Muzeului Județean Teleorman, VIII, Ed. Ordessos, Pitești, 2013, p. 139.

Activitatea sa a fost apreciată de Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” din București și de Muzeul Național de Istorie a României. Filiala Numismatică Caracal i-a oferit Diploma de Onoare în anii 1981, 1983, 1986 și 1987 iar Inspectoratul pentru Cultură al județului Teleorman ** i-a decernat, în 1991, Premiul „I. D. Ștefănescu” pentru cercetare istorică.

Volumul de față reunește toate articolele de arheologie și numismatică publicate de-a lungul anilor în prestigioase reviste ale Academiei Române sau ale Muzeului Național de Istorie a României. Sunt prezentate și două articole de numismatică, inedite, dar și o comunicare susținută în cadrul simpozionului organizat de Secția Caracal a Societății Numismatice Române, la 18 septembrie 1988, precum și discursul ținut în Aula Academiei Române, la 18 noiembrie 1993, cu ocazia aniversării a 90 de ani de existență a Societății Numismatice Române.

În continuare, cele trei note de drumeție, de asemenea inedite, sunt mai mult decât simple note de periegeză arheologică, trădând firea de deosebită sensibilitate a autorului și bucuria acestuia de a se afla în mijlocul naturii atunci când „dorul de cioburi” îl chema, fiind o pledoarie pentru cunoașterea frumuseților locurilor din imediata noastră vecinătate, de multe ori surprinzătoare prin insolitul lor, dar și a urmelor trecutului.

Lucrarea se încheie cu fragmente din interviul susținut în cadrul emisiunii TV „Clio”, la data de 7 februarie 1994.

Lista publicațiilor articolelor de arheologie și de numismatică, atât cele apărute în lucrări de specialitate cât și cele de popularizare, completează lucrarea.

** În prezent, Direcția Județeană pentru Cultură Teleorman.

O adevărată „memorie a imaginilor” dedicată celui care a fost preotul Ioan Spiru, cuprinde 42 de fotografii din activitatea sa arheologică și numismatică și cu unele materiale arheologice descoperite de acesta, precum și un portret desenat de Teodor Șerbănescu.

Un loc special a fost acordat „Repertoriului arheologic și numismatic al județului Teleorman”, ce este republicat cu această ocazie. Inițial, lucrarea a apărut, postum, într-un volum ce a reunit și alte studii și articole legate de istoria sau viața religioasă a județului***. În ceea ce privește republicarea acestui repertoriu, trebuie făcute câteva observații asupra unor modificări de formă și nu de fond, survenite asupra lucrării inițiale, a unor inevitabile erori, multe datorate dactilografierii manuscrisului original. Astfel, s-a procedat la o ordonare a unităților administrative, orașe, comune și sate, așa cum sunt în prezent, fiind păstrată ordinea inițială, respectiv așezări urbane și așezări rurale. A fost stabilită o cheie a repertoriului urmărind: repere hidrografice pentru fiecare unitate administrativă, menționarea numelui vechi al localității acolo unde acesta a fost schimbat, ordonarea cronologică a descoperirilor și menționarea completă a numelor proprii. După confruntarea cu manuscrisul original, a fost redusă ambiguitatea unor fraze iar acolo unde acest lucru nu a fost posibil, s-a hotărât eliminarea lor. Deasemenea, s-a trecut la abordarea unui sistem de note unitar, sub forma notelor de subsol, precum și la citarea completă a bibliografiei cunoscută, la nivelul anului 1995, pentru fiecare punct. Nu au fost incluse la notele bibliografice articolele de popularizare. Comentariile editorului au fost introduse acolo unde s-a considerat necesar, prin note distincte, de subsol.

*** Ioan Spiru, *File de istorie teleormăneană*, Ed. Teleormanul Liber, Alexandria, 1996.

Autorul a făcut efortul de a duce la bun sfârșit lucrarea reprezentată de acest repertoriu arheologic și numismatic în care erau tratate, rând pe rând, descoperirile arheologice și monetare efectuate, de-a lungul anilor, în cele cinci orașe și peste 160 de sate teleormănene. Repertoriu se constituia ca o bază de plecare, bază de care și astăzi specialiștii beneficiază în cadrul cercetărilor sistematice întreprinse. În jurnalul personal pe anii 1994 - 1995, ultima însemnare a fost făcută pe data de 19 ianuarie 1995. Iată care era aceasta: „*Am început lucrul, ajutând o dactilografă, la cartea ce voiesc să o scot prin Inspectoratul de Cultură. Inima a cam slăbit de atâta efort*”. Peste o lună, la 20 februarie, părintele Ioan Spiru avea să treacă la cele veșnice, la venerabila vârstă de 81 de ani. Cu doar trei zile înainte fusese terminat de dactilografiat manuscrisul a ceea ce avea să devină prima încercare de repertoriu arheologic al județului Teleorman, fără ca să mai poată face corectura finală...

Cu o deosebită răbdare și pricepere, părintele Ioan Spiru a reușit să insufle și să cultive și altora pasiunea sa pentru arheologie și numismatică, printre care și semnatarului rândurilor de față, ce îl consideră, cu respect și recunoștință, un adevărat părinte spiritual.

Astfel, prin editarea acestui volum, încercăm să-i aducem un pios omagiu, acum, când se împlinesc 100 de ani de la nașterea sa.

Pavel Mirea

Alexandria, octombrie 2014

AȘEZĂRI STRĂVECHI ÎN RAIONUL ROȘIORII DE VEDE

(Materiale și Cercetări Arheologice, V, 1959, p. 695-707)

Prin Raionul Roșiorii de Vede din partea de vest a regiunii București curge râul Vedea, care primește ca afluenți, pe teritoriul raionului, pâraiele Bratcov, Tecuci și Burdea. Pârâul Urlui, aflat în partea de sud-vest a raionului, se varsă în Dunăre, iar spre est curg pâraiele Tinoasa și Apa Câinelui (Tina).

Atât pământul (cernoziom și sol roșu de pădure destul de productiv), cât și cursurile de apă, destul de numeroase, cu văi adânci și largi, au favorizat așezările omenești (fig. 1). De aceea, pe întreaga întindere a raionului se găsesc răspândite numeroase urme ale unor străvechi așezări omenești, cunoscute de localnici sub denumirile de „măguri”, „gorgane”, „cetăți” etc.

Încă din secolul trecut, unii dintre primii noștri arheologi (C. Bolliac, D. Butculescu, Gr. Tocilescu și alții) au fost atrași să cerceteze aceste străvechi așezări omenești. Mai târziu și monografiștii locali au amintit în măsura cunoștințelor, în lucrările lor și au inserat date despre asemenea așezări sau descoperiri arheologice¹.

Dorind să aduc o modestă contribuție la cunoașterea amănunțită a așezărilor străvechi din cuprinsul raionului mi-am propus să-l cercetez în întregime, ca și împrejurimile lui, punând astfel la îndemâna arheologilor date noi și amintind totodată datele ce se găsesc în alte lucrări. Rezultatele acestor periegeze au fost destul de bogate, reușind să identifice așezări noi, să verifice altele deja cunoscute și lucrările citate, ca și în manuscrisele de la Biblioteca Academiei R.P.R.² și, în limita posibilităților, să precizeze încadrarea lor cronologică. Obiectele adunate cu prilejul cercetărilor au fost predate, în parte, Muzeului Național de Antichități, iar restul, Muzeului Raional din Alexandria.

În expunerea de față, în prezentarea descoperirilor m-am condus după cursurile de apă ce traversează raionul și împrejurimile lui, de la nord-vest spre sud-est.

¹ Pantele Georgescu, *Dicționar geografic al jud. Teleorman*, București, 1897; Petre Stroescu, *Orașul Roșiorii de Vede*, Alexandria, 1933, Ioan N. Staicu, *Așezările jud. Teleorman*, Turnu Măgurele, 1939.

² Manuscrisul nr. 229, 274 și 5137 de la Biblioteca Academiei R.P.R.

I. VALEA PÂRÂULUI URLUI

BELITORI

1. La aproximativ 8 km spre nord-vest de comuna Belitori, în apropierea drumului dintre Roșiorii de Vede și comuna Băsești, în apropierea pârauului Urlui, se află ruinele unui castru roman, care se afla lângă valul de pământ roman (limesul Transalutan). Castrul este amintit în diverse lucrări³.
2. În partea de sud a satului, spre comuna Pârlita, la circa 60 m de șoseaua dintre aceste sate, pe un teren plan, este o mică măgură având dimensiunile de circa 30 x 30 m. Fragmente ceramice puține, din pastă roșcată, fără ornamente. Dată incertă.
3. Tot în Belitori, în anul 1944 s-a găsit un tezaur de monede de argint întregi și fragmentare ale cetății Dyrrhachium. Locul descoperirii se afla pe terasa joasă a pârauului Urlui. În apropiere s-au descoperit rare fragmente ceramice geto-dacice⁴.

PÂRLITA

La școala elementară din sat se păstrează diferite piese de silix, fragmente ceramice și obiecte de os găsite pe teritoriul comunei. În malul drept al pârauului Urlui se găsesc oase de animale fosile.

BROȘTEANCA

La nord-est de sat, spre satul Pârlita, în dreptul șoselei este o terasă parțial surpată, pe care se află resturile unei așezări din a doua epocă a fierului. S-au adunat fragmente ceramice de vase de culoare cenușie lucrate la roată.

În apropiere este o carieră de nisip în malurile căreia sunt oase de animale fosile.

La școala elementară din sat se păstrează câteva fragmente ceramice, olane etc.

BOGDANA

Pe teritoriul acestui sat sunt numeroase măguri menționate și în alte lucrări. Unii autori vorbesc despre faptul că „se găsesc aici silixuri preistorice”⁵. În malurile pârauului Urlui, în numeroasele cariere de nisip dintre satele Bogdana și Margareta (r. Alexandria), am găsit numeroase oase de animale fosile, din care am depus o parte și la Muzeul Raional din Alexandria.

³ „Pe capătul unui delușor așezat între valea Urlui și șoseaua care duce de la Băsești la Roșiorii de Vede, e un castru de mărime 64x94 pași”; D. Tudor, *Oltenia Romană, București*, 1942, p. 227.

⁴ Ion Nestor, *Raport asupra cercetărilor arheologice din comuna Belitori*, în Raport de activitate al Muzeului Național de Antichități pe anii 1942 și 1943, București, 1944, p. 57-60.

⁵ Pantele Georgescu, op. cit., p. 37.

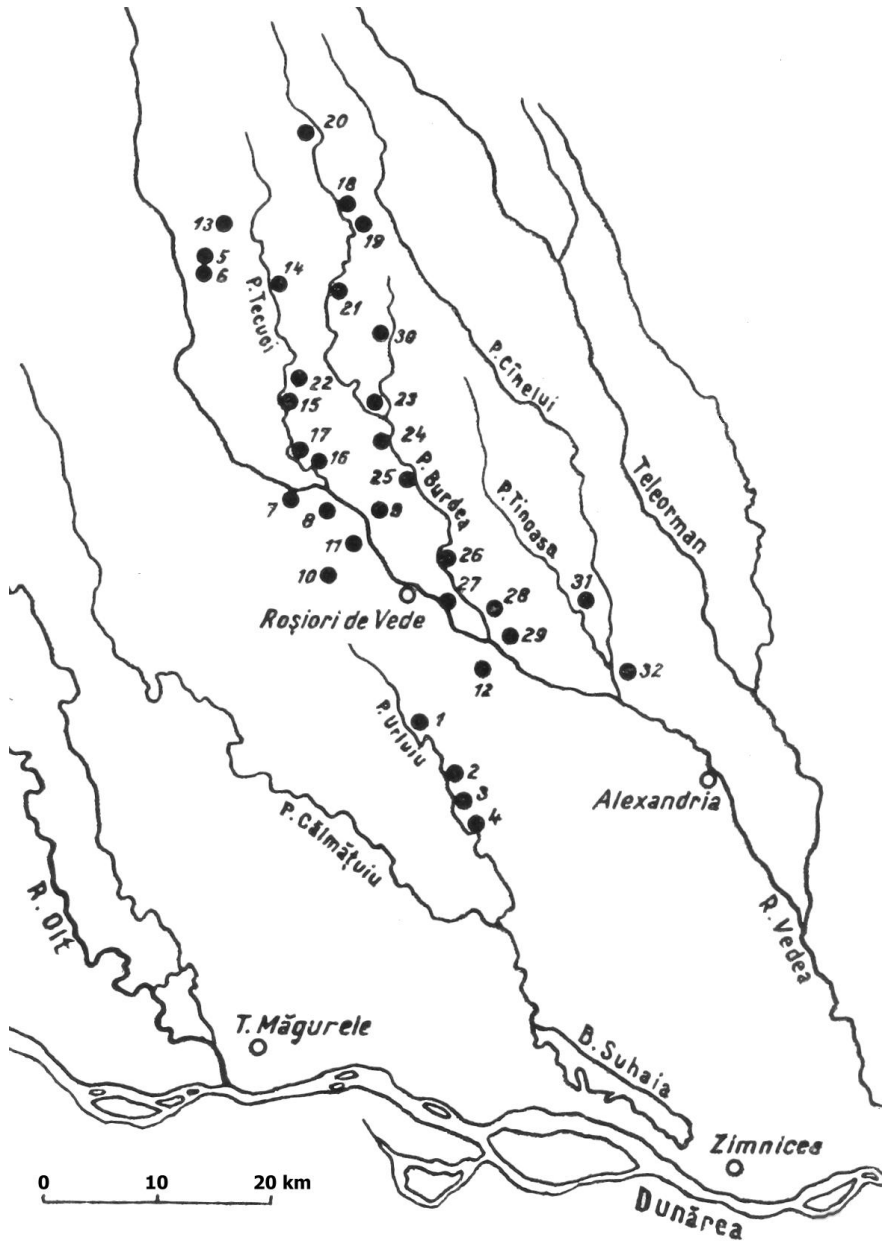

Fig. 1. – Harta raionului Roșiori de Vede și a împrejurimilor, cu localitățile menționate în textul acestui articol: 1 Belitori; 2 Pârlita; 3 Broșteanca; 4 Bogdana; 5 Tufenii din Deal; 6 Tufenii din Vale; 7 Bălțați; 8 Gresia; 9 Papa; 10 Măldăieni; 11 Scrioaștea; 12 Peretu; 13 Măzăceni; 14 Tecuci-Kalinderu; 15 Merișani; 16 Însurăței; 17 Didești; 18 Miroși; 19 Surdulești; 20 Burdeni; 21 Balaci; 22 Dobrotești; 23 Beuca; 24 Drăcșănei; 25 Odobeasca; 26 Drăgăneștii de Pădure; 27 Meri-Goala; 28 Dulceanca; 29 Albești; 30 Zâmbreasca; 31 Licuriciu; 32 Mavrodin.

II. VALEA RÂULUI VEDEA

TUFENII DIN DEAL

La circa 2 km nord-vest de sat, în apropierea luncii râului Vedea se află o măgură cu întinderea de câteva hectare, cunoscută sub denumirea de „Măgura Șarpelui”⁶. Pe suprafața ei am găsit puține fragmente din epoca neolitică.

TUFENII DIN VALE

În curtea fostului învățător Tănăsescu, acum câțiva ani s-au găsit oseminte omenești și vârfuri de săgeți. Dată incertă.

BĂLȚAȚI

În dreptul satului, în malul drept al râului Vedea, s-au descoperit oase de animale fosile.

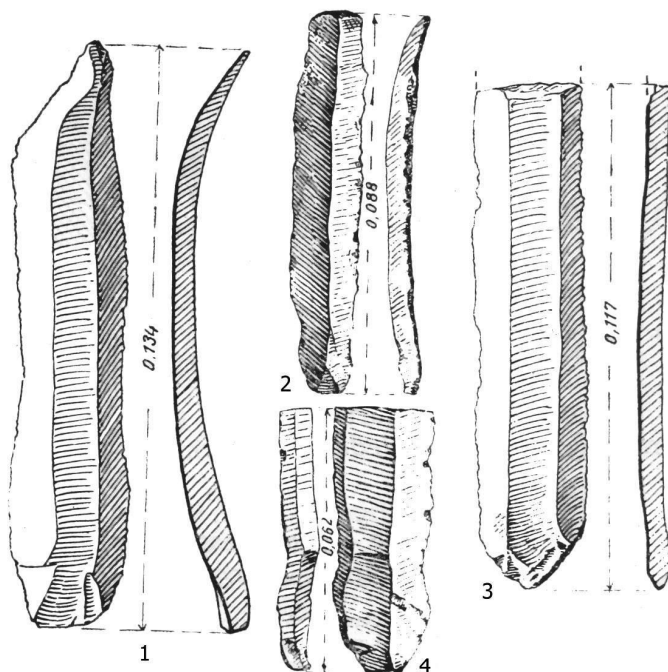

Fig. 2. – Surdulești: unelte de silex

GRESIA

În preajma bisericii din sat se află o măgură având dimensiunile de 30 x 20 m. S-au găsit fragmente ceramice din timpul comunei primitive.

Pe malul drept al râului, în apropiere de sat, se văd urmele castrului roman⁷.

⁶ Petre Stroescu, op. cit., și I.N. Staicu, op. cit.; vezi și răspunsul înv. Dobre Andreescu: „e ca de 36 de stânjani înălțime, de 50 stânjani lățime și 189 stânjani lungime...”, manuscrisul nr. 229 de la Biblioteca Academiei R.P.R.

⁷ „Cetatea are o formă rectangulară, lățimea ei spre nord și spre sud e de 90 m, lățimea de 70 m și suprafața ei de 6300 m². Înălțimea șanțului cetății e de 4 m”; citat după Grigore Tocilescu, *Fouilles et recherches archeologiques en Roumanie*, p. 125; „Am mai descoperit un loc ce poartă numirea de troian ce se începe din lunca Vedei, adică din cătunul Gresia și merge până ce dă în apa Dâmbicului”, în răspunsul înv. M. Ionescu, manuscrisul nr. 229 de la Biblioteca Academiei R.P.R.; D. Tudor, *Oltenia Romană*, București, 1942, p. 227.

PAPA

La circa 300 m înspre sud vest de sat, în lunca Vedei, se află un tell de aproximativ 50x50 m. Am cules de pe el piese de silex, fragmente ceramice și bucăți de lipitură arsă. Materialele sunt de tip Gumelnița.

MĂLDĂIENI

La est de comună, pe malul drept al râului Vedei, se văd urmele valului roman⁸ (Limesul Transalutan).

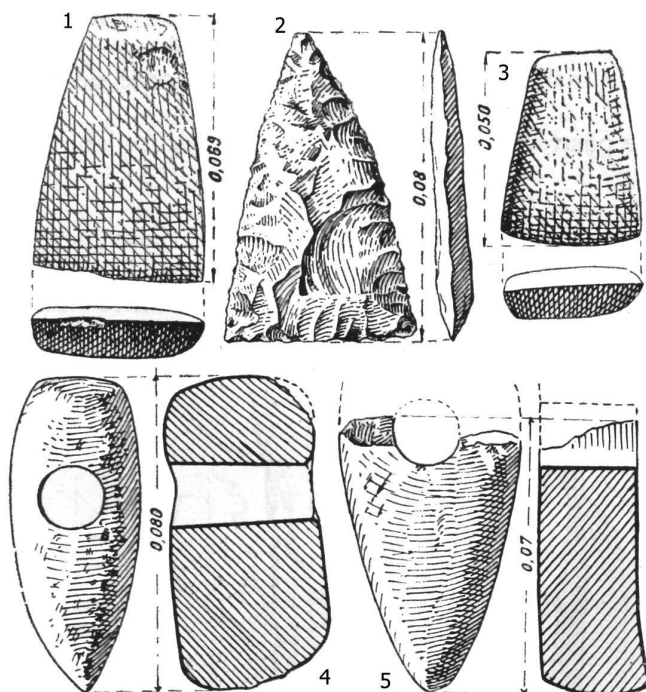

Fig. 3. – Surdulești. 1 și 3, dălțițe de piatră; 2, vârf de săgeată de silex, 4 și 5 topoare de piatră perforate.

SCRIOAȘTEA

La apus de sat se cunosc urmele valului roman⁹ (Limesul Transalutan).

ROȘIORII DE VEDE

În apropierea orașului – în partea dinspre SSE, lângă drumul ce duce spre Belitori, se află o cetate de pământ de formă rotundă, cunoscută sub numele de „Cetatea Cazacilor”¹⁰. Cetatea ocupă o întindere destul de mare de teren și împrejurul ei se văd și azi șanțurile care o înconjură. Nu departe de ea se mai află două

⁸ „Pe la est de comună trece drumul lui Traian, căruia localnicii îi zic Troianul și ale cărui urme se distrug bine în această parte” în *Marele Dicționar Geografic al României*, 1904, p. 270.

⁹ „Originea Troianului este la distanța de 230m de cetățuie (cătunul Gresia) plecând de aici drept spre sud, trece pe muchia dealului spre de comuna Scrioaștea” (în manuscrisul nr. 229 de la Biblioteca Academiei R.P.R).

¹⁰ „Diametrul cetății 260 m cuprinzând 11 pogoane (53066 m), altitudine 104 m. Șanțul de 8 m. La N și S două părți. La 20 m înaintea porții de nord, există un val de 4 m înălțime, iar la 25 m înăuntru de la poarta de nord, există un val de 4 m înălțime, iar la 25 m înăuntru de la poarta de nord, există o depresiune circulară de 2 m, diametru, probabil fântâna” (în P. Stroescu, op. cit., p. 27-28).

măguri mult mai mici, una în stânga și alta în dreapta șoselei dintre Roșiorii de Vede și Belitori.

PERETU

Între Roșiorii de Vede și satul Peretu, în lunca râului Vedea, în apropiere de confluența lui cu pârâul Bratcov, sunt o serie de măguri. Unele au și nume: măgura „Palanca”, măgura „Livezii” etc. Din materialul ceramic cules, am dedus că aparțin epocii neolitice.

Nu departe de sat, spre S de comuna Plosca, se disting și astăzi, pe alocuri, urmele valului roman de sud. El trecea pe la sud de Roșiorii de Vede, între Peretu și Plosca și se continuă până în apropiere de Giurgiu. Localnicii numesc acest val: „Brazda lui Novac”¹¹.

III. VALEA PÂRĂULUI TECUCI

MĂZĂCENI

La est de sat, pe locul „Băligar”, pe coasta de lângă valea pârâului Tecuci, pe o întindere destul de mare de teren se găsesc fragmente ceramice din vase de pastă cenușie și cărămizie, cu buza răsfrântă. Aceste materiale datează din a doua epocă a fierului¹².

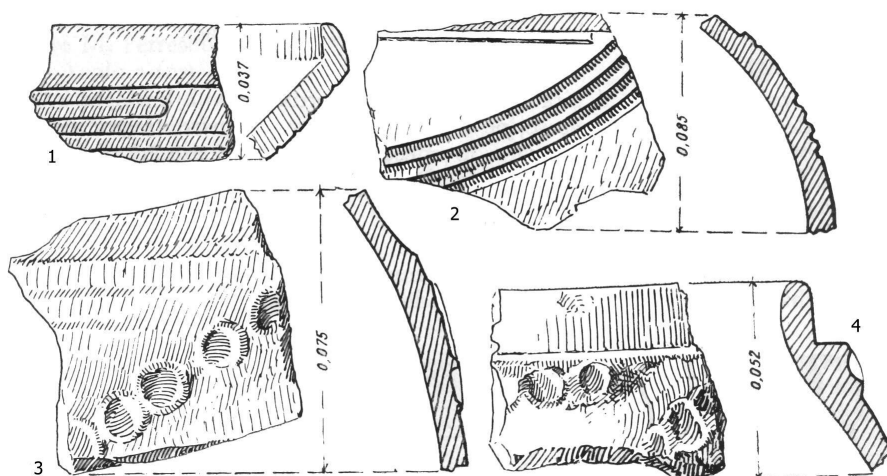

Fig. 4. – Surdulești. Fragmente ceramice de tip Gumelnița.

¹¹ „Spre miazăzi de comună există un șanț ce poartă denumirea de Brazda lui Novac... în lățime de aproape 3 m și înălțime de 1 m” (Gr. Tocilescu, op. cit. p. 128).

¹² „Spre răsărit de comună este o siliște de sat vechi și sunt 20 gropi de bucate la adâncimea de 6 palme, cam 8 palme, iar numirea satului se poartă Băligaru” (răspunsul înv. Stanciu Voicu, în manuscrisul nr. 229 de la Biblioteca Academiei R.P.R.).

TECUCI-KALINDERU

În lunca pârâului Tecuci, la circa 3 km spre est de satul Tufeni, se află un tell de 60x50 m, numit de localnici „satul vechi”. Chiar la suprafață se găsesc fragmente ceramice, silexuri, lipitură arsă etc. Resturile acestea dovedesc existența unei așezări neolitice aparținând culturii Gumelnița.

La circa 3 km SSV de sat, spre satul Dobrotești, în valea pârâului Tecuci, se află un tell numit de localnici „Măgura lui Mieluș”. Are aproximativ 5 m înălțime și suprafața de 60x40 m. Resturile adunate și, mai ales, fragmentele ceramice indică o așezare neolitică aparținând culturii Gumelnița¹³.

Tot lângă această comună și anume, la circa 2 km spre est, în valea pârâului Bălăcel, se găsesc urmele unei așezări, care, după materialul găsit, ar aparține epocii migrațiunilor. Așezarea e cunoscută sub denumirea de „Catargic”¹⁴.

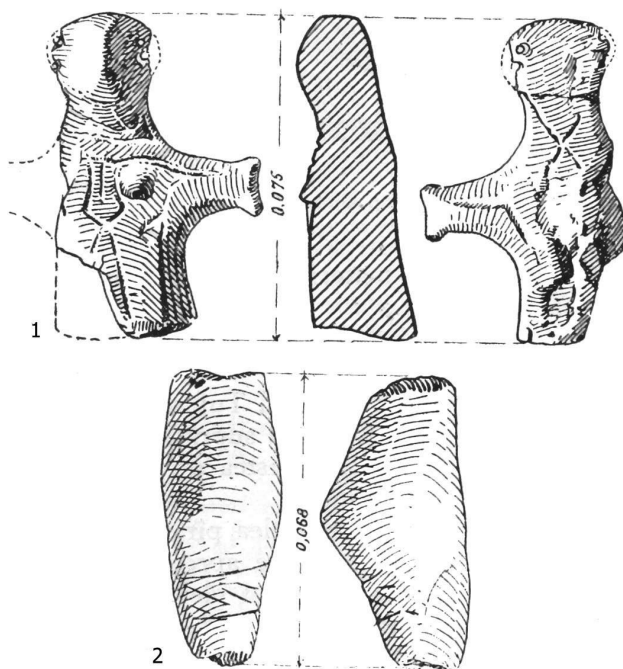

Fig. 5. – Surdulești. Figurine antropomorfe de lut ars.

localnici „troian”. El pornește de sub malul stâng al apei, unde am identificat așezarea amintită și traversează toată lunca pârâului. Lărgimea lui este de

MERIȘANI

Pe malul stâng înalt al pârâului Tecuci, în apropierea satului, pe o întindere destul de mare, am găsit resturi materiale și, în special, fragmente ceramice, lipitură arsă și o jumătate dintr-un topor de piatră lung de 6 cm, cu gaură de înmănușare, care dovedesc existența unei așezări omenești din a doua epocă a fierului. Pe același loc s-ar fi găsit și monede. În lunca pârâului Tecuci se află un val de pământ numit de

¹³ Pantele Georgescu, op. cit., p. 121. El o numește „o cetate de pământ”.

¹⁴ Ion N. Staicu, op. cit. p. 220. El spune că aici ar fi fost vatra veche a satului Tecuci-Kalinderu.

aproximativ 3-4 m și înălțimea de circa 2 m. El se aseamănă cu valul de la Balaci.

INSURĂȚEI

Tot pe malul stâng al pârâului Tecuci și la aproximativ 2 km spre sud de așezarea descrisă mai sus se găsesc, pe o întindere destul de mare, fragmente ceramice și bucăți de lipitură arsă, care dovedesc existența unei așezări din a doua epocă a fierului. În partea de sud a așezării se pot vedea urmele unor șanțuri. Pe același loc s-au găsit monede.

DIDEȘTI

La ieșirea din satul Însurăței, spre comuna Didești, în malul stâng al pârâului Tecuci, chiar lângă pod, se vede un strat de pământ conținând multă cenușă. În el se găsesc resturi ceramice lucrate la roată și smălțuite. Siliștea datează din epoca feudală.

IV. VALEA PÂRÂULUI BURDEA

MIROȘI

În sat, în spatele SMT-ului, într-o vâlcea care dă în lunca pârâului Burdea, se află „Măgura Jidovilor”, de 4-5 m înălțime. Ea este acoperită cu un strat de pietriș și are forma aproape rotundă. La baza ei, într-o groapă de unde se ia pământ pentru lipit, am găsit câteva oscioare.

La aproximativ 2 km spre N NV de sat, în valea pârâului Burdea, pe locul numit „Leși”, pe o întindere de teren destul de mare, se găsesc multe fragmente ceramice, cărămizi, zgură etc. Localnicii spun că acolo a fost vatra satului în vechime.

În grădina locuitorului Constantin Vasilescu din Miroși s-au găsit numeroase așchii de silex. Locul acesta coboară în pantă spre lunca pârâului Burdea. Pare a fi fost aici o așezare din vremea comunei primitive.

SURDULEȘTI

În acest sat am avut posibilitatea să identific până acum cele mai multe așezări din tot raionul. În anul 1945 am descoperit un *tell* în lunca pârâului Burdea¹⁵, unde s-au făcut săpături în anul 1946, de către M. Petrescu-Dîmbovița¹⁶. Acolo a fost o așezare a purtătorilor culturii Gumelnița, importantă mai ales prin faptul că întâia oară se întâlnește o așezare neolitică pe un fond de vale, iar numai sus pe terasă¹⁷. De remarcat este și faptul că majoritatea *tell*-urilor gumelnițene identificate și amintite în

¹⁵ Ziarul „Drapelul”, București, luna mai 1946.

¹⁶ M. Petrescu-Dîmbovița, *Săpăturile de la Surdulești*, în *Materiale*, I, 1953, p. 528-542.

¹⁷ *Ibidem*, p. 536.

această lucrare au aceleași caracteristici ca și *tell*-ul de la Surdulești. Ele sunt relativ mici, așezate în lunca apelor.

De pe același *tell* am mai strâns un vârf de săgeată de silex, un vas mic, un ciob dintr-un vas mai mare și altele, donate Muzeului Raional Alexandria.

La circa 3 km est de sat, pe coasta unei vâlcele mlăștinoase, se găsesc urmele unei așezări care, după fragmentele ceramice, după uneltele de silex și bucățile de lipitură arsă, aparțin probabil tot culturii Gumelnița¹⁸. Așezarea nu are un caracter de *tell*, ci se află în parte pe panta terasei.

La aproximativ 1,5 km spre est de sat, în vâlceaua Burliște, se află un alt *tell* gumelnițean.

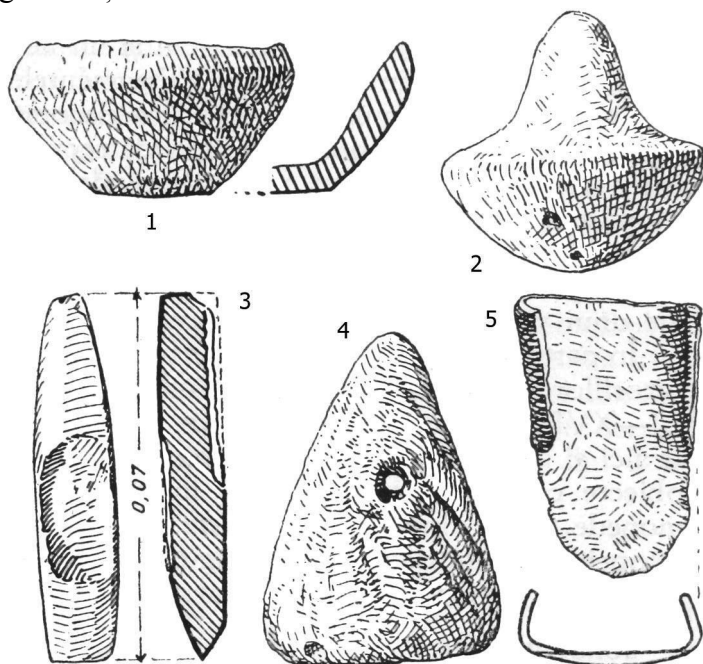

Fig. 5. – Surdulești. 1, vâscior de lut ars; 2, obiect de lut ars; 3, dălțiță de piatră; 4, greutate pentru războiul de țesut; 5. Bălăcel, fier de plug.

În partea de sud a satului, aproape de confluența văii Drăgocului cu pârâul Burdea, se află „Măgura de la Drăgoci”. Pe ea nu am găsit nici un fel de urme materiale. Totuși din informațiile culese de la localnici, rezultă că pe măsură s-au găsit obiecte diverse.

În marginea satului, lângă pădurea Drăgocului și în apropierea pârâului Burdea, se găsesc fragmente ceramice foarte corodate. Dată incertă.

¹⁸ *Ibidem*, p. 540.

La circa 4 km vest de sat, la punctul numit „Bălăcel” (fig. 6) de pe valea cu același nume, plugul a scos și continuă să scoată la iveală urmele unei vechi așezări omenești, distrusă cândva prin incendiu. Amintesc din materialele adunate: fragmente ceramice (unele foarte groase), cărămizi, pietre, unelte de piatră (o daltă mică de gresie de 7 cm lungime), unelte de fier (un topor de fier de 23 cm și un fier mic de rariță de 11 cm lungime), mărgelile de lut și puțin chihlimbar. Fragmentele ceramice sunt în mare măsură din pastă roșietică și multe din ele sunt decorate cu benzi incizate sau în val¹⁹.

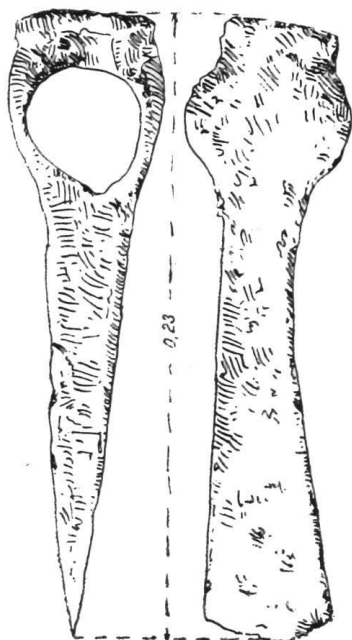

Fig. 7. – Surdulești, topor de luptă.

dintre monede este de argint, turcească, iar alta de aramă, de trei copeici, bătută de ruși la Sadagura, în anul 1773. Am găsit și o fisă subțire de aramă cu stema Austriei, nedată, și pe avers cu inscripția „für Spiele”.

BURDENI

Pe teritoriul satului se află un *tell* Gumelnițean asemănător ca proporții cu cel de la Surdulești. *Tell*-ul este situat în curtea locuitorului Marin Z. Ene, în apropiere de pârâul Burdea.

¹⁹ M. Petrescu-Dîmbovița, op. cit., p. 541.

²⁰ Pantele Georgescu, op. cit., p. 265 și Paul Șt. Greceanu, *Genealogiile boierilor*, București, 1913.

De pe un alt loc (al lui Marin Z. Ene) ce se află pe terasa ce coboară spre Balta Balaciului, în apropierea șoselei, s-au adunat fragmente ceramice din vase de culoare cenușie, lucrate la roată, aparținând probabil unei așezări din a doua epocă a fierului. În lunca aceluiași pârâu, la circa 1 km spre SE de sat, am descoperit un alt *tell* gumelnițean de 3-4 m înălțime și cu dimensiunile de aproximativ 60 x 60 m. Locul este cunoscut sub numele de „Măgura lui Protopopescu”. De la suprafață am cules diferite materiale (piese de silex, fragmente ceramice, lipitură arsă etc.).

BALACI

Între satele Burdeni și Balaci este o baltă în apropierea căreia, spre sud, se află un *tell* cu diametrele de 80 x 60 m și 3 m înălțime. În anul 1870, cu prilejul construirii șoselei naționale Turnu Măgurele-Pitești, *tell*-ul a fost tăiat de șosea în două părți neegale. Atunci s-a găsit o serie de obiecte din timpul comunei primitive care au atras atenția lui Dimitrie Butculescu. Între 1871-1872, el a făcut săpături în lungul măgurii²¹; urmele săpăturii se văd și azi. În felul acesta *tell*-ul se prezintă azi împărțit în patru părți neegale. Așezarea a fost locuită de purtătorii culturii Gumelnița²².

La aproximativ 1,5 km spre nord de măgura descrisă mai sus, acolo unde începe malul înalt ale depresiunii ce înconjură balta, s-au găsit deseori oseminte omenești, lucru de altfel amintit și în răspunsul la chestionarul lui Alexandru Odobescu²³. În aceeași regiune se găsesc numeroase urme de locuire din epoca neolitică, deși nu se poate spune că au vreo legătură cu osemintele.

La marginea de sud-est a satului Balaci, chiar lângă pârâul Burdea, se află un *tell* cu diametrele de aproximativ 60 x 60 m și înălțimea de 4-5 m, menționat în răspunsul la chestionarul lui Al. Odobescu²⁴, cât și de Pandele Georgescu. De pe suprafața așezării am adunat trei greutăți de lut ars, o daltă de piatră, fragmente de figurine și diferite fragmente ceramice din vase aparținând culturii Gumelnița. Azi, această așezare este în pericol de distrugere totală deoarece se scoate pământ pentru cărămizi.

Menționăm și valul de pământ, ce începe din dreptul apei Burdea și traversează toată lunca. Valul seamănă cu un dig, el are aproximativ 400-

²¹ D. Butculescu, manuscrisul nr. 274 și Gr. Tocilescu, manuscrisul nr. 5137, ambele Biblioteca Academiei R.P.R.

²² M. Petrescu-Dîmbovița, op. cit., p. 527.

²³ „În dealul văii Burdea, pe unde trece șoseaua județului, care trece prin Balaci, prin Surdulești... într-aceal deal s-au găsit o mulțime de oase, ce s-au scos de locuitori, când s-au pus în executarea lucrării șoselei” (în manuscrisul nr. 229 de la Biblioteca Academiei R.P.R.).

²⁴ Răspunsul învățătorului M. Stănculescu din 28 martie 1871, în manuscrisul nr. 229 de la Biblioteca Academiei R.P.R.

500 m lungime, 4-5 m lățime și 2 m înălțime²⁵. Valul este numit de localnici „Dul”. Pe val am găsit puține cioburi decorate cu benzi incizate în linii vălurite. La capătul dinspre vest al valului se află o ridicătură de pământ, de forma unei movile cu dimensiuni aproximative de 50 x 40 m. La suprafață se găsesc fragmente ceramice, zgură, lipitură arsă etc. Resturile acestea datează, cu probabilitate, din a doua epocă a fierului.

DOBROTEȘTI

În lunca pârâului Burdea, la aproximativ 2,5 km spre est de sat, pe o pantă ușoară ce coboară spre apă, se găsesc cioburi de vase de lut ars, fără ornamente. Nu le-am putut data, dar este vorba, probabil, de o veche vatră a satului²⁶.

BEUCA

La marginea pădurii Berindei în partea de nord a satului, am descoperit un *tell* cunoscut de localnici sub numele de „Măgura Jidovului”. Tellul este acoperit de pădure, iar terenul din jur este mlăștinos. Dimensiunile aproximative, 60x60 m. Am adunat de pe măgură bucăți de lipitură arsă, silixuri și fragmente ceramice, toate aparținând culturii Gumelnița. Pantele Georgescu, în lucrarea citată, afirmă că pe teritoriul satului mai sunt și alte măguri²⁷.

DRĂCȘĂNEI

În lunca pârâului Burdea, între satele Drăcșănei și Drăcșani se află un *tell* de aproximativ 120x80 m, cu înălțimea de circa 6 m. Din cauză că s-au găsit resturi insuficiente, nu am putut determina epoca așezării. În viile situate în jurul *tell*-ului se găsesc fragmente ceramice, cărămizi etc.

Nu departe de *tell*, la circa 400-500 m spre nord, chiar în apropierea apei, în gropile de unde locuitorii iau pământ pentru lipit, am găsit cioburi arse la roșu, puternic corodate. Este vorba de o așezare din epoca neolitică timpurie.

ODOBEASCA

În partea de nord a satului, în cătunul Muți, se află „Măgura Mare”, având aproximativ 80 x 60 m și înălțimea de circa 15 m, iar partea de sud a localității, în cătunul Odobeasca, se află o măgură mai mică, cunoscută sub numele de „Măgura Morii”. Pe suprafața lor am găsit foarte puține fragmente ceramice atipice. Dată incertă.

²⁵ La 28 martie 1871 învățătorul Șt. Popescu scria despre acest val: „Asemenea se mai găsește un val de pământ... lung de 100 stânjeni și în lățime de 6 stânjeni și în înălțime pe alocuri de 2-3 stânjeni...” (manuscrisul nr. 229 de la Biblioteca Acad. R.P.R.).

²⁶ I.N. Staicu, op. cit., p. 78, consideră că aici e vatra veche a satului din secolele XVI-XVII.

²⁷ „Prin împrejurimile comunei Beuca s-au găsit în mai multe rânduri vase și unelte deosebite, de felul celor descoperite la Zămbreasca, despre care vorbește Tocilescu în scrierea sa Dacia înainte de Romani” (Pantele Georgescu, op. cit., p. 34).

DRĂGĂNEȘTII DE PĂDURE

În partea de sud-vest a satului, în pădurea cu același nume, se află două *tell*-uri la aproximativ 500 m distanță unul de altul; primul are aproximativ diametrele de 80 x 60 m și 6-7 m înălțime, iar al doilea 60 x 50 m și 5 m înălțime. Săpându-se după comori, s-au scos la iveală obiecte de piatră și de silex²⁸. Cele câteva cioburi pe care le-am adunat la suprafață datează din epoca neolitică.

În apropierea satului Drăgănești s-a găsit o monedă republicană romană. Pe avers, chipul Romei cu coif, iar pe revers, dioscureii călări și literele CSC.

MERI-GOALA

La circa 1 km la est de sat, în marginea pârâului Burdea, se află o măgură cu dimensiunile de circa 30 x 30 m și 3 m înălțime. Pe suprafața ei am găsit fragmente de vase la roșu, neornamentate, precum și cărămizi arse foarte solide. Așezarea datează probabil din a doua epocă a fierului.

Nu departe de sat, pe locul numit „Vărzărie”, în apropierea pârâului Burdea, s-a descoperit în anul 1939 un tezaur de podoabe de argint din a doua epocă a fierului²⁹. De remarcat că la circa 2 km sud de sat se află urmele unei „cetăți” ce ar data tot din epoca geto-dacică, așezare care ar putea avea legătură cu acest tezaur.

DULCEANCA

La 500 m de măgura descrisă mai sus, la nord de sat, se găsește o altă măgură similară cu prima ca mărime și prin resturile materiale. Amândouă măgurile au pământ roșiatic, spre deosebire de cel care le înconjură și care este negru. Prin aspectul ceramicei și prin existența cărămizilor se pot data probabil într-o epocă mai târzie.

ALBEȘTI

La confluența pârâului Burdea cu râul Vedea, pe marginea terasei, la circa 1 km de sat, se află o importantă așezare arheologică, numită de localnici „cetate”. În acest loc, terasa are aproximativ 30 m înălțime față de luncă. Terenul ocupat de „cetate” are circa 200 m în diametru. Pe latura de sud și de sud-vest se observă urmele șanțului de apărare care separă „cetatea” de terasă. În interiorul cetății, pe o lățime de circa 10 m de-a lungul șanțului se observă resturile valului de apărare; la suprafața lui are urme bogate de

²⁸ Petre Stroescu în op.cit., p. 29 a scris că „s-au găsit inele, un topor de piatră și săgeți”.

²⁹ Dorin Popescu, *Objets de parure geto-daces en argent*, în Dacia, VII-VIII, 1937-1940, p. 183-202.

chirpici ars, continuu și masiv, care pare a reprezenta resturile unei palisade³⁰. La suprafață, în cuprinsul cetății, se găsesc fragmente ceramice din pastă cenușie și roșie, unele ornamentate cu brâu alveolar. Materialele găsite, ca și aspectul așezării, ne fac să o datăm în a doua epocă a fierului.

V. VALEA PÂRÂULUI TINOASA ZÂMBREASCA

Pe teritoriul satului, în vâlceaua Grama se află un *tell* cunoscut încă din secolul trecut. În timpul cercetării la fața locului am adunat diferite materiale aparținând culturii Gumelnița. În anul 1947, tov. Hortensia Dumitrescu de la Muzeul Național de Antichități a efectuat câteva sondaje în *tell*.

După spusele localnicilor, în apropierea satului s-au găsit monede romane.

LICURICIU

În acest sat, care face parte din r. Olteni, exista, până acum câțiva ani, un *tell* cunoscut sub numele de „Măgura Jidovului”, distrus însă de localnicii care scoteau pământ pentru cărămizi. După unele informații, s-ar fi găsit aici morminte, având gropile cu pereții arși. Publicarea câtorva obiecte din acest *tell* dovedește că el aparținea culturii Gumelnița³¹. Pe terasă, spre sud-est de sat, pe locul numit „Plai”, se găsesc fragmente ceramice geto-dacice. În anul 1953, locuitorul Gh. Baburu a descoperit aici un tezaur de monede republicane romane, care sta, desigur, în legătură cu așezarea geto-dacă. Unele din monedele pe care le-am putut vedea sunt din timpul lui L. Cassius Caecianus, Sextul Pompeius F., P. Servili M. F. Rulli, Vibius C. Pausa, C. Annius Luscus și alții.

MAVRODIN

La nord de satul Mavrodin (r. Alexandria), între pădurile dintre satele Licurici și Mavrodin, se află „Măgura Zamferei” care are aproximativ 140 m diametru și înălțimea de circa 6 m. Pe ea s-au găsit silexuri și fragmente ceramice neolitice.

VI. VALEA PÂRÂULUI CÂINELUI

SILIȘTEA GUMEȘTI

La sud de sat, în apropierea pârâului Câinelui, se află „Măgura Mantolea”, cu dimensiunile aproximative de 60 x 60 m. Pe suprafața ei se găsesc bucăți de lipitură arsă, silexuri și cioburi aparținând culturii Gumelnița. Tot aici s-a descoperit o daltă de bronz (?) de 14 cm lungime (azi la muzeul

³⁰ Gr. Tocilescu, manuscrisul nr. 5137; P. Polonic, manuscrisul 22/1940, ambele de la Biblioteca Academiei R.P.R.

³¹ Vladimir Dumitrescu, *Alcune scoperte*, în *Dacia IX-X*, p. 531-537.

Național de Antichități). Spre vest de sat, pe malul drept al pârâului Cânelui, la punctele „La Frunzar” și pe dealul „Purcării” se găsesc așchii de silex.

CONCLUZII

Din datele culese până acum atât prin cercetările noastre de suprafață, cât și pe baza descoperirilor mai vechi, putem ajunge la unele concluzii de ordin general.

Până acum nu avem documentate descoperiri din epoca paleolitică, deși, după cum s-a văzut, există numeroase puncte cu descoperiri de oase de animale fosile. Este cazul însă să amintim și faptul că în apropiere de zona cercetată de noi și anume la Lița, lângă Turnu Măgurele, au fost adunate mai multe piese de silex care par să documenteze paleoliticul în regiune. Tocmai de aceea sunt necesare noi cercetări la Miroși, la punctul Leși etc., pentru a aduna un material mai concludent și a data silexurile descoperite acolo.

Cele mai vechi materiale din epoca pietrei lustruite sunt acelea adunate în lunca pârâului Burdea, între satul Drăcșani și Drăcșanei și probabil Surdulești, unde fragmentele ceramice se caracterizează printr-o pastă amestecată cu o mare cantitate de pleavă și printr-o ardere incompletă.

Regiunea cercetată este importantă și prin aceea că se află foarte aproape de linia de contact între cultura Boian și Vădastra. Până în prezent, în cuprinsul raionului Roșiorii de Vede nu au fost găsite resturi materiale ale culturii Boian, dar este probabil că se vor găsi, dacă ținem seama că în raioanele vecine au fost găsite materiale de tip Boian la Slatina³² și la Cetate (r. Olteni)³³.

Dintre toate culturile, cea mai bine reprezentată este cultura neoneolitică Gumelnița. Ținând seama de numărul relativ mare al acestor așezări, putem să tragem concluzia că acest teritoriu a fost intens locuit în perioada neolitică finală, triburile gumelnițene preferând luncile apelor. O altă categorie de așezări se află pe marginea teraselor în pantă lină.

Din epoca bronzului nu avem până în prezent în raion decât o singură descoperire și anume dalta de bronz găsită la Siliștea Gumești. Descoperirile aparținând primei epoci a fierului, de asemenea, lipsesc până acum. A doua perioadă a epocii fierului, aceea daco-getică, este documentată printr-o serie de așezări răspândite aproape pe tot cuprinsul raionului. Trebuie remarcat că unele așezări getice sunt situate pe margini de terasă, iar altele par a fi fost înconjurate de șanțuri de apărare (ex. Însurăței) și de palisade (de ex. Albești). În legătură cu aceste așezări, trebuie menționată descoperirea tezaurului de

³² C.S. Nicolăescu-Plopșor și Corneliu Mateescu, *Șantierul Cerna-Olt*, în SCIV, VI, 3-4, 1955, p. 391-409.

³³ Vladimir Dumitrescu. *op. cit.*, p.531-537.

podoabe de argint geto-dacice de la Meri-Goala, ca și tezaurul de monede republicane romane descoperit la Licuriciu.

Din perioada imediat următoare, anume din epoca romană, în cuprinsul raionului se pot cita castrele de la Urlui și de la Gresia, așezate lângă Limesul Transalutan. În partea de sud a raionului se poate aminti Valul de Sud, care se întretaie cu Limesul Transalutan.

Din epoca migrațiilor și din epoca feudală timpurie sunt o serie de așezări (de ex. Bălăcel, Măzăceni și altele), iar epoca feudală românească este reprezentată prin mai multe siliști de sate și prin cimitire vechi, constatate mai ales la Surdulești.

Preot ION SPIRU

QUELQUES ÉTABLISSEMENTS TRÈS ANCIENS DU DISTRICT DE ROȘIORII DE VEDE

RÉSUMÉ

Nul matériel datant du paléolithique n'a ecore été découvert à ce jour dans le district où l'auteur a entrepris des recherches. Par contre, en ce qui concerne le néolithique, aux donnés déjà connues il s'en ajoute maintenant de nouvelles. C'est ainsi qu'on a trouvé les vestiges d'un établissement d'une étendue modeste, situé à proximité du village de Drăcșănei et datant du débout du neolithique. Toutefois, parmi les civilisations néolithiques, la mieux représentée est celle de Gumelnița, par des établissements en forme de *tell*.

En ce qui concerne le deuxième âge du fer, on connaît dans le district de Roșiorii de Vede des établissements simple non fortifiés et des fortins de terre ceints d'un vallum et d'un fossé de protection.

Le territoire de district est parcouru du Sud au Nord par le limes transalutanus et d'Ouest en Est par le vallum méridional, tout deux de construction romaine.

L'auteur attire également l'attention sur les traces de quelques établissements, à Bălăcel et à Mozăceni, datant de l'époque féodale ancienne. Pour l'époque féodale roumaine, il faut signaler plusieurs anciens emplacements de villages ainsi que de cimetières, découverts surtout sur le territoire du village de Surdulești.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. – Carte du district de Roșiorii de Vede et des alentours portant les localités mentionnée dans cet article: 1 Belitori; 2 Pârlita; 3 Broșteanca; 4 Bogdana; 5 Tufenii din Deal; 6 Tufenii din Vale; 7 Bălțați; 8 Gresia; 9 Papa; 10 Măldăieni; 11 Scrioaștea; 12 Peretu; 13 Măzăceni; 14 Tecuci-Kalinderu; 15 Merișani; 16 Însurăței; 17 Didești; 18 Miroși; 19 Surdulești; 20 Burdeni; 21 Balaci; 22 Dobrotești; 23 Beuca; 24 Drăcșănei; 25 Odobeasca; 26 Drăgăneștii de Pădure; 27 Meri-Goala; 28 Dulceanca; 29 Albești; 30 Zâmbreasca; 31 Licuriciu; 32 Mvrodin.

Fig. 2. – *Surdulești*: outils en silex.

Fig. 3. – *Surdulești*: 1 et 3, petit ciseaux de pierre; 2, pointe de flèche en silex; 4 et 5 haches en pierre à trou d'emmanchement.

Fig. 4. – *Surdulești*: tessons céramique du type Gumelnița.

Fig. 5. – *Surdulești*: figurines anthropomorphes en terre cuite.

Fig. 6. – *Surdulești*: 1, petit vase de terre cuite; 2, objet de terre cuite; 3, ciseau en pierre; 4, contrepoids pour métiers à tisser; 5, *Bălăcel*, soc de charrue.

Fig. 7. – *Surdulești*: hache de combat.

CÂTEVA DESCOPERIRI PALEOLITICE ȘI NEOLITICE ÎN RAIONUL ALEXANDRIA

(Studii și Cercetări de Istorie Veche, 16, 2, 1965, p. 307-309)

Harta așezărilor paleolitice din Câmpia Munteană cuprinde un număr mic de descoperiri. În nota de față se aduce o modestă contribuție la îmbogățirea cunoștințelor în acest domeniu, importantă însă prin descoperirea pe valea râului Vedea, a unui număr de piese de silex aparținând celor trei faze ale paleoliticului inferior, mijlociu și superior, în mod special a pieselor clactoniene.

În împrejurimile orașului Alexandria, între satele Adămești și Poroschia, în pietrișurile recente ale râului Vedea, s-au descoperit piese de silex, cele mai multe rulate, aparținând paleoliticului inferior (clactonian), celui mijlociu (mustero - levaloasian) și superior (aurignacian). Așchiile clactoniene au planul de lovire lat și oblic și bulbul proeminent, unele din ele au retușe oblice pe laturile lungi. Epocii musteriene îi aparțin așchiile și vârfurile de mână și răzuitoarele; așchiile levaloasiene au planul de lovire fațetat. Dintre acestea menționăm în mod special piesa care prezintă o desprindere oblică pornind dinspre vârf, ceea ce ne face să presupunem că a fost folosit și ca burin. Paleoliticul superior (aurignacian) este reprezentat prin lame și gratoare. Toate piesele sunt lucrate din silex de culoare cafenie, albăstruie, roșiatică și neagră (fig. 1).

Interesante sunt descoperirile de resturi fosile (*Elephas*), găsite atât în prundișurile râului Vedea, cât și în carierele de pietriș de la Bogdana, Margareta, Ulmeni, Furculești, Mavrodin, Alexandria, Poroschia și altele.

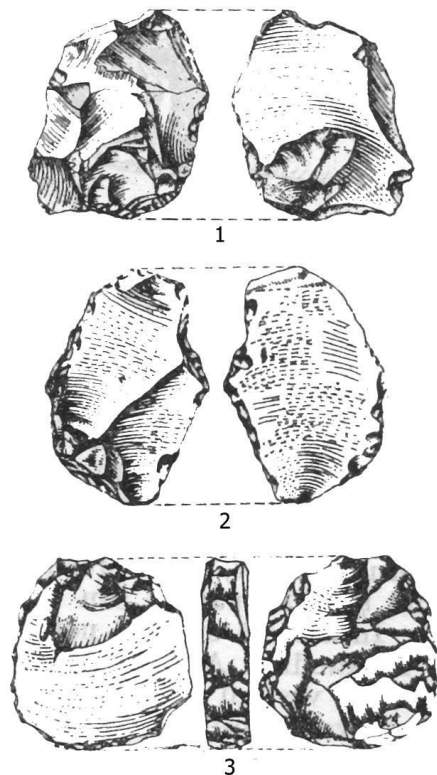

Fig. 1 – Alexandria.

1, 2 – așchii retușate (paleolitic inferior);
3 – gratoar rotund (aurignacian)

Printre materialele ceramice găsite întâmplător în așezarea gumelnițeană situată pe teritoriul comunei Plosca, menționăm o piesă de lut bine arsă, reprezentând laba dreaptă a unui picior uman (fig. 2). În jumătatea superioară, cam în dreptul gleznei, există un orificiu circular care străpunge orizontal piesa. Pe latura interioară a piesei, începând din partea de jos a orificiului, pornește o linie șanțuită, curbată aproape în unghi drept, care merge spre vârful piciorului paralel cu talpa. Pe latura exterioară șanțuirea continuă dinspre vârf până spre jumătatea tălpii, unde se întrerupe. Pe partea superioară a labei se află, de asemenea, un șanțuleț median incizat. Lipsind elementele anatomice ale unei labe de picior și ținând seama de cele trei șanțuiri, s-ar părea că figura reprezintă mai curând o formă de încălțăminte.

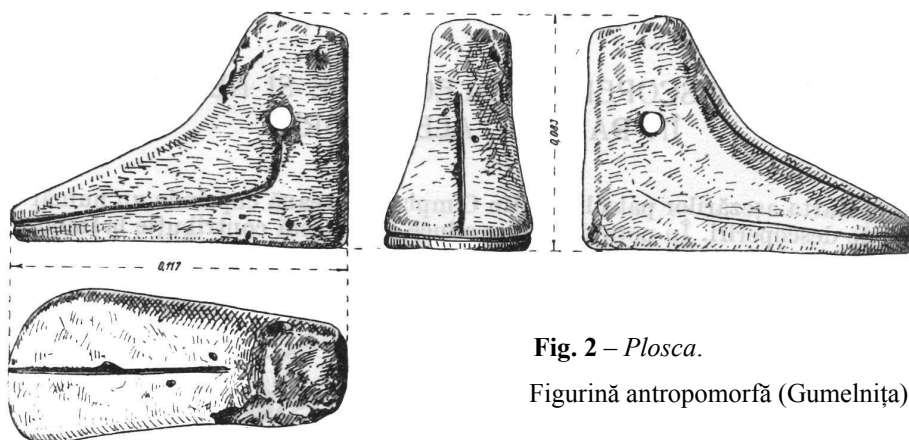

Fig. 2 – Plosca.

Figurină antropomorfă (Gumelnița)

Piese asemănătoare au fost descoperite, tot în cuprinsul culturii Gumelnița, atât în așezarea eponimă, cât și la Căscioarele (Oltenița). De remarcat că toate piesele cunoscute până în prezent reprezintă tot laba piciorului drept, fără precizarea anatomică a degetelor, unele din ele având șanțuiri parțial sau total similare piesei noastre¹.

În această sumară notă am prezentat numai câteva descoperiri din m. Alexandria. Ambele maluri ale râului Vedea s-au dovedit a fi foarte bogate în vestigii arheologice. Credem că o conturare mai precisă a acestei regiuni va fi posibilă atunci când vor fi aduse la cunoștință numeroasele materiale arheologice inedite, descoperite în bună parte de noi și care se află astăzi încă în studiul specialiștilor.

ION SPIRU

¹ Informația o deținem de la Vladimir Dumitrescu, căruia îi aducem și pe această cale mulțumirile noastre.

CERCETĂRI ȘI DESCOPERIRI ARHEOLOGICE ÎN JUDEȚUL TELEORMAN

Ion SPIRU

(Revista Muzeelor, 2, 1969, p. 158-162)

Cercetările de suprafață și săpăturile efectuate în ultimii ani în cuprinsul județului Teleorman au dus la importante și numeroase descoperiri arheologice, dintre care unele încă nepublicate.

De o atenție deosebită s-au bucurat valea râului Vedea și afluenții ei, Tina, Nanov și Vistierea, ca și valea râului Teleorman, care au oferit și cele mai multe descoperiri.

În cuprinsul județului, aria cercetată cuprinde satele Plosca, Nenciulești, Călinești, Buzescu, Adămești, Nanov, Poroschia, Țigănești, Păuleasca, precum și orașul Alexandria, așezate pe valea râului Vedea. Pe cursul Teleormanului au fost cercetate satele Lăceni, Măgura-Bran, Puținței, Cernetu, Ștorobăneasa și Beiu.

Urmele așezărilor identificate aparțin paleoliticului inferior, mijlociu și superior, neoliticului, bronzului, fierului, epocii prefeudale (sec. IV) și feudale timpurii (sec. IX-X).

Marele număr de așezări (de exemplu, numai între orașul Alexandria și comuna Țigănești, pe o distanță de 5 km, am identificat aproximativ 20 de vechi așezări) ca și continuitatea de locuire a omului în această regiune se datorează condițiilor deosebit de favorabile, ca de pildă, fertilitatea solului, izvoare de apă bogate, pășunat, vânat și pescuit bogat, ca și existența lutului necesar industriei olăritului etc.

Cu toate că această regiune, care este de altfel una din cele mai bogate din țară în vestigii de interes arheologic, a fost cercetată încă din secolul al XIX-lea (Bolliac, Butculescu, Odobescu, Tocilescu), totuși abia în anii construirii socialismului în țara noastră, în urma înființării muzeului din Alexandria și prin cercetările și săpăturile efectuate în cuprinsul fostelor raioane Alexandria, Roșiorii de Vede și Zimnicea, a fost extinsă aria de cercetare arheologică a acestei zone.

În cele ce urmează voi prezenta așezările cercetate, în ordinea vechimii lor:

I. DESCOPERIRI PALEOLITICE

În pietrișurile aluvionare ale râului Vedea, între punctele Vadul Aninilor și Vadul Coadă Pădurii, am descoperit, pentru prima dată în anul 1960, unelte de silex, aparținând atât paleoliticului inferior (clactonian;

levalloisian), celui mijlociu (levalloiso-musterian), cât și celui superior (aurignacian). Cercetările ulterioare au dus la descoperirea unor asemenea unelte, atât la nord, cât și la sud de Alexandria, pe prundul râului Vedea, între satele Buzescu-Poroschia. Dintre uneltele găsite amintesc așchii clactoniene, răzuitoare și vârfuri de mână musteriene, precum și răzușe aurignaciene.

II. DESCOPERIRI NEOLITICE

Resturi materiale de locuire aparținând neoliticului s-au identificat atât pe terasele cursurilor de apă amintite, cât și în măgurile întâlnite în apropierea apelor și pe terase.

a. La Râpe

De la Alexandria spre Poroschia, trecând de topitoria de cânepă; pe terasa situată între râpa a treia și a patra din stânga râului Vedea, am descoperit la suprafață peste o sută de microlite. Sunt lame neretușate, răzușe mărunte pe lame și așchii cu partea activă în general convexă, lame cu retușe fine pe laturile lungi și așchii etc. Culoarea așchiilor și a silexurilor este cenușie-gălbuie, cafenie etc. Numai săpăturile vor putea oferi o datare precisă a acestei locuiri neolitice.

b. Adămești

La aproximativ 200 m de ruinele vechii biserici din Adămești-Nanov, în malul drept al râului Vedea, am identificat urmele a două bordeie prăbușite în apă. Fragmentele ceramice aparțin unei locuiri neolitice gumelnițene. Am adunat silexuri, oase și scoici găsite într-o groapă din apropierea bordeielor. Observațiile stratigrafice arată urme de locuire de 1 m grosime. Datorită eroziunii permanente a râului, așezarea este în pericol de a fi complet distrusă.

c. Alexandria

Cu ocazia ridicării podului nou din partea de est a orașului, s-au descoperit numeroase fragmente ceramice. Făcându-se cercetări și apoi săpături, s-au scos la iveală, între altele, și urmele unei așezări neolitice aparținând culturii Boian. S-au găsit un bordei și o groapă de bucate.

d. Gorganul

Pe malul stâng al râului Vedea, la Gorgan, se află urmele unei așezări neolitice sub forma unei măguri, fiind așezată pe platforma înaltă ce formează malul stâng al râului, în capătul de NE al orașului. Așezarea are legătură cu malul platformei, care a fost tăiat de locuitorii neolitici, printr-un șanț de apărare. Dimensiunile măgurii sunt de cca. 12-15 m înălțime și cu un diametru de 100 m. Din materialul găsit amintesc un fragment de strecurătoare, fragmente de vase, silexuri, o piatră de râșniță etc.

e. Plosca

La 1 km sud de gara Plosca, în lunca râului Vedea, se află urmele unei așezări neolitice sub forma unei măguri înaltă de circa 5-7 m și cu un diametru de 80-100 m. La suprafață au fost găsite mai multe fragmente ceramice, aparținând culturii Gumelnița, greutatea de lut, unelte de silex, lame, răzușe precum și foarte mult chirpici.

f. Nenciulești

În marginea de sud a acestui sat, în stânga râului Vedea, se află o mică măgură cu dimensiuni aprox. de 40x40 m. Pe suprafața ei am găsit același material, fragmente ceramice cu decor de adâncituri dispuse în șiruri paralele, silexuri și chirpici. Așezarea aparține unei locuiri neolitice a culturii Gumelnița.

g. Țigănești

Pe malul stâng al râului Vedea, în partea nord-estică a satului Țigănești, se află o mare măgură, asemănătoare Gorganului din Alexandria. Așezată pe platforma înaltă a malului stâng al râului, atrage de departe privirea călătorului. Așezarea de aici, prin materialul arheologic adunat, denotă urmele unei locuiri din neolitic, aparținând aceleiași culturi gumelnițene.

h. Așezări neolitice am identificat și pe afluenții râului Vedea. De exemplu pe pârâul Nanov, la locul „La Siliște”, la circa 3 km vest de satul Adămești, pe terasa care coboară spre pârâu, se găsește material arheologic, fragmente ceramice, silexuri, chirpici etc., provenite dintr-o așezare neolitică, gumelnițeană.

i. Măgura de la podul pârâului Nanov

La circa 4 km de Alexandria, pe șoseaua Alexandria-Turnu-Măgurele, lângă podul de peste pârâul Nanov, am identificat o mică măgură cu dimensiunea de 30x30 m în diametru, situată în apropierea pârâului. Fragmentele ceramice, unele cu decor incizat în paranteze, altele cu linii adâncite, denotă o așezare neolitică, aparținând culturii Gumelnița.

j. Grădinăria C.A.P. 7 Noiembrie

Lucrându-se un dig în vara anului 1967, s-au scos numeroase fragmente ceramice, provenite din malul drept al pârâului Nanov. Cercetând așezarea, am constatat că ea se află la circa 100 de metri nord-vest de albia pârâului și mai multe locuințe au fost scoase parțial la suprafață. Am putut culege fragmente ceramice, tipice culturilor Gumelnița și Boian. Printre altele am găsit o daltă și o lingură de lut.

1. Pe valea pârâului Vistiereasa, la locul numit „Grădinari” am identificat, în malul stâng al terasei ce coboară spre pârâu, fragmente

ceramice provenite dintr-o așezare târzie gumelnițeană. Unele fragmente cu decor liniar purtau urme de culoare albă, ceea ce ar putea arăta o așezare târzie neolitică sau chiar din epoca bronzului. Sunt necesare cercetări noi.

m. Comuna Măgura – satul Bran

În satul Bran, așezat pe valea râului Teleorman, se află o măgură înaltă de circa 15 m cu un diametru de 100 m. Măgura a servit ca așezare unor triburi aparținând culturii Gumelnița. Așezarea, destul de mare, a avut la început și un șanț de apărare, ce o izola de terasa din stânga a platformei luncii. Materialul ceramic este destul de numeros.

III. EPOCA BRONZULUI

Cu prilejul săpării unor șanțuri la Lăceni, la 50 m de uzina de alimentare cu apă a orașului Alexandria, s-au găsit la o adâncime de 1,5-2 m resturi dintr-un schelet uman. Lucrătorii, încercând să le scoată, le-au distrus în bună parte, dar au salvat două brățări de bronz și aproximativ 50 de scoici albe, ce alcătuiau inventarul mormântului. Brățările, în formă de spirală erau inegale ca mărime. Pe cea mai mare, lucrătorii au rupt-o în două și au îndreptat-o, crezând că ar putea fi de aur. Ceramică nu s-a găsit. Pe șanțurile alăturate au fost culese însă fragmente ceramice dacice.

Datorită acestei importante descoperiri, în vara anului 1962, împreună cu muzeograful E. Rosenthal și prof. D. Berciu, am mai făcut o cercetare de suprafață în speranța identificării și a altor morminte, fără a mai găsi ceva. Ulterior, în marginea de sud a satului am identificat și o mică așezare a cărei ceramică se datează în epoca bronzului.

IV. PRIMA EPOCĂ A FIERULUI

a. Alexandria

Cu ocazia săpăturilor la podul nou al orașului, ca și în urma cercetărilor ulterioare, au fost descoperite mai multe fragmente ceramice din prima epocă a fierului. Amintim un căuș de lut cu mănuașă supraînălțată și cu buton terminal, ornamentat cu caneluri.

Fragmente ceramice aparținând aceleiași culturi au fost găsite întâmplător pe terasa din stânga râului Vedea, provenite din mai multe locuințe, descoperite fragmentar.

b. Lăceni

În partea de vest a satului, pe „Plai” și la „Cișmele”, în anul 1960, săpându-se cinci gropi pentru însilozarea porumbului, cu dimensiuni mari de 20x3 m adâncime, s-a dat peste urmele unor locuințe din care s-au scos fragmente ceramice și oase de cai. Cercetând aceste șanțuri am putut observa profilul unor bordeie. Erau neregulate și destul de mari, unul din ele

având o latură de 4 m, iar la unele bordeie se vedeau și urme de vetre. Ceramica cu butoni este specifică culturii Hallstatt.

c. Lăceni-Cioroaica

La 2 km de comună, la locul numit „Cioroaica”, în malul stâng al șoselei, luându-se nisip din carieră, s-a dat peste urme de veche locuire, documentată prin fragmente ceramice aparținând aceleiași culturi Hallstatt. Se putea observa profilul bordeielor. La unul din ele sub stratul de pământ, am observat un strat gros de 2-3 cm de cenușă în care se mai distingeau încă paie arse și carbonizate, de unde am putut salva trei vase întregi pe care le-am depus la Muzeul din Alexandria.

d. Măgura-Buduiasca

Când s-a arat în punctul Buduiasca, în terasa din dreapta a râului Teleorman, s-a dat peste urme de locuire veche, aparținând culturii Hallstatt. Din materialul găsit, amintim un vas mic cu buton terminal și cu mânășă supraînălțată.

e. Comuna Beiu

În acest sat, în malul stâng al terasei ce coboară spre lunca râului Teleorman, pe drumul ce duce spre Cervenia, se văd în mal profilurile mai multor bordeie. Cercetând ceramica găsită, putem afirma că ea aparține unei faze timpurii a culturii Hallstatt.

V. A DOUA EPOCĂ A FIERULUI

a. Alexandria

Pe terasa din stânga râului Vedea, la o depărtare de circa 3 km nord-est de orașul Alexandria, cu prilejul unor cercetări prin viile unor locuitori s-au găsit fragmente ceramice, care datează din a doua jumătate a sec. al V-lea î.e.n. Acest fapt a determinat colectivul Institutului de Arheologie al Academiei R.S.R, care a făcut săpături aici, să considere ceramica găsită ca reprezentând o etapă de trecere de la prima la cea de-a doua epocă a fierului, în zona dintre Dunăre și Carpați.

b. Pe terasa de pe malul stâng al râului Vedea, în pădurea din dreptul spitalului și C.A.P. 30 Decembrie, se găsesc numeroase fragmente ceramice lucrate la roată și din pastă cenușie, ca și fragmente groase din pastă neagră. Dovada așezării dacice din acest loc o constituie și urmele bordeielor descoperite cu ocazia săpării gropilor de însilozare.

c. La Râpe

Pe terasa râului Vedea, în locul numit „la Râpe”, la est de satul Poroschia, atât pe suprafața terasei, cât și în malul râpelor, se află urme de

așezări din Latène. Un mâner de ulcior sau vas mare este lucrat din trei bucăți, foarte frumos executat în torsadă.

d. Drumul către comuna Pielea

Lângă ultima râpă din malul stâng al râului Vedea, la circa 100 m de firul apei, pe drumul ce duce spre comuna Pielea (Teleorman), am cercetat urmele mai multor bordeie, scoase la lumină de șuvoaiele de apă provenite din ploi. S-a putut culege un numeros material ceramic aparținând epocii a doua a fierului, fragmente de vase în pastă neagră cu luciu și pastă cenușie.

e. Călinești

La marginea satului, spre mieznoapte, în locul numit „La Grădinești”, în anul 1961 s-a găsit un tezaur monetar roman de argint din timpul republicii. Cercetând cu acest prilej așezarea am găsit și numeroase fragmente ceramice din pastă cenușie lucrate la roată, ca și văsciorul în care fuseseră îngropate monedele. Sunt aici și numeroase oase umane, provenite dintr-un cimitir. Sunt necesare noi cercetări spre a se putea data.

f. Lăceni

La uzina de alimentare cu apă a orașului, în șanțurile din preajma uzinei s-au găsit fragmente ceramice din Latène.

g. Comuna Cernetu (Atârnați)

În lunca din partea stângă a râului Teleorman, sub coasta dealului împădurită până aproape de șosea, există urme de locuire dacică aparținând epocii a doua a fierului.

h. Valea pârâului Nanov

La circa 2 km de oraș, pe malul drept al pârâului Nanov, sunt de asemenea urmele unei așezări Latène. Fragmentele ceramice sunt lucrate din pastă atât cenușie, cât și neagră, iar unele au ca decor o bandă de trei linii incizate paralel.

Menționăm că în jud. Teleorman au fost descoperite mai multe tezaure monetare. Primul provine din satul Schitu, unde au fost depistate peste 100 monede dacice, al doilea din satul Poroschia, unde s-au găsit în 1964, pe terasa din stânga „Râpelor”, peste cinci sute de monede de argint romane din sec. III-II și I î.e.n., iar la Orbeasca, s-au descoperit monede thasiene și fragmente ceramice dacice.

V. DESCOPERIRI DIN SECOLELE IV-X e.n.

Până în prezent s-au datat sigur urmele a două așezări din acest timp.

a. La circa 1 km sud de podul nou al orașului Alexandria, aproape de Abator, pe malul stâng al râului Vedea, s-au descoperit mai multe bordeie,

din care au fost adunate fragmente ceramice, obiecte de uz casnic și o vatră bine conservată.

b. A doua descoperire s-a realizat în partea de vest a satului Țigănești, în valea Tabacului, cu ocazia săpării unui șanț de irigare. Aici s-au găsit două morminte având ca inventar două vase datate de către C. Preda ca aparținând secolului IV e.n.

Ținem de asemenea să amintim existența unei serii întregi de măguri ridicate pe versantul drept și pe cel stâng ale teraselor ce domină lunca râului Vedea și a râului Teleorman. Ele se înșiruie atât în jurul orașului și al satelor Adămești, Nanov, Poroschia, Țigănești, cât și la nord și sud de ele. Asemenea se află și în jurul satelor Măgura-Bran, Lăceni, Vitănești, Siliștea (Grosu), Pielea (Teleormanul) etc. Am cercetat trei din ele pe versantul din dreapta al râului Vedea, deasupra satului Adămești, nu departe de siliștea pârâului Nanov.

Ele au înălțimea de circa 3-5 m și cu un diametru de 40 și chiar 50 m. Pe suprafața lor nu s-a găsit ceramică. În schimb, s-au observat, în jurul măgurii mari, una sau două măguri mult mai mici, aproape greu de distins, deoarece au fost nivelate, în decursul vremii, de lucrările agricole.

c. La podul Nanovului

Nu departe de măgura amintită de la podul de peste pârâul Nanov, pe șoseaua Alexandria - Turnu Măgurele, pe panta terasei ce coboară spre pârâu, se găsesc numeroase fragmente ceramice cu decor de linii incizate paralele, lucrate din pastă de culoare roșcată, cenușie etc.

d. La podul nou

În urma lucrărilor efectuate în anul 1956, pentru construirea podului nou de peste râul Vedea, s-au scos la iveală urmele mai multor bordeie, ce ulterior au fost cercetate de către un colectiv al Institutului de Arheologie al Academiei R.S.R. împreună cu colectivul Muzeului din Alexandria. Cu acest prilej au fost identificate peste 15 bordeie din care au fost strânse fragmente ceramice, unelte de os etc. De asemenea, a fost descoperit și un cuptor.

e. La Râpe

În acest loc din malul stâng al râului Vedea, pe o mare întindere a terasei, între satele Poroschia și Țigănești s-au găsit fragmente ceramice specifice culturii Dridu și provenite din așezările răvășite de fierul plugului și al tractoarelor.

f. Păuleasca

În partea de vest a satului Păuleasca, pe versantul din dreapta râului Vedea, în iarna anului 1960 s-au găsit fragmente ceramice specifice culturii

Dridu, provenind dintr-un cimitir de incinerare din secolele IX-X. S-au găsit peste 40 de urne așezate la circa 5-6 m una de alta și îngropate la o adâncime de 0,50-0,60 m de la suprafața solului.

g. Lăceni

Fragmente ceramice din aceeași epocă au fost găsite și în partea de nord-est a satului Lăceni, pe coasta „Gârlenilor”. Cum pe același loc au fost găsite și oase umane, s-ar putea să existe și în acest loc un cimitir din aceeași epocă.

h. Ștorobăneasa

În malul râului Teleorman, la intrarea în sat dinspre mieznoapte, au fost identificate profilurile mai multor bordeie. Din unul din ele a putut fi recuperat un vas aproape întreg, cu desen de linii în valuri, specific culturii secolului IX-X Dridu.

FIBULE DESCOPERITE ÎN JUDEȚUL TELEORMAN

Ion SPIRU

(Revista Muzeelor, 7, 1970, p. 531)

În legătură cu articolul *O fibulă descoperită la Vârtoape*, publicat în „Revista muzeelor” nr. 4/1969, țin să aduc câteva informații asupra a două noi fibule digitate descoperite în ultimul timp tot în județul Teleorman.

Prima fibulă a fost găsită în urma unei cercetări pe valea pârâului Vistiereasa, afluent al râului Vedea, în malul stâng, la aproximativ 3 km de satul Adămești, la 20 km sud-est de satul Vârtoape.

Fibula este de bronz, având ceva mai mult de 8 cm și ornamentarea ei constă tot din decor spiralic. El diferă însă de fibula de la Vârtoape prin așezarea spiralelor față de centrul fibulei, mai ales în partea superioară. Starea ei este bună, deși a fost frântă la mijloc. În spate, se văd monturile în care se află acul de prins. În ceea ce privește punctul de găsimă al fibulei, adaug următoarele informații.

În malul pârâului amintit și pe terasa alăturată am găsit numeroase fragmente ceramice provenite din diverse culturi. La locul descoperirii fibulei, ceramica este atipică, lucrată la roată, din pastă castanie cu nisip și pietriș.

Există, deci, urmele unei așezări destul de modeste, fără a putea preciza deocamdată ce legătură poate fi între fibulă și așezare, fiind necesare noi cercetări la fața locului.

A doua fibulă a fost descoperită recent la Lăceni, de către personalul uzinei de apă ce alimentează orașul Alexandria, și a putut fi cercetată prin bunăvoința lui Constantin Săndulescu, un harnic prețuitor al vestigiilor din Lăceni.

Fibula s-a găsit în apropierea uzinei, într-un teren bogat în mărturii arheologice și cercetat de mai multe ori. Nici aici nu putem însă preciza ce legătură poate fi între ceramica găsită și fibulă, fiind tot atât de necesară o verificare la fața locului.

Fibula este de numai 5,5 cm, având lățimea maximă de 3,3 cm. Este tot de bronz, cu aspect digitat, bine conservată și având în spate și acul de fixare. Partea din mijloc este pronunțat bombată. Și ornamentarea este diferită. De remarcat prelungirile în formă de cioc, ce deosebesc ca aspect această fibulă de cele amintite mai sus.

În ceea ce privește perioada de încadrare, în analogie cu fibula digitată de la Vârtoape, le socotim și pe acestea a fi din secolul VI-VII.

Am ținut să facem cunoscute aceste descoperiri întrucât studierea lor poate aduce date noi în legătură cu problema fibulelor găsite până în prezent în Câmpia Munteană.

DESCOPERIRI ARHEOLOGICE ÎN JUDEȚUL TELEORMAN

(Cercetări Arheologice, Muzeul Național de Istorie, III, 1979, p. 453-459)

Prin varietatea și prin numărul deosebit de mare de vestigii, jud. Teleorman se poate socoti una dintre zonele arheologice cele mai bogate ale țării. Aceasta se datorează și condițiilor deosebit defavorabile așezărilor umane pe care le-a oferit întotdeauna această regiune¹.

Cercetările de suprafață din anii din urmă, ca și săpăturile efectuate la Alexandria, Zimnicea, Păuleasca, Orbeasca, Frumoasa, Lăceni, Olteni, Dulceanca, Ciuperceni, Turnu Măgurele, Vitănești, Băcălești etc. au dovedit cu prisosință mulțimea și varietatea locuirilor străvechi din jud. Teleorman².

Recentele cercetări de suprafață efectuate mai ales pe valea Nanovului³ au dus la noi descoperiri, legate de epocile: neolitic și bronz, Hallstatt și Latène, ca și mileniul I e.n., mărindu-se astfel numărul obiectivelor de interes arheologic din județ, ca și de pe harta arheologică a țării.

O atenție deosebită am dat-o măgurilor - parte din ele cunoscute sub numele de „Măguri înșirate” - căutând pe cât e posibil să le încadrez în epoca arheologică respectivă, dar mai ales să atrag atenția cercetătorilor asupra lor⁴.

I. Descoperiri din epoca neolitică și bronz

a. Pe malul drept al pârâului Nanov, la aproximativ 250 m de cabana de pescuit a filialei de vânatoare, pe terasa ce coboară din malul drept al pârâului, am găsit urme slabe ale unei așezări din epoca neolitică, documentată prin fragmente ceramice lucrate cu mâna și destul de corodate.

b. Tot pe terasa din dreapta aceluiași pârâu, pe lângă digul grădinăriei CAP „7 Noiembrie” din Alexandria, cercetând din nou așezarea neolitică descoperită cu câțiva ani în urmă am constatat că această așezare se întinde pe o suprafață mult mai mare, ieșind la iveală și alte locuințe dezvelite de lucrările de grădinărie. Fragmentele de ceramică au caneluri, brâu alveolar etc. și se încadrează în cultura Gumelnița.

¹ C. Preda, Materiale, VI, 1959, p. 251-263.

² C. Preda, Materiale, V, 1959, p. 696-707; C. Preda, SCIV, 1, 1960, p. 25-38; N. Constantinescu, Studii și Cercetări de Istorie Medie, II, 1957, p. 71-76; I. Spiru, Materiale, V, 1959, p. 696-707; idem, Revista Muzeelor, 2, 1969.

³ Afluent al râului Vedea, curgând pe la vest de satele Adămești, Nanov și orașul Alexandria.

⁴ Săpăturile efectuate în ultimii ani în câteva măguri: la Lăceni, Băcălești, Vitănești etc. de către specialiști ai Institutului de Arheologie și ai Muzeului Național de Istorie au confirmat importanța acestor măguri.

- c. La circa 400 m nord de măgura din dreptul comunei Poroschia, peste râul Nanov, în apropierea confluenței acestuia cu pârâul pădurii, pe terasa ce coboară spre acest pârâu, am găsit în arături fragmente ceramice lucrate cu mâna, de culoare cărămizie și cu nisip în compoziție, iar altele cu brâu alveolar. Se încadrează în aceeași cultură Gumelnița și poate în epoca bronzului.
- d. În stânga drumului comunal ce depășește orașul Alexandria de com. Poroschia, aproximativ la 50 m de malul stâng pe pârâul Nanov, pe o distanța de aproximativ 500 m sunt cariere de pietriș în care am găsit două oase fosile, unul lung de 7 cm și lat de 4 cm. Prin cele două scobituri pe care le au se dovedește intervenția omului într-o epocă foarte veche.
- e. În lunca râului Teleorman, aproape de liziera comunei Purani, în dreptul km 38 de pe șoseaua Giurgiu-Alexandria, se află o măgură cu un diametru de aproximativ 50 m; ceramica găsită aparține culturii Gumelnița.
- f. Alexandria. Sus pe terasa ce coboară spre malul stâng al râului Vedea, deasupra pădurii de salcâmi, iar peste apă, în dreapta parcului din pădurea Alexandriei, fierul plugului scoate la iveală numeroase fragmente de silex de culoare albă, cenușie etc. S-ar putea să provină dintr-o așezare neolitică, dar până în prezent nu am găsit ceramică legată de o așezare.
- g. Jos, spre nord de aceasta, la aproximativ 130 m de Gorgan, la „Căramidărie”, sunt urme de locuire umană cu ceramică neolitică, peste care s-a suprapus o așezare bogată în bordeie din epoca fierului.
- h. Antonești. În lunca pârâului Tinoasa, la aproximativ 200 m sud-est de biserica satului, la „Gropării”, se găsesc fragmente ceramice și greutatea de lut provenite dintr-o așezare neolitică. Ținem să menționăm existența de oase fosile în carierele de pietriș din apropiere.
- i. Stejarul (Bălțați). La punctul „Leși”, la circa 1,5 km vest de sat, pe un pînten de deal înconjurat de văile Bratcovului, Leșului și Jidovului sunt urmele arheologice provenite din locuințe umane, documentate prin chirpici, ceramică, cărămizi, zgură, oase etc., pe o lungă perioadă de timp și care se pot încadra în afara epocii neolitice și bronzului și în epoca fierului și a culturii Dridu.
- j. În marginea satului Siliștea, com. Purani, aproape de lac și la 100 m de școala primară, sunt urmele unei așezări legată și ea de cultura Gumelnița, după ceramica găsită în acest loc.
- l. În satul Nenciulești, la circa 150 m de casa preotului, lângă fântâna cu cumpănă, am identificat urmele unei așezări mici din aceeași epocă neolitică, documentată prin ceramică, chirpici și silexuri. Ea constituie o excepție prin dimensiunile reduse, cel puțin așa pare, până la o eventuală cercetare mai amplă.

m. Moșteni. În luncă, la confluența râului Călmățui cu pârâul Urlui, se află trei măguri la o distanță de sediul CAP-ului Moșteni la circa 200-700 m și 900 m. Dimensiunile lor aproximative sunt 40 x 30; 50 x 60 și 60 x 60, cu înălțimea de aproximativ 3-4 m. Nu au urme de locuire. În schimb, spre sud-est de ele, la aproximativ 250 m, am găsit în arătură silexuri, dar fără ceramică⁵.

n. Cercetând din noua lunca râului Teleorman în dreptul uzinei de apă aflată la sud de com. Lăceni, la aproximativ 30 m nord-est de uzină în arătură, se găsesc numeroase fragmente ceramice ce aparțin unei culturi din epoca bronzului. Din informațiile culese de la oamenii care au săpat un șanț în apropierea uzinei, reiese că s-au găsit și oseminte umane, ceea ce ar putea să fie o dovadă că mormântul din epoca bronzului, cu un schelet având colier de scoici la gât și două brățări de bronz la mâini, descoperit cu câțiva ani în urmă, nu ar fi un mormânt izolat.

II. Epoca fierului: Hallstatt și Latène.

a. Pe malul drept al pârâului Nanov în apropierea cabanei amintite mai înainte, sus pe terasă și pe panta ei, am identificat urmele unei așezări cu două straturi de cultură, una aparținând epocii Hallstatt, având o ceramică lucrată cu mâna, cu butoni și desen alveolar, cealaltă aparține culturii Latène.

b. La aproximativ 2 km sud de uzina de apă de la Lăceni, în apropierea râului Teleorman, pe o suprafață arată recent în luncă se găsesc aceleași fragmente ceramice legate de epoca Hallstatt.

c. În satul Antonești, sus „Pe plai”, deasupra crângului, începând din dreptul morii și până deasupra eleșteului, cercetând prin arături am găsit numeroase fragmente ceramice legate de cele două epoci ale fierului, ceea ce constituie dovada unei așezări cu o îndelungată existență, legată de populația dacică.

d. În satul Stejarul, la punctul deja amintit „Leși”, pe lângă ceramica neolitică și bronz, este suprapusă și o altă așezare din epoca fierului Latène, documentată prin ceramică lucrată atât cu mâna cât și la roată.

e. În satul Siliștea, fost Grosu, com. Purani, la circa 1 km nord-est de sat am identificat o măgură ce domină valea pârâului Vâjiștea și a pârâului „Lui Tache”, având diametrul de circa 80 m și 5 m înălțime. Nu are ceramică la suprafață, fiind probabil un tumul legat de riturile de înmormântare ale

⁵ Mai menționăm între satele Teleormanul și Lăceni, pe ambele versante ale râului Teleorman, alte 16 măguri situate în partea cea mai înaltă a terasei, la cumpăna dintre 2 cursuri de apă.

populației dacice⁶. Afirmția este întărită și de faptul că la aproximativ 60 m nord de această măgură, pe terasa ce coboară spre pârâul Vâjiștea, am identificat urmele unei vechi așezări dacice, documentată prin numeroase fragmente ceramice. Ea este lucrată fie cu mâna, fie la roată și este de culoare cărămizie, având butoni și urechi de diferite mărimi; sunt și din pastă cenușie neornamentată sau cu desen în linii negre. În preajma acestei așezări s-a descoperit, în anii 1956-1957, și un tezaur de monede dacice, cunoscut sub numele de „tezaurul de la Schitu”.

f. O descoperire asemănătoare am făcut-o la vest de com. Poroschia, la aproximativ 2 km dincolo de pârâul Nanov și cam de 100 m sud de liziera de sud a pădurii, unde se află o măgură numită „de la pădure”, cu diametrul de circa 7 m și înălțimea 5 m. Alături de ea se află încă o măgură mică, aproape nivelată de arături. Nu are nici una urme ceramice. În schimb și aici, la circa 120 m spre nord, lângă liziera pădurii am identificat urmele unei noi așezări dacice, documentată prin numeroase fragmente ceramice, lucrate cu mâna și la roată. Așezarea este destul de întinsă și ceramica este cu luciu negru și ceramică cărămizie⁷.

Țin să mai menționez existența altor trei măguri situate în lunca râului Călmățui, în apropierea grajdului CAP Secara; prima dintre ele este așezată chiar lângă apa râului, are o formă rotundă și un diametru de 120 m. A doua se află de 400 m spre vest de prima măgură peste Călmățui, cu diametrul de 100 m, iar a treia măgură se află la o distanță de 450 m spre est de măgura a doua. Pe nici una dintre aceste măguri nu am găsit resturi de ceramică. Am ținut să le menționez și să atrag atenția asupra lor deoarece, deși sunt situate în luncă, nu aparțin culturii neolitice sau bronzului, așa cum sunt majoritatea măgurilor cercetate de noi în luncile apelor din județ⁸.

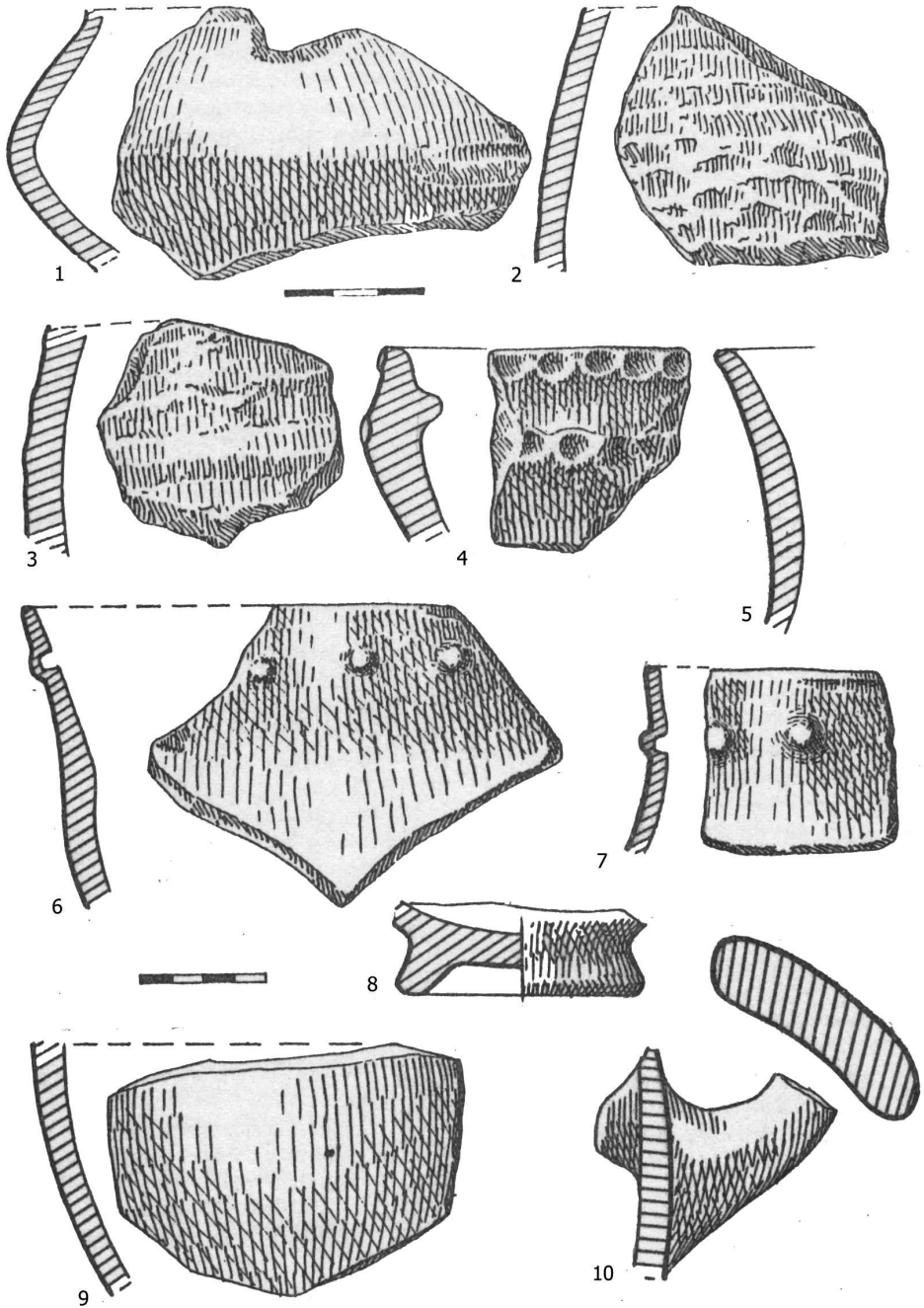
De asemenea, mai ținem să menționăm că, dincolo de satul Secara, se distrug siluetele altor 7 măguri „înșirate”, situate și ele pe culmea terasei ce domină în lunca râului Călmățui.

g. În apropierea Gorganului din Alexandria, „La Cărămidarii”, am găsit urmele mai multor bordeie dintr-o veche așezare dacică, pe cale de a fi

⁶ Dovada existenței unor morminte în aceste măguri o confirmă mormintele descoperite în măgurile din satele amintite mai sus și care provin atât din perioada bronzului, a fierului, cât și a migrațiilor.

⁷ Și aceste măguri se încadrează în măgurile înșirate și pornesc de la Smârdioasa și în continuare pe la vest de satele Brânceni, Țigănești, Poroschia, continuându-se o parte spre Furculești și alta spre Nanov, Buzescu etc.

⁸ În legătură cu aceste măguri, ne referim și la altele din județ care, deși situate jos în luncă, nu au nici un fel de ceramică la suprafața lor. De exemplu: la nord de satul Peretu, lângă apa pârâului Bratcov.

distruse aproape complet. S-a găsit atât ceramică lustruită, cât și ceramică obișnuită de uz casnic.

h. În satul Frăsinet, în valea „Mierlei”, la circa 4 km vest de sat, am identificat împreună cu tov. Corneliu Beda de la Muzeul din Alexandria o așezare din epoca Latène, documentată atât prin ceramică, cât și printr-un tezaur compus din 29 de monede, din care 28 de tip Macedonia Prima, și una de tip Thassos⁹.

i. În com. Olteni, la punctul „Cărămidării”, situat lângă actualul cimitir uman al satului, am identificat urmele mai multor bordeie dintr-o așezare rurală dacică, mult mai întinsă și azi, aproape distrusă de cei care prelucrează lutul. Ceramica variată și foarte frumoasă, având și fragmente ale unor vase de import. Din informațiile culese de la directorul căminului cultural, Preda Marin, s-ar fi găsit aici o ulcică întreagă și o monedă romană republicană. În aceeași comună, pe terenul fermei Dobrogostea, am identificat urmele unei așezări din Hallstatt, documentată prin ceramică și peste care, ulterior, s-a suprapus un cimitir vechi, probabil creștin¹⁰.

j. Pe malul drept al pârâului Nanov, la punctul numit „La livezi”, pe malul terasei ce coboară spre pârâu, atât spre est, cât și spre vest, am identificat, de asemenea, urmele altei așezări legate de epoca Latène.

Tot pe valea pârâului Nanov, legate de această perioadă a fierului, am descoperit următoarele așezări:

k. Pe terasa din dreapta pârâului Nanov, la circa 200 m de cabana filialei de vânătoare, de lângă pârâul Nanov.

l. În punctul „La dig”, la aproximativ 60 m spre vest de albia pârâului, în apropierea grădinăriei CAP 7 noiembrie, așezarea Latène, fiind suprapusă peste o așezare neolitică.

m. La circa 200 m spre vest de viile pe șpalier ale IAS Alexandria, pe terasa din dreapta pârâului Nanov, ca și pe platforma ce coboară spre pârâu, se află o altă veche așezare legată de epoca fierului Latène.

n. Ceva mai spre vest, la aproximativ 300 m, pe aceeași terasă, ca și pe panta ce coboară spre albia pârâului.

o. Spre vest, lângă podețul de pe pârâul Nanov, pe unde trece drumul comunal dintre orașul Alexandria și teritoriul comunei Poroschia, sunt urmele altei așezări.

În toate aceste așezări, fragmentele din ceramica găsite provin de la castroane, oale, ulcele, căni, unele de uz comun, iar altele mai fine. Culoarea lor

⁹ I. Spîru, C. Beda, Tezaurul de la Frăsinet, în Buletinul Societății Numismatice Române, 2, 1975.

¹⁰ Existența altui vechi cimitir creștin l-am identificat în comuna Țigănești, în apropierea școlii generale din sat.

este cenușie, nedecorată, sau cu lustru și cu desene în formă de linii, fie zgâriate, fie excizate; sunt lucrate atât cu mâna cât și cu roata, iar în unele puncte se găsește și ceramică de import provenită mai ales de la amfore. Menționăm în mod deosebit un mâner de văscior de proveniență locală de culoare cenușie, care reprezintă o figură zoomorfă, probabil un animal domestic.

III. Mileniul I e.n.

a. Pe terasa din dreapta pârâului Nanov, la aproximativ 200 m sud-vest de cabana filialei amintite, am găsit prin arături fragmente ceramice lucrate într-o tehnică inferioară și amestecate cu mult nisip, neavând decor. Probabil din locuințe de epoca migrațiilor, sec. IV-V e.n.

b. Aceeași ceramică se găsește și pe terasa din dreapta pârâului Nanov, lângă amintitul drum comunal despărțitor între orașul Alexandria și com. Poroschia.

Amândouă aceste așezări sunt situate lângă vechi așezări dacice și poate chiar le suprapun.

Așezări ale culturii Dridu am identificat în următoarele puncte:

a. În lunca râului Călmățui și anume în partea stângă a râului, în grădinile CAP Secara, nu departe de grajdul acestui CAP.

b. Pe terasa și pe panta ce coboară spre pârâul Nanov, la aproximativ 250 m spre vest de cabana filialei de vânătoare.

c. Pe malul stâng al pârâului Nanov, la o distanță de 300 m de pârâu și la aproximativ 50 m de drumul comunal amintit mai sus.

d. Tot pe partea stângă a pârâului Nanov, lângă digul deja amintit.

e. În marginea de vest a satului Calomfirești, la circa 300 m spre vest, în viile terasate aflate deasupra unei vâlcele și a luncii râului Vedea.

f. În com. Stejarul, la punctul „Leși”, deja amintit mai sus, sunt și urme de așezare legate de cultura Dridu și suprapuse peste alte așezare mai vechi.

În toate aceste așezări amintite, ceramica găsită este de culoare neagră sau cărămizie, având un decor bogat și variat, liniile în formă de valuri, rânduri de linii paralele, linii unite la un cap, linii în formă de valuri oblice, linii drepte, linii mari paralele și altele mai mici. Ceramica provine de la oale, buze de străchini, funduri de vase etc.

În concluzie, aceste cercetări și descoperiri arheologice din jud. Teleorman oferă un interesant și variat material arheologic aparținând mai multor culturi arheologice.

Atragem luarea aminte mai ales asupra celor legate de epoca fierului din sec. V-I î.e.n., care confirmă, și în această parte a țării, o populație numeroasă, bine organizată și cu o continuitate de secole, având o frumoasă dezvoltare materială și spirituală comună întregului teritoriu, locuit de daci. O demonstrează mulțimea așezărilor, varietatea și frumusețea ceramicii, atât

cea locală, cât și cea de import, tezaurele de la Siliștea-Schitu, Frăsinet, Poroschia etc. Destul de numeroase sunt așezările legate de cultura Dridu, prezente mai ales în centrul și sudul județului.

Cercetările viitoare și mai ales săpăturile ce se vor face - și țin să atrag atenția mai ales asupra așezării de la „Leși” din com. Stejarul - vor aduce noi dovezi despre valoarea arheologică a jud. Teleorman.

Un rol important în cercetările viitoare îl vor avea, desigur, și măgurile care, fiind adevărate „arhive” ale pământului, suntem siguri că vor da la iveală și alte taine ale lor¹¹.

DÉCOUVERTES ARCHÉOLOGIQUES DANS LE DÉP. DE TELEORMAN

Résumé

L'auteur présente les recherches de surface effectuées dans le dép. de Teleorman et surtout dans la vallée du Nanov.

On y a découvert des habitations de l'époque néolithique, du bronze, du Latène et du Ier millénaire de n.è. etc.

¹¹ O parte din periegheze au fost efectuate împreună cu C. Beda, I. Vlad și I. Nicolae.

TELL - UL GUMELNIȚEAN DE LA PLOSCA, JUD. TELEORMAN

de ION SPIRU și
CORNELIU BEDA

(Cercetări Arheologice, Muzeul Național de Istorie, III, 1979, p. 401-404)

Prin mai multe cercetări de suprafață efectuate la Plosca s-a recuperat o serie de materiale aparținând culturii neolitice Gumelnița, pe care le prezentăm aici. Satul se află așezat pe cursul inferior al râului Vedea și este atestat documentar încă din 1586. Pe teritoriul său s-a descoperit un vas din prima epocă a fierului¹. Aici se află și un *tell* aparținând culturii Gumelnița. El este așezat în partea de sud-vest a satului, dincolo de calea ferată, la circa 200 m spre vest de albia râului Vedea. Se prezintă sub forma unei măguri ovale, cu diametrul de circa 80-100 m și înălțimea de circa 4-5 m. Este înconjurat de un teren mlăștinos. Materialele care se publică aici au fost adunate cu prilejul unei cercetări făcute în 1967². Cu acest prilej, am adunat de pe suprafață ceramică specifică culturii Gumelnița, reprezentată prin străchini (fig. 1/3-8) și alte categorii de vase (fig. 2).

S-au găsit și cinci unelte de silex, din care trei sunt din silex de culoare alb-gălbui, iar celelalte două cenușiu-închis cu pete alb-negre. Patru din ele sunt lame, iar o piesă este un nucleu. S-au găsit de asemenea și patru fragmente de piatră folosite ca râșnițe, de formă ovală. *Tell*-ul gumelnițean de la Plosca este cunoscut în literatura de specialitate³. Aici s-a găsit o piesă de lut care reproduce forma piciorului uman (fig. 1/2)⁴. În 1970, pe *tell*-ul de aici am mai găsit încă o piesă care reproduce forma piciorului uman (piciorul stâng). El este lucrat din pastă roșiatică, având ca degresant pietricele mărunte. Pasta este foarte bine arsă. Suprafața exterioară este polizată și lustruită. Talpa este plată. Piesa este mai lată în zona degetelor (0,045 m) și mai îngustă spre călcâi (fig. 1/1) Ea este ornamentată cu o linie incizată care încinge partea din față a degetelor, continuându-se pe părțile laterale fără a ajunge la călcâi (fig. 1/a. d.). Pe partea din față, de la marginea rupturii spre vârful degetelor coboară, de asemenea, două linii

¹ Vasul se află la Muzeul din Alexandria.

² I. Spiru, *Cercetări și descoperiri arheologice în jud. Teleorman*, în „Revista Muzeelor”, VI, 1969, 2, p. 158-161.

³ E. Comșa, „Dacia”, N.S., 1962, p. 77, nr. 37.

⁴ I. Spiru, SCIV, 16, 1965, 2, p. 307-309, fig. 2.

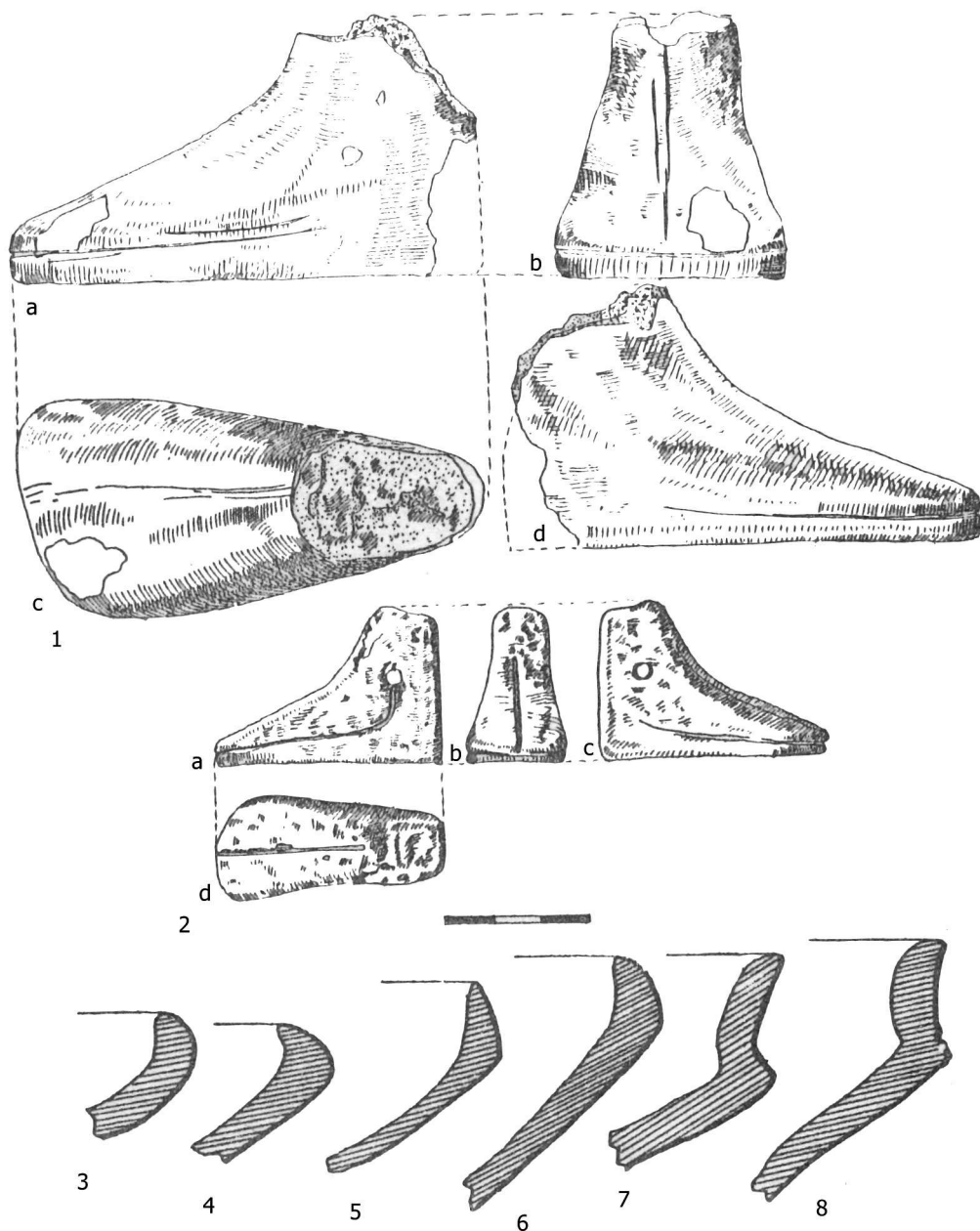

Fig.1. – Plosca: 1-2, reprezentare a piciorului uman;
3-8, ceramică de tip Gumelnița

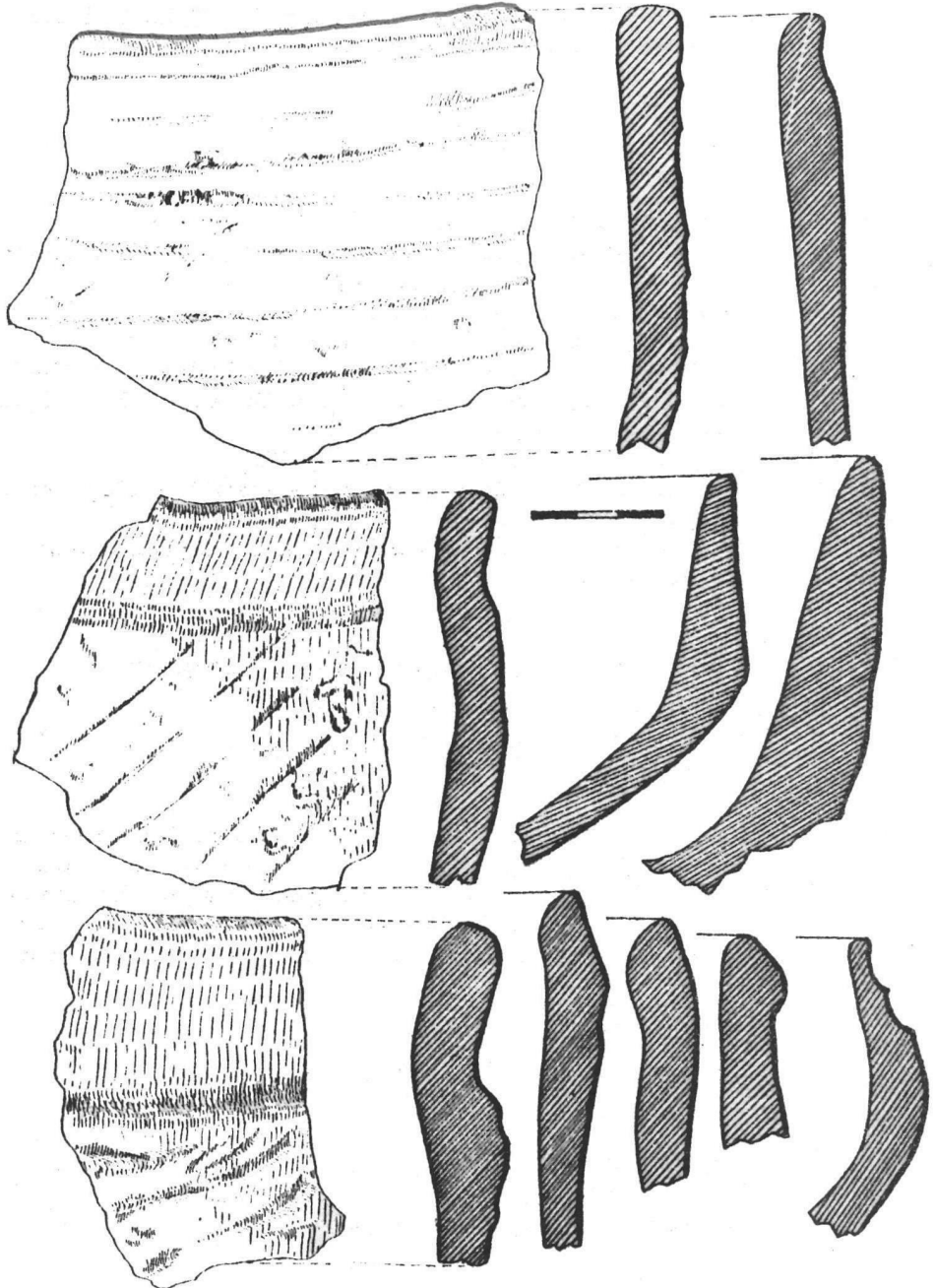

Fig.2. – Plosca: ceramică de tip Gumelnița

incizate, paralele (fig. 1/b. c.). Înălțimea păstrată a piesei este de 0,057 m, iar lungimea de 0,097 m.

Exemplarul descoperit anterior pe *tell*-ul de la Plosca era întreg, ceea ce demonstrează că și al doilea exemplar era de același tip și nu reprezintă piciorul unui idol. În cultura Gumelnița sunt cunoscute mai multe reprezentări de picioare umane, dar multe din ele provin de la statuete⁵.

Un exemplar aproape identic cu piciorul de la Plosca a fost găsit la Zaveț (Burgas, R.P. Bulgaria) și se mai cunosc și la Ruse și la Goliam Izvor (ambele tot în R.P. Bulgaria), piese care pot aparține tot culturii Gumelnița⁶. Reprezentarea piciorului uman încălțat este bine cunoscută în epoca neolitică și în alte zone, în cultura Bukk⁷ și Cucuteni⁸.

De asemenea, pe teritoriul satului Plosca, în malul râului Vedea, s-a găsit un bordei cu cuptor și ceramică datând din sec. VII-VI î.e.n.

LE TELL APPARTENANT À LA CULTURE GUMELNIȚA DE PLOSCA, DÉP. DE TELEROMAN

Résumé

De la surface de tell qui se trouvait dans cette localité on a fait sortir des fragments céramiques spécifiques pour la culture Gumelnița. On trouvé ici aussi des représentations en terre glaise du pied humain de type Gumelnița qui connaît des représentation similaires dans les cultures Cucuteni et Bukk. Il y a ici aussi des traces d'un établissement des VIe-VIIe siècles.

LEGÈNDE DES FIGURES

Fig.1. – Plosca: 1-2, représentation du pied humain; 3-8 céramique de type Gumelnița.

Fig.2. – Plosca: céramique de type Gumelnița.

⁵ V. Dumitrescu, „Dacia”, II, 1925, p. 88, fig. 63/7; idem, SCIV, 17, 1966, 1, p. 93, fig. 29/3; idem, *Figurines from Gumelnița* în „Antiquity”, XXXVIII, 1964, nr. 151, p. 222.

⁶ V. Micov, „Izvestia”, Sofia, XXIV, 1961, p. 293.

⁷ I. Barta, în „Sbornic Ceskoslovenske Speleonomi Arheologické”, Brno, 1963, 3, p. 112-125, fig. 1/5.

⁸ Șt. Cucuș, *Reprezentări de încălțăminte în plastica cucuteniană*, MemAntiq, III, 1977, p. 65-77.

FILE DE ISTORIE TELEORMĂNEANĂ*

(Ed. Teleormanul liber, Alexandria, 1996, p. 5-64, 76-85)

CUVÂNT DE ÎNCEPUT

Apariția unui *Repertoriu arheologic și numismatic al județului Teleorman* o socotim de o deosebită însemnătate, deoarece pune la dispoziția cercetărilor acestui județ o bună parte din trecutul lui multimilenar, fiind o sursă de informare pentru o eventuală monografie a județului.

Noi, prin această lucrare, încercăm să facem acest lucru, având în domeniu o activitate de aproape 50 de ani, începută în 1944-1945, fiind pasionat iubitor al trecutului și având și norocul de a avea ca dascăl de suflet pe regretatul om de cultură și arheolog Constantin S. Nicolăescu-Plopșor. De asemenea, am avut șansa să fiu numit preot, bucureștean fiind, în satul Surdulești, pe atunci în județul Teleorman, unul dintre cele mai bogate județe din sudul țării în vestigiile arheologice, istorice, numismatice încă din zorii apariției omului pe aceste meleaguri.

Se poate spune, de aceea, cu bună dreptate că, dacă Egiptul este un dar al Nilului, Teleormanul arheologic este un dar al celor 16 cursuri de apă ce-l străbat.

Într-adevăr, prezența omului încă din cele mai vechi timpuri o găsești pretutindeni. Pe terasele câmpiei, pe marginea teraselor, în luncile apelor, pe prundul lor, au fost descoperite, până în prezent, peste 400 de străvechi așezări. Ele sunt legate de epocile paleolitică, neolitică, a bronzului, a celor două epoci ale fierului, Hallstatt și La Tène, epoca daco-romană, a dacilor liberi, din sec. IV-V, ale proto-românilor din sec. VIII-X. Un loc aparte îl au, apoi, cei aproximativ 300 de tumuli identificați până acum.

Județul Teleorman constituie astfel o adevărată arhivă, extrem de bogată și de variată, care doar în parte a fost scoasă la iveală și valorificată. Nu mai puțin importantă este și zestrea sa numismatică, descoperindu-se peste 10000 de monede până în prezent, fie antice, grecești și romane, republicane, imperiale, medievale sau mai aproape de epoca noastră. Ca dovadă, voi afirma că monedele antice - Macedonia, Thasos și Dyrrhachium

* Titlul inițial propus de autor a fost *Repertoriul arheologic și numismatic al județului Teleorman*. Ulterior, lucrarea, apărută postum (1996), a inclus mai multe studii de arheologie și istorie reunite sub titlul *File de istorie teleormăneană (n. ed.)*.

- reprezintă aproape cincizeci la sută din totalul monedelor descoperite în județ. Se poate, de aceea, afirma că timp de două milenii circulația monedelor a fost neîntreruptă pe teritoriul județului.

Ținem să mai adăugăm și faptul că multe din descoperirile arheologice din județ, cum sunt cele de la Zimnicea, Bujoru, Peretu, Turnu Măgurele, Roșiori de Vede, Albești, Alexandria, Ciolănești, Vitănești, Ciuperceni, sunt intrate în patrimoniul arheologic românesc. De asemenea, bijuteriile antice descoperite la Turnu Măgurele, piesele paleolitice de la Ciuperceni, „Carul Solar” de la Bujoru, „Tezaurul princiar” de la Peretu etc. au devenit azi valori muzeale de patrimoniu.

Iată doar, în mică măsură, necesitatea unei astfel de lucrări, dar și sarcina grea pe care mi-am luat-o în alcătuirea ei. Noroc că în decursul anilor de cercetare a județului, de-a lungul și de-a latul lui, n-am fost întotdeauna singur. Astfel, după 1954, numit preot prin concurs la Alexandria, am devenit colaborator al muzeului din oraș, înființat în anul 1953 și având ca directoare pe doamna Emilia Rozenthal. Curând, aveam să devin sufletul și inima acestui muzeu, anii 1955-1975 fiind cei mai frumoși și mai activi ani ai mei de cercetare arheologică și numismatică. Am găsit la dânsa deplină înțelegere pentru pasiunea mea și m-a folosit, reușind să facă muzeul ceea ce trebuia să fie. S-a făcut activitate pe teren și de valorificare a descoperirilor prin săpăturile efectuate de arheologii Constantin S. Nicolăescu-Plopșor, Constantin Preda, Mitrea Bucur, Dumitru Berciu, Espectatus Bujor, Maria Comșa, Mircea Petrescu-Dîmbovița, cu care, de altfel, am și făcut primele săpături arheologice la Surdulești.

S-a săpat la Alexandria, Olteni, Țigănești, Păuleasca, Poroschia, Zimnicea, Brebina (Papa) etc. și tot acum aveau să apară și primele note de specialitate ale Academiei Române. Am avut și eu modesta mea contribuție.

După 1975, până în 1985, și sub directorii Alexandru Marinescu și Corneliu Beda, s-a continuat acțiunea de cercetare, de noi săpături și de noi publicații, directorii încadrându-se și dânsii în această activitate, deși nici dânsii nu erau de specialitate, ci amatori ca și mine.

Au apărut noi șantiere de săpături la Orbeasca de Sus și de Jos, la Lăceni, Vitănești, Dulceanca, Merii (Vede), Frumoasa, Albești, Trivalea Moșteni, Olteni, conduse de arheologii Emil Moscalu, Suzana Dolinescu Ferche, Silviu Sanie, Valeriu Leahu, Nicolae Constantinescu. Lor aveau să li se adauge și arheologi amatori din județ, ca preotul Constantin Săndulescu din Lăceni, Anton Popescu din Drăeșănei, Petre Voivozeanu, din Roșiorii de Vede, Marian Nica de la Băbăița și alții al căror nume nu-l mai rețin. Rezultatele au fost fructuoase, scoțându-se la iveală „Carul Solar” de la

Bujoru, „Tezaurul princiar” de la Peretu, ca și vestigiile paleolitice de mare interes arheologic de la Ciuperceni.

Aceeași activitate rodnică s-a desfășurat și sub conducerea directoarelor Rodica Popa și Ecaterina Țânțăreanu. Noi cercetări, noi șantiere arheologice, dar mai ales o importantă apariție de articole arheologice și numismatice de un real folos pentru bibliografia în aceste domenii, pentru județ. A apărut, de asemenea, și o primă monografie asupra săpăturilor de la Dulceanca, autoare fiind Suzana Dolinescu Ferche.

Iată, pe scurt, istoricul cercetărilor arheologice și numismatice, care au făcut posibilă apariția acestui *Repertoriu*. În lucrare sunt trecute 170 de localități din județ. La acestea am adăugat o listă de *tell*-uri și tumuli, însoțită de explicațiile necesare, legate de existența și rolul lor.

Un loc aparte l-am acordat, de asemenea, descoperirilor arheologice de pe valea pârâului Nanov, justificat prin bogăția și varietatea descoperirilor.

Am încheiat lucrarea cu un tabel alfabetic al localităților din *Repertoriu*, menționând la fiecare ce s-a descoperit. Desigur, nu lipsește nici bibliografia publicațiilor arheologice și numismatice apărute în ultimii 35 de ani.

În încheiere, doresc să mulțumesc tuturor aceluia care, de-a lungul anilor, m-au sprijinit, mai ales directorilor muzeului și să-i uit, să-i iert pe toți aceia care, într-un fel sau altul, m-au jignit sau m-au rănit sufletește.

Ioan Spiru,
ianuarie 1995

ALEXANDRIA

Fosile. Colți de *Elephas primigenius* descoperiți în malul drept al râului Vedea, la fabrica de cărămizi.

Paleolitic. În prundișurile râului Vedea, între Nanov, Alexandria și Poroschia am descoperit un mare număr de piese de silex aparținând celor trei faze ale paleoliticului. Sunt piese de silex, răzuitoare și vârfuri de mână, ca și așchii cu planul înclinat de lovire, lat și oblic și bulb proeminent. Au fost descoperite și silexuri din paleoliticul mijlociu, mustertian-levollosian și superior, aurignacian. Paleoliticul superior, aurignacian, este reprezentat prin lame și gratoare. Arheologul Constantin S. Nicolăescu-Plopșor considera multe dintre aceste silexuri ca aparținând culturii de prund din paleoliticul inferior și care ar înscrie Alexandria în zona geografică pe care s-au petrecut fazele timpurii ale antropogenezei.

Neolitic. Așezări neolitice s-au descoperit în oraș și în zona lui, atât în bordeie, cât și în *tell*-uri, aparținând culturii arheologice Boian, dar mai ales Gumelnița.

Din Boian, un bordei descoperit în malul râului Vedea în timpul construcției podului nou. Fragmentele ceramice cu suprafețe mici, excizate, cu caneluri și alveole. După părerea arheologului Constantin Preda care a săpat aici, ele aparțin fazei Giulești, una dintre primele etape de dezvoltare ale culturii Boian¹.

Tot așezări tip bordei au fost descoperite, la sud de oraș, pe malul stâng al râului Vedea, față în față cu Topitoria de in. Fragmentele ceramice aparțin unei locuiri legate de cultura arheologică Gumelnița. Sus, pe terasa râului Vedea, în apropiere de *tell*-ul numit Gorgan, am descoperit pe o mare suprafață, lungă de peste 100-150 metri, foarte multe silexuri, mai ales microlite, peste 100 și un harpon alb de os având 4-5 cm. Se pare că ele provin de la un atelier de prelucrare a silexului. Afirmăm acest lucru deoarece, în apropierea acestei zone, s-au găsit și roci de silex.

Tell-ul „Gorganul”, situat pe malul stâng al râului Vedea. Are diametrul de peste 80 m. Înălțimea 6-7 m. Așezarea a fost izolată de malul râului în epoca ridicării lui, în stânga, iar în dreapta, prin existența unei vâlcele. S-au recuperat vase, fragmente ceramice, percutoare, silexuri etc. Aparține culturii Gumelnița.

Tell-ul de la „Izvorul Rece”. Se află la circa 4 km de Alexandria și ridicat în dreapta pârâului Nanov. Diametrul 30 m. Înălțimea 3 m. Are șanț

¹ Bucur Mitrea, Constantin Preda, *Săpăturile de salvare de la Alexandria (r. Alexandria, reg. București)*, Materiale 5, 1959, p.176-177.

de apărare în jurul lui. Fragmente ceramice cu decor incizat sau în linii adâncite, cultura Gumelnița.

Bronz. Peste *tell*-ul neolitic „Gorgan” s-a continuat locuirea și în epoca târzie a bronzului. Ceramica legată de această epocă a fost găsită și la „Cărămidărie”, la 20 m în dreapta „Gorganului”.

Epoca fierului - Hallstatt. Fragmente ceramice aparținând acestei epoci, au fost descoperite la „Podul Nou” de către arheologul Constantin Preda, cu prilejul săpăturilor de salvare din anul 1956. Au fost descoperite într-un bordei din care s-a recuperat și un căuc de lut, cu mânășă supraînălțată și cu buton terminal. S-au găsit și fragmente dintr-un crater, întregit ulterior². El ar proba și existența unui vechi cimitir traco-dacic.

La Tène. Cea mai veche urmă de locuire din La Tène s-a descoperit într-un bordei aflat la 3 km nord-est de Alexandria, „La Vii”. Săpăturile de salvare, făcute tot de Constantin Preda, au identificat urmele bordeiului cu diametrul de 4 m și adânc de 1,20 m. Ceramica, descoperită și analizată, era lucrată cu mâna, dar și la roată, din pastă fină, de culoare cărămiziu-gălbuie și lucioasă. Importanța acestor fragmente este aceea că ele atestă existența roții olarului încă din sec. VI î.Hr., adică devansând cu un secol existența ei și în țara noastră, în epoca traco-dacică. El a numit această descoperire „cultura Alexandria”³.

„Podul Nou”. În anii 1956 și 1957, săpăturile făcute la „Podul Nou” au scos la iveală vase întregi, fragmente ceramice, diverse unelte etc. dintr-o așezare geto-dacă⁴. Așezarea era destul de întinsă, deoarece astfel de fragmente ceramice se găsesc în cimitirul de la nord-vest de pod.

La „Cărămidărie”, în dreapta „Gorganului”, la circa 15-25 m de el, cu ocazia scoaterii pământului din această zonă, s-au găsit numeroase fragmente ceramice din La Tène. Tot aici s-a găsit și ceramică romană de import. Și pe valea pârâului Nanov s-au descoperit așezări din epoca fierului.

Dacii liberi. O așezare din sec. III-IV d.Hr. am descoperit-o pe malul stâng al râului Vedea, peste podul vechi de pe acest râu. Așezarea, cercetată și în 1991, a fost săpată mai întâi de colectivul muzeului din Alexandria și, în toamna aceluiași an, de Suzana Dolinescu Ferche. S-au identificat două gropi de bordeie cu vetre și ceramică fragmentară, de culoare neagră, fină, dar și rudimentară, tipologic încadrată în sec. IV d.Hr. S-au mai descoperit fragmentele unui rug antic, cu foarte puține resturi osteologice. De asemenea și o groapă cu numeroase fragmente ceramice.

² Bucur Mitrea, Constantin Preda, *art. cit.*, p. 178.

³ Constantin Preda, *Un nou aspect al începuturilor epocii Latène în Dacia (descoperirea de la Alexandria)*, SCIV 11-1, 1960, p. 25-38.

⁴ Bucur Mitrea, Constantin Preda, *art. cit.*, p. 176.

Măguri (tumuli). În jurul orașului sunt numeroși tumuli, morminte legate de perioada bronzului și a fierului, dar folosite și de popoarele migratoare. Ele sunt: „Măgura lui Ciulei”, la est de oraș, foarte mare, „Măgura de la Vii”, la nord de „Gorgan”, două măguri pe terasă, aproape de fostul CAP Alexandria, două măguri la vest de oraș, dincolo de pârâul Nanov. Au în preajma lor altele mai mici, aplatizate de muncile agricole.

Așezări protoromâne

Sec. IV d.Hr. Cu ocazia săpăturilor de la Podul Nou din anul 1956-1957, Constantin Preda a descoperit o vatră a unui bordei, datată a fi din sec. IV d.Hr. Ea se află la aproximativ 200 m sud de „Podul Nou”, aproape de cursul râului Vedea, lângă cișmea. Păstrată foarte bine. Pentru a o proteja, a astupat-o. Așa este și astăzi.

Sec. VI-VII d.Hr. La „Cărămidărie” am descoperit în 1979 un cuptor de minerit având la baza lui și bolovani. Se mai păstra din el circa cincizeci la sută și din înălțime aproximativ 70 cm. Lățimea la bază, 60 cm. Alături erau 3-4 kg de fier și resturi de minereu. Desenul acestuia a fost prezentat la institutul de Arheologie din București, iar Ștefan Olteanu l-a încadrat în sec. VI d.Hr.

Sec. VIII-X d.Hr. Ceramica specifică acestor secole la „Cărămidărie”, cât și pe malul stâng al râului Vedea, cam la 300 m de podul vechi. Alte descoperiri și pe malurile pârâului Nanov.

Monede. O monedă de argint Thasos, barbarizată, descoperită în anul 1994 în curtea locuitorului Cristea Pavel, strada Ion Creangă; o tetradrahmă de la Seleucos, crestată, descoperită pe valea pârâului Nanov, în terasa din dreapta lui. A fost găsită de Elena Cristea, pe pământul ei din această zonă. Am publicat-o și apoi am donat-o Academiei Române. Două monede getodace, tip Vârteju, provenite din tezaurul descoperit la Schitu-Siliștea, sunt în colecția inginer Coatu și preot Nicolae Bonaș. Alte două monede, Macedonia Prima, sunt tot colecția celor amintiți. Nouă monede imperiale romane, din colecția Marcel Scarlat, au fost publicate de Bucur Mitrea, 3 de la Traian, 2 de la Antonius Pius, una de la Geta și 3 de la Alexandru Sever. Proveniența nesigură. O altă monedă, de la Cornelia Domna, a fost descoperită în oraș.

O monedă bizantină de aur, de la Heraclius, găsită în 1955 „La Vii”, pe malul stâng al râului Vedea⁵, 2 monede bizantine de la Constantin VII și Roman, din sec. X.

59 monede turcești au fost descoperite în 1963 pe valea Maricăi, spre vest de oraș, în malul drept al pârâului Nanov. Ele sunt, în marea lor majoritate, aspri și sunt emise în secolele XVIII și începutul sec. XIX.

⁵ Constantin Preda, *Săpăturile de la Alexandria*, Materiale 6, 1959, p. 251.

Două monede poloneze descoperite într-un cimitir pe valea pârâului Nanov, probabil al vechiului sat Nanov, aflat aici până la începutul secolului al XIX-lea. Monedele sunt de argint și emise de regele Cazimir la începutul sec. XVI. Legenda lor: *Moneda Poloniane*. Una se află donată de mine, la muzeul din oraș.

Un taler din 1759 de la Francisc I și două monede, jumătate de taler de la Iosif II, tot secolul XVIII.

În podul bisericii „Sfinții Constantin și Elena” am găsit 244 de monede de aramă-bronz, provenind din Franța, Grecia, Serbia, cele mai multe, dar și din Bulgaria, Statul Papal etc. Ele sunt emise între anii 1812-1886 și au circulat alături de noua monedă românească emisă în 1867, le-am donat muzeului din oraș⁶.

DESCOPERIRI ARHEOLOGICE PE VALEA PÂRÂULUI NANOV

Un loc foarte important privind descoperirile arheologice îl acordăm celor două maluri ale pârâului Nanov, aflat la vest de oraș. El izvorăște la nord-vest de satul Adămești, iar de la „Coadă Calului” are curs de apă permanent. Lungimea pârâului este de circa 14-15 km, având multe lacuri artificiale pentru creșterea și pescuitul peștelui. Se varsă în râul Vedea între satele Poroschia și Țigănești.

Cercetat în dese rânduri de autor, între anii 1957-1977 și între 1980-1986, pe toată lungimea lui, pe ambele maluri; uneori m-a însoțit și Corneliu Beda, între anii 1958-1965. Este o adevărată rezervație arheologică, dovadă nu mai puțin de 60 (șaizeci) de descoperiri arheologice, publicate atât în presa locală, cât și în revistele Revista Muzeelor nr. 2 din 1970, Magazin Istoric nr. 11/1990 etc. Asupra acestor descoperiri am ținut în anul 1987 o comunicare la Institutul de Arheologie din București.

Am identificat, în decursul cercetărilor, 11 așezări neolitice aparținând culturilor arheologice Boian și Gumelnița. Cinci din ele își continuă existența și în epoca bronzului, cea mai interesantă fiind legată de cultura arheologică Coțofeni, cu o ceramică foarte frumoasă. Majoritatea au fost locuințe-bordeie, cu excepția *tell*-ului de la Izvorul Rece.

Paisprezece aparțin epocii fierului, 3 din Hallstatt și 11 din la Tène, suprapuse și peste cele 3 din Hallstatt. S-au descoperit numeroase fragmente ceramice, de culoare gri sau neagră, simple sau cu ornamente. De asemenea, și fragmente din amfore de import.

⁶ Publicate în BSNR LXX-LXXIV, 1976-1980, 124-128, p. 651-655. Vezi și *O donație de monede din sec. XIX în colecția muzeului raional, Alexandria*, la p. 138-140 din acest volum (n. ed.).

Sunt două așezări din sec. IV-V d.Hr., iar 8 sunt din sec. VIII-X d.Hr. Le-am descoperit, mai ales, pe malul drept al pârâului și sus pe terasa de lângă mal, între „Coadă Calului” și „Izvorul Rece”. Unele din ele se întind pe o mare suprafață, mai ales lângă *tell*-ul de la „Izvorul Rece”, pe o lungime de circa 2 km. Și spre sud de Izvorul Rece am identificat alte așezări. Unele din ele sunt suprapuse peste așezări din La Tène. În unele din aceste așezări au fost și urmele unor cuptoare de minerit, găsind multă zgură de fier sau bronz.

Dintre punctele mai importante de descoperire voi aminti următoarele: la „Coadă Calului”, în partea stângă a pârâului, așezare neolitică peste care s-a suprapus așezare La Tène; la „Roata”, mai la vest de „Coadă Calului”, așezare neolitică peste care s-a suprapus La Tène și chiar o așezare din sec. VII-X d.Hr. Aproape de „Izvorul Rece”, în dreapta pârâului, o așezare tip bordei neolitică și continuată locuirea în La Tène și mai ales în sec. VIII-X d.Hr., pe o lungime de aproape 2 km spre nord. Aici am identificat și urmele unui cuptor de minereu.

Tot pe malul drept al pârâului Nanov, la circa 300 m de podul de la „Izvorul Rece”, față în față cu cabana de vânătoare și pescuit, au fost descoperite și recuperate trei amfore aproape întregi, provenite dintr-o așezare La Tène. Ele sunt de factură dacică, imitând pe cele de la sud de Dunăre. Sunt la muzeu și un mare rol în descoperirea lor a avut și inginerul Cezar Coatu.

La sud de „Izvorul Rece”, la fosta grădină de legume a CAP 7 Noiembrie, se află o întinsă așezare La Tène. Aici s-a găsit o monedă de la Seleucos. Tot aici, urme de locuire neolitică - Boian și Gumelnița și din epoca bronzului - Coțofeni. Am mai găsit o figurină zoomorfă (purcel) și o lingură de lut (aflate la muzeu). Ceva mai la sud de această zonă, tot în dreapta pârâului, lângă un izvor subteran foarte puternic, am adunat peste 20 de lame de silex, provenite dintr-un depozit (aflate tot la muzeu).

În apropiere, dar pe malul stâng al pârâului, la 50 m de cursul apei, o carieră mică de pietriș și urme de fier, unde am găsit și două oase fosile prelucrate.

De la drumul comunal și până la șoseaua dintre Alexandria și Poroschia, în dreapta terasei se coboară spre pârâu, o întinsă așezare La Tène. La circa 200 m de viile fostului IAS Alexandria, la nord de satul Calomfirești, o altă așezare La Tène. S-a găsit și un mâner de vas în forma unei figurine zoomorfă.

Toate descoperirile de pe valea pârâului Nanov le-am trecut pe harta zonei donată de la centrul de calcul cadastral al orașului și care se află la muzeu. Țin să menționez că în această vale au existat, în sec. XV-XVIII, satele București (Mitropolia), Icoana, Nanov și Șovărăști. Au fost mutate, după 1820, în vetrele actualelor sate Nanov (Nanov și Icoana), Adămești și orașul Alexandria și satul Țigănești (Mitropolia).

ROȘIORII DE VEDE

Actualul municipiu este situat la vest de Alexandria, la circa 26 km. Din punct de vedere arheologic, a fost cercetat încă din sec. XIX, mai ales de Dimitrie Butculescu și Cezar Bolliac. În anii din urmă au făcut cercetări, în oraș și în zona lui, Mioara Turcu, Pete Voivozeanu, Ioan Spiru, Emil Moscalu ș.a. La fel și preotul Mihai Marinescu, mai ales pe valea pârâului Bratcov.

Fosile. Provenite din carierele de pietriș din jurul orașului. În malul râului Vede, la 1742, s-a găsit un cap gigant de *Bos primigenius*⁷.

Măguri (tumuli). „Cetatea Cazacilor”, la sud-est de oraș. La fel și „Măgura Serafimilor”.

Despre „Cetatea Cazacilor”, Petre Stroescu afirmă că avea val de apărare. Nu s-au făcut, până azi, cercetări științifice asupra ei. Ocupă o suprafață destul de mare. Este, deci, un semn de întrebare pentru arheologi și istorici. Oricum, pe această „Cetate” s-a succedat o serie de așezări umane. Are diametrul de circa 200 m și în jurul ei un șanț larg de circa 8 m. La vremea cercetării pe care am făcut-o aici, se mai vedeau urme de locuire în părțile de nord și sud. În fața unei porți din partea de nord se mai cunoștea, la aproximativ 20 de m, un val de 4 m. La circa 25 m de la acest punct am putut observa urmele probabil ale unei fântâni, având un diametru de 2 m⁸.

La Palanca, la circa 3,2 km de cantonul CFR Roșiori Sud, spre Alexandria, există un grup de 4 tumuli. Am cercetat acești tumuli în anul 1982. Sunt mari și grupați unul lângă altul. Se află în lunca râului Vede, înconjurată de pârâul Bratcov la nord și sud-est. Nu am găsit nici un fel de ceramică. Reprezintă o excepție, fiind situați în luncă și nu pe terasă. Un alt tumul se află la „Livezi”, la circa 300 m spre nord și tumuli de „La Palancă”, pe o terasă înconjurată de pârâul Bratcov. După materialul descoperit întâmplător, fragmente de ceramică din pastă comună și fină și cu ornamente în relief, alveole, caneluri, pictate în alb sau roșu, credem că este vorba mai curând de așezări din neolitic și epoca bronzului. Neoliticul aparține culturii arheologice Boian⁹.

Neolitic. Preotul Mihai Marinescu din oraș, arheolog amator, a descoperit pe malurile pârâului Bratcov, care ocolește orașul pe la vest, mai multe așezări neolitice tip bordei. S-au recuperat ceramică, silexuri, figurine

⁷ Petre Stroescu, *Orașul Roșiorii de Vede*, Tipografia și librăria Alexandri, Anghel N. Vasilescu, Alexandria 1934, p. 11.

⁸ *Ibidem*, p. 27-28.

⁹ Eugen Ovidiu Vlad. *Roșiori de Vede. Pagini monografice*, Alexandria, Ed. Teleormanul Liber, 1994, p. 13-14.

antropomorfe și zoomorfe, greutăți de lut, fusaiole etc. Ele se încadrează în cultura arheologică Gumelnița. Nu au fost publicate.

Bronz. Deseori, s-a suprapus pe locurile neolitice și o locuire din bronzul târziu. Ceramica aparținând acestei epoci am cercetat-o acasă la preot, unde era strânsă. La muzeul din oraș se află, în inventar, o brățară de bronz, cu loc nesigur de descoperire. În oraș s-a descoperit cu mult timp în urmă o sabie „micieniană” de bronz, aparținând culturii Tei. Se află la Institutul de Arheologie din București. Petre Stroescu afirma că a fost găsită „La Palanca”, în 1900 și avea lungimea de 1,30 m¹⁰.

Epoca fierului - Hallstatt, La Tène. Descoperiri tot pe valea pârâului Bratcov, pe ambele maluri, urme de așezări în cele două epoci ale fierului. Descoperirile aparțin tot preotului Mihai Marinescu. Le-am cercetat. Fragmente de ceramică sunt lucrate cu mâna și cu roata. Sunt și fragmente de vase din import, amfore în special. Nu s-au publicat.

Locuirea geto-dacă în zona orașului este atestată de descoperirea unei insigne din această epocă precum și la fosta cetate geto-dacă, de la sud de oraș, la Albești. Nu este exclus ca și „Cetatea Cazacilor” să fie inițial o cetate dacică.

Epoca romană. Zona orașului s-a aflat foarte aproape de *Limesul Transalutan*. Legate de acest Limes sunt două castre: unul, la sud-vest de oraș, spre satul Belitori-Troianul, ce se numește „cetatea Urlui”. Are formă de patrulater, lucrat din pământ, înconjurat de un șanț lat de 7-10 m și adânc de 0,30 m. Avea și val de apărare de pământ de 1 m și lat de 10-12 m¹¹.

Un alt castru, la nord de oraș, se afla pe terasa din dreapta râului Vedea, la locul numit „Vadul Pescarului”, aproape de satul Gresia. Are dimensiuni reduse (63 x 69 m) și era înconjurat de trei șanțuri și trei valuri de pământ. Cercetat de mine în 1985, este în pericol de a fi distrus din cauza lucrărilor agricole și neocrotirii lui¹².

Din fostul *Limes Transalutan* se mai poate vedea și azi o porțiune de 400 m pe izlaz, la vest de oraș, la punctul „Valea Mocanului”, având înălțimea de 1,30 m și lățimea de 8 metri¹³. Menționăm că, pe lângă „Cetatea Cazacilor” trece și „Brazda lui Novac”. În anul 1896, Grigore Tocilescu, însoțit de Petre Stroescu, a cercetat acest val de pământ, între Roșiori de Vede - Peretu - Alexandria¹⁴.

¹⁰ Petre Stroescu *op. cit.* p.13.

¹¹ Dumitru Tudor, *Oltenia Romană*, Ed. Academiei RSR, București, 1969, p. 304.

¹² *Ibidem*.

¹³ Eugen Ovidiu Vlad, *op. cit.*, p. 17.

¹⁴ Petre Stroescu, *op. cit.*, p. 26.

Secolul IV d.Hr. În zona oraşului, arheologul Gheorghe Bichir a identificat o aşezare din sec. IV a dacilor liberi¹⁵.

Secolul VIII-X d.Hr. Aşezări din aceste secole, tot preotul Mihai Marinescu a identificat pe malurile pârâului Bratcov, atestate prin ceramica specifică, cu decor liniar sau în valuri, de o mare varietate, din pastă gri sau roşie. O parte din această ceramică se află la muzeul din oraş.

Monede. S-au descoperit, în oraş, o monedă Macedonia Prima şi una Dyrrhachium. S-a descoperit, de asemenea, un tezaur monetar cu 45 de monede romane recuperate, din care 14 sunt republicane şi 31 imperiale. Ele sunt din argint şi din bronz, cele imperiale fiind din sec. II şi III d.Hr.¹⁶

Un tezaur cu monede turceşti s-a descoperit, în oraş, în anul 1965 (1966?), conţinând peste 200 de monede. O parte din ele, peste 50, le-am găsit în Alexandria la un colecţionar. Ele au fost emise în sec. XVIII şi primele decenii ale sec. XIX. Sunt monede de valoare mică, aspri şi firfirici.

TURNU MĂGURELE

Este un important obiectiv arheologic, dar şi istoric, prin existenţa fostei cetăţi „Turris”. De aceea s-a şi scris foarte mult despre trecutul oraşului atât în sec. XIX, cât şi în secolul nostru, sec. XX. Istoricul Nicolae Stoicescu, în vol. II din lucrarea sa *Bibliografia localităţilor şi monumentelor feudale din România şi Ţara Românească*, apărută la Craiova în 1970, publica aproape tot ce se scrisese despre oraş şi fosta cetate¹⁷. Mai amintesc şi pe Pantele Georgescu care, în monografia sa asupra jud. Teleorman, publicată la Bucureşti în anul 1890, dădea şi el informaţii interesante asupra cetăţii, la p. 326-246. După anul 1978 se vor efectua noi săpături.

Paleolitic. Fosile şi silexuri, de o mare importanţă pentru arheologia românească, au fost identificate şi cercetate iniţial de Constantin S. Nicolăescu-Plopşor, în 1956 şi apoi de Vasile Boroneanţ, din 1978, atât la Turnu Măgurele, dar mai ales la est de oraş, la Ciuperceni. La Turnu Măgurele, unelte din paleolitic s-au găsit în aluviunile râului Olt. O falie cretacică, folosită de

¹⁵ Gheorghe Bichir, *Geto-dacii din Muntenia în epoca romană*, Ed. Academiei RSR, Bucureşti 1984.

¹⁶ Eugen Ovidiu Vlad, *op. cit.*, p. 18.

¹⁷ Vom aminti şi noi aici pe cele mai importante: Frederich W. von Bauer, *Mémoires Historiques et géographiques sur la Valachie*, Frankfort et Leipzig, 1778; Haralambie Chircă, C. Bălan, *O inscripţie din 1397-1398 privitoare la stăpânirea Turcească de la Turnu*, în SMIM, III, 1959, p. 359-364; Cezar Bolliac, *Excursiunea arheologică din anul 1869 (Relaţiune către ministrul Cultelor şi Instrucţiunii)*, în Opere, vol. II, Ed. de Stat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1956, p. 13-22; Grigore Florescu, *Turnul antic de la Turnu Măgurele. Cercetările arheologice din 1936*, Bucureşti, 1936, p. 432-464.

oamenii-vânători din paleoliticul inferior, se întinde de la Turnu până dincolo de Ciuperceni, pe malul ultim al terasei dinspre lunca Dunării.

Măguri (tumuli). În jurul orașului, pe terasă, sunt următorii tumuli: „Măgura de Pază”, „Măgura Goicea”, „Măgura Stupi” și „Măgura Viei” sau a „Împăratului”, deoarece la 1877, țarul Alexandru al Rusiei observa de aici bombardarea Nicopolelui de peste Dunăre. Nu au fost cercetate.

Neolitic. Ceramica provenită dintr-o așezare neolitică s-a descoperit în fostul sat Măgurele, azi integrat în oraș. Ceramica se află la muzeul din oraș. Cercetări făcute și de Traian Panea, directorul muzeului.

Bronz. Important tezaur de aur din epoca bronzului a fost descoperit în oraș, în anul 1880. S-au descoperit 433 obiecte din aur, inele, brățări, etc., aparținând secolului XII î.Hr, adică din epoca târzie a bronzului. Asupra lui s-a publicat un studiu în limba franceză, curând după descoperire.

Epoca fierului - Hallstatt, La Tène. Vase și ceramică legate de cele două epoci ale fierului găsite în oraș și în zonă, la Izlaz și Moldoveni, se află la muzeu. Le-am văzut și eu. Informații de la directorul muzeului.

Epoca romană. Castrul de la Flămânda (Poiana). De aici pornea Limesul Transalutan și avea 350 x 390 pași. Era aproape patrulater, fusese construit în sec. II-III-IV d.Hr. Era de pământ¹⁸. Limesul se întretaie la actuala gară Traianu, pe calea ferată Roșiorii de Vede - Turnu Măgurele, cu „Brazda lui Novac de Sud”. Castrul, ca și Limesul, a fost părăsit în timpul lui Filip Arabul¹⁹.

Epoca Romano-Bizantină. Părerile arheologilor și istoricilor asupra fostei cetăți Turris, de la Turnu Măgurele, sunt deseori contradictorii; unii o socotesc din epoca romană, apoi refăcută de bizantini, dar cei mai mulți o socotesc ridicată abia în sec. XIV. Că e cetate romană, azi nu mai se susține. În schimb, ea ar ține de imperiul bizantin încă din sec. V d.Hr. După istoricul Procopius, Iustinian ar fi dat-o slavilor, la 546, pentru ca aceștia să apere imperiul de la sud de Dunăre²⁰ Și arheologul Grigore Florescu, care a făcut mai multe campanii de săpături, este de părere că înainte de cetatea din sec. XIV trebuie să fi existat și o cetate bizantină.

Pantele Georgescu afirmă, în lucrarea sa amintită, existența ei în sec. XIV. Se afla la 500 m „de gura Oltului” și în apropierea Dunării. Avea formă pătrată și era înconjurată cu un șanț de 5 pași. S-a numit „Nicopolul Mic”. A suferit în cursul existenței sale multe distrugerii. În secolul XV, în luptele dintre români și turci, va cădea când în mâna lui Mircea cel Bătrân și a lui Vlad Țepeș, când în mâna turcilor. Din sec. XVI (1545), devine „Raia”,

¹⁸ Dumitru Tudor, *op. cit.*, p. 287.

¹⁹ D. M. Pippidi (coordonator), *DIVR*, p. 375.

²⁰ *Ibidem*, p. 595.

teritoriu turcesc pe pământul românesc. A suferit și alte distrugereri în timpul războaielor dintre ruși și turci în sec. XVIII, ca și în luptele de la 1806-1812 și 1828-1829. În urma păcii de la Adrianopole, turcii redau Țării Românești „Raialele”. Curând, și cetatea Turris va fi dărâmată (1839). A urmat distrugerea a ce mai rămăsese, piatra din cetate fiind folosită în oraș.

În urma cercetărilor făcute după 1979-1980, arheologul Gheorghe Cantacuzino este de părere că cetatea avea formă pătrată, înconjurată de mai multe ziduri și șanțuri de apărare – ultimul avea din loc în loc bastioane puternice. Urmele unuia dintre ele se păstrează și azi mai bine. Cu prilejul ultimelor săpături, în apropierea cetății, pe latura de nord, au fost descoperite fragmente ceramice din sec. XIV-XV și XVI. Le-am cercetat și eu și am discutat cu domnul Cantacuzino despre ele. Acesta le socotea ca provenind dintr-o așezare rurală din apropiere, interesată în a face aprovizionarea cetății.

Monede. S-au descoperit monede, dar eu menționez: una de la Traian și una de la Mircea cel Bătrân (cercetările de aici au fost făcute împreună cu Corneliu Beda).

ZIMNICEA

Cetatea geto-dacă de la Zimnicea. Fosta cetate se află la circa 1000 m vest de centrul orașului și la circa 500 m de marginea vestică a orașului. Ea a fost una din așezările care, după cum arată arheologul Radu Vulpe²¹, a dat cele mai hotărâtoare lămuriri asupra culturii getice. Pantele Georgescu nota că această cetate se află situată între Rusca Lungă și Rusca Carantinei²².

Cercetările efectuate asupra cetății au constatat și ele următoarele informații. Este situată pe un mal dominant asupra luncii Dunării, cu râpe abrupte. Cetatea a fost construită de geto-daci încă din sec. IV î.Hr. și și-a continuat existența până în sec. I î.Hr. S-au descoperit cinci niveluri de locuire, reprezentate de un strat de cultură gros de circa 2-2,80 m. În prima perioadă a existenței sale așezarea a fost întărită cu val și șanț. S-a descoperit, din această perioadă, atât ceramică dacică, dar și de import, din Thasos, Heraclea Pontica și Rhodos. Ea, afirmă arheologii români, ar fi fost cucerită de Alexandru cel Mare la 335 î.Hr. Alături de cetate a fost descoperit un grup de necropole legat de populația geto-dacă. Mormintele erau tumulare, dar și plane. Cele din tumuli sunt legate de sec. IV î.Hr. și au aparținut unor luptători din aristocrația locală,

²¹ Radu Vulpe, *Așezări getice din Muntenia*, București, Ed. Meridiane, 1966, p. 19-27.

²² Pantele Georgescu, *Dicționarul Geografic, Statistic, Economic și Istoric al județului Teleorman*, București, Stabilimentul grafic I. V. Socecu, 1897, p. 370-380.

având un bogat inventar. Pe măsura trecerii timpului, adică în sec. II î.Hr., ele sunt tot mai sărace, iar în sec. I î.Hr. aproape inexistente²³.

Dintre cercetătorii care au săpat la Zimnicea, voi aminti pe Cezar Bolliac, August Treboniu Laurian și Nicolae Butculescu. Cezar Bolliac, între anii 1845-1846, a făcut săpături la „Câmpul Morților”, descoperind 63 de urne funerare în tumulii din preajma cetății. În sec. XX, săpături sistematice vor face Vasile Pârvan²⁴, Ion Nestor²⁵, Radu Vulpe, Alexandrina D. Alexandrescu²⁶. Cu prilejul săpăturilor s-a descoperit ceramică lucrată la roată și cu mâna, ceramică grecească, fibule de tip tracic, vârfuri de săgeți, un coif corintic de bronz, monede.

În concluzie, în zona orașului Zimnicea, ca și la fosta cetate dacică, se poate afirma că au fost următoarele faze de cultură arheologică:

Paleolitic. S-au găsit silexuri în lunca Dunării, de asemenea numeroase oase fosile pe malurile terasei.

Bronz. Atestate cu prilejul săpăturilor de la cetate. De asemenea, prin descoperirea, în tumuli, a unor schelete în poziția chircită, de la sfârșitul bronzului și începutul Hallstatt-ului. Un astfel de schelet „ocroman” l-am văzut și eu cu Corneliu Beda, asistând la una din companiile de săpături ale Alexandrinei Alexandrescu. Am dorit să-l luăm la muzeu, dar nu am avut posibilități.

La Tène. Existența cetății geto-dace între secolele IV-I î.Hr.

Feudal. Localitatea este amintită sub numele Demnitzikos, afirmație făcută încă din 1877, când istoricul rus Vasili Vassilievskii o identifica cu Zimnicea (mai amănunțit a se consulta: *À propos du Tenou Orman (Teleorman) de Kinnamos*, publicată de Petre Șt. Năsturel²⁷). Localitatea apare cu acest nume la anul 1148, când împăratul Manuel I Comnenul a făcut o expediție militară, la nord de Dunăre, contra pecenegilor. Tot atunci apare și expresia *Tenou Orman* și care va deveni *Teleorman*²⁸. Existența unor așezări umane din sec. X-XIII este, de altfel, atestată și de urmele unor bordeie și ale

²³ *DIVR*, p. 624.

²⁴ Vasile Pârvan, *Getica. O protoistorie a Daciei*, București, 1926, p. 133, 467, 470, 630.

²⁵ Ion Nestor, *Așezările din societatea primitivă și sclavagistă în regiunea Dunărea de Jos. Raport preliminar asupra campaniei de săpături arheologice de la Zimnicea*, SCIV 1-1, 1950, p. 100-101.

²⁶ Alexandrina D. Alexandrescu, *Mormintele din perioada mai târzie a necropolei getice de la Zimnicea*, Crisia II, 1972, p. 15-26.; eadem, *La nécropole du bronze récent de Zimnicea (dép. de Teleorman)*, Dacia NS XVII, 1973, p. 77-97; eadem, *La nécropole du bronze ancien de Zimnicea (dép. de Teleorman)*, în Dacia NS XVIII, 1974, p. 79-93; eadem, *Sépultures du premier âge du fer a Zimnicea (dép. de Teleorman)*, în Dacia NS XXII, 1978, p. 115-124; eadem, *La nécropole gète de Zimnicea*, în Dacia NS XXIV, 1980, p. 19-126.

²⁷ *Byzantina Sorbonensia 3. Geographica Byzantina*, Pantheon-Sorbonne, Paris, 1981, p. 88.

²⁸ *Ibidem*, p. 82.

unor cuptoare din preajma cetății. S-au recuperat ceramică, unelte etc. Așezarea, precizează arheologii, se află peste aria cetății.

Monede. Cu prilejul săpăturilor s-au descoperit peste 30 monede antice: două geto-dace, tip Vârteju; monede Thasiene și 24 monede Macedonia Prima, de asemenea, o monedă de aur de la Alexandru cel Mare, în greutate de 8,468 g. Alte descoperiri monetare aparțin de Dyrhachium și Chersonesul tragic. O altă monedă, de la Alexandru cel Mare, de argint, a fost descoperită în 1966.

Romane republicane, denari de argint din sec. II-I î.Hr. și romane imperiale, 11 piese, de la împărații Constantin II, Tiberiu, Mauricius, ca și de la Octavian Augustus și Domițian.

Cezar Bolliac afirmă că la Zimnicea s-ar fi descoperit, în 1869, un tezaur de 2000 monede bizantine din secolele XII-XIII²⁹

S-au descoperit în așezarea rurală, deasupra cetății, monede din sec. XIV, de la Vladislav și de la țarii bulgari Ivan, Alexandru, Stracimir. Mai amintesc trei taleri austrieci din sec. XVI, unul de la Carol V, unul de la Ferdinand, din 1572 și unul de la Maximilian, din 1570. Corneliu Beda crede că le-a dus la muzeul din Alexandria. Monede turcești, 11 la număr, au fost recuperate dintr-un tezaur cu alte monede din secolul XVIII.

VIDELE

Oraș așezat între pârâul Glavacioc și pârâul Sericu, s-a format, după 1968, din mai multe sate. Cercetări, Corneliu Beda și Ecaterina Țânțăreanu.

Neolitic, Bronz. Corneliu Beda a identificat pe malurile râului Glavacioc așezări pe care le-a publicat, pe scurt.

La Tène. Ecaterina Țânțăreanu a cercetat, în ziua de 8 august 1989, la 8 km est de oraș, pe malul râului Ilfovăț, o așezare La Tène. Aici s-a descoperit și un tezaur de monede antice, din care s-au recuperat 45 de monede. Trei sunt emise în Thasos, 18 Macedonia prima și 24 sunt monede geto-dace, din care 23 sunt tip Vârteju, una din monedele Macedonia Prima și este contrafacere geto-dacă, cealaltă îl reprezintă pe Alexandru Macedon. Sunt la muzeu. Nu au fost publicate³⁰.

Din fostul sat Ciuperceni s-a recuperat o monedă Thasos, iar din fostul sat Tămășești s-au recuperat, în anul 1968, 16 monede austriece și turcești dintr-un tezaur din sec. XVIII.

²⁹ Constanța Știrbu, *Informații documentare despre două tezaure monetare bizantine*, CN I, 1978, p.57-62.

³⁰ Tezaurul a fost publicat în anul 2002, vezi Constantin Preda, Ecaterina Țânțăreanu, *Tezaurul monetar cu emisiuni getice și grecești descoperit la Videle (jud. Teleorman)*, BSNR XC-XCI, 1996-1997, 144-145 (2002), p. 9-21 (n.ed.).

AȘEZĂRI RURALE

BĂBĂIȚA, sat Băbăița – valea pârâului Clănița

Neolitic. *Tell* cu șanț de apărare, cultura Gumelnița.

Măguri (tumuli). Profesorul Marian Nica din sat mi-a comunicat următorii tumuli pe terasa din jurul satului: „al Nemților”, la est de sat, „Frumoasa” și „Găunoasa”, 4 m înălțime, spre Merișani, „Crucea Înaltă”, 3 m înălțime. Mai sunt „Măgura Mare”, „Măgura Mică”, „Măgura lui Chirilă” și „Măgura Viilor”.

Monede. În colecția profesorului amintit, monede de la Maria Tereza (doi taleri) și altele, tot austriece.

BĂBĂIȚA, sat Merișani – valea pârâului Clănița

Cercetări Marian Nica, profesor din Băbăița.

Așezare La Tène, la punctul „Vâlcele”. S-a găsit ceramică și un tezaur cu patru monede Thasiene și zece Macedonia Prima, descoperit în 1959-1961³¹. Două exemplare se află la Marian Nica. Tot de aici și ceramică din sec. VI-VII, dusă la muzeu.

* * *

BALACI, sat Balaci – valea pârâului Burdea

Neolitic. Două *tell*-uri. „Măgura din Baltă”, situată la Nord de sat, în lunca pârâului Burdea. Dimensiuni 80 x 60 m, înălțimea 3 m. Este secționată de șoseaua Miroși - Balaci - Roșiori de Vede. De asemenea, șanț de la est la vest, provenit de la săpăturile efectuate de Dimitrie Butculescu, arheolog amator, în sec. XIX. Este un *tell* tipic Gumelnița, cu șanț de apărare.

Tell-ul de la „Măgura Hodorog” se află la sud de sat, în islaz. Dimensiuni 60 x 60 m și înălțime peste 4 metri. Cercetat și de Alexandru Odobescu. Șanț de apărare. Am recuperat fragmente ceramice, resturile unui vas de provizii și ceramică foarte groasă, culoare închisă, silexuri, dălți de piatră și fragmente de figurine zoo și antropomorfe (aflate la muzeul din satul Surdulești, jud. Argeș).

Se integrează într-o zonă extrem de locuită în epoca neolitică, Gumelnița – fie locuințe tip bordei, fie de suprafață – *tell*-uri. Nu există sat din zonă fără astfel de așezări: Surdulești, Burdeni, Tecuci, Sfințești, Zâmbreasca, Beuca, Dobrotești, Drăcșani, Drăcșenei etc.

³¹ Ioan Spiru, Corneliu Beda, *Tezaurul de monede antice descoperit la Frâsinet, județul Teleorman*, BSNR XLII-LXVI, 1948-1972, 96-120, p. 73-74.

O altă așezare neolitică, tip bordei, descoperită pe malul de nord al luncii și bălții, la sud de satul Burdeni. Mi s-a spus că s-au găsit și oseminte.

Bronz. Ambele *tell*-uri au fost locuite și în epoca bronzului.

La Tène. În marginea de est a satului, „La dul”, chiar pe marginea „dulului”, adică al digului ce oprea cândva apa pârâului Burdea, spre a face aici lac de pește. Ceramica găsită este legată de sec. III-II î.Hr. Așezarea este pe cale de distrugere.

Sec. V d.Hr. În „Măgura Hodorog” s-a descoperit un tezaur de obiecte de aur. După părerea cercetărilor, este legat de epoca migratorilor. S-au recuperat: o brățară, un pectoral etc.

Monedă. Am găsit în sat o monedă Sadagura, din 1774.

BALACI, sat Burdeni (fost Cățelești) – valea pârâului Burdea

Neolitic. Chiar în sat, în lunca pârâului Burdea, un *tell* de 50 x 40 m, cu șanț și înălțimea peste 3 metri.

Alt *tell*, „Protopopescu”, situat la sud-est de sat, tot în lunca pârâului Burdea. Ceramică Gumelnița.

La Tène. În malul de sud al terasei ce coboară spre lunca pârâului Burdea, am descoperit ceramică lucrată la roată, de culoare gri și oseminte.

BALACI, sat Tecuci (fost Tecuci - Kalinderu) – valea pârâului Tecuci

Neolitic. *Tell*-ul „Măgura de la Satul Vechi”, la sud de sat, cu șanț, de 60 x 50 m. S-au descoperit ceramică, silexuri, chirpic etc.

Tell-ul „Măgura lui Mieluș” - 60 x 40 m, 5 m înălțime, cu șanț, la circa 3 km sud și sud-vest de sat, legate de cultura Gumelnița. Le amintește și Pantele Georgescu ca fiind „cetăți de pământ”.

Bronz. Locuirea pe *tell*-uri s-a continuat și în epoca bronzului.

Sec. IV d.Hr. Așezare pe valea Bălăcelului a dacilor liberi, sec. III-IV d.Hr.³² Locuitorii din sat mi-au confirmat că pe valea Bălăcelului, la nord și sud de sat, unde ar fi fost vechea vatră a satului, s-au descoperit 20 de „gropi de bucate”, în punctul „La Bălegar”.

Sec. VIII-X d.Hr. S-a găsit ceramică „La Catargic”.

Monede. S-au găsit, în sat, două monede Sadagura, din 1771 și 1773. Le-am publicat³³.

* * *

BECIU, sat Beciu – valea pârâului Sâi

Directorul muzeului din Turnu Măgurele (Traian Panea, *n. ed.*) mi-a comunicat verbal că s-a descoperit o așezare La Tène.

³² Gheorghe Bichir, *op. cit.*

³³ Ioan Spiru, *Monede bătute la Sadagura, găsite în Muntenia*, SCN II, 1958, p. 475-476.

* * *

BEUCA, sat Beuca – valea pârâului Burdea

Fosile. Un cap de bour cu coarne, aflat azi la muzeul Antipa.

Neolitic. *Tell*-ul „Măgura Jidovilor”, 60 x 60 x 3 m înălțime, cu șanț împrejur. Am recuperat și ceramică specifică, Gumelnița. Cunoscut din secolul XVII de Grigore Tocilescu și amintit în volumul *Dacia înainte de Traian*. Îl amintește și Pantele Georgescu³⁴.

Monede. Un fost perceptor, Petrescu, mi-a spus că s-au găsit în sat și monede dintr-un tezaur. S-au risipit.

BEUCA, sat Plopi – valea pârâului Zâmbreasca

Monede. Mic tezaur monetar turcesc din sec. XVI-XVII, 24 monede recuperate. Au fost în total 211 aspri. Publicat de Corneliu Beda.

* * *

BLEJEȘTI, sat Blejești – valea pârâului Glavacioc

Neolitic. *Tell* în lunca râului Glavacioc, la nord-vest de sat, cu șanț în jurul lui. Se află la: „Gârla satului”. Înalt de peste 5m. Conține două faze de locuire: faza I, Boian și faza a II-a, Gumelnița, spre suprafață. S-au recuperat: vase, ceramică, figurine, topor de piatră etc. A săpat aici arheologul Dumitru Berciu.

Hallstatt. Tot în zonă s-a descoperit și o așezare târzie, din Hallstatt. Așezarea de aici este socotită a ține de cultura câmpurilor de urne, răspândită în vestul și sud-vestul țării noastre spre sfârșitul epocii bronzului.

BLEJEȘTI, sat Baci – valea pârâului Glavacioc

Zonă cercetată în 1985, cu colectivul muzeului din Alexandria.

Neolitic. Așezare - bordeie, situată la 250 m nord de sat, în malul stâng al râului Glavacioc. S-au găsit ceramică, silex, chirpici etc.

La Tène. În capătul pădurii din valea râului Glavacioc, ca și pe terasa stângă ce coboară spre râu, s-a recuperat ceramică geto-dacică. Cercetări făcute în zonă și de arheologul Dumitru Berciu, cel care a săpat *tell*-ul din Blejești.

BLEJEȘTI, sat Sericu – valea pârâului Sericu

Neolitic, Bronz. Cercetări personale, *tell* „Măgura lui Pantelimon”, cu diametrul de 250 m, cu șanț larg în jurul lui. Se află chiar în pădure, lângă sat și pârâu. Am colectat ceramică, silexuri, obiecte cultice-magice, o măsură de lut rituală, figurine etc. Alături de el, pe malul drept al pârâului Sericu, așezarea s-a extins și aici. Conține urme și din epoca bronzului.

³⁴ Pantele Georgescu, *op.cit.*, p. 34.

* * *

BOGDANA, sat Bogdana – valea pârâului Urlui

Sat relativ nou, zonă foarte bogată în fosile, mai ales în carierele de pietriș din malurile pârâului. Profesorul Ionel Vlad, făcând cercetări personale în zona satului, a descoperit ceramică neolitică și La Tène. O bună parte din ele, ca și fosile, sunt la școala din sat.

În timpul cercetărilor, am găsit în partea de vest a satului un mormânt răvășit, din care am recuperat doar câteva mărgelile de lut colorate. Arheologul Gheorghe Diaconu, căruia i le-am arătat, s-a pronunțat a fi aparținut epocii migrațiilor, o femeie fiind îngropată într-un tumul. Într-adevăr, în zonă sunt măgurile: „a lui Trandafir”, „a Hotarului”, „a Chenii”, „Vișina”, „Măgura Arată” etc.

BOGDANA, sat Broșteanca – valea pârâului Urlui

Fosile. Foarte multe în valea Urluiului, fiind reprezentativă această zonă. S-au găsit la Pârlita, Bogdana, Ulmeni, Margareta, Broșteanca, Spătărei și mai ales deasupra spitalului, la Furculești. Aici, am găsit atâtea fosile, încât pare a fi un adevărat depozit fosilifer.

Măguri (tumuli). „Rusca”; „a Pândarului”; „a Hotarului” etc.

În zonă, în urma cercetărilor, am găsit silexuri, puțină ceramică neolitică și La Tène. Aceasta provine din partea de nord-est de sat, nu departe de școală, pe marginea terasei. Culoare gri, lucrată cu mâna și la roată.

BOGDANA, sat Urlui (fost Pârlita) – valea pârâului Urlui

Fosile. În anul 1953 am găsit, căzut din malul stâng al terasei pârâului Urlui, un schelet aproape întreg, impregnat cu pământ. Nu l-am putut verifica. Nu l-a ridicat nimeni, deși am anunțat autoritățile din Roșiori de Vede.

Măguri (tumuli). „Măgura lui Trandafir”, „Măgura Vișinei”, „Arată”, „de la Ruscă”, „Măgura Pândarului” etc.

Neolitic. Am descoperit pe malul pârâului Urlui, silexuri, unelte de os, ceramică. Sunt și la școala din sat, unele și din La Tène.

Monede. O monedă imperială din sec. IV.

BOGDANA, sat Ulmeni – valea pârâului Urlui

Cercetat în dese rânduri. S-au descoperit fosile, în regiunea de vest a satului Ulmeni și a satului Margareta. Le-am dat la școala din sat.

Tezaur monetar medieval, descoperit de săteanul Gheorghe Damalan, cu peste 2500 monede de argint, în greutate de aprox. 2,5 kg. Monede, din sec. XVI-XVII, mai ales poloneze, apoi ungurești, taleri, monede bătute în orașe transilvănene etc.³⁵

³⁵ Ioan Spiru, *Tezaurul monetar feudal de la Ulmeni - Teleorman*, BSNR LXVII-LXIX, 1973-1975, 121-123, p. 171-174.

* * *

BOTOROAGA, sat Târnava – valea pârâului Câlniștea

La Tène. Ceramică găsită dintr-o așezare la marginea satului, lângă fostul CAP.

Monede. Tezaur descoperit în anul 1970, 148 monede romane republicane și 17 monede Thasos. Sunt din sec. II-I î.Hr. Între monede este și una geto-dacă, o contrafacere. Cel mai recent denar este din anul 48 î.Hr.

BOTOROAGA, sat Tunari – valea pârâului Câlniștea

O monedă Dyrrhachium, 3,55 gr. și 18 mm.

BOTOROAGA, sat Valea Cireșului – valea pârâului Câlniștea

Cercetat personal.

La Tène. Ceramică geto-dacă.

Monede. Descoperit un tezaur de 148 denari romani republicani, publicat.

* * *

BRAGADIRU, sat Bragadiru – valea râului Vedea

Neolitic. S-au găsit fragmente ceramice Gumelnița.

La Tène. Institutul de Arheologie din București a făcut cercetări arheologice în zonă. Pe malul drept al râului Vedea s-a găsit ceramică geto-dacă.

Sec. III-IV d.Hr. (dacia liberi). Arheologul Gh. Bichir a cercetat o așezare din această epocă³⁶.

Sec. VIII-X d.Hr. Ceramică provenită dintr-o așezare din acest timp.

Feudal. O importantă descoperire din sec. XIV-XV. S-au recuperat fragmente ceramice, obiecte de uz casnic, podoabe etc. În toamna anului 1988, cercetând zona împreună cu muzeograful Gheorghe Stoican, de la Alexandria, am fost informați că s-a găsit un vechi cimitir, probabil legat de așezarea din sec. XIV-XV.

* * *

BRÂNCENI, sat Brânceni – valea râului Vedea

Măguri (tumuli). „Măgura Oneștilor”, „a lui Guțu”, „a Cuparului”, „Măgura Mare”, „Măgura cu Păr”.

La Tène. Ceramică găsită în malul stâng al râului Vedea.

Monede. Cu mulți ani în urmă s-a descoperit un tezaur de monede romane republicane, la apus de sat, peste calea ferată. S-au mai recuperat doar 12 monede aflate la diverși colecționari³⁷.

³⁶ Gheorghe Bichir, *op. cit.*, p. 123.

³⁷ Informator Apolinarie Ștefăniță, notar.

* * *

BUJORENI, sat Bujoreni (fost Asan-Aga) – valea pârâului Câlniștea

Cercetări făcute în anul 1978, în zona pârâului Câlniștea, au dus la următoarele descoperiri: neolitic, Hallstatt și La Tène. Ele au fost identificate pe terasa din stânga pârâului, atât pe terasă, cât și pe malul apei, în apropierea școlii și a cimitirului din sat. Ele erau suprapuse.

Tot aici am cules numeroase fragmente din sec. IV și VIII-X. Le-am lăsat la școală. O altă așezare neolitică am identificat-o în marginea drumului comunal ce coboară spre apă, chiar pe marginea terasei. Am cules silexuri, chirpic, ceramică tip Gumelnița.

BUJORENI, sat Prunaru – valea pârâului Câlniștea

Cercetat de Corneliu Beda.

Neolitic. Așezare pe malul stâng al pârâului Câlniștea, la vest de sat. Ceramică, silexuri, la școală.

La Tène. Ceramică, tot în acest mal; așezarea este citată de arheologul Mioara Turcu³⁸.

Monede. Doi denari romani republicani, din sec. II și I î.Hr., de la Lextus P. Fastulus și Calpurnius. Un denar roman imperial, sec. III sau IV d.Hr.

* * *

BUJORU, sat Bujoru – valea râului Vedea

Bronz, Hallstatt. În anul 1974, într-un tumul situat la 350 m est de șoseaua Alexandria-Giurgiu, la 1 km de sat, tractorul a scos la iveală, din interiorul măgurii, un mare număr de piese de bronz și altele de fier legate de epocile bronzului și Hallstatt. Cea mai importantă piesă a fost carul solar, azi la Muzeul de Istorie din București și o copie după el la Muzeul din Alexandria. Piesa semăna cu un car în miniatură, are 30 cm lungime și lățime 15,5 cm. La fiecare din cele patru roți, în dreptul butucului, are aplicată o rolă din bronz. Deasupra carului este un fel de mic cazan. O piesă extrem de rară la noi în țară. Când am văzut-o, mi-am dat seama imediat că este o piesă funerară de cult, deoarece simboliza plimbarea pe cer a sufletului mortului. Am explicat acest lucru celor ce o aduseseră la muzeu. Directorul muzeului, Corneliu Beda, s-a dus la Bujoru la câteva zile după descoperire. A identificat tumulul. Avea diametrul de 20-30 m și înălțimea 1,5 m. Deci, un tumul destul de mic. Cercetând prin arătură, a mai găsit, încă 13 obiecte din bronz și prima epocă a fierului: 7 aplici de bronz, un cal miniatural, tot de bronz, de 4,3 cm, trei fragmente de podoabă, un cuțițaș de

³⁸ Mioara Turcu, *Geto-dacii din Câmpia Munteniei*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p. 64.

bronz de 5,5 cm și alte două obiecte mici de bronz. Ulterior, Corneliu Beda a publicat broșura *Carul solar de la Bujoru* fără să menționeze, cum era corect, și contribuția mea.

Măguri (tumuli). În jurul satului sunt următoarele măguri de terasă: „Măgura lui Iorgu”, „Măgura Cocoșului” etc. Măgura descoperirii „carului solar”, „Măgura din Vale”, este azi aproape aplatizată.

La Tène. Ceramică descoperită nu departe de sat, în malul râului Vedea care azi nu mai curge pe aici, în urma devierii cursului apei spre Dunăre, prin îndiguire. Prin desecarea „Deltei” pe care Vedea o crease aici, o baltă foarte mare, s-a distrus încă o unică rezervație naturală, nu numai din Teleorman, ci și din țară. Era raiul păsărilor de baltă, al peștilor, al șerpilor, a trestiei.

La 20 octombrie 1988, fiind sesizat de un inginer ce lucra la desecarea amintitei bălți, am făcut o perieghză, în baltă, cu Gheorghe Stoican de la muzeu, deoarece inginerul credea că a găsit un vechi drum pietruit sub pătura de deasupra pământului. Ceea ce am văzut nu era drum, nici pietre, ci un fel de gresie sau formație de petriș, nisip, calcar de origine naturală.

* * *

BUZESCU, sat Buzescu – valea râului Vedea

Măguri (tumuli). Multe „măguri înșirate”.

„Brazda lui Novac de Sud” („Troianul”) trece prin apropierea satului, coborând prin sud, spre Adămești.

* * *

CĂLINEȘTI, sat Antonești – valea pârâului Tinoasa

Cercetări în anul 1976.

Neolitic. La „Gropării”, fragmente ceramice, greutate de lut, silexuri. Nu mă pot pronunța asupra fazei arheologice căruia îi aparțin. S-au găsit și oase fosile.

Hallstatt, La Tène. Amândouă suprapuse, le-am identificat pe o mare suprafață, pe terasa din imediata apropiere a malului drept al pârâului Tinoasa. Am cules o foarte mare cantitate de ceramică, variată ca formă și, pastă, lucrată cu mâna și la roată. Aduse la muzeu și o parte la școala din sat.

În cătunul **Cetate**, o așezare neolitică cercetată cu ani în urmă. De asemenea, și așezarea La Tène, descoperită „La Cetate”, probabil să fie o așezare pe marginea terasei, spre pârâul Tinoasa. Se cere o cercetare mai atentă. Cunoscută și de Pantele Georgescu care o menționează în monografia sa din 1890³⁹.

³⁹ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p.65.

CĂLINEȘTI, sat Călinești – valea pârâului Câinelui

Cercetat în anii 1959-1960.

Măguri (tumuli). „Măgura Ciulei”, cota 96 m.

Neolitic. Un *tell* în lunca pârâului Tinoasa, la sud de sat, cu șanț de apărare, cultura Gumelnița.

La Tène. Așezare descoperită la „Grădinești”. Ceramică, cu pastă gri, lucrată la roată. Peste această așezare s-a suprapus o așezare mai nouă. Nu am putut stabili secolul.

Monede. În anul 1978 s-a descoperit în așezarea dacică amintită un tezaur monetar ce cuprindea 101 monede⁴⁰. Din acestea au fost recuperate 27 de monede romane republicane, dintre care 25 sunt la Institutul de Arheologie, una la școala din sat și una la Corneliu Beda. De asemenea, sunt și trei monede emise de orașul Thasos. Monedele sunt din sec. II-I î.Hr. Și printre monedele romane este o contrafacere geto-dacică.

CĂLINEȘTI, sat Copăceanca (fost Izvoarele) – valea pârâului Câinelui

Monede. O monedă geto-dacă, tip Vârteju, găsită în sat⁴¹. Izolat s-au găsit monede Dyrrhachium. Se pare că este vorba de un tezaur în care s-au găsit și monede romane republicane.

CĂLINEȘTI, sat Licuriciu – valea pârâului Tinoasa

Cercetat în două rânduri.

Neolitic. *Tell* Gumelnița, cu șanț apărare, situat în sat, în lunca pârâului Tinoasa, cunoscut cu numele „Măgura Cimitirului”. Au fost descoperite: ceramică, silixuri. „Măgura Jidovului”, *tell* Gumelnița, azi complet distrus. A fost săpat de căutători de comori. Mi s-a spus că s-au găsit în el morminte cu pereți arși. Cercetat, înainte, și de arheologul Vladimir Dumitrescu⁴².

La Tène. Așezare „Pe Plai”, pe malul terasei, spre sud-vest de sat, cu ceramică din sec. III-II î.Hr.

Monede. În 1953, locuitorul Gh. Baburu a descoperit un tezaur de monede romane republicane, circa 50 piese. În 1956 și 1957, venind în sat, am reușit să salvez aproape toate monedele. Au fost cumpărate de Constantin Preda, pentru Institutul de Arheologie din București⁴³.

⁴⁰ Maria Chițescu, *Un depozit de monede romane republicane descoperit în Muntenia*, SCIV 17-2, 1966, p. 235-254.

⁴¹ Constantin Preda, *Monedele geto-dacilor*, Ed. Academiei RSR, București, 1973, p. 235.

⁴² Vladimir Dumitrescu, *Alcune scoperti preistoriche nel distretto di Teleorman*, Dacia IX-X 1944-1945, pag. 531-538.

⁴³ Bucur Mitrea, *Legături comerciale ale geto-dacilor din Muntenia cu republica romană reflectate în descoperiri monetare (Tezaurul de la Strâmba, r. Târgoviște)*, SCN 2, 1958, p.162-163; Mioara Turcu, *op. cit.*, p. 57.

* * *

CĂLMĂȚUIU, sat Caravaneți – valea râului Călmățui

Există siliștea fostului sat Giurgova, din sec. XV, lângă actualul sat.

CĂLMĂȚUIU, sat Călmățui (fost Cârligați) – valea râului Călmățui Măguri (tumuli). „Măgura Zugurlici”, „Măgura Toboșarului”.

Neolitic, Bronz. După informațiile culese din sat, exista un *tell* în valea râului Călmățui numit „Măgura lui Mahmud”.

La Tène. S-a descoperit, în stânga terasei spre râul Călmățui, ceramică lucrată la roată geto-dacă.

Roman. „Brazda lui Novac de Sud”, ce vine de peste Olt și intră în județul Teleorman pe la Slobozia-Mândra, trecând, în continuare, pe la Călmățui, Bogdana, Traianu și se continuă, coborând spre Plosca, Buzescu, Adămești, la nord de Alexandria, până iese din județ, spre Giurgiu.

CĂLMĂȚUIU, sat Nicolae Bălcescu – valea râului Călmățui

La Tène. A fost o așezare.

Monede. Tezaur monetar descoperit în 1966, 45 monede romane republicane de argint și trei geto-dace, acestea fiind contrafaceri după cele romane. Tot în acest tezaur, o monedă Macedonia Prima⁴⁴. 29 monede se găsesc la muzeul din Turnu Măgurele. Alt mic tezaur, descoperit în 1962, din care s-au recuperat 46 triplu groși polonezi, 19 emiși sub regele Ștefan Bathory (1581-1586) și 27 exemplare Sigismund I (1588-1599).

* * *

CĂLMĂȚUIU DE SUS, sat Băcălești – valea râului Călmățui

Cercetări făcute în zonă de profesorul de istorie din sat. El a ales dintre tumuli de pe terasa de deasupra luncii Călmățuiului: „Măgura Chială”, „Măgura lui Dobre”, pe aceea numită „Măgura cu Corni”, săpând, în anul 1976, cu copiii de la școală, acest tumul. Când a dat peste mormântul din el, s-a oprit și a apelat la directorul muzeului Corneliu Beda și la mine. Fiind în Alexandria în acest timp și arheologul Emil Moscalu, am mers toți trei. Săpând, în continuare, a apărut foarte bine conservat un schelet uman, în poziție chiricită și cu urme de ocră. Deci, un „ocroman”. Ceea ce ne-a părut deosebit de interesant, în plus, a fost faptul că deasupra celui îngropat a fost pus un „pod” de lemn spre a-l proteja. Urme ale acestui acoperiș de lemn le-am găsit putrezite lângă schelet. Nu s-a găsit nici un fel de inventar. Scheletul a fost fotografiat. Emil Moscalu nu a publicat nimic despre el. În schimb, am ținut la Institutul de Arheologie din București, în 1983, o comunicare despre

⁴⁴ Maria Chițescu, Corneliu Beda, *Date noi în legătură cu tezaurul monetar descoperit în comuna Nicolae Bălcescu (jud. Teleorman)*, BSNR 70-74, 1976-1980 (1981), p. 127-137.

această descoperire. Profesorul localnic ne-a mai comunicat că a descoperit o așezare neolitică, aproape de sat, în malul râului Călmățui.

CĂLMĂȚUIU DE SUS, sat Călmățui de Sus (fost Băsești) – valea râului Călmățui

Măguri (tumuli). „Măgura Carnei”, „Măgura Zaveriei”, „Măgura Chirului” sunt legate de epocile bronzului, La Tène etc. Necercetate arheologic.

Feudal. Există urmele vechi „Siliștea” satului.

Monede. Tezaur turcesc din sec. XIX, de 34 monede. Au mai fost descoperiți 21 taleri austrieci. De asemenea, mai erau și 161 de monede austriece, ungare etc. din sec. XVII-XVIII. Deci, două tezaure diferite: unul de 34 monede turcești și altul de 221 de monede austriece, ungurești. Descoperirea acestora din urmă, făcută în 1864.

CĂLMĂȚUIU DE SUS, sat Ionașcu – valea râului Călmățui

Măguri (tumuli). „Măgura lui Tacu”, „Măgura Mare”.

* * *

COMUNA CERVENIA, sat Cervenia – valea râului Vedea

Au cercetat regiunea, în sec. XIX, Cezar Bolliac și Grigore Tocilescu și, mai recent, regretatul învățător Gheorghe (Gogu) Dobrescu.

Măguri (tumuli). „Măgura lui Lambe”.

Neolitic. Așezare descoperită în malul stâng al râului Vedea, foarte aproape de pod, înainte de a intra în sat. Descoperiri neolitice și La Tène, făcute de Nicolae Constantinescu în malul râului Vedea, spre satul Șoimu.

Sec. VIII-X d.Hr. Ceramică (cultura Dridu) cu decor în valuri descoperită la nord-est de sat. S-au mai găsit oseminte și urmele unui fost cuptor de topit minereu, găsindu-se minereu topit.

Monede. La școală, monede imperiale romane.

* * *

CIOLĂNEȘTI, sat Ciolăneștii din Deal – valea pârâului Câinelui

Neolitic. *Tell*, cultura Gumelnița, cu șanț de apărare, „Măgura Țui” în vale, în lunca pârâului Câinelui. Ceramică neolitică dar și din epoca bronzului.

La Tène. Așezare geto-dacă din sec. II-I î.Hr. S-a descoperit, în sat, și un puț de lemn foarte vechi, în care au fost găsite 25 de vase, întregi sau sparte, lucrate mai ales cu mâna și cu puține excepții la roată, din epoca geto-dacă.

* * *

CIUPERCENI, sat Ciuperceni – valea Dunării

Paleolitic. Importantă așezare paleolitică, depășind hotarele țării. Cercetată zona, mai întâi de arheologul Constantin S. Nicolăescu-Plopșor, în

anul 1956; continuă cercetările, în 1978, Vasile Boroneanț. Am fost de față și eu și muzeograful Ionel Vlad, de la muzeul din Alexandria. A fost descoperit un „atelier” de prelucrat silexul, la „Vii” și la „Carieră”. Așa cum arată și numele, exista o carieră de silex, calcar cretacic și o depunere de bolovani. De aici s-au recuperat nuclee de silex și așchii lucrate prin retușare. S-au descoperit și piese fosile, foarte vechi, de exemplu, arici de mare. Așezarea, declarată rezervație arheologică și monument al naturii. Paleoliticul de aici, socotit la 1 milion de ani.

Tumul, legat de epoca bronzului. Tumulul se află în vale, în luncă, spre satul Flămânda. Săpat de cei de la muzeul din Turnu Măgurele, care au scos la iveală un schelet în poziție chirchită, ocroman.

Feudal. La „Vii”, urme de bordeie din sec. XVIII-XIX. S-a descoperit și un cuptor gospodăresc foarte bine păstrat, iar la 4 m de la locuință, o groapă tronconică cu pereții arși pentru depozitat cereale⁴⁵.

CIUPERCENI, sat Poiana (fost Flămânda) – valea Dunării

Roman. În satul Poiana, se află primul castru de pe *Limes Transalutanus*.

Monede. S-au descoperit, în 1971, 59 monede Macedonia Prima și 19 monede Thasos, din care 9 se păstrează la muzeul din Turnu Măgurele. Un denar imperial de la Valerianus, sec. III d.Hr.⁴⁶

* * *

CONȚEȘTI, sat Conțești – valea râului Vedea

Zonă cercetată de Gogu Dobrescu (†1991). El înființase și un muzeu la școală. Am elogiat viața și activitatea sa.

Măguri (tumuli). „Măgura Iovei”.

Neolitic. *Tell* Gumelnița, în lunca satului, „Măgura Cetate”, cercetată și de Cezar Bolliac și Dimitrie Butculescu.

Bronz. Ceramică suprapusă pe *tell*, „La Cetate”.

Hallstatt, La Tène. O ceașcă (18 mm diametru și 17,5 mm înălțime) cu ornamente în spirală și fragmente de castroane⁴⁷.

Monede. Tezaur descoperit în 1909-1910, 11 monede Macedonia Prima. O monedă văzută la învățătorul Dobrescu. Două monede Dyrhachium rămase la școală, dintr-un tezaur de 178 monede descoperit în 1940. Monede romane imperiale din sec. II-IV d.Hr., 15 monede emise de

⁴⁵ Cercetări Ioan Spiru și Ionel Vlad.

⁴⁶ Ioana Bogdan Cătănciu, *Tezaurul monetar de la Poiana (jud. Teleorman). Unele aspecte ale circulației tetradrahmenlor Macedoniei Prima și ale orașului Thasos în lumea traco-dacică*, Thraco-Dacica I, 1976, p.177-188.

⁴⁷ Mioara Turcu, *op. cit.*, pag. 50.

împărații Antonius Pius, Eliogabalus, Traian, Hadrian, Galerius, Claudius II, Septimius Sever, Lucinus Verus și Constantin cel Mare. Două monede bizantine de la Iustinian, sec. VI și Mihail IV, sec. XI.

* * *

COMUNA CRÂNGU, sat Crângu (fost Ologi) – valea râului Călmățui

Am cercetat zona în anul 1978-1979. În lunca râului Călmățui, la est de sat și aproape de șoseaua Furculești - Tr. Măgurele, sunt trei mături. Nu sunt *tell*-uri, deoarece nu am găsit nimic pe ele, nu au nici o urmă de locuire. Probabil, sunt tumuli sau falși tumuli. Una din ele se cheamă „Măgura lui Bleau”.

Sec. VII-X d.Hr. În schimb, jos în luncă, aproape de grajdurile fostului CAP am găsit destul de multe fragmente de ceramică, cu linii în val pe ele. Să se cerceteze acest sat.

COMUNA CRÂNGU, sat Secara (fost Broasca) – valea râul Călmățui

Mături (tumuli). „Măgura Sandului”, „a Stupinelor”. Mai sunt încă șase tumuli, la vest și nord de sat. Sunt necesare noi cercetări.

* * *

CRÂNGENI, sat Balta Sărată – valea râul Călmățui

Mături (tumuli). „Măgura lui Păun” sau „cu Pomi”.

La Tène. Așezarea geto-dacă, descoperită pe terasa râului Călmățui, aproape de sat. S-a descoperit ceramică lucrată cu mâna și la roată.

Tezaur medieval din sec. XIV-XV. În anul 1978 s-a descoperit, în sat, unul dintre cele mai mari tezaure medievale din județ. S-a deplasat la fața locului directoarea muzeului, Ecaterina Țânțăreanu și a recuperat 3100 de monede, din care 2400 erau emise în vremea domniei lui Mircea cel Bătrân și a fiului lui, Dan, iar 1700 emise de țaratele bulgare contemporane. Multe monede din acest tezaur au ajuns să se vândă pe piața orașului Roșiorii de Vede. Monedele se află la muzeu. S-a publicat, dar foarte succint⁴⁸.

Cimitir din secolul XVIII, descoperit la 1730. Și Nicolae Staicu, ca și Pantele Georgescu, amintește de el. S-ar fi descoperit în malul Călmățuiului, unde azi sunt viile satului.

CRÂNGENI, sat Crângeni – valea râul Călmățui

Mături (tumuli). „Măgura Mare”, „a Momâiei”, „a Lungului”.

Neolitic. *Tell* situat în valea Călmățuiului, numit: „Măgura Mamut”, cu șanț în jurul lui. S-au găsit ceramică, silexuri, topoare de piatră.

⁴⁸ Ecaterina Țânțăreanu, Corneliu Beda, *Date preliminare asupra tezaurului de la Balta Sărată*, CN 5, 1983, p. 83-84.

Sec. VIII-X d.Hr. Ceramică găsită pe terasa ce coboară spre sat.

Feudal. Un cimitir vechi al satului, din sec. XIV-XV. S-au găsit trei inele cu peceți și bumbi de argint. În 1988, un elev din sat a venit la muzeu cu brățări, vase de porțelan etc. Nu s-a dus nimeni să verifice.

CRÂNGENI, sat Dorobanțu – valea râul Călmățui

Actualul sat, construit mult mai târziu lângă siliștea vechiului sat Comanca (sec. XV-XVII).

Neolitic. S-a găsit ceramică neolitică, în malul râului Călmățui.

Măguri (tumuli). „Măgura Caprei”, „Măgura Șarpelui”, pe terasă.

* * *

DIDEȘTI, sat Însurăței – valea pârâului Tecuci

Pe malul stâng al pârâului Tecuci, la aproximativ 2 km spre sud-est de „dulul” de la Merișani, pe câmp, pe o mare suprafață, am găsit în periegeza făcută în 1952-1953 fragmente ceramice și zgură provenită dintr-o veche așezare geto-dacă din sec. III-II î.Hr.

DIDEȘTI, sat Didești – valea pârâului Tecuci

La Tène. În malul stâng al pârâului Tecuci, între satul Didești și satul Însurăței, am găsit cenușă și fragmente ceramice lucrate la roată. Unele smălțuite, probabil dintr-o așezare mai nouă.

Monede. S-au găsit și monede. Nu le-am putut cerceta.

* * *

DOBROTEȘTI, sat Dobrotești (fost Doage) – valea pârâului Tecuci

Neolitic. Un *tell*, jos în luncă, „la Baltă”, în valea pârâului Burdea. Au fost descoperite unelte de silex, vase, topor de piatră, râșniță, chirpic etc.

Bronz. Pe terasă, în dreapta pârâului Tecuci, o descoperire foarte importantă, la „Locul lui Drăcman” sau „Lacul cu Cremene”, valorificată prin cercetare arheologică de către arheologul Petre Roman, în 1965. Devenit apoi punct de referință pentru epoca bronzului. Strat de cultură cu trei nivele de locuire. S-a găsit și o locuință incendiată⁴⁹.

Feudal. La 2,5 km sud-est de sat, pe panta ce coboară spre pârâul Burdea, vatra unei vechi așezări, cred că o vatră veche a satului. Zona, cercetată personal în anul 1959.

Monede. S-au găsit, conform informațiilor culese din sat, monede romane republicane.

⁴⁹ Petre Roman, *Un nou aspect cultural de la începutul epocii bronzului (Complexul de la Dobrotești)*, SCIV 17-3, 1966, p. 445-463.

DOBROTEȘTI, sat Merișani – valea pârâului Tecuci

Cercetat personal.

Neolitic. *Tell*, la sud de sat, pe pârâul Tecuci. Înălțime mare, peste 8 m.

La Tène. Ceramică, pe malul stâng al terasei pârâului Tecuci în preajma satului. Tot aici am găsit zgură și ceramică, pe o mare întindere a terasei. În sat, peste pârâul Tecuci, există „un troian”, adică un dig, ca și cel de la Balaci. Are lățime mare, de 3-4 m. Este o construcție de pământ destul de veche.

Monede. S-au găsit în sat și „monede antice”.

* * *

DRACEA, sat Dracea – valea pârâului Călmățui

Măguri (tumuli). „Măgura Mare”, „Măgura Buduroiului”. Zona trebuie cercetată.

DRACEA, sat Florica – valea pârâului Călmățui

Medieval. În partea de nord a satului, spre „Vii”, s-au găsit ceramică și oseminte provenite dintr-un vechi cimitir.

* * *

DRĂCȘĂNEI, sat Drăcșani – valea pârâului Burdea

Neolitic. *Tell* Gumelnița: 120 x 80 m, înalt 6 m. Se află în lunca pârâului Burdea. Mai sunt și alte *tell*-uri în aceeași luncă.

Bronz. Așezare suprapusă peste *tell*-ul neolitic. În muzeul din sat au fost adunate din zona satelor Drăcșani și Drăcșănei, 120 de piese legate de cele două epoci de mai sus: percutoare, topoare din piatră, dălți, șlefuitoare, tipar de turnat săgeți din bronz etc.⁵⁰.

La Tène. Corneliu Beda, cercetând cu mine zona, a găsit lângă sat, în malul pârâului Burdea, ceramică din pastă gri lucrată la roată. În muzeu se află un vas de lut găsit în zona acestor două sate, din sec. IV d.Hr.

Migrații (?). La circa 400-500 m spre nord de *tell*-ul amintit, la „Gropării”, am găsit ceramică arsă la roșu și puternic corodată. Nu mă pot pronunța sigur asupra epocii.

Monede. La Drăcșani, o monedă romană republicană cu o cvadrigă pe avers. Și la Drăcșănei s-au găsit monede romane republicane. Sunt din sec. II î.Hr. Șapte monede romane imperiale la muzeul din sat, de la Traian, Antoninus Pius, Alexander Severus, Constantin, Clorus, Constantin II. Monede poloneze din sec. XVI și XVII. Aceste monede au cunoscut o mare circulație în Țara Românească. Aproape nu este sat din Teleorman fără ele. Tot la muzeu, două monede de la Sadagura 1772-1773. Monede turcești, din sec. XVII-XVIII.

⁵⁰ Nelu Baroană, *Noi descoperiri în partea de nord a județului Teleorman*, Materiale IX, 1970, p. 421-424.

DRĂCȘĂNEI, sat Odobeasca – valea pârâului Burdea

Cercetat și publicat în anii 1953-1954⁵¹.

Tumuli sau *Tell-uri* (?). În partea de nord a satului, în cătunul Muți (azi Satul Vechi) se află o măgură mare, de 80 x 60 m și foarte înaltă, de 12 m. Se numește „Măgura Mare”. Am cercetat-o, nu am găsit ceva specific unei încadrări. Rămâne a fi cercetată. Nu are șanț. Mai este o măgură, mai mică, în Odobeasca, „Măgura Morii”. Nimic pe suprafața ei.

* * *

DRĂGĂNEȘTII DE VEDE, sat Măgura cu Liliac – valea pârâului Burdea
(vezi Coșoteni)

* * *

DRĂGĂNEȘTI VLAȘCA, sat Drăgănești Vlașca – valea pârâului Câlniștea

Cercetări făcute de Ionel Vlad în 1981.

Măguri (tumuli). „Măgura Ulmului”, „a Padinei”, „Măgura Stubeului”, „Măgura Baciului”, „a Mocanului”, „Măgura Bășicuța”, legate de epocile bronzului, La Tène etc. Demn de remarcat că la est de acest sat nu mai sunt măguri de terasă.

Neolitic. Așezare bordei pe malul pârâului Câlniștei, în stânga satului; ceramică, silexuri, figurine.

Hallstatt, La Tène. Așezări descoperite pe terasele ce coboară spre pârâu.

Secolele VIII-X d.Hr. La fel, pe aceleași terase.

Monede. 1 monedă de la Alexandru cel Mare. Un tezaur turcesc din sec. XVII-XVIII cu 411 monede din care au fost recuperate 111 monede.

DRĂGĂNEȘTI VLAȘCA, sat Văceni – valea Vâlcea

În apropierea stației de pompare-irigare, de lângă șoseaua Vitănești-Drăgănești Vlașca, arheologul George Trohani a cercetat un tumul în care erau urmele unui vechi mormânt. Nu am putut merge să verific înainte de distrugerea lui.

* * *

FÂNTÂNELE, sat Fântânele – valea Dunării

Paleolitic. În terasă, coborând spre Dunăre, s-au găsit silexuri paleolitice. Probabil o falie cretacică legată de aceea de la Ciuperceni.

Măguri (tumuli). „Măgura Pârului”, „a lui moș Badea”, „Măgura Rusca Oltenilor”, „Măgura Ciuru”, „Măgura spre hotar”, măguri de terasă. S-au săpat tumuli și s-au găsit mai multe morminte legate de sfârșitul neoliticului, epoca bronzului, epoca I a fierului (Hallstatt) și a II-a (La Tène).

⁵¹ Ioan Spiru, *Așezări străvechi...*, p. 703.

Astfel, în urma săpăturilor de salvare din 1965, s-au găsit în tumulul situat la est de sat, aproape de vii, un mormânt. Și el, ca și cel de la Băcălești, era acoperit cu un „pod” de lemn. S-au recuperat două urne și mai multe vase. Mormântul era al unui luptător din sec. IV î.Hr. Vasele erau de factură grecească. S-au mai recuperat 7 vârfuri de lance, un vas de bronz, 5 perle de lut etc. Acest mormânt din sec. IV d.Hr. era suprapus peste alt vechi mormânt, cel cu „pod”, din epoca bronzului, cu schelet răvășit, ocroman. Deci, neolitic târziu - bronz - Hallstatt și La Tène. În acest tumul au fost două morminte, unul vechi ocroman, din epoca bronzului și unul din secolul IV d.Hr. În mormântul din sec. IV î.Hr., pe fundul gropii, urme de pictură. Tot aici, aproape de tumul s-a găsit și necropola geto-dacă din La Tène, tot din sec. IV î.Hr.

Sec. VIII-X d.Hr. Așezare cu ceramică cu decor de linii învălurite.

* * *

FRĂSINET, sat Frăsinet – valea pârâului Clănița

Fosile. În carierele de nisip.

Măguri (tumuli). „Măgura lui Chiriță”, „Măgura Moșteni”, „Măgura Mare”, Măgura Mică”, „Măgura Viilor”, „Măgura Funduleasca”, legate de epoca bronzului, La Tène etc.

Neolitic. Tell descoperit în „Măgura din Vâlcele”, ceramică și chirpic, silexuri. S-a descoperit, în anul 1993, un fragment de picior, de la genunchi până jos, la degete. Se văd cele cinci degete. Deasupra lor, un fel de încălțăminte, decorată cu desene geometrice. Descoperire unică în Teleorman.

La Tène. Așezare pe care am descoperit-o departe de sat, la vest, la „Valea Mierlei”. Ceramică gri și neagră, lucrată la roată. Am găsit și zgură provenită de la un cuptor de topit minereu. S-au găsit și monede. O altă așezare a fost descoperită, în anul 1993, în curtea atelierului mecanic din sat. Ceramică, un fund de vas.

Feudal. Pe „Valea Birbanului”, urmele unei vechi așezări feudale. Cărămizi, ceramică, două săgeți de fier, una de 20 cm, iar a doua de 25-30 cm.

Monede. Împreună cu directorul muzeului, Corneliu Beda, am mers în 1970-1971 spre a recupera o parte din monedele descoperite în așezarea dacică din „Valea Mierlei”. Am recuperat 28 monede Macedonia Prima și una Thasos, foarte bine păstrate. Una din monede Macedonia Prima era o contrafacere geto-dacă. Sunt, azi, la muzeu. Publicat articol despre ele⁵². Un tezaur turcesc de 123 monede, recuperate 93 piese. Cele turcești sunt din sec. XVIII-XIX. Printre ele sunt și câteva monede poloneze din sec. XVII.

⁵² Ioan Spiru, Corneliu Beda, *Tezaurul de monede antice descoperit la Frăsinet, județul Teleorman*, BSNR XLII-LXVI, 1948-1972, 96-120, p. 73-74.

FRĂSINET, sat Clănița (fost Mitropolia) – valea pârâului Clănița

Neolitic. Așezare în malul stâng al pârâului Clănița. Ceramică cultura Gumelnița.

Măguri (tumuli). „Măgura Mitropoliei”, 5 m înălțime, la 1,5 km de sat.

* * *

FRUMOASA, sat Frumoasa – valea râului Vedea

Important centru arheologic.

Măguri (tumuli). „Măgura Viilor”.

Neolitic. Ceramică Boian și Gumelnița descoperită de arheologul Nicolae Constantinescu în malul râului Vedea, aproape de sat.

La Tène. Tot arheologul Nicolae Constantinescu a descoperit, în același mal al râului Vedea, urme dintr-o așezare La Tène.

Medieval. Cea mai importantă descoperire din sat a fost cetatea de pământ din sec. XIV ridicată de Mircea cel Bătrân împotriva turcilor. Se află lângă moara comunală. Meritul descoperirii aparține arheologului Nicolae Constantinescu. Până la dânsul s-a știut de ea, cercetată fiind de Cezar Bolliac și de alți cercetători; nu s-a știut însă din ce perioadă era ridicată. Arheologul Nicolae Constantinescu, prin săpăturile efectuate în 1963-1964, a lămurit existența ei. S-au găsit bârne de lemn din fosta palisadă, săgeți ceramică etc. Articol publicat pe larg⁵³. Peste fosta cetate de pământ a ființat o nouă așezare, între secolele XV-XVII. Locuințe-bordei, morminte etc.

Monede. Cu prilejul săpăturilor s-au descoperit monede turcești și poloneze din sec. XVI-XVII. Tot aici, în 1838, pe 12 mai, s-a găsit de către țăranul Hristea Zet Conu, un borcan cu bani, spart de plug și banii risipiți pe arătură. Banii au fost luați de boierul moșiei. Alți bani au ajuns la ocârmuire⁵⁴. Proprietar era Pancu.

FRUMOASA, sat Păuleasca – valea râului Vedea

Cercetat în anul 1960. Săpături, în urma mea, arheologul Maria Comșa.

Măguri (tumuli). „Măgura lui Noe”, „Măgura Popii”, pe terasă.

Sec. VIII-X d.Hr. Necropolă de incinerare și inhumație descoperită de mine în anul 1960, în curtea fostului CAP. Urnele de incinerare, îngropate la 0,50-0,60 m, erau așezate la 5 m una de alta. S-au săpat 94 morminte, s-au găsit și trei morminte de inhumație mai vechi, din sec. III, aparținând sarmaților⁵⁵.

⁵³ Nicolae Constantinescu, *Cetatea de pământ de la Frumoasa*, SCIV 16-1, 1965, p. 731-743.

⁵⁴ Arhivele Statului Alexandria, Dos. 2999/473-12 fila 2-1838.

⁵⁵ Maria Comșa, Gheorghe Bichir, *Date preliminare cu privire la necropola de la Păuleasca*, în SCIV 25-2, 1973, p. 317-320.

* * *

FURCULEȘTI, sat Furculești – valea râului Urlui

Măguri (tumuli). „Măgura Flocoasă”, „Flocoasa Mică”, o măgură lângă șosea, peste drum de spital etc.

Fosile. Adevărată groapă cu oase fosile, un depozit parcă, sus, deasupra spitalului, pe terasă și foarte aproape de șosea. Eu le-am văzut cu ochii mei, cercetând aici.

Paleolitic. Corneliu Beda de la muzeu mi-a comunicat că a găsit silexuri paleolitice. Nu-i de mirare, având în vedere zona de aici, bogată în fosile.

Feudal. Vechea vatră a satului (siliște) la „Valea Bătrână”. S-au găsit morminte și coșciuge de nuiele. Astfel de coșciuge s-au găsit și pe Valea Nanovului, pe siliștile vechilor sate de aici (București, Mitropolia, Icoana etc.). Și Pantele Georgescu amintește de această siliște⁵⁶.

Monede. La Muzeul din Alexandria se păstrează, date de mine, o monedă Thasos și o Macedonia Prima. Altă monedă Macedonia Prima este într-o colecție particulară (31 mm și 6,35 gr., slab conservată). Un tezaur monetar Dyrhachium pierdut. Am avut una-două monede imperiale romane din sec. II d.Hr. Tezaur de monede poloneze din sec. XVI și XVII, la muzeul din Alexandria. Tezaur turcesc, 110 monede din sec. XVIII. O monedă, taler de la Petru cel Mare, se află la muzeu.

FURCULEȘTI, sat Moșteni – valea râului Urlui

Zonă cercetată personal.

Măguri (tumuli). Sunt trei, pe terasa joasă, ce coboară spre râul Călmățui. Aflate la 200, 700 și 900 m S-V de grajdul fostului CAP. Au dimensiunile: 40 x 30; 50 x 60 și 60 x 60 m, cu înălțimea, 3-4 m. Nu am găsit nimic pe suprafața lor.

Neolitic. În schimb, spre sud-est de ele, în luncă, pe arături, am găsit silexuri lucrate.

Monede. Cu mulți ani în urmă, am aflat de la fostul preot din sat, Al. Orășanu, că s-a descoperit un tezaur de monede din sec. XVI-XVII, mai ales poloneze. Am cumpărat, pentru muzeu, o rublă de la 1725, de la Petru cel Mare, găsită în sat.

Siliște. Vatra veche, până pe la 1850, spre nord-vest.

FURCULEȘTI, sat Spătărei – valea râului Urlui

Zona este cercetată în dese rânduri de către Ioan Spiru.

Măguri (tumuli). „Măgura Mare”, una dintre cele mai mari măguri în județ. Se află la nord de sat, aproape de el.

⁵⁶ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 110-111.

Fosile. Este o zonă bogată în fosile (vezi și Furculești). Le-am găsit în malul terasei ce coboară spre Urlui, la sud de sat.

Monede. Denar republican roman din anul 87 î.Hr. (3,73 g, 18 mm). Tezaur de peste 100 monede, poloneze, mai ales din sec. XVI-XVII.

FURCULEȘTI, sat Voievoda – valea râului Urlui

Cercetat de tânărul arheolog amator Pavel (Cristi) Mirea.

Măguri (tumuli). „Măgura Albului”, „Măgura Broaștei”, „a Bășicuței”, „a lui Popa Victor” etc. (vezi și Pantele Georgescu⁵⁷).

Fosile. Găsite în cariere de pietriș.

„La Ruscă” s-au găsit oseminte, ceramică, vase. Nedatate, nu le-am văzut. De remarcat că aceasta este o așezare veche.

* * *

GĂLĂTENI, sat Gălăteni – valea pârâului Clănița

Măguri (tumuli). „Măgura lui Covrig”, foarte mare, alta mai mică, între pârâul Clănița și Câlniștea.

Sec. III-IV d.Hr. Ceramică găsită pe marginea teraselor.

Monede. În fostul sat Grădișteanca, azi înglobat în Gălăteni, s-a descoperit, în 1865, un tezaur de monede din sec. XVI-XVII, aproximativ 60 de monede, poloneze, belgiene, prusiene etc. O parte s-au aflat la Biblioteca din Iași.

* * *

GRATIA, sat Drăghinești – valea pârâului Dâmbovnic

Neolitic. Tell situat în lunca Dâmbovnicului, cu numele „Măgura cu pui”⁵⁸, cultura Gumelnița.

* * *

ISLAZ, sat Islaz – valea Dunării

Zonă bogată în vestigii arheologice romane.

Fosile, dar și unelte de silex, legate de **epoca paleolitică**, legată de falia cretacică Târlog - Ciuperceni.

Neolitic. S-a găsit în jurul satului ceramică, silex. Nu le-am putut cerceta.

Bronz. La fel, pe așezarea neolitică.

La Tène. Așezare geto-dacă, ceramică, zgură etc.

Roman. Au existat două castre, unul distrus de apele Dunării, celălalt pe *Limesul Alutanus*, cercetat de arheologii noștri. Castrul, de cărămidă. S-a găsit ceramică, amfore etc.

⁵⁷ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 366.

⁵⁸ Punctul se numește, de fapt, „Măgura Cucui” sau „la Cucui” (*n. ed.*).

Sec. III-IV d.Hr. Urme de locuire din aceste secole la „Viile Verdea”. S-au mai găsit obiecte și ceramică din aceste secole și la 800 m vest de cota 41⁵⁹.

Monede. S-a găsit un tezaur de monede romane republicane. Monede romane imperiale s-au găsit în castru, cu ocazia săpăturilor.

* * *

IZVOARELE, sat Izvoarele (fost Găuriciu) – valea pârâului Izvoarele

Cercetat la data de 27 mai 1992.

Măguri (tumuli). „Măgura Ungurelului”, „Măgura Cerveniei”, „Măgura Mică”, „Măgura Arapului”, „Măgura Câmpului”, „Măgura Șoimului”.

Fosile. Luat la București.

Neolitic. Așezare pe terasa ce coboară spre vâlceaua Găuriciului.

La Tène. La fel, așezare pe malul terasei la nord-vest de sat. S-a găsit ceramică lucrată la roată.

Medieval. Siliști la nord-vest de sat. S-a mutat în vatra actuală, după trei mutări de-a lungul timpului. Așezare cu ceramică lângă conacul fostului proprietar Izvoareanu.

* * *

LISA, sat Lisa – valea râului Călmățui

Fosile. Pe terasă și în luncă.

Măguri (tumuli). Măgurile: „Ciobanului”, „a lui Dinu” și „Cățelului”. Și la nord de sat, o măgură în luncă, fără ceramică, probabil tumul.

Paleolitic. Silexuri paleolitice legate de existența zonei cretace: Ciuperceni - Fântânele - Zimnicea.

Neolitic, bronz. Tell-ul „Buga” sau „de la Moară”. Așezare foarte mare, diametrul 120 m, 4 m înălțime. Ceramică foarte multă. Zonă cercetată personal.

Tell-ul „Măgura Cocorilor”, cercetări făcute și de profesorul din sat, Trandafir. Are și un mic muzeu.

La Tène. Pe malul terasei ce dă spre râul Călmățui s-a găsit ceramică geto-dacă din sec. III-II î.Hr. Piese sunt la muzeul din sat.

Monede. Două monede Dyrrhachium, ambele de 3,22 gr. S-au mai găsit monede romane republicane și medievale. O parte sunt la muzeu.

LISA, sat Vânători – valea Dunării

Am cercetat zona personal, deasupra luncii Dunării. Am făcut cercetări la „Măgura Mare”, la nord, lângă sat. Înaltă de circa 4-5 metri, destul de mare, la fel și „Măgura din Cimitir”.

* * *

⁵⁹ Dumitru Tudor, *op. cit.*, p. 244.

LIȚA, sat Lița – valea pârâului Sâi.

Paleolitic. La 500 m de malul stâng al râului Olt au fost descoperite așchii de silex, în gropile de pietriș.

Hallstatt, La Tène. S-a găsit ceramică legată de aceste două epoci.

* * *

LUNCA, sat Lunca (fostă Râioasa) – valea pârâului Sâi.

Măguri (tumuli). Cercetate personal, sus pe luncă, în stânga pârâului Sâiului: „Măgura lui Mitroi”, „a Stanei” și „Măgura după Vii”, situată la 4 km est de sat.

La Tène. La nord de sat, în terasă și în malul ei s-a găsit ceramică.

Secolul VIII-X d.Hr. Ceramică descoperită pe malul terasei, în stânga pârâului.

Siliște. Satul, până la 1780, a fost spre râul Olt. Din cauza inundațiilor, s-a mutat spre actuala vatră. Au rămas ruinele de zid ale fostei biserici, având în interior mormântul ctitorului, o piatră din 1835, ceea ce arată că satul a mai avut o vatră până la cea actuală. Deci, două vetre de sat.

* * *

MĂGURA, sat Măgura – valea râului Teleorman

Cercetări personale. La fel, profesoara Floarea Florea, din sat, care a făcut un mic muzeu la școală.

Fosile. Găsite în cariere de pietriș.

Măguri (tumuli). „Măgura Mare” și alte câteva la est, sud și nord de sat, pe terasa din stânga râului Teleorman.

Paleolitic. Profesoara Floarea Florea mi-a scris că s-au găsit silexuri, de asemenea, fosile – măsea de mamut.

Neolitic. Ceramică găsită la punctul „Măgura Viei”, la circa 200 m de fostul CAP. Aparține culturii Dudești.

Un *tell* impresionant prin proporții, situat la N de fostul sat Bran, în lunca pârâului Clănița. Este cel mai mare *tell* din județ. Pe suprafața sa s-a ridicat biserica și tot aici și cimitirul satului. La bază are peste 600 m circumferință, iar sus, circa 360 m, înălțimea circa 8-10 m, diametrul peste 200 m. O adevărată „cetate neolitică”. Importantă prin lunga sa locuire, în neolitic, bronz și La Tène. Fiind aici cimitirul, așezarea se distruge continuu.

Bronz. Toporaș de bronz, la Buduiasca „la Vii”.

La Tène. Ceramică multă, găsită în același mal din stânga; la școală, un topor din piatră șlefuită. S-a găsit și zgură, deci cuptor. La Bran, pe *tell*, pe lângă ceramică geto-dacă și fragmente de amorfe de import.

Monede. Sunt la școală câteva monede turcești din sec. XIX. Tezaur turcesc, cu alte monede.

MĂGURA, sat Guruieni – valea pârâului Clănița

Important prin existența unei vechi așezări medievale.

La Tène. Ceramică găsită în malul drept al pârâului Clănița, dincolo de sat.

Siliște din sec. XV, situată în stânga satului, spre malul stâng al pârâului Clănița, în punctul „Ruscă”. S-a descoperit și vechiul cimitir din sec. XV. S-au făcut cercetări, în anul 1964, de către Nicolae Constantinescu și Alexandru Marinescu, fost director la muzeul din Alexandria. S-au săpat zece morminte. Cu acest prilej s-au recuperat monede, mai ales poloneze, dar și din Germania, Danemarca, Ungaria, inele cu sigiliu, cercei, brățări etc.

Monede. O monedă romano-bizantină de la Constantin al II-lea (sec. IV d.Hr.). Din sec. XIV, o monedă de la Stracimir și din sec. XVII, o monedă Solomon II. Tezaur turcesc, sec. XVIII, de la Abdul Hamid, împreună cu monede poloneze, austriece; aflat la muzeu.

* * *

MĂLDĂIENI, sat Măldăieni – valea pârâului Bratcov

Am fost în sat, dar cercetări nu am făcut. Totuși, s-a găsit pe malul de lângă sat, la sud, ceramică dintr-o așezare neolitică. Prin apropierea satului, la est, trece *Limesul Transalutanus*.

* * *

MÂRZĂNEȘTI, sat Cernetu (fost Atârnați) – valea râului Teleorman

Zonă bogată arheologic. În urma cercetărilor făcute, am identificat următoarele așezări:

Neolitic. Bordei, apărut parțial în malul stâng al râului Teleorman. Recuperat ceramica Gumelnița.

La Tène. Tot în malul stâng al râului Teleorman și deasupra, pe terasă, urmele unei așezări geto-dace, cam spre marginea satului. Ceramică lucrată cu mâna și cu roata, din pastă gri, simplă sau decorată.

Feudal. Sus pe marginea terasei ce coboară spre malul stâng al râului, la locul numit: „Cerneală”. Materialele găsite: oseminte, mărgelile, un fier de rariță, o furcă de prins pește, olane pentru aprovizionarea cu apă etc., confirmă existența unei vetre mai vechi a actualului sat, mai sus pe terasă.

Monede. Monedele turcești găsite tot la „Cerneală”, dacă nu o fi cumva o deformare a cuvântului „Cernet”, toate din sec. XVIII, ar putea constitui dovada existenței acestei vechi vetre până în sec. XVIII. Două monede de argint aurite din vremea regelui Lysimah mi-au fost oferite de preotul Constantin Alexandrescu (azi decedat). Ele au făcut parte dintr-o brățară. Monedele acestea și materialul găsit au fost date muzeului. Corneliu Beda afirmă că, tot în acest sat, s-a descoperit și o monedă de la Alexandru cel Mare.

MÂRZĂNEȘTI, sat Mârzănești – valea râului Teleorman

Măguri (tumuli). „Măgura Anie”, „a Popii”, „Măgura Țâru”. Sunt măguri înșirate într-o zonă foarte bogată în tumuli.

La Tène. Ceramică geto-dacă, descoperită în malul stâng al râului Teleorman.

Monede. Tezaur de monede tip Vârteju, descoperit în sat. S-au recuperat, în parte. La școala din sat, o monedă romană republicană.

MÂRZĂNEȘTI, sat Teleormanul (fost Pielea) – valea râului Teleorman

Măguri (tumuli). „Măgura Mare” și altele la nord-est de sat.

Neolitic. S-a găsit ceramică neolitică pe valea Gaburului și în malul râului Teleorman.

La Tène. Așezare geto-dacă descoperită pe malul stâng al terasei râului Teleorman.

Monede. O monedă Thasiană, se găsește la școală; o monedă romană imperială de la Antoninus Pius (sec. IV).

MÂRZĂNEȘTI, sat Valea Părului (fost Putineiu) – valea râului Teleorman

Măguri (tumuli). „Măgura Gruului”.

Siliște din sec. XVII-XVIII, cu ceramică.

Monede. Am cercetat personal, spre valea Gabrovului, la nord-est de sat, am găsit o monedă de argint turcească mică, sec. XIX. S-a găsit și un denar roman republican din 89 î.Hr.

* * *

MAVRODIN, sat Mavrodin – văile pâraielor Tinoasa și Câinelui și a râului Vedea

Cercetat de mai multe ori.

Măguri (tumuli). Foarte multe pe terasă, spre nord-est. Ele sunt, așa cum le-am aflat de la locuitori: „Măgura Chială”, „a Sandului”, „a Vizuinelor”, „a lui Stoica”, „Măgura Mirei”, „Măgura Târnavă”, spre valea Târnavei⁶⁰. Dincolo, spre vest, spre terasa de dincolo de Vedea, „Măgura Cioaca”, „Măgura Săpată”, „Măgura Ursarilor”, „Măgura Roșie”, „Măgura cu Pietriș” etc. În partea de nord-est a satului, în lunca pâraului Tinoasa și Câinelui, se află „Măgura Cetate”, un tumul foarte mare, distrus prin 1978-1979.

Neolitic. „Măgura Zamferei”, 140 m diametru și 6 m înălțime, la nord de Mavrodin și la sud de satul Călinești, în pădure. Am găsit puțină

⁶⁰ Vezi *Mavrodin* în George Ioan Lahovari, C. I. Brătianu și Grigore Tocilescu, *Marele Dicționar Geografic al jud. Teleorman*, vol. IV, Stabilimentul Grafic I. V. Socecu, București, 1900, p. 1901.

ceramică fragmentată și câteva silexuri. Nu am putut să o încadrez cărei culturi aparține. S-ar putea, tot atât de bine, să fie tot tumul.

Neolitic, Bronz. Am găsit în malul râului Vedea, la confluența sa cu Tinoasa, bordeie cu ceramică și silexuri din aceste epoci.

La Tène. Dincolo de „Măgura Cetatei”, pe marginea terasei, ceramică geto-dacă, sec. III-II î.Hr., atestată și prin monede.

Monede. S-au descoperit 17 monede Thasos, alte 8 bucăți le-am văzut la un țigan. Recuperate, la muzeul din Alexandria, una din 25, una la școala din sat și 15 la Muzeul de Istorie din București⁶¹.

* * *

MERENI, sat Mereni – valea pârâului Glavacioc

Menționez că s-a găsit, în sat, un tezaur de monede Macedonia Prima, prin anul 1962, la punctul „Dreagu”.

* * *

NANOV, sat Adămești – valea râului Vedea

Sat format în 1830, împreună cu satul Șovărăști, adus cu silnicie de boieri, din valea Nanovului. Urmele fostului cimitir de la Șovărăști, au fost descoperite, prin 1964, datorită unor tractoriști. Două monede emise în Polonia în sec. XVI, sub regele Cazimir, *Moneta Poloniae*, atestă existența satului încă din secolul XV-XVI. O monedă am salvat-o și am dat-o la muzeu.

Fosile. Printre oasele fosile găsite în zonă, menționez în mod special vertebra unui mamut, găsită pe malul râului Vedea, „la gropării”. Are greutatea de 3 kg și un diametru de 25-30 cm. S-a găsit, tot aici, o parte de măsă fosilă, distrusă în timpul extragerii pietrișului.

Paleolitic. Un foarte mare număr de unelte de silex ce aparțin culturii de prund, au fost găsite în prundișul râului Vedea, cu ocazia trecerii prin ciur a pietrișului din albia râului. Omul de serviciu al muzeului era trimis de directoarea Emilia Rozenthal, zilnic, să strângă silexuri ce apăreau în urma dării la ciur a pietrișului. De aceea, muzeul posedă o bogată colecție de „unelte de prund”.

Neolitic. La circa 200 m sud de ruinele fostei biserici a satului Nanov, pe malul drept al râului Vedea, am identificat profilurile a două bordeie, prăbușite în mare parte în apa râului. Ceramică Gumelnița, silexuri și o groapă menajeră plină de capace de scoici.

Alte urme de bordeie, aproape de izlazul comunal situat la sud de ruinele bisericii amintite.

⁶¹ Carmen Maria Petolescu, *Tezaurul de monede thasiene descoperit la Mavrodin, jud. Teleorman*, CN I, 1978, p. 3-11.

Măguri (tumuli). „Măgura Ciorii”, „a lui Opriș”, „Măgura Chială”, „Măgura Comunei”, „Măgura fetelor”, situate pe terasă peste Vedea, la vest de sat. La est, „Măgura Sării”, un tumul la nord de sat la circa 1 km. El este situat între șosea și linia de cale ferată, chiar în capul sudic al unui fals mal al râului Vedea. Este de proporții mici, dar prin poziția lui este cu siguranță un tumul legat de migratori. Cercetări cu Corneliu Beda și Ecaterina Țânțoreanu. În timpul cercetărilor am fost informat că pe malul drept al pârâului Vistiereaș, afluent al râului Vedea, s-a descoperit cu ani în urmă un depozit de silexuri. Tot pe malul strâng al pârâului, aproape de pădure, urme dintr-o așezare, probabil din sec. V-VI. Tot aici, în anul 1968, s-a găsit o fibulă din sec. VI⁶².

NANOV, sat Nanov – valea râului Vedea

Fosile. Găsite în lunca și prundișul râului Vedea.

Măguri (tumuli). Pe terasa din dreapta râului Vedea.

Paleolitic. Recuperate de mine, în cercetările făcute în 1958-1962, numeroase silexuri „cultura de prund” clactoniene, mijlociu și superior, aurignacian etc. Cercetat și publicat și de arheologul Constantin S. Nicolăescu-Plopșor⁶³. Toate piesele, la muzeul din Alexandria.

Neolitic. Urme de locuire în bordeie legate de epoca neolitică, în malul drept al râului Vedea, la circa 100 m sud de biserica în ruine.

La Tène. La Nord de sat, pe malul stâng al pârâului Vestireaș, s-au găsit urme de locuire din a doua epocă a fierului.

Monede. Trei monede din timpul lui Ferdinand, împăratul Austriei (1525-1564). La fel, alte câteva din sec. XVII, le-am găsit într-o măgură, mormânt comun, în partea de sud a fostului sat Baloseni. Publicate de mine.

* * *

NĂSTURELU, sat Năsturelu – valea Dunării

Măguri (tumuli). „Măgura Mare”, „Măgura Bozii”, „Măgura Caramitru”.

Neolitic. Tell, „Măgura Gorgan”, în luncă.

Bronz. S-a găsit ceramică legată de această epocă. Probabil și pe tumuli.

NĂSTURELU, sat Zimnicele – valea Dunării

Împreună cu Zimnicea, una dintre cele mai cercetate zone de interes arheologic din județ.

Neolitic. Tell, la „Jianca”.

⁶² Ioan Spiru, *Fibule descoperite în județul Teleorman*, RevMuz 7, 1970, p. 531.

⁶³ Constantin S. Nicolăescu-Plopșor, *Noi cercetări asupra paleoliticului în regiunea București*, SCIV 17-2, 1966, p. 311.

* * *

NECȘEȘTI, sat Gârdești – valea pârâului Câinelui

Neolitic. *Tell* „Măgura lui Francisc”, în lunca pârâului Câinelui, cu șanț de apărare. Ceramică, silexuri, chirpic. Face parte din zona de nord a județului Teleorman, foarte des populată în neolitic, faza Gumelnița.

NECȘEȘTI, sat Necșești – valea pârâului Câinelui

Neolitic. *Tell* în lunca pârâului Câinelui, cu șanț în jurul ei, cultura Gumelnița. Zona cercetată și de Cezar Bolliac.⁶⁴

* * *

NENCIULEȘTI, sat Nenciulești – valea râului Vedea

Cercetări personale în 1967, 1968, 1980 etc.

Fosile. Găsite în prundișul râului Vedea.

Paleolitic. În prundișul râului Vedea, la sud de sat, spre zăvoiul de pădure, am găsit silexuri legate de cultura de prund.

Neolitic. La marginea de sud a satului, spre lunca din stânga râului Vedea, ceva mai jos de fostele grajduri ale CAP-ului, am găsit două măguri *tell*-uri de 40 x 40 m. Ceramică cu decor în adâncituri dispuse în șiruri paralele, chirpic, silexuri, Gumelnița.

O altă așezare, probabil de bordeie, la 150 m vest de casa fostului preot Dr. Petrescu. Am găsit, chiar lângă fântâna ce se află aici, ceramică, silexuri, fără să le pot identifica. Așezarea este nivelată.

Monede. O drahmă *Dyrrhachium* (2,5 g, 17mm).

NENCIULEȘTI, sat Păru Rotund – valea râului Vedea

Cercetat deseori, 1979-1980-1981.

Neolitic. Pe dealul „Bălțatul”, la „Piscul Gol”, situat la 500 m nord de drumul spre satul Albești. Așezarea se află pe coasta dealului și până jos în vale, aproape de șosea și de viile fostului CAP. Foarte multă ceramică, ce mi-a pus multe semne de întrebare, deoarece n-am putut să o încadrez singur. S-ar părea că este și din a doua epocă a fierului și mai târzie. La Institutul de Arheologie București am dus ceramică și nu au identificat-o.

* * *

OLTENI, sat Olteni – valea râului Teleorman

Cercetări dese, personale, dar și Constantin Preda, Emil Moscalu, ș.a. Este un foarte important centru arheologic.

Fosile. În prundiș și cariere de pietriș – melci fosilizați.

⁶⁴ Vezi și *Marele Dicționar Geografic*, vol. IV, p. 474, 475.

Neolitic. „La Cărmidării”, la nord-vest de sat, în malul terasei-stângi a râului Teleorman și jos lângă luncă.

Hallstatt. Tot „La Cărmidării”, ca și la ferma din sudul satului, aproape de șosea (satul Dobrogostea). Deasupra, un cimitir medieval, dedesubt așezare din prima epocă a fierului, dar și din La Tène.

Sec. IV-V d.Hr. „La Cărmidării” s-a găsit și o necropolă ce aparține culturii Sântana de Mureș; au fost săpate aici de Constantin Preda două morminte de inhumație și două de incinerație⁶⁵. S-au găsit două catarama, două fibule, iar în afară de ceramică și un tipar de turnat cruciulițe, confirmând, încă o dată, prezența și vechimea creștină în țară, respectiv în Teleorman.

Sec. V-VII d.Hr. Așezare Ipotești-Cândești descoperită în luncă, peste râul Teleorman. Era suprapusă peste o așezare din sec. III d.Hr.

Sec. VIII-X d.Hr. S-a găsit și ceramică prefeudală, cuptoare, vetre de uz casnic etc., vestigii ale culturii Dridu⁶⁶.

Monede. Un tezaur de 45 monede geto-dace, tip Vârteju și 4 tetradrahme „La Cărmidării”; tezaurul se află la Institutul de Arheologie din București.

OLTENI, sat Perii Broșteni – valea râului Teleorman

Cercetat de Emil Moscalu.

Neolitic. *Tell* Gumelnița de 40 x 45 m, cu șanț de apărare.

Hallstatt, La Tène. Pe terasă, în dreapta râului Teleorman, la capătul de sud al pădurii. Așezare La Tène suprapusă peste cea din Hallstatt.

* * *

ORBEASCA, sat Lăceni – valea râului Teleorman

Zonă arheologică foarte bogată, cercetată de mine și de preotul Constantin Săndulescu și săpături, după noi, de Emil Moscalu, între 1968-1986.

Măguri (tumuli). „Măgura Calului”, „Măgura Ariciului”, „Măgura Găunoasă”, „Măgura Mătușii”, „Măgura de la șosea”, spre „Cioroaița”.

Neolitic. S-au descoperit așezări în diferite puncte din sat, pe marginea terasei râului Teleorman, la nord-est de sat. S-a găsit ceramică, silex, figurine etc. O parte sunt la școală, alta la preotul Săndulescu. Așezările aparțin culturilor Boian și Gumelnița.

Bronz. S-a descoperit o așezare în sat, destul de mică, în marginea de sud, pe o mică movilă. Bronzul este atestat și în descoperirea făcută de mine și preotul Săndulescu, la uzina de apă de la sud de sat. S-au recuperat,

⁶⁵ Constantin Preda, *Cimitirul de la Olteni (reg. București) și unele probleme privind cultura materială a secolului IV e.n. pe teritoriul R. P. Române*, SCIV 10-2, 1959, p. 355-369.

⁶⁶ *DIVR*, p. 440.

dintr-un mormânt, două brățări de bronz, în spirală și un șirag de scoici, ca mărgelile. Luat de arheologul Dumitru Berciu în 1968 și nerecuperate. Scoicile fuseseră înșiruite pe un fir de bronz și erau în jur de 50 bucăți. Tot legat de epoca bronzului este și mormântul unui oroman descoperit în mägura de lângă șosea. Emil Moscalu a găsit și urme de așezare din epoca neolitică, faza Boian. Obiecte de bronz găsite în sat: un topor de 10 cm lungime și 6 cm lățime; se află la preotul Săndulescu.

Hallstatt. În partea de vest a satului, pe „Plai” și la „Cișmele”, în anul 1960, săpându-se cinci gropi de însilozare de 20 m lungime și 3 m adâncime, s-a dat peste urmele unor bordeie sau morminte. Venind imediat să le cercetez, am găsit ceramică și oase de cai. Tot o așezare Hallstatt a fost săpată de Emil Moscalu în 1967, la „Pălimar”, la sud de sat. S-au descoperit: un cuțit de bronz, ceramică, o secere din fier, dar și ceramică La Tène. Deci, lungă perioadă de locuire.

La Tène. Ceramică geto-dacă descoperită tot lângă uzina de apă, lângă mormântul de înhumație din epoca bronzului. Așezare La Tène și la „Cioroaica”, la aproape 2 km sud de sat, în malul terasei ce dă spre șosea. S-au recuperat și două vase întregi. Tot aici, dar peste șosea, „micul arheolog”, elev al meu, Cristi (Pavel) Mirea a descoperit, săpând în luncă lângă șosea, un vas geto-dac cu cenușă provenit, desigur, dintr-o necropolă dacică. Va trebui cercetată zona. Vasul, la Cristi Mirea, la Alexandria. În tumuli (mägura amintită) a săpat Emil Moscalu, descoperind morminte de incinerare și înhumație, legate de epoca geto-dacă, sec. III-II î.Hr.

Secolul VI d.Hr. S-a găsit în sat o fibulă digitată. Publicată⁶⁷.

Secolul VIII-X d.Hr. Ceramică găsită în partea de nord-est a satului, pe coasta „Gârlenilor”.

Medieval. Un mormânt găsit în vechiul cimitir din sec. XVIII, al unei fete, cu mărgelile de sticlă albastre. Oseminte și pe coasta „Gârlenilor”, unde cred că este vechea vatră a satului. Tot din sec. XVIII, începutul sec. XIX, o groapă arsă, în partea de vest, dincolo de sat, lângă o vâlcea, unde împreună cu preotul Săndulescu, am găsit o mare cantitate de mei; probabil, o groapă de ascuns cereale. S-au găsit în sat și săgeți medievale.

Monede. O monedă geto-dacă, tip Vârteju și o monedă Dyrhachium. Un denar roman republican, contrafacere geto-dacă, așa cum s-au mai găsit în județ. Monede imperiale romane de la Galba, sec. I și una de la Iustin II, sec. IV, emisă la Nicomedia. O monedă bronz de la Gordianus, descoperită de preotul Săndulescu. O monedă din bronz, din sec. VI. Monede turcești și poloneze, din sec. XVI-XVIII. O monedă de la Sadagura, 1772.

⁶⁷ Ioan Spiru, *Fibule...*, p. 531.

ORBEASCA, sat Orbeasca de Sus – valea râului Teleorman

Cercetată în sec. XIX⁶⁸. Cercetat și eu personal, apoi Emil Moscalu.

Fosile. În carierele de pietriș.

Măguri (tumuli). „Măgura Ciulei”, „Măgura Săpata”, „a Stejarilor, Măgura Anca”, „a Lupilor”, pe terasă, în dreapta luncii.

Neolitic, Bronz. Ceramică din această epocă descoperită sus, la „Cetate”, cunoscută încă din sec. XIX. Și Bolliac a cercetat aici.

Tot sus pe cetate, suprapusă, o așezare legată de Hallstatt și La Tène. Peste așezarea hallstattiană, legată de faza Basarabi, este o așezare întărită, „cetate” geto-dacă din sec. IV-III î.Hr. A săpat aici, în anul 1988, Emil Moscalu. Centru militar, atelier meșteșugăresc și civil în cuprinsul cetății.

Tot la Orbeasca de Sus, Emil Moscalu a săpat în anul 1988 la fostul CAP câteva șanțuri și a descoperit o așezare neolitică-bronz, peste care s-a suprapus Hallstatt și La Tène, și urme dintr-o așezare din sec. XVIII d.Hr. Într-un tumul, cercetat și săpat în 1974, tot Emil Moscalu a descoperit un mormânt de incinerare, ceramică, o cataramă, legate de sec. II-I î.Hr.

Monede. 12 monede geto-dace, o monedă Macedonia Prima. Apoi, 3 tetradrahme thasiene, descoperite în 1966, apoi încă una. Tezaur de 143 monede romane republicane din sec. II-I î.Hr. descoperit în 1972, la „Cărămidării”. Printre monede sunt contrafaceri geto-dace⁶⁹. Un alt tezaur, descoperit înainte de 1910, format din didrahme geto-dace tip Filip II. Dintre ele, 12 sunt la Institutul de Arheologie București.

ORBEASCA, sat Orbeasca de Jos – valea râului Teleorman

Măguri (tumuli). „Măgura Stejarului”, „Măgura Săpată”, „a lui Muscă”.

Neolitic, Bronz, La Tène. A cercetat și săpat Emil Moscalu între anii 1974-1980. A săpat și un tumul de incinerare.

Monede. Monedă geto-dacă. O monedă imperială de la Galba. Tezaur turcesc cu 619 monede din sec. XV-XVI, Mahomed I, Baiazid II, Selim I.

Tezaur de obiecte de podoabă. S-a descoperit la 200 m de marginea de nord a satului, aproape de șoseaua județeană. Printre obiecte: catarama de argint aurite, 47 aplice de argint, 2 inele sigilare foarte frumoase. Legate de sec. XV-XVI. Publicate⁷⁰.

⁶⁸ *Marele Dicționar Geografic*, vol. IV, p. 598.

⁶⁹ Monede geto-dace, imitând denari romani republicani, au fost descoperite astfel: 16 la Poroschia, 12 Călinești, 4 Olteni, 3 Nicolae Bălcescu și câte una la Sfințești, Lăceni și Orbeasca de Jos. Total, 38 monede.

⁷⁰ Nicolae Constantinescu, *Tezaurul medieval de la Orbeasca*, RevMuz 3, 1966, p. 73; Idem, *Un tezaur feudal de monede și obiecte de podoabă, de pe valea Teleormanului*, SCIV 17-3, 1966, p. 551-555.

* * *

PERETU, sat Peretu – valea râului Vedea și a pâraul Bărăcea.

Important centru arheologic. Cercetări, Ioan Spiru, Corneliu Beda, Petre Voivozeanu, Emil Moscalu, 1968-1970.

Măguri (tumuli). La nord, cca. 1,5 km de la calea ferată, sunt înșirate una lângă alta, între Peretu și Plosca, pe terasă, „Măgura Chenii” și „Măgura Verde”.

La Tène. Așezare intrată în arheologia românească prin descoperirea „Tezaurului princiar de la Peretu”, descoperit într-o măgură - tumul, nu prea mare, situată în vale, sub malul vechi, în stânga. S-a descoperit un mormânt din sec. V-III î.Hr. - avea două camere și sală între ele (dromos). Într-o cameră era mormântul cu 50 piese de argint, fragmente car de luptă de fier. Nu s-a putut reface. Coif de argint, de tip Agighiol, vase de argint⁷¹. Tezaurul se află la Muzeul Național din București. S-au găsit și fragmente ceramice din neolitic, bronz și Hallstatt.

Roman. Trece pe la marginea satului „Brazda lui Novac”, coborând spre Plosca.

Monede. Tetradrăhmă de la Alexandru Macedon, un denar roman de la magistrul Papius. În anul 1905, s-a descoperit un tezaur de monede de aur și de argint, de la Constantin cel Mare, cercetat de Grigore Tocilescu⁷². O monedă de la Sadagura, pe care am publicat-o cu alte monede din acestea descoperite în Teleorman⁷³.

* * *

PIATRA, sat Piatra – valea râului Călmățui

Măguri (tumuli). „A lui Drăghici”, „a Fetei” (60 m diametru, 10 m înălțime), „a lui Melinte”, „Măgura Pietrei” (12,8 m înălțime), „Măgura Bătlanului”, „a lui Mirca”, „a lui Dumincea”, „Măgura Drăgaica”.

Desigur unele din ele sunt tumuli legați de epoca neolitică-bronz La Tène și poate Hallstatt.

Siliște, la „Mânzinele”; satul s-a mutat din cauza ciumei.

* * *

PIETROȘANI, sat Pietroșani – valea Dunării

Cercetări pe teren de Corneliu Beda, Emil Moscalu și profesor Teodor Sivu, din sat; sondaje de Emil Moscalu, în 1969.

Măguri (tumuli). „Măgura lui Căciulan”, pe terasă.

⁷¹ *DIVR*, p. 459-460.

⁷² Gheorghe Bichir, *op. cit.*, p. 64.

⁷³ Ioan Spiru, *Monede bătute la Sadagura...*, p. 476.

Neolitic, Bronz. Ceramică specifică, descoperită de Corneliu Beda. În lunca râului Vedea, în anul 1987, s-a găsit întâmplător un depozit de topoare - celturi, de bronz. Profesorul Teodor Sivu a salvat un singur topor, pe care îl deține.

Hallstatt. S-a găsit o cană tipică primei epoci a fierului.

La Tène. S-a descoperit o așezare geto-dacă din sec. IV-III î.Hr., un bordei geto-dac, cu ceramică din sec. I î.Hr. și sec. I d.Hr.

Necropolă geto-dacă distrusă de lucrările agricole. S-a cercetat un singur mormânt și s-a găsit o urnă cu oase calcinate.

Roman-bizantin. Castru, azi aproape distrus; a existat până în sec. VI d.Hr.

Secolul VIII-X d.Hr. Așezare, suprapusă peste cea hallstattiană.

Feudal. S-au descoperit cinci morminte de inhumație în curtea fostului CAP. Cimitir vechi, în vatra veche a satului; s-au recuperat ceramică și monede datând din secolul XVI-XVII, mai ales poloneze și turcești.

Monede. Un denar roman republican de la M. Porcius L. Monede romane imperiale, 19 bucăți din sec. III-IV, dintre care două sunt de la Filip Arabul și două de la Valerian (sec. III).

La profesorul din sat (Teodor Sivu, *n.ed.*) am văzut în colecția sa trei monede bizantine, două din sec. VI și una schifată din sec. XI. De asemenea, un taler spaniol, pătrat, din sec. XVI, un triplugros polonez din sec. XVI, o monedă din 1774 de la Sadagura și alte monede din sec. XVII. S-au mai găsit un tezaur de la Rudolf II (1576-1612) și un tezaur turcesc din sec. XVIII, 150 monede descoperite în 1969. Sunt la muzeul din Alexandria⁷⁴.

* * *

PLOPII SLĂVITEȘTI, sat Dudu – valea pârâului Sâi

A înglobat fostul sat Plăviceni - ruinele mănăstirii Aluniș-Plăviceni din sec. XVII. Pisania mănăstirii, la muzeul din Turnu Măgurele⁷⁵.

La nord de sat, în stânga terasei pârâului Sâi, sunt urmele unei așezări geto-dace din sec. VI-V î.Hr. Ceramică și un vas întreg lucrat cu mâna din pastă mai grosolană, o gresie pătrată și o fibulă din bronz.

PLOPII SLĂVITEȘTI, sat Plopii Slăvitești – valea pârâului Sâi

Măguri (tumuli). „Măgura. Fetii”, deasupra văii Comana.

La Tène. Între Plopii Slăvitești și Dudu s-a descoperit o așezare geto-dacă, din care s-au recuperat trei vase mari, din pasta simplă, gri-alburie, cu înălțimea 40 cm, diametru 30 cm, iar gura vasului 14 cm. Fiecare are torți specifice, două sunt cu două toarte, unul, cu una singură. Sunt la muzeul din Turnu Măgurele.

⁷⁴ Asupra descoperirilor de monede din sat vezi și *Marele Dicționar Geografic*, vol. IV, p. 718.

⁷⁵ În prezent, a fost restituită mănăstirii ce a reintrat în circuitul vieții monahale (*n. ed.*).

* * *

PLOSCA, sat Plosca – valea râului Vedea.

Cercetat de mai multe ori, singur sau cu Corneliu Beda și am publicat împreună descoperirile făcute.

Măguri (tumuli). În dreapta satului, „Măgura Pârlituri”, „Măgura Mărăcine”.

Fosile. Descoperite în cariere de pietriș.

Neolitic și Bronz. *Tell*-ul „Măgura de la Moară”, situat la est de sat, dincolo de calea ferată, cu diametru 100 m și înălțimea 4-5 m, având formă ovală și cu șanț în jurul lui Este arat an de an, iar plugul scoate la iveală ceramică Gumelnița, dar și din epoca bronzului, zgură, silexuri, figurine, chirpici, greutăți de lut. Cea mai importantă piesă – o gheată de lut pentru piciorul stâng, găsită de un locuitor din sat. Excelentă realizare artistică. Publicată de noi (I. Spiru și C. Beda)⁷⁶. S-a mai găsit una, dar s-a pierdut.

Hallstatt. Am descoperit ceramică la est de *tell*, aproape de malul vechi al râului Vedea. S-a găsit și un vas întreg, păstrat la muzeul din Alexandria.

La Tène. Așezare suprapusă peste cea hallstattiană, cu ceramică specifică. Un cuptor de topit minereu, datând din sec. VII sau VI d.Hr., descoperit tot aici.

Romano-bizantin. Pe la marginea de nord-vest a comunei trece „Brazda lui Novac”.

Feudal timpuriu. La marginea de sud a *tell*-ului, în vale, am găsit ceramică, cu linii vălurite, din sec. VIII-X.

* * *

POENI, sat Poeni – valea pârâului Clănița.

Regiune cercetată în 1985. La ieșirea din satul Talpa, spre nord, s-a găsit o așezare neolitică, spre terasa din stânga pârâului Clănița. Așezarea neolitică și-a continuat locuirea și în epoca bronzului. Așezarea se continuă și spre satul Talpa⁷⁷.

* * *

POROSCHIA, sat Calomfirești – valea pârâului Nanov

Măguri (tumuli). „Măgura Vacii”, „a Isbranului”. Alt tumul, la pădure, lângă un pârâiaș ce se varsă în pârâul Nanov, la vest de sat. În jurul ei, alte două mai mici, aproape aplatizate de lucrările agricole. Desigur, un mormânt vechi.

⁷⁶ Ioan Spiru, Corneliu Beda, *Tell-ul gumelnițean de la Plosca, județul Teleorman*, CAMNI III, 1979, p. 401-404.

⁷⁷ Este o confuzie, satul Poeni se află pe valea Glavaciocului și nu se învecinează cu satul Talpa (*n. ed.*).

La Tène. Aproape de această măgură, la 100 m, o întinsă zonă de locuire geto-dacă din sec. III-II î.Hr. Ceramică gri, neagră etc., lucrată mai ales la roată. Am descoperit și ceramică de import, mai ales de la amfore.

La 200 m de viile de spalier ale I.A.S. Alexandria, a altă așezare pe terasă și în panta pârâului Nanov. Ceramică tot din sec. III-II î.Hr., lucrată la roată, de la vase de uz comun, la vase de sărbătoare. Și aici, ceramică romană de import. Menționez un fragment de mânășă a unui vas ce prezenta la cap o figurină zoomorfă, să zic, un purcel.

Sec. III-IV d.Hr. La aproximativ 200 m spre nord-vest pe aceeași terasă ce coboară spre pârâul Nanov, o ceramică inferioară, subțire și cu mult nisip, fără ornamente. Este suprapusă peste altă așezare geto-dacă.

Sec. VIII-X d.Hr. Această așezare documentată prin ceramică specifică epocii (cultura Dridu) am identificat-o în viile situate în dreptul satului. Ceramică din pastă neagră și cărămizie, cu decor liniar în valuri.

Monede. Patru monede austriece din sec. XIX, de argint.

POROSCHIA, sat Poroschia – valea râului Vedea

Zona din dreapta râului cercetată deseori, personal. Este o zonă arheologică foarte bogată. Săpat și cercetat de Constantin Preda și Bucur Mitrea.

Măguri (tumuli). „Măgura de la Pădure”, la vest de sat peste Nanov, „Măgura lui Pelin”, „Măgura de lângă fostul CAP”.

Paleolitic. S-au descoperit silexuri legate de cultura de prund. Aflăte la muzeul Alexandria.

Mezolithic. Dincolo de topitoria de in și cânepă, peste apă, pe malul terasei stângi ce coboară spre Vedea, am cules zeci de microlite. Tot aici, și o daltă de bronz de 3 cm, la muzeul din Alexandria.

Neolitic. „La Râpe”, puțin la nord de sat, malul stâng al râului Vedea, nu departe de prima râpă mare, bordeie cu ceramică neolitică, culturile Boian și Gumelnița.

Hallstatt, La Tène. După râpa a cincea, o așezare geto-dacă cu multă ceramică, mai ales La Tène: strachină, tavă de lut și ceramică de import. Între altele, și un excepțional mâner de vas, „coadă împletită”, așa cum este exemplificat și în manualul de istorie al României. Aflăte la muzeu. Tot „La Râpe”, spre drumeagul ce duce spre satul Pielea, peste câmp, altă așezare La Tène și cimitir geto-dac, cercetat de Constantin Preda.

Sec. VIII - X d.Hr. S-au găsit, de către mine, trei locuiri, în malul stâng al râului Vedea, unde au existat așezări protoromane (cultura Dridu).

Monede. În anii 1927-1928 s-a descoperit un tezaur de monede geto-dace de către Ion Pistică. Cercetate în 1938 de Constantin Moisil. Erau

85 de monede, din care și 4 Thasos și romane republicane Am văzut 12 exemplare. Ulterior, se pare că în 1964, s-a descoperit alt tezaur în malul stâng al râului Vedea, la „Vii”⁷⁸. În total 552 de monede romane republicane din care 16 erau imitații geto-dace. S-au mai găsit și 12 monede Thasos și Macedonia Prima.

* * *

PURANI, sat Purani – valea pârâului Glavacioc

Cercetat personal de Ioan Spiru în oct. 1985.

Neolitic. Așezare identificată la sud de sat, pe terasa din stânga pârâului Glavacioc, spre capătul de sud al pădurii de dincolo de râu. Tot o așezare neolitică s-a descoperit pe malul și terasa ce coboară spre apa Glavaciocului.

La Tène. Două așezări aproape sau suprapuse peste așezările neolitice.

PURANI, sat Purani de Sus – valea pârâului Glavacioc

Dovezi de locuire, prin ceramică neolitică și La Tène, descoperită tot pe malul terasei, spre lunca pârâului Glavacioc. Ceramica din aceste sate se află la muzeu.

* * *

PUTINEIU, sat Băduleasa – valea râului Călmățui

În apropierea satului, *Limesul Transalutanus*.

Monede. Pantele Georgescu, afirma că s-au găsit, în sat, în sec. XIX, monede (imperiale, credem noi)⁷⁹.

PUTINEIU, sat Putineiu – râul Călmățui

Măguri (tumuli). „Măgura Mare”, „Măgura Ghiburdei”, „Măgura Dunafului” și altele.

La Tène. Așezare descoperită în marginea satului, pe marginea terasei ce coboară spre râu.

Roman. Castru 52 x 52 m, construit din cărămizi pe *Limesul Transalutanus*. Cercetat de arheologul Dumitru Tudor⁸⁰.

Siliște. Vatra veche a satului, spre satul Cârlomanu.

Monede. Două monede romane imperiale din sec. III, descoperite în castru. Publicate de Corneliu Beda⁸¹.

* * *

⁷⁸ Maria Chițescu, *Notă asupra tezaurului de monede romane republicane de la Poroschia (r. Alexandria)*, SCIV 16-1, 1965, p. 169-175.

⁷⁹ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 19.

⁸⁰ Dumitru Tudor, *op. cit.*, p. 260-262.

⁸¹ Mioara Turcu, *op. cit.*, p. 92.

RĂDOIEȘTI, sat Rădoieștii din Deal – valea pârâului Tinoasa

Neolitic. *Tell*, cu șanț, în valea pârâului Tinoasa. Alt *tell* „La Cetate” cercetat de către arheologii de la Institutul de Arheologie din București. S-a găsit ceramică, cultura Gumelnița.

* * *

RĂZMIREȘTI, sat Ludănești – valea pârâului Vâjiștea

Neolitic Pe vâlceaua Vâjiștea, așezare, cu ceramică, silexuri. Ceramica, la muzeu.

RĂZMIREȘTI, sat Răzmirești – valea pârâului Vâjiștea

Cercetat în 1986 de doi elevi din sat. Ei au adus ceramica descoperită la muzeul din Alexandria.

Neolitic. *Tell* cu șanț în jurul lui, situat pe vale, în sat. Ceramică Gumelnița.

Sec. VIII-X d.Hr. S-a găsit o așezare pe malul drept al pârâului. Ceramică cu linii învâlmurite.

* * *

SAELELE, sat Pleșov – valea pârâului Sâi

Cercetat personal și participând la săpături cu Constantin Preda – 1978-1980. Amintit ca „cetate” și de Pantele Georgescu⁸².

Cetate geto-dacă situată sus, pe malul înalt din stânga pârâului Sâi, la „Gurguiul Nemților”. Cetatea ocupă 0,5 ha, cu șanț de apărare la nord-est, lung de 144 m. S-au găsit fragmente ceramice de la vase mari de provizii. Nu a fost locuită decât provizoriu⁸³. S-ar părea să fie un punct de aprovizionare.

* * *

SALCIA, sat Băneasa – valea râului Călmățui

Două castre romane de pe *Limesul Transalutan*, unul din pământ, altul din piatră. S-au descoperit urme de ziduri, obiecte de fier, ceramică și monede de la Septimius Severus și Caracalla⁸⁴. Cercetate și de Cezar Bolliac, care amintește de monede găsite de la Antonius Pius și Caracalla.

Măguri (tumuli). Un mare număr: „Măgura Șerbului”, „Măgura Băneasa”, „Măgura Poșârlia”, „Măgura Serafimului” și „Măgura Cetate”, probabil legat de unul dintre castre.

⁸² Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 187.

⁸³ Constantin Preda, *Contribuții la cunoașterea civilizației geto-dacice. Așezarea de la Pleșov, jud. Teleorman*, Thraco-Dacica 7, 1-2, 1986, p. 71-101; idem, *Săpăturile arheologice din așezarea getică de la Pleșov (jud. Teleorman). Campaniile 1985-1987*, SCIVA 44-2, 1993, p. 185-196.

⁸⁴ *DIVR*, p. 86; vezi și Dumitru Tudor, *op. cit.*, p. 320.

SALCIA, sat Salcia – valea râului Călmățui

Fosile. Se află la muzeul din Turnu Măgurele un fragment de măsea de *Elephas primigenius*, 25 cm lungime și 12 lățime. S-a găsit la marginea viilor, la sud de sat.

* * *

SĂCENI, sat Butculești – valea pârâului Tinoasa

Tell „Măgura lui Stavăr”, în lunca pârâului Tinoasa, având șanț împrejur. Ceramică, chirpic, silexuri etc.

SĂCENI, sat Săceni – valea pârâului Tinoasa

Cunoscut ca așezare arheologică, citat în acest sens și de Nicolae Iorga.

Neolitic. Două *tell*-uri, gumelnițene: „Măgura lui Stavăr” și „Măgura Morii”, cu șanț în jurul lor. Descoperiri: silexuri, ceramică, chirpic, figurine.

La Tène. În muzeul sătesc din Drăcșănei se află un vas lucrat la roată, înalt de 35,40 cm, găsit la Săceni. Zona trebuie cercetată.

* * *

SÂRBENI, sat Sârbeni – valea pârâului Jirnov

Cercetat de Corneliu Beda în anul 1975.

Neolitic. *Tell* în valea Jirnovului.

La Tène. Ceramică din așezarea descoperită pe malul Jirnovului.

Sec. III-IV d.Hr. Așezare a dacilor liberi.

Sec. VIII-X d.Hr. Așezare descoperită, de asemenea, de Corneliu Beda.

Monede. Două monede Thasiene, găsite în sat și publicate de Corneliu Beda.

SÂRBENI, sat Udeni – valea pârâului Jirnov

Cercetări făcute de Corneliu Beda și Gheorghe Bichir.

Neolitic. *Tell* situat în luncă, cu șanț.

La Tène. Ceramică geto-dacă.

Sec. III-IV d.Hr. Cercetări făcute de Gheorghe Bichir. Așezare descoperită în anul 1966, suprapusă de o așezare și un cimitir medieval din sec. XVI-XVII⁸⁵.

Monede. Două monede, de la Galerius și Maximianus, sec. IV d.Hr.

* * *

SCRIOAȘTEA, sat Brebina (fost Papa) – valea râului Vedea

Neolitic. *Tell* la sud de sat, cca. 250 m, puțin înalt, înconjurat de șanț. Aparține culturii Gumelnița. A fost săpat de Institutul de Arheologie.

⁸⁵ Gheorghe Bichir, *op. cit.*, p. 6-7.

La Tène. Corneliu Beda, continuând cercetările, a descoperit o așezare dacică la marginea satului, pe terasa și malul stâng al râului Vedea. Ceramică lucrată la mână și la roată.

SCRIOAȘTEA, sat Scrioaștea – valea râului Vedea

Cercetări personale Ioan Spiru, 1952-1954.

Neolitic, La Tène. „La Cremenita”, în malul râului Vedea, s-a găsit ceramică neolitică și La Tène.

Roman. Trece foarte aproape de sat, la vest, *Limes Transalutanus*”, având castru la Gresia, la nord-est de sat.

Siliște. Vechea vatră a satului, la vest, la „Scrioaștea Catrină”.

Monede. Tezaur de 41 de monede românești și bulgare, din sec. XIV-XV. Se află la muzeul din Roșiorii de Vede. Două monede de la Sadagura, din anii 1772 și 1773, publicate⁸⁶.

* * *

SCURTU MARE, sat Albeni – valea pârâului Clănița

Cercetări făcute de Emil Moscalu. El descrie un *tell* Gumelnița descoperit „La Gropării”, în lunca pârâului Sericu⁸⁷ (de fapt, pe malul drept al Văii Vii, afluent al Glavaciocului – *n.ed.*). Diametru 50 m, înălțimea 3 m, înconjurat cu șanț.

SCURTU MARE, sat Valea Poștei – valea pârâului Clănița

Zona a fost cercetată în anul 1985.

Neolitic. Așezare la sud de sat, pe terasă, pe malul stâng al pârâului Clănița.

La Tène. La fel, pe același mal. Așezarea se continuă spre satul Talpa.

* * *

SEACA, sat Seaca – valea Dunării

Măguri (tumuli). „Măgura Seacă”, „a Comișonului”, „a Sandului”, nu le-am cercetat.

* * *

SEGARCEA VALE, sat Segarcea Deal – valea pârâului Sâi

Măguri (tumuli). „Măgura Piscu”, „a lui Chițu”, „Măgura Ordia”, „Măgura Flocoasa”.

La Tène. Ceramica din a doua epocă a fierului, în malul terasei, la nord de sat.

⁸⁶ Bucur Mitrea, *Un tezaur monetar românesc vechi. Scrioaștea, județul Teleorman*, BSNR LXX-LXXIV, 124-128, 1976-1980, p. 297-304.

⁸⁷ Emil Moscalu, *Sondaje și cercetări de suprafață*, CAMNI 3, 1979, p. 396.

* * *

SFINȚEȘTI, sat Sfințești – valea pârâului Tinoasa

Zonă bogată în vestigii arheologice.

Neolitic. *Tell*-uri Gumelnița în valea Tinoasei, unul „Măgura din Luncă” și altul „Măgura Golașă”, cu șanț de apărare.

Sec. IV-VI d.Hr. Ceramică din așezarea din sec. IV-VI⁸⁸. S-a găsit și ceramică bizantină. Importantă ceramica lucrată la roata rapidă.

Monede. Tezaur de monede romane republicane, publicat de Bucur Mitrea⁸⁹. A fost descoperit în 1952, format din 106 denari romani republicani și 12 monede thasiene. Una din monede, imitație geto-dacă.

* * *

SILIȘTEA, sat Siliștea – valea pârâielor Glavacioc și Vii

Neolitic. *Tell*, situat în vale, cu șanț împrejur.

Sec. IV d.Hr. Așezare din sec. IV d.Hr., publicată de Gheorghe Bichir⁹⁰.

* * *

SILIȘTEA GUMEȘTI, sat Siliștea Gumești – valea pârâului Câinelui

Cercetări personale, sunt publicate⁹¹.

Neolitic, Bronz. *Tell* „Măgura Mantolea”, situat în valea pârâului Câinelui - 60 x 60 m. Am găsit ceramică, silexuri, topor de bronz (sau daltă) de 14 cm, donat la Institutul de Arheologie București, zgură de la un cuptor de topit minereul. Tot din neolitic, s-au descoperit silexuri la vest de sat, la „Frunzari” și pe „dealul Purcării”, cred că proveneau de la un atelier de prelucrat silexul.

* * *

SLOBOZIA-MÂNDRA, sat Slobozia-Mândra – valea pârâului Sâi

Măguri (tumuli). „Măgura lui Dobromir”, „Măgura Bujorului”, „Măgura Nemților” (are 100 m diametru), „Măgura Cetate”.

La Tène. Cercetări făcute de muzeograful Traian Panea de la muzeul din Turnu Măgurele. Descoperirile din a doua epocă a fierului, între satele Uda și Slobozia Mândra, se află acum la muzeu.

* * *

⁸⁸ Suzana Dolinescu Ferche. *Așezări din secolele III-VI e.n. în sud-vestul Munteniei. Cercetări de la Dulceanca*, Ed. Academiei RSR, București, 1974, p. 110, 111, 113.

⁸⁹ Bucur Mitrea, *Descoperirea monetară de la Sfințești, Teleorman*, Materiale I, 1953, p. 519-527.

⁹⁰ Gheorghe Bichir, *op. cit.*

⁹¹ Ioan Spiru, *Așezări străvechi...*, p. 705.

SMÂRDIOASA, sat Smârdioasa – valea râului Vedea

Măguri (tumuli). „Măgura Ostra”, „Măgura Olarului”, „Măgura Târbocului”, „Măgura Săpată”, „Măgura Țiganului”, „Măgura Olarului”.

Neolitic, Bronz, La Tène. S-au descoperit în malul stâng al râului Vedea, spre est de sat.

Monede. O monedă romană imperială din sec. III, incertă identificarea împăratului (diametru 28 mm).

SMÂRDIOASA, sat Șoimu – valea râului Vedea

Măguri (tumuli). O mică măgură, la vest de calea ferată, arată în anul 1980. Am cercetat-o cu muzeograful Corneliu Beda. Fusese un mormânt al unei femei din epoca migrațiilor. Milițienii din Smârdioasa au luat câteva piese de podoabă de aur, de format mic. Nu le-am putut cerceta.

* * *

STEJARU, sat Bratcov – valea pârâului Bratcov

Neolitic. Pe malurile pârâului Bratcov, urme de locuire, în bordeie, în mare parte distruse. S-au găsit în punctul „La Cremeneț”, numit așa deoarece s-au găsit aici numeroase silexuri⁹².

Roman. În apropierea satului, urmele *Limesului Transalutanus*.

STEJARU, sat Socetu – valea râului Vedea

Important centru arheologic.

Neolitic, Bronz. Așezare trecută și pe Harta Arheologică a României⁹³. *Tell* „Măgura Neagă”, cu șanț, aflat în luncă.

Sec. III-IV d.Hr. Așezare a dacilor liberi în care s-a descoperit un brăzdar de plug cu vârf triunghiular. De asemenea, celebră prin descoperirea vasului cu inscripție: „AVRELI(V)S SILVAN(V)S FECIT PATAELAM BONAM”.

Monede. O monedă de la împăratul roman Caracala (sec. III d.Hr.).

STEJARU, sat Stejaru (fost Bălțați) – valea râului Vedea

Cercetări personale. Muzeu sătesc, în sat.

Fosile. În lunca râului Vedea s-au găsit, cu foarte mulți ani în urmă, schelet de bour și oase fosile de mamut⁹⁴.

Măguri (tumuli). Rare în această zonă. Măgura „Maiăș Purcași” (poate fi *tell*).

⁹² Petre Stroescu, *op. cit.*, p.9.

⁹³ Emil Condurache, Vladimir Dumitrescu, Mircea D. Matei, *Harta arheologică a României*, București, Ed. Meridiane, 1972, Planșa II.

⁹⁴ Petre Stroescu, *op. cit.*, p. 11-12.

Neolitic, Bronz. La „Leși” (derivat de la Eleșteu). Situată la 1,5 km vest de sat pe un pînten de deal tăiat (izolat) din antichitate și înconjurat de vâlcelele Bratcov, Leșului și Jădavului, o străveche așezare cu mai multe straturi de locuire. Din ele am găsit ceramică neolitică, bronz și zgură, ceea ce atestă și o așezare legată de epoca bronzului.

La Tène. Ceramică găsită în așezarea din malul râului Vedea, la muzeul din sat.

Secolul VIII-X d.Hr. De asemenea, în aceeași zonă (la „Leși”), ceramică din aceste secole proto-române.

Monede. O monedă Sadagura, din 1773.

STEJARU, sat Gresia – valea râului Vedea

Fosile. S-au găsit în malurile râului Vedea.

Neolitic. Un *tell* mic (30 x 20 m), aproape de biserică. Ceramică.

Roman. Castrul roman pe *Limesul Transalutan*, situat sus pe terasă, aproape de malul drept al râului Vedea, la circa 200-250 m nord de biserică. Avea formă dreptunghiulară, 90 x 70 m. Azi, lăsat în paragină, năpădit de vegetație. Cercetat și de Grigore Tocilescu⁹⁵. S-au găsit ceramică, cărămizi, diverse obiecte. *Limesul Transalutan* („Troianul”) trece pe la 23 m sud de castru și merge, în continuare, spre sud.

Monede. S-au găsit în castru, una de la Traian, alta de la Gordian (sec. II și III d.Hr.).

* * *

SUHAIA, sat Suhaia – valea Dunării

Fosile. S-au găsit pe malul terasei, deasupra luncii Dunării.

Măguri (tumuli). „Măgura Beciului”, „Măgura Coțofana” și altele.

Neolitic. Două *tell*-uri în insula din Balta Suhaia, cu ceramică, silexuri etc. Cercetări, pictorul și arheologul amator Taflan.

La Tène. Ceramică geto-dacă descoperită pe marginea terasei, spre baltă⁹⁶.

Monede. În 1964, a fost descoperit un tezaur monetar Dyrrhachium. Ar fi fost circa 200 monede și o monedă Thasiană. Două tezaure romane republicane (sec. II-I î.Hr) din care au fost recuperate 34⁹⁷. O monedă romană imperială de la Antoninus Pius (16,5 mm) și încă una, tot din sec. II d.Hr.

* * *

⁹⁵ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 20.

⁹⁶ *Ibidem*.

⁹⁷ Maria Chițescu, *Notă despre două tezaure republicane descoperite în Câmpia Munteană (com. Suhaia, jud. Teleorman)*, SCN 4, 1968, p. 435-454.

ȘTOROBĂNEASA, sat Beiu – valea râului Teleorman

Cercetări în zonă, făcute de mai multe ori.

Fosile. Oase fosile găsite în cartierele de pietriș de lângă sat.

Măguri (tumuli). Măgurile de pe terasă sunt: „Măgura Fetelor”, și „Măgura Sării”, situate în stânga râului Teleorman.

Hallstatt. Importantă așezare din prima epocă a fierului pe care am descoperit-o în malul stâng al Teleormanului, spre satul Cernetu. A fost, ulterior, cercetată și de Institutul de Arheologie. S-au găsit vase întregi, de mare interes arheologic.

ȘTOROBĂNEASA, sat Ștorobăneasa – valea râului Teleorman

Aproape de confluența cu Vedea. Zona a fost cercetată personal.

Măguri (tumuli). „Măgura de la Vii”, „Măgura Racotă”, „Măgura Marmotei”. Fac parte din „măgurile înșirate”.

Neolitic. În malul râului Teleorman, la intrarea în sat, profilul mai multor bordeie, iar ceramica nu-i Gumelnița.

La Tène. Pe marginea terasei ce coboară spre stânga, în lunca râului Teleorman, s-a găsit ceramică dintr-o așezare geto-dacă (sec. III-II î.Hr.).

Sec. VIII-X d.Hr. Tot pe lângă profilurile bordeielor neolitice și ceramică specifică acestor secole, cu linii în val de diferite forme. Am recuperat și un vas aproape întreg; materialul găsit se află la muzeu.

Monede. Tezaur de monede tătarești, turcești, poloneze din sec. XVI-XVII, descoperite în sat. Se află la școala din sat.

* * *

TALPA, sat Talpa Ogrăzile – valea pârâului Clănița

Neolitic, Bronz. La ieșirea din satul Talpa, spre nord, pe terasa din stânga pârâului Clănița, urmele unor bordeie. A fost descoperită ceramică și chirpici din cele două epoci. Un mic ciocan de găurit piatră, neolitic.

TALPA, sat Talpa Poștii – valea pârâului Clănița

Neolitic, Bronz. Pe același mal, la sud de sat, tot așezări bordeie din neolitic, continuare locuire și în bronz.

La Tène. Așezare suprapusă peste așezările neolitice-bronz. Cercetare făcută cu cei de la muzeu, în 1986.

* * *

TĂTĂRĂȘTII DE JOS, sat Negreni – valea pârâului Dobrei

Cercetat în 1981 și 1982, împreună cu profesorul George Albușescu.

Paleolitic. S-au descoperit pe valea Clăniței unelte de silex paleolitice. Le-am cercetat. Sunt în muzeul școlii din Negreni.

Neolitic. Am cercetat o măgură, *tell* Gumelnița, ceva mai la sud, în valea Clăniței. Tot în valea Clăniței mai sunt două *tell*-uri neolitice. Și arheologul Emil Moscalu, cercetând zona în 1974, a descoperit, într-o vâlcea, un *tell* Gumelnița, de 60 m diametru și înălțime circa 3 m.

Bronz. Pe terasa de deasupra pârâului Clănița, la vest de sat, sub stratul actual de humus, am descoperit urmele unei întinse așezări legate de epoca bronzului și, cred că și un cimitir (necropolă) din această epocă, cu multă ceramică și oseminte. Recent, în 1993, pe 9 septembrie, profesorul Albulescu mi-a confirmat că a săpat aici și a găsit un schelet de copil. L-a astupat, apoi.

Hallstatt. La „Fântâna Bădierului”, o așezare din prima epocă a fierului, în marginea terasei, la 2,5 km sud de necropola din epoca bronzului.

La Tène. Ceramică geto-dacă descoperită de profesorul Albulescu pe terasa pârâului Clănița. Foarte multă ceramică La Tène se găsește la școală.

Monede. S-a descoperit un tezaur turcesc, cu monede din sec. XVII-XVIII. Au fost ridicate de muzeograful Corneliu Beda în anul 1970 (informație, profesor Albulescu).

TĂTĂRĂȘTII DE JOS, sat Slăvești – valea râului Teleorman

Zonă cercetată deseori.

Neolitic. *Tell* neolitic în „Valea Măgurii” - „Măgura din Valea Măgurii”. Are șanț de apărare, diametru aproximativ 100 m, înălțime 5-6 m și este foarte bogată în material arheologic: ceramică, chirpic, silexuri, figurine, greutăți de lut. Se găsesc la muzeul din Alexandria. Așezarea s-a continuat și în epoca bronzului, găsind zgură și ceramică legată de această epocă. Tot o așezare neolitică tip bordei s-a găsit la punctul „Cotul Morii”, pe terasa ce coboară spre râul Teleorman, ceramică și figurine zoo și antropomorfe. Așezarea a fost descoperită de prof. George Albulescu.

La Tène. Pe *tell*-ul din „valea Măguri” s-au descoperit și urmele unei așezări dacice precum și un tezaur de monede romane imperiale, prin 1975-1976. Au fost aprox. 50-60 de piese. S-au risipit, din informațiile culese în ziua de 30 august 1991, de la directorul școlii din sat, prof. George Albulescu.

Feudal. Tot în Slăvești este înglobat și satul Zlotești, cu biserica foarte frumoasă, din sec. XVIII, ruinată.

Monede din tezaurul amintit, scrie și prof. George Albulescu, au fost vândute și au ajuns până în America de Sud. Două monede mai sunt la el și una de la Traian am văzut-o la un locuitor din Slăvești. În fostul sat Zlotești, s-au descoperit cu mulți ani în urmă 7 taleri emiși în Spania și Țările de Jos, sub regele Filip al III-lea. Sunt din anii 1616, 1633, 1636 și 1611, din Spania și 1613, 1648 și 1665, în Țările de Jos. Se găsesc la muzeul din Alexandria.

TĂTĂRĂȘTII DE JOS, sat Tătărăștii de Jos – valea râului Teleorman

Cercetări făcute de prof. George Albulescu.

Neolitic. Două *tell*-uri în luncă. Profesorul Albulescu le-a cercetat. Mi-a arătat, în august 1991, multă ceramică ce pare a fi Boian sau Dudești, de culoare maro-roșiatică, cu caneluri și ceramică simplă. Unele fragmente provenite de la vase mari. S-ar putea să fie și Hallstatt.

La Tène. Urme ceramice și zgură de fier, probabil a fost cuptor.

* * *

TĂTĂRĂȘTII DE SUS, sat Dobreni (fost Slobozia-Trăsnitu) – valea râului Teleorman

Neolitic. *Tell* cu șanț, în lunca râului Teleorman. Informație, profesor George Albulescu, Tătărăștii de Jos.

TĂTĂRĂȘTII DE SUS, sat Tătărăștii de Sus – valea râului Teleorman

Neolitic. Un *tell* „Măgura din Luncă”, cu șanț, în valea Teleormanului.

Monede. 18 taleri de la Maria Tereza, din sec. XVIII.

* * *

TRAIAN, sat Traian – valea Dunării

Măguri (tumuli). „Măgura Suraia”, „Măgura Mare”.

La Tène. Așezare geto-dacă, cunoscută în literatura arheologică.

Monede. Două monede imperiale din sec. III d.Hr.

* * *

TRIVALE MOȘTENI, sat Brătășani – valea râului Teleorman

Tell neolitic, cu șanț, în lunca râului Teleorman, descoperit de prof. George Albulescu. S-a strâns foarte multă ceramică Gumelnița.

TRIVALE MOȘTENI, sat Deparați (fost Schela) – valea râului Teleorman

Monede. O monedă din argint, tip Filip II, o contrafacere geto-dacă și un denar roman republican, descoperite în sat. Publicate de Corneliu Beda.

TRIVALE MOȘTENI, sat Trivale Moșteni (fost Netoți) – valea râului Teleorman

Cercetat și de Corneliu Beda și Emil Moscalu.

Neolitic, Bronz. Pe malul stâng al râului Teleorman. Descoperire, Dumitru Berciu, așezare neolitică, lângă cetatea geto-dacă⁹⁸.

Monede. În cursul săpăturilor s-au găsit monede de romane republicane și o monedă geto-dacă, în împrejurimile satului, la Schela.

* * *

⁹⁸ Dumitru Berciu, *Repertoriu arheologic de stațiuni și descoperiri preistorice în România*, Revista Albina, 1942/1 p. 31.

TROIANUL, sat Troianul (fost Belitori) – valea pârâului Urlui

Măguri (tumuli). „Măgura Mare”, la vest, 14 m înălțime și 60 m la bază, „Măgura lui Serafim”, „Măgura Dudului”.

Neolitic. „Măgura Mică”, *tell* în valea pârâului Urlui, de 30 x 30 m. Ceramică cu pastă roșiatică, fără ornamente. S-ar putea să fie și altă datare. Sunt necesare cercetări pentru o lămurire.

La Tène. Așezare geto-dacă descoperită pe malul Urluiului.

Roman. La 8 km nord-vest de sat, în apropierea drumului Roșiorii de Vede - Călmățuiul de Sus, un castru roman de 64 x 94 pași (castru Băneasa)⁹⁹. La 1 km sud de gara Troian se întretaie *Limesul Transalutan* cu „Brazda lui Novac”¹⁰⁰.

Siliște. Vechea vatră a satului, pe vâlceaua Serafim și valea Urluiului.

Monede. Tezaur de 419 monede Dyrhachium, Apolonia și denari romani republicani, descoperit în 1943-1944. Trei denari romani imperiali din sec. III d.Hr.

* * *

ȚIGĂNEȘTI, sat Țigănești – valea râului Vedea

Des cercetată, vâlceaua Tabacului.

Măguri (tumuli). „Măgura Târnavei”, „Măgura lui Moș Radu”, „Măgura Moștenilor”, „Măgura lui Ivan Capră”, aflate pe terasă.

Paleolitic. Corneliu Beda nota în lucrarea „Județul Teleorman” că s-au găsit în prundișul râului Vedea silexuri din paleolitic, probabil cultura de prund.

Neolitic. *Tell* foarte mare „Gorganul”, în stânga malului râului Vedea, la nord de sat. Are formă ovală, cu diametrul de peste 100 m. Înalt, domină malul terasei. Deseori confundat ca fiind legat de satul Calomfirești, deoarece vatra acestui sat a fost mai aproape de râul Vedea. Așa l-a considerat și Cezar Bolliac, când a cercetat, socotindu-l „cetate de pământ”. Bolliac a găsit, săpând: ceramică, fusaiole, vase, percutoare, dar nimic de fier¹⁰¹. L-am cercetat și eu. Pământ foarte tare, în mai multe puncte de pe *tell*, multă cenușă. O altă așezare, „La Vii”, mult mai la sud de „Gorgan”.

Bronz. Locuitorul Mitran Florea, în data de 16 mai 1992, stând cu el de vorbă, la Țigănești, mi-a relatat că în curtea fostului CAP, acum câțiva ani, săpând o groapă, a dat, la trei cazmale adâncime, de o piatră. Ocolind-o a dat peste resturi de oase, dintr-un mormânt uman, în poziție chircită. Nu a găsit nimic altceva.

⁹⁹ Dumitru Tudor, *op. cit.*, p. 256-258.

¹⁰⁰ *Ibidem*.

¹⁰¹ Cezar Bolliac, *Excursiunea arheologică din anul 1869 (Relațiune către ministrul Cultelor și Instrucțiunii)*, Opere, vol. II, Ed. pentru Literatură, București, 1956, p. 276.

La Tène. În imediata apropiere a „Gorganului”, puțin spre est, am găsit urmele unei așezări cu ceramică lucrată cu mâna și la roată. O altă așezare La Tène am găsit tot în malul stâng al râului Vedea, dar mai la sud.

Sec. IV d.Hr. Pe valea Tabacului, la vest de sat, peste calea ferată, săpându-se un șanț, s-au descoperit două morminte din sec. IV, recuperându-se și două vase. Le-a cercetat și publicat Constantin Preda; par a fi ale unor migratori¹⁰².

Sec. VIII-X d.Hr. Așezare pe malul stâng al râului Vedea, în dreapta satului. Ceramică specifică cu linii învâlmurite.

Siliște. Pe valea Giaramei, urme de așezare, se pare, vechea vatră a satului.

Monede. O tetradrahmă de argint de la Alexandru cel Mare. Prin 1987-1988, s-ar fi găsit un tezaur de monede romane republicane. La Deva, s-a ținut o comunicare despre această descoperire. Găsit, un oarecare Ologeanu. Am cercetat, în 1988, în sat, dar nu am putut afla nimic. O monedă bizantină, emisă de împăratul Iustinian și alta din sec. VII, de argint. O monedă de la Sadagura, publicată¹⁰³.

* * *

UDA CLOCOCIOV, sat Uda Clocociov – valea pârâul Sâi

Informații de la muzeograful Traian Panea. Ceramică geto-dacică, găsită întâmplător în malul pârâului Sâi.

UDA CLOCOCIOV, sat Uda Paciurea – valea pârâul Sâi

Măguri (tumuli). „Măgura Cetate”, necercetată.

La Tène. Ceramică, în malul pârâului Sâi. Informații de la Traian Panea.

* * *

VÂRTOAPE, sat Gărăgău – valea pârâului Căinelui

Cercetări personale din 1984 și 1985.

Neolitic, Bronz. *Tell* aflat în izlazul comunal, într-o fostă luncă a râului Teleorman, azi având cursul mai departe. Are 125 x 100 m, cu șanț de apărare în jurul lui. Am găsit ceramică Gumelnița și din epoca bronzului, chirpici, figurine, topor de bronz. De remarcat și existența zgurii aurii, ceea ce denotă existența și a unui cuptor de topit minereu, legat de epoca bronzului. Figurinele și toporul sunt la școala din sat. O altă măgură mare se află la 1 km nord de *tell*.

La Tène. Am găsit ceramică din această epocă, în preajma *tell*-ului.

Sec. VIII-X d.Hr. Ceramică găsită pe malul terasei din dreapta văii.

¹⁰² Bucur Mitrea, Constantin Preda, *Necropolele din secolul al IV-lea e.n. în Muntenia*, Ed. Academiei RSR, 1966, p. 81, 113.

¹⁰³ Ioan Spuru, *Monede bătute la Sadagura...*, p. 476.

VÂRTOAPELE, sat Vârtoapele de Sus – valea pârâului Câinelui

Cercetări personale, Corneliu Beda, Cătălin Borțun.

Măguri (tumuli). „Măgura lui Ion Logofătul”, o măgură foarte mare, de circa 78 m înălțime, diametrul 150 metri. Se pare că măgura, în parte, este artificială, deoarece cotul ei, marginea dinspre șosea, este ridicată din pietriș nisip. Se află la marginea satului, la ieșirea spre satul Necșești. În partea de sud-vest se pare că a avut un șanț de izolare. Pare o măgură neobișnuită. Un punct de observație geto-dac. Nici un fel de ceramică pe suprafața ei.

Neolitic, Bronz. Așezare suprapusă, *tell* în valea pârâului Câinelui.

La Tène. Așezare cu ceramică geto-dacă, lucrată cu mâna și la roată.

Sec. VI d.Hr. S-a găsit o fibulă digitală care a fost publicată¹⁰⁴.

Monede. Petre Stroescu scria, în anul 1932, în monografia orașului Roșiorii de Vede, că aici „s-au descoperit monede romane”¹⁰⁵.

* * *

VEDEA, sat Albești – valea râului Vedea

Hallstatt, La Tène. Aceste două epoci ale fierului sunt atestate pe fosta cetate geto-dacă, pe care am descoperit-o în anul 1953. Ea se află sus pe malul înalt, de la confluența pârâului Burdea cu râul Vedea. Era cunoscută de localnici cu numele „Cetatea lui Panait”. Când am cercetat-o, se mai vedeau urme din palisadă. Avea un diametru de 200 m și înălțimea malului față de luncă de 30 m. S-au făcut, ulterior, săpături de către arheologii Emil Moscalu și Bucur Mitrea. Cetatea a funcționat în sec. IV-III î.Hr. Distrusă prin incendiere. S-au găsit: ceramică, o brățară de bronz, unelte, săgeți etc. O altă așezare din epoca dacică a descoperit-o tot Emil Moscalu, pe malul pârâului Burdea, pe „Măgura Pletii”¹⁰⁶.

Monede. Cu ocazia săpăturilor s-a găsit și o monedă Dyrrhachium.

VEDEA, sat Coșoteni (fost Văcărești) – valea râului Vedea

Neolitic. Zonă cercetată de Cezar Bolliac și Grigore Tocilescu, care au cercetat și măgurile din pădure, de lângă sat¹⁰⁷. Cercetate și de mine în anul 1952. Două *tell*-uri cultura Gumelnița, la 500 m una de alta. Au 80 x 60 și 60 x 50 m și

¹⁰⁴ Suzana Dolinescu Ferche, Petre Voivozeanu, *O fibulă digitală descoperită la Vârtoape*, RevMuz 4, 1969, p. 354-355.

¹⁰⁵ Petre Stroescu, *op. cit.*

¹⁰⁶ Nu este vorba despre o așezare geto-dacică ci despre un *tell* eneolitic gumelnițean. Vezi Dumitru Berciu, Emil Moscalu *Cercetări în cetatea de la Albești (jud. Teleorman)*, SCIV 23-4, 1972, p. 639, fig. 5/2. (*n. ed.*).

¹⁰⁷ Pantele Georgescu, *op. cit.*, p. 90-91.

5 m înălțime. Am găsit ceramică, silexuri, topor de piatră, chirpic. Continuă locuirea și în epoca bronzului. S-au mai găsit inele, săgeți etc.¹⁰⁸

La Tène. Corneliu Beda a găsit ceramică în malul pârâului Burdea.

Monede. Un denar roman republican din sec. II î.Hr. descoperit în 1952. O monedă de la Alexandru cel Mare (11,5 mm) aflată la muzeu la Drăcșani, apoi luată de Corneliu Beda.

VEDEA, sat Dulceanca – valea râului Burdea

Important punct arheologic, prin cercetările și săpăturile efectuate de arheologul Suzana Dolinescu Ferche (1974-1988). Cercetat, inițial și de mine, anterior, între anii 1952, 1953. Important prin succesiunea de așezări, din neolitic și până în sec. XIV.

Neolitic, Bronz. *Tell* „Măgura Mică”, aparținând culturii Criș. O altă măgură - *tell*, 30 x 30 m și 3 m înălțime, situată la 500 m, de satul fost Meri-Goala, azi înglobat în com. Vedea. S-au găsit fragmente ceramice arse și cărămizi arse, foarte groase.

Hallstatt, La Tène. Ceramică găsită în malul terasei râului Vedea, în stânga, mai jos de sat.

Sec. III d.Hr. Importantă așezare a dacilor liberi.

Sec. V-VII d.Hr. Descoperiri Ipotești-Cândești.

De menționat descoperirea unui **mormânt hunic** cercetat de arheologul Vladimir Dumitrescu în 1960. Mormântul găsit la sudul satului, aproape de Albești. S-a recuperat un fragment dintr-o diademă de aur, având 2,859 grame, ornată cu 16 pietre, legat de secolele III-IV d.Hr.¹⁰⁹

Sec. VIII-X d.Hr. Săpate 13 locuințe de suprafață, ceramică, vase decorate cu cruci etc. De asemenea, descoperit un cuptor de topit minereu din această perioadă¹¹⁰.

Monede. Două monede romane imperiale (sec. IV d.Hr.).

VEDEA, sat Meri (fost Meri-Goala) – valea râului Vedea

Zonă cercetată personal și, după cele publicate de mine¹¹¹, cercetări și săpături făcute de arheologii Emil Moscalu și Suzana Dolinescu Ferche.

Neolitic. Așezare pe malul terasei ce dă spre râul Vedea, între satele Meri și Goala.

Hallstatt. În anul 1953, am cercetat o măgură mică, de cca. 30 x 30 m și 3 m înălțime, la 1 km de sat, spre est, în lunca pârâului Burdea. Emil

¹⁰⁸ Petre Stroescu, *op. cit.*, p. 29.

¹⁰⁹ Vladimir Dumitrescu, *O nouă mărturie a prezenței hunilor în Muntenia. Fragmentul de diademă de la Dulceanca*, SCIV 12-1, 1961, p. 55-62.

¹¹⁰ Mai pe larg, la Suzana Dolinescu Ferche, *Așezări din secolele III-VI e.n...*

¹¹¹ Ioan Spiru, *Așezări străvechi...*, p. 704.

Moscalu a săpat ulterior și a datat mormântul din sec. IX-VIII î.Hr. A găsit vase mari de lut și tot aici, într-o măgură vecină, a găsit un cuțit de fier, printre cel mai vechi din țară.

La Tène. „La Vărzărie”, lângă pârâul Burdea, o așezare geto-dacă. De asemenea, tot aici s-a găsit unul dintre cele mai bogate tezaur de obiecte geto-dace din Câmpia Română¹¹². S-au găsit: două vase, două colane, fibule, o aplică, un pandantiv și două inele, toate lucrate din argint.

* * *

VIIȘOARA, sat Vișoara – valea pârâului Călmățui

Măguri (tumuli). „Măgura Coțofenii”, „a Bâtlanului”, „Măgura Morii”, „Măgura de la Șosea”, „Măgura Tintu”.

Hallstatt. S-a descoperit ceramică din prima epocă a fierului

Monede. Un vechi tezaur de 280 monede Macedonia Prima. Două monede romane imperiale (sec. IV). O monedă din aur bizantină, descoperită în anul 1963-1964; se află la Biblioteca Națională a României. Un tezaur medieval din sec. XVI-XVII, cu 257 de monede, din care 223 triplu groși de la Ștefan Bathori, 20 de la Sigismund III, 4 monede turcești de la Selim și Murat, de asemenea, 10 taleri de la Imperiul Romano-German.

* * *

VITĂNEȘTI, sat Vitănești – valea râului Teleorman

Important centru arheologic.

Măguri (tumuli). Măguri înșirate deasupra satului, la est și nord-est de sat. Doi tumuli au fost săpați în 1979, de George Trohani și Vasile Leahu. În tumulul I, unul principal, din perioada dintre sfârșitul eneoliticului și sfârșitul epocii bronzului și două secundare, unul din aceeași perioadă, celălalt din prima jumătate a sec. XI d.Hr. În tumulul II, două morminte, un mormânt principal de la sfârșitul sec. III d.Hr. și unul secundar din prima jumătate a sec. XI d.Hr. (peceneg)¹¹³. Inventar: nasturi, tuburi de aur, vase, cuie. Am participat și eu.

Neolitic. *Tell* numit „Măguricea”, de 45 x 45 m, în lunca râului Teleorman, la jumătatea satului – în curtea din vale a unui gospodar, în apropierea fostului sat Găvănești. Săpat de arheologul Radian Andreescu. S-au găsit: ceramică Gumelnița, probabil și din epoca bronzului, silixuri, fragmente de figurine etc.

¹¹² Dorin Popescu, *Objets de parure géto-daces en argent*, Dacia V-VIII, 1937-1940, p. 183-202.

¹¹³ Valeriu Leahu, George Trohani, *Săpăturile arheologice de la Vitănești, jud. Teleorman*, CAMNI, 3, 1979, p. 127-141; idem, *Săpăturile arheologice efectuate în 1983 la Vitănești, jud. Teleorman*, CAMNI 8, 1986, p. 21-26.

La Tène. Pe malul stâng al râului Teleorman.

Sec. VIII-X d.Hr. Ceramică.

Monede. O tetradrahmă Thasos (15 g și 29,5 mm). Un denar roman imperial.

VITĂNEȘTI, sat Purani – valea râului Teleorman

A fost cercetat în mai multe rânduri.

Măguri (tumuli). „Măgura Berbecului”, „Măgura Tătarului”, „Măgura Mare”.

Neolitic. *Tell*, în marginea luncii râului Teleorman, foarte aproape de sat¹¹⁴.

La Tène. Ceramică descoperită în malul terasei.

VITĂNEȘTI, sat Schitu-Poenari (fost Grosu) – valea pârâului Vâjiștea

Am făcut cercetări personale.

Neolitic. Urme de locuire, la aproximativ 100 m de școala din sat.

Hallstatt, La Tène. La circa 1 km nord-est de sat se află pe terasă un tumul ce domină valea pârâului Vâjiștea. Are aproximativ 100 m diametru și 5 m înălțime. La 60 m nord de această așezare, urmele unei așezări geto-dace, ce coboară spre pârâu. Ceramică lucrată cu mâna și la roată, ornamentată cu desene geometrice, linii sau neornamentată simplă. Am adus ceramică și la muzeul din Alexandria.

Monede. Tezaur, cu 75 piese tip Vârteju; mai sunt două la colecționari. Descoperit în 1965, aproape de așezarea geto-dacă, spre nord. Ulterior s-au mai recuperat, în 1991, alte 7, în total, 84 piese. În tezaur, o tetradrahmă Thasiană (16,59 g., 33,5 mm) și o drahmă Dyrhachium (3,25 g, 13 mm). În 1985 s-a găsit o monedă romana imperială de la Antoninus Pius (3,20 g, 18 mm).

* * *

ZÂMBREASCA, sat Zâmbreasca – valea pârâului Grama

Neolitic. *Tell*, cultura Gumelnița, înalt de 3-4 metri, cu șanț de apărare, situat în vâlceaua Grama. L-am descoperit în 1947.

Monede. Fostul ministru Alexandru Bădăuță, fiu al satului, mi-a spus, în 1948, că s-au găsit, în sat, monede romane.

¹¹⁴ Este același cu *tell*-ul „Măguricea” din fostul sat Găvănești (*n. ed.*).

TELL-URI ȘI TUMULI ÎN JUDEȚUL TELEORMAN

Între numeroasele vestigii arheologice ale județului Teleorman, un loc aparte îl ocupă *tell*-urile și tumulii, sau măgurile, cum le spun localnicii. Prezența lor a suscitât întotdeauna interes, oamenii dorind să cunoască rosturile și de aceea au și creat tot felul de legende despre ele. Rândurile de față răspund acestor întrebări.

Cercetările de suprafață, ca și săpăturile din ultimii 30 de ani asupra unora dintre ele, au dezvăluit rosturile lor în viața oamenilor ce au locuit în această zonă a patriei noastre. Astfel, săpăturile arheologice efectuate în *tell*-urile de la Surdulești și Popești (azi județul Argeș) ca și cele de la Dobrotești, Zâmbreasca, Brebina, Blejești, Plosca, Balaci, Găvănești etc. sau în tumulii de la Zimnicea, Viișoara, Meri, Lăceni, Orbeasca, Băcălești, Bujoru, Peretu, Vitănești etc. au dovedit că *tell*-urile au fost la origine locuințe, iar tumulii au fost, în marea lor majoritate, morminte.

Primele au fost construite încă din mileniul al treilea î.Hr. de către populații venite din Orientul Mijlociu. Prezența lor în tot județul în număr destul de mare, circa 70-80 de așezări, mai ales în nordul și centrul Teleormanului, constituie o temeinică dovadă că, noii veniți au găsit aici condiții din cele mai favorabile pentru a se stabili în aceste zone și de a crea una din cele mai lungi și înfloritoare culturi neolitice - Gumelnița - de pe teritoriul României.

Au viețuit aici mai bine de două milenii, ocupând cu timpul tot județul de azi, ca și zonele vecine: Argeș, Olt, Vlașca etc. Numărul lor relativ mare, ca și lungă lor existență dovedesc complexitatea vieții umane mai mult decât o bănuim noi azi și cu noi considerații în ceea ce privește neoliticul din România.

Oamenii din această epocă a neoliticului au fost legați de culturile arheologice Boian, Dudești, dar mai ales de amintita cultură Gumelnița. Multe din aceste așezări au continuat să existe și în epoca bronzului creată prin contactul populației locale cu tracii, populații venite din estul Europei.

Tell-urile erau construite, în această zonă a țării, jos în luncă, aproape de firul curgător al apelor: Burdea, Tecuci, Tinoasa, Teleorman, Vedea, Câlniștea etc. Terenul era ușor înălțat și înconjurat de regulă de un șanț de apărare, vizibil și azi. Pe suprafața de obicei ovală a *tell*-ului se ridicau locuințele propriu-zise, din chirpici, cu una, două sau chiar mai multe camere. Numărul locuințelor diferă de la o așezare la alta. Din această cauză, diametrul, volumul și înălțimea *tell*-urilor variază. În cuprinsul acestor locuințe de suprafață, săpăturile au scos la iveală ceramică lucrată cu mâna într-o bogată și variată gamă de ornamente, comună în aproape toate *tell*-urile ceea ce dovedește că existau cu certitudine centre de olărit, ce

asigurau nevoile așezărilor, cu vasele necesare gospodăriilor. Numai așa se explică uniformitatea ceramicii. Pe lângă ceramică s-au mai descoperit silexuri, topoare din piatră și uneori din cupru, fusaiole, greutăți de lut, harpoane de os etc. precum și o serie de piese cu rosturi magice în viața comunității - figurine zoo și antropomorfe. Spre sfârșitul mileniului II și începutul mileniului I î.Hr., aceste *tell*-uri aveau să dispară, prin incendierea lor de către populații venite din estul Europei, în special Tracii.

Spre deosebire de *tell*-uri, tumulii ocupă centrul și sudul județului Teleorman și, cu puține excepții, sunt construiți pe terase. Numărul lor este aproximativ de 300, iar limitele lor geografice sunt: comuna Pietroșani, la est, Izlaz la vest, comunele Măldăeni, Rădoiești, Vârtoape, Olteni și orașul Videle, la nord. Foarte rar depășesc aceste limite. Prezența lor doar în această zonă a ridicat o serie de întrebări la care s-a răspuns doar în parte de către arheologii noștri.

Tumulii sunt înșirați pe terasă la o distanță ce variază între 150-200 m și în unele locuri ocupă partea cea mai înaltă a terasei, la cumpăna dintre două cursuri de apă. Siluetele lor pitorești se profilează la est și la vest de satele: Cervenia, Beiu, Brînceni, Țigănești, Purani, Siliștea-Grosu, Vitănești, Măgura, Lăceni etc. La fel, la est și vest de satele Poroschia, Nanov, Buzescu, Călinești, Băbăița etc. Tumuli izolați sau grupați s-au descoperit nu numai în Teleorman, ci în toată țara. Au diametrul cuprins între 8-10 m, dar și mai mare, înălțimea variind, de regulă, între 1 m și 4-5 m.

Săpăturile efectuate într-o serie de tumuli, la Zimnicea, Viișoara, Băcălești, Bujoru, Peretu, Lăceni, Orbeasca, Vitănești, Meri etc., au lămurit, în mare măsură, că ele au servit drept lăcașuri de înmormântare ale unor persoane de vază, șefi de triburi, comandați de uniuni tribale, încă din perioada de tranziție de la neolitic la bronz, în epoca bronzului și apoi în cele două epoci ale fierului și a migrațiilor.

Mormintele propriu-zise erau făcute direct în pământ, la o adâncime de circa 2 m. După aceea, se ridica prin efort comun măgura, cu un volum de pământ variabil de la un tumul la altul, spre a le feri de profanare. Uneori, lângă tumulul principal se îngropau sclavii și caii conducătorului, în tumuli mai mici, azi aproape invizibili, fiind aplatizați de muncile agricole. Unii tumuli, din motive de securitate a adevăratelor morminte, nu adăposteau morminte reale, ci uneori doar ofrande și erau ridicate pentru a cinsti războinicii decedați în locuri de unde nu a fost posibilă aducerea lor. Se obișnuia atât înhumarea, cât și incinerarea, în raport cu practica anumitor perioade, legate de obiceiurile locuitorilor, traci sau geto-daci. La Zimnicea s-au găsit folosite ambele practici, la Bujoru, Lăceni, Orbeasca s-a practicat incinerarea, iar la Băcălești, Peretu, Vitănești, Viișoara înhumarea, deseori cu ocră.

În mormintele de la Bujoru și Meri, legate de epoca bronzului și Hallstatt, s-au descoperit inventare bogate, piesa cea mai reprezentativă fiind „Carul votiv solar”, de la Bujoru. Din a doua epocă a fierului datează mormintele de la Zimnicea, Lăceni, Vitănești, Orbeasca. Cel mai reprezentativ dintre ele este „Tezaurul princiar de la Peretu”.

Pe parcursul timpului, tumulii din această zonă au fost folosiți și de popoarele migratoare. Astfel, peste tumulii de la Vitănești apar și morminte din sec. III-V și XI d.Hr., la Dulceanca un mormânt hunic, iar la Șoimu tot din epoca migratoare.

Aceste vestigii ale trecutului trebuiesc ocrotite, ele fiind o adevărată arhivă nescrisă ce așteaptă să fie descifrată, în viitor.

În continuare, prezint o listă a *tell*-urilor și tumulilor din județ, în baza cercetărilor și a articolelor apărute în revistele *Cercetări Arheologice*, *Studii și Cercetări de Istorie Veche*, *Materiale și Cercetări Arheologice*, *Dacia*, *Revista Muzeelor* etc., ca și în ziarele *Teleormanul*, *Drum Nou*, *Teleormanul Liber*, *România Liberă* etc. publicate între anii 1954-1986.

TELL-URI

I. Valea râului Vedea

1. Stejaru, sat Socetu, „Măgura Neaga”;
2. Stejaru, sat Gresia, „Măgura de la Biserică”;
3. Scioaștea, sat Brebina, „Măgura din Vale” (50 x 30 m);
4. Roșiori de Vede, „Măgura Palanca” (foarte mare);
5. Roșiori de Vede, „Măgura de la Livezi” („Cetate”);
- 6, 7. Stejaru, sat Bratcov, două măguri în lunca pârâului Bratcov;
8. Plosca, „Măgura de la Moară” (70 x 60 m);
- 9, 10. Mavrodin, sat Nenciulești, două *tell*-uri lângă fostul grajd al CAP (30 x 40 m);
11. Alexandria, „Gorganul” (60 x 60 m);
12. Țigănești, „Gorganul” (60 x 60 m);
13. Conțești: „Măgura Cetate”;
14. Năsturelu, „Orzea”;
15. Pietroșani, „Gorgan”, la 1 km vest de sat;

II. Valea râului Teleorman

16. Tătărăștii de Jos, „La Țurești”;
17. Tătărăștii de Jos, sat Slăvești, „Măgura din valea Măgurii” (60 x 50 m);
18. Tătărăștii de Jos, sat Zlotești, („Măgura din luncă”);

19. Tătăraștii de Sus, sat Dobreni (Slobozia-Trăsnitu), „Măgura Dobrenilor”;
20. Tătăraștii de Sus, sat Negreni, „Măgura Clăniței”;
- 21, 22. Tătăraștii de Sus, sat Negreni, alte două *tell*-uri, în valea Clăniței;
23. Trivalea Moșteni, „Măgura din sat”;
24. Trivalea Moșteni, sat Brătășani;
25. Olteni, sat Perii Broșteni, „Măgura din Vale”;
26. Orbeasca, sat Lăceni: Măgura din Pădure (40 x 45 m);
27. Vitănești, sat Găvănești: „Măguricea” (45 x 45m);
28. Mârzănești, sat Cernetul, *tell* în pădure, pe malul stâng al râului Teleorman;

III. Valea râului Călmățui

29. Călmățui, „Măgura lui Mahmut”;
30. Crângenii, „Măgura Mamut”;
31. Furculești, sat Voevoda, „Măgura din islaz”;
32. Lisa, „Măgura Buga” sau „de la Moară” (60 x 60 m);

IV. Valea pârâului Burdea

- 33, 34. Miroși (azi jud. Argeș), sat Surdulești, „Măgura de la Eleșteu” (33 x 33 m) și „Măgura Lupului” (30 x 30 m);
35. Balaci, sat Burdeni, „Măgura din sat” (40 x 50 m);
- 36, 37. Balaci, „Măgura din Baltă” (60 x 60 m) și „Măgura Hodorog” (60 x 60 m);
- 38, 39. Balaci, sat Tecuci (Calinderu): „Măgura lui Mieluș” (60 x 50 m) și „Măgura din satul Vechi” (60 x 50 m), ambele pe valea pârâului Tecuci;
40. Dobrotești: „Măgura din Baltă”;
41. Beuca: „Măgura Jidovului” (60 x 50 m);
- 42, 43. Drăcșănei: două *tell*-uri în luncă având 40 x 50 m și 60 x 60 m;
44. Drăcșănei, sat Odobeasca: „Măgura Mare” (foarte înaltă);
45. Drăcșănei, satul Vechi (Muți) „Măgura Morii”;
- 46, 47. Drăgănești de Vede, „Măgura cu Liliac” (50 x 60 m) și „Măgura Mică”;
48. Vede (Merii Goala), sat Meri, „Măgura din sat” (30 x 30 m);

V. Valea pârâului Tinoasa

49. Săceni, „Măgura Morii”;
50. Săceni, sat Butculești, „Măgura lui Stavăr”;
- 51, 52. Sfințești, „Măgura din luncă” și „Măgura Golașă”;
53. Rădoiești, sat Cetate: „Măgura Cetate” (distrusă azi);
54. Călinești, „Măgura Zamfirei”, în pădure (foarte mare);
55. Călinești, sat Copăceanca (fost Izvoarele), „Măgura lui Teacă”;
56. Călinești, sat Licurici, „Măgura Jidovului” (distrusă azi);

VI. Valea Pârâului Câinelui

57. Siliștea Nouă, „Măgura Mantolea”;
 58. Ciolănești, „Măgura Țui”;
 59. Necșești, „Măgura din luncă”;
 60. Necșești, sat Gârdești, „Măgura lui Francisc”;
 61. Vârtoape, sat Gărăgău, „Măgura din islaz” (60 x 65 m);

VII. În alte lunci

62. Zâmbreasca, „Măgura din sat” (50 x 40 m), pe valea pârâului Grama;
 63. Dobrotești, sat Merișani, „Măgura din Islaz”, pe valea Tecuci;
 64. Alexandria, „Măgura de la Pod” (30 x 30 m), pe valea pârâului Nanov¹¹⁵;
 65. Blejești, „Măgura de la gârla satului”, pe valea râul Glavacioc (distrusă azi);
 66. Blejești, sar Sericu, „Măgura lui Pantelimon” (40 x 35 m), pe valea pârâului Sericu;
 67. Troian, „Măgura Mică”, pe valea pârâului Urlui;
 68. Gratia, sat Drăghinești, „Măgura cu Pui” pe valea pârâului Dâmbovnic¹¹⁶;
 69. Tătărești de Sus, sat Dobreni, „Măgura din Vale”, pe valea pârâului Bucov;
 70. Măgura, sat Bran, „Gorganul de la Cimitir”, pe valea pârâului Clănița; este cel mai mare *tell* din județ, având circumferința de 60 m la bază;
 71. Scurtu Mare, sat Albești, „Măgura de la Gropării” pe valea pârâului Sericu; diametrul 50 m, înălțime 3 m, înconjurat cu șanț;
 72. Frăsinet, „Măgura de la Vâlcele”, pe valea pârâului Clănița;
 73. Sârbeni, sat Udeni, „Măgura din luncă”, pe valea pârâului Jirnev;
 74. Răsmirești, „Măgura din vale”, pe valea pârâului Vâjiștea;
 75. Lisa, sat Vânători, „Măgura Cocorilor” pe valea râul Călmățui;
 76, 77. Suhaia, au existat, într-o insulă a bălții Suhaia, *tell*-ul „Râiosu” și încă unul. Au fost distruse.
 78. La Zimnicea. *Tell*-ul de la „Jianca”.

¹¹⁵ De fapt, pe teritoriul administrativ al comunei Nanov (*n. ed.*)

¹¹⁶ „Măgura Cucui” sau „la Cucui”, vezi nota 58 (*n. ed.*).

II. TUMULI

1-4. Alexandria: „Măgura lui Cățel”. Două mături la vest de fostul CAP, alta la vest de oraș, deasupra pârâului Nanov.

* * *

5-11. Băbăița, sat Băbăița: „Măgura Luncilor”, „Măgura Găunoasă”, „Măgura Crucea Înaltă”, la est de sat, „Măgura lui Baicu”, la sud, „Măgura Mitropoliei”, „a lui Ghindovici” și „Măgura lui Jurcă”, aproape de satele Clănița și Merișani.

12-16. Băbăița, sat Frăsinet: „Măgura lui Chiriță”, „Măgura Moșteni”, „Măgura Mică”, „Măgura Viilor” și „Măgura Fundeanca”.

* * *

17-23. Bogdana, sat Bogdana: „Măgura Ocnitei”, „Măgura Chială”, „Măgura Ursului”, „Măgura Ciochindia”, „Măgura Cioabă”, „Măgura Damalan” și „Măgura Cișmelei”.

24-30. Bogdana, sat Urlui: „Măgura Trandafir”, „Măgura de la Ruscă”, „Măgura Pândarului”, „Măgura Hotarului”, „Măgura Ghenii”, „Măgura Vișinilor” și „Măgura Arată”.

31. Bogdana, sat Ulmeni: „Măgura lui Solomon” sau „Măgura Urșilor” (cotă 95 m).

32. Bogdana, sat Margareta: „Măgura Găunoasă”, foarte mare.

* * *

33. Botoroaga, sat Botoroaga: „Măgura lui Chirilă” (cotă 102 m).

* * *

34-36. Bujoru, sat Bujoru: „Măgura lui Iorgu”, „Măgura Cocoșului”, „Măgura din Vale” (unde s-a găsit „carul solar”).

* * *

37-41. Brânceni, sat Brânceni: „Măgura Oneștilor”, „Măgura lui Șuțu”, „Măgura Cuparului”, „Măgura Mare” și „Măgura cu Păr”.

* * *

42. Buzescu, sat Buzescu: „Măgura Săpată”, la vest de sat.

* * *

43-45. Călinești, sat Călinești: „Măgura lui Ciulei” (cotă 96 m). Mai sunt: „Măgura Lucan”, spre Bivolăța și „Măgurica”, la nord-est de sat.

46. Călinești, sat Antonești: „Măgura Pescarului”.

* * *

47-49. Călmățuiu de Sus, sat Băcălești: „Măgura Surpătura” (cotă 118 m), „Măgura cu Corni” (cotă 114 m), „Măgura Chială”.

50, 51. Călmățuiu de Sus, sat Ionașcu: „Măgura Mare” (cotă 114 m) și „Măgura lui Tacu”.

52-54. Comuna Călmățuiu de Sus, sat Călmățuiu de Sus: „Măgura Cârnei”, „Măgura Zaverii” și „Măgura Chirului”.

* * *

55. Conțești, sat Conțești: „Măgura Lovei” (cotă 70 m).

* * *

56. Cervenia, sat Cervenia: „Măgura Lamba” (cotă 94 m).

* * *

57-59. Crângeni, sat Crîngeni: „Măgura Mare”, „Măgura Lungului”, „Măgura Momâiei”.

60, 61. Crângeni, sat Dorobanțu: „Măgura Ciorii” și „a Șarpelui”.

62. Crângeni, sat Balta Sărată: „Măgura cu Pomi”.

* * *

63-66. Crângu, sat Crângu: 3 măguri la sud de sat, aproape de șoseaua Furculești - Turnu Măgurele și „Măgura lui Bleau”.

67-74. Crângu, sat Secara: „Măgura Sandului”, „Măgura Stupinelor” și alte 6 măguri „înșirate” deasupra luncii Călmățuiului.

* * *

75-76. Dracea, sat Dracea: „Măgura Mare”, „Măgura Buduroiului”.

* * *

77-82. Drăgănești-Vlașca: Măgurile: „Ulmului”, „a Podinei”, „Știulinei”, „a Baciului”, „a Mocanului” și „Bășicuța”.

* * *

83-86. Fântânele, sat Fântânele: „Măgurile Pârului”, „Moș Bardă”, „Oltenilor” și „Ciuru”.

* * *

87. Frumoasa, sat Frumoasa: „Măgura Viilor”.

88, 89. Frumoasa, sat Păuleasca: „Măgura lui Noe” și „Măgura Popii”.

* * *

90, 91. Furculești, sat Furculești: „Măgura Flocoasă” sau „Săpata Mare”(cotă 88 m), „Măgura Baciului”, aproape de spitalul din sat.

92-94. Furculești, sat Moșteni: 3 măguri, la vest de sat.

95. Furculești, sat Spătărei. „Măgura Mare”, la nord de sat.

96-99. Furculești, sat Voevoda: Măgurile: „a Albului”, „Bășicuța” (cota 88 m), „Popa Victor”, „Broșteni”.

* * *

100, 101. Gălățeni: „Măgura lui Covrig”, foarte mare și „Măgura Mică”.

* * *

102-104. Lisa, sat Lisa: „Măgura Teapului” (cotă 94 m), „Măgura Ciobanului” și „Măgura lui Dinu”.

105, 106. Lisa, sat Vânători: „Măgura Mare”, „Măgura din Cimitir”.

* * *

107-109. Lunca, sat Lunca: „Măgura dintre Vii” (cota 111 m), „Măgura lui Mitroi” și „Măgura Stâncii”.

* * *

110-112. Izvoarele, sat Izvoarele (Găuriciu): „Măgura Ungureanului”, „a Ciupacului” și „Măgura Muierii”.

* * *

113-116. Mavrodin, sat Mavrodin: „Măgura Dimancei”, „a Paliului”, „a lui Jipa”, la est de sat și „Măgura Cetate”, în sat, azi distrusă.

* * *

117, 118. Măgura, sat Guruieni: „Măgura lui Fane” (cota 93 m), „Măgura lui Soare” (cota 90 m).

119. Măgura, sat Măgura: „Măgura Mare”.

* * *

120-122. Mârzănești, sat Mârzănești: Măgurile „a Anei”, „a Popii” și „Târu”.

123, 124. Mârzănești, sat Valea Părului: „Măgura Gruifului” și „Măgura Lacul Fundata”.

125-126. Mârzănești, sat Teleormanul: 2 măguri la est de sat.

* * *

127. Moșteni, sat Moșteni (Flămânzi): „Măgura lui Chiriță” (cotă 102 m).

* * *

128-133. Nanov, satele Nanov și Adămești: „Măgura Ciorii”, „Măgura lui Opriș”, „Măgura Chială”, „Măgura Comunii”, „Măgura Fetelor”, la vest, și „Măgura Sării, la est.

* * *

134-138. Năsturelu, sat Năsturelu: „Măgura din Câmp” (cotă 32 m), „Măgura Bazii”, „Măgura Mare”, „Măgura lui Caramitru” și „Măgura Ristei” (cotă 71 m).

139. Năsturelu, sat Zimnicele: „Măgura Caravanelor”.

* * *

140, 141. Orbeasca, sat Orbeasca de Sus. „Măgura Anca”, „Măgura Lupilor”.

142-144. Orbeasca, sat Orbeasca de Jos: „Măgura Săpată”, „Măgura Stegarului”, „Măgura Stejarului”.

145-148. Orbeasca, sat Lăceni: „Măgura Calului”, „Măgura Ariciului”, „Măgura Găunoasă”, „Măgura Mătușii”.

* * *

149-150. Peretu, sat Peretu: „Măgura Ghenei” și „Măgura din Luncă”, unde s-a găsit mormântul princiar.

* * *

151-158. Piatra: sunt 8 măguri. „Drăgaica”, „a Fetei”, „Melinte”, „Piatra”, „a Bâtlanului”, „a lui Mircea”, „a lui Dumnești”, „a Albotei”.

* * *

159. Pietroșani, sat Pietroșani: „Măgura lui Căciulan” (cotă 81 m).

* * *

160. Plopii Slăvitești, sat Plopii Slăvitești: „Măgura Fetii” (cotă 108 m).

* * *

161, 162. Plosca, sat Plosca: „Măgura Pârlitului” și „Măgura Mărăcine”.

* * *

163-165. Poroschia, sat Poroschia: „Măgura de la Pădure” la vest de sat, „Măgura lui Pelin”, „Măgura de la CAP”.

166, 167. Poroschia, sat Calomfîrești: „Măgura Vacii” și „Măgura Iabramului”.

* * *

168-173. Putineiu, sat Putineiu: „Măgura Pârâului” (cotă 104 m), „Măgura Dunatului”, „Măgura Ghibirdiciului”, „Măgura Mare”, „Măgura Neaga” și „a Grecilor”.

* * *

174. Putineiu, sat Băduleasa: „Măgura Streinului”.

* * *

175-185. Roșiorii de Vede: „Măgura de la Arie” (cotă 118 m), „Măgura Serafimilor”, „Măgura Cazacilor”. Alte măguri: tumuli de „la Palanca”, 4 mari și 4 mici, la 3,2 km sud de gara Roșiori Est.

* * *

186. Saelele, sat Saelele: „Măgura Gurgui”.

* * *

187-189. Salcia, sat Băneasa: „Măgura Șerbului” și „Măgura Băneasa”, „Măgura de Pază” (cota 121 m).

* * *

190-193. Seaca, sat Seaca și Năvodari: „Măgura Seaca” (cotă 86 m), „Măgura Comișanului”, „Măgura Sandului” și „Măgura Luciei”.

* * *

194-197. Segarcea, satele Segarcea Vale și Deal: „Măgura lui Chițu” (cotă 195 m), „Măgura Ordia”, „Măgura Pișcuși” și „Măgura Flocoasa”.

* * *

198-200. Slobozia-Mândra, sat Slobozia-Mândra: „Măgura lui Dobromir”, „Măgura Bujorului”, „Măgura Cetate” sau „a Nemților”.

* * *

201-205. Smârdioasa, sat Smârdioasa: „Măgura Mică” (cota 80 m), „Măgura Ostra”, „Măgura Olarului”, „Măgura Săpată” și „Măgura Țiganului”.

* * *

206-208. Suhaia, sat Suhaia: „Măgura Baciului”, „Zalnea” și „Coțofana”.

* * *

209. Stejaru, sat Stejaru (Bălțați): „Măgura Maiăș-Purcaș”.

* * *

210, 211. Ștorobăneasa, sat Ștorobăneasa: „Măgura de la Vii” (cotă 85 m) și „Măgura Fetelor”.

* * *

212-214. Traianu, sat Traianu: „Măgura Suroaia”, „Măgura Săpata” și „Măgura Mare”.

* * *

215-218. Turnu Măgurele: „Măgura de Pază” (cotă 121 m), „Măgura Goicea”, „Măgura Stupi” și „Groapa Viei”.

* * *

219-223. Viișoara, sat Viișoara: Măgurile: „Coțofenii”, „Duminică”, „Bâtlanu”, „de la șosea” și „Țintei” (cota 94 m).

* * *

224. Vedea, sat Dulceanca: „Măgura Loturi Vechi”.

225. Vedea, sat Meri: „Măgura din sat”, săpată de Emil Moscalu.

* * *

226-229. Vitănești, sat. Purani, „Măgura Cânepii”, „a Berbecului”, „Măgura Tătarului” (cota 95 m), „Măgura de la Hotare”, unde s-au găsit oseminte și piese de călărie.

230-232. Vitănești, sat Vitănești: „Măgura lui Borș” (cotă 91 m) și cele două măguri săpate de Valeriu Leahu și George Trohani.

233. Vitănești, sat Schitu-Poenari: o măgură la nord-est de sat, 5 m înălțime și 80 m diametru.

* * *

234-235. Zimnicea: „Măgura Sării” (cotă 72 m) și „Măgura Surdești”.

SATUL NANOV ȘI CRUCILE SALE*

† pr. Ion Spiru
(Alexandria)

(Studii și Materiale de Istorie Medie, XIII, 1995, p. 201-204)

Satul Nanov este atestat într-un document din 1542, alături de alte localități din județ, făcând comerț cu Brașovul¹.

Până în preajma anilor 1818-1820 satul și-a avut vatra în valea pâ râului Nanov, care curge la 5 km vest de actualul sat, fiind mutat forțat în lunca râului Vedea de către boierii Nanoveni².

La mutarea lor, locuitorii și-au luat cu ei biserica de lemn precum și: „două cruci de piatră cu inscripțiile de pe ele, una îngropată în cimitirul actualului sat Nanov iar cealaltă este crucea lui Chiriță, ridicată pe timpuri de Ioniță Nanoveanu deasupra unei gropi cu nenumărate cadavre, aflată și azi ca piatră de hotar³”.

Aceste cruci există și azi în sat, cea mare în cimitirul satului, iar cealaltă mai mică, crucea lui Chiriță, în partea de sud a satului, cătunul Baloseni.

Afirmațiile autorului citat sunt numai în parte corecte, întrucât doar crucea cea mare a fost adusă de locuitori când s-au mutat, dar „crucea lui Chiriță” nu a putut să fie adusă de ei, deoarece a fost ridicată după 1826, deci când satul era deja mutat. În schimb, I. M. Staicu afirmă corect că a fost ridicată deasupra unei gropi cu cadavre. Într-adevăr, această groapă există și azi sub forma unei mici movile în curtea locuitorului Fane Olteanu în care s-au găsit, prin 1959, mai multe oseminte umane, precum și circa 20 monede de argint, din secolul al XVI-lea. Am reușit să recuperez doar 3 dinari emiși de împăratul german Ferdinand I de Habsburg (1556-1564)⁴.

Cruci de piatră datând din primele decenii ale secolului trecut, se păstrează în incinta catedralei – biserica Sf. Alexandru, din Alexandria, pe

* Mulțumesc călduros cercetătorilor Constantin Bălan și Paul Cernovodeanu pentru sprijinul acordat în alcătuirea acestui studiu.

¹ Radu Manolescu, *Schimbul de mărfuri dintre Țara Românească și Brașov, în prima jumătate a secolului al XVI-lea*, în „Studii și materiale de istorie medie”, vol. II, 1957, p. 200.

² Petre Stroescu, *Teleormănenii prin veacuri*, Roșiorii de Vede, 1935, p. 3.

³ I. M. Staicu, *Așezările județului Teleorman*, Turnu Măgurele, 1939, p. 124-125.

⁴ Ioan Spiru, *Descoperiri monetare din raionul Alexandria*, în „Studii și cercetări de numismatică”, vol. III, 1960, p. 554.

latura de la sud. Pe una din ele se distinge inscripția: „leat 1826/ Cărstia, Niagu,/ Mariia...” ce amintește, pe cca. 19 rânduri, și alte nume, de pildă ale lui Călin, D[u]mitra, Tănase, Ioan erei, Maria ereița sau al unei monahii. Pe o alta, asemănătoare ca factură monumentelor lapidare de pomenire din zona Dunării, este săpat – sub formula obișnuită „I(isu)s H(ristos)s T(ar)u” - textul „Pom(eni), G(ospo)di - *adică, pomenește, Doamne* - Nica, Ru.../inu, Stanca, Nic/a, Păuna, Rada,/ Vlada...”.

Crucea cea mare din Cimitirul nou din Alexandria este săpată în tuf calcaros și este caracteristică epocii brâncovenești. Se află în stare încă bună, dar inscripția este greu de citit fiind în parte deteriorată de-a lungul vremii. Dimensiunile ei sunt: înălțimea 2,5 m; lățimea brațelor 0,94 m; lățimea 0,40 m și grosimea 0,27 m și ea este scrisă cu litere chirilice de 5 cm în relief pe două laturi ale ei.

Crucea are pe partea dinainte a brațului longitudinal, în spațiul superior, inițialele INȚIU, iar la intersecția celor două brațe, în patru mici cercuri, siglele: IS HS NI KA.

Textul este înscris pe 21 de rânduri pe brațul longitudinal și pe 5 rânduri pe latura de la sud a aceluiași braț, având următorul conținut:

„Cu ajutoriu lu D/umnezeu și al D(u)Hul/ui Sf(â)ntului Duh. Această/ sf(â)ntă cruce se-au râdi/catu în zilele lui Co/standinu voievod. / Și această Sf(ân)/tă⁵ cruce au făcut/tu Radul logofăt/[u]l jup(anița) Mariia.../...v...ne cum de p/...⁶ a m d u a s⁷.../...ă⁸, Radu.../na Vioca, Păuna, Mari/ca, Dumitrana văr cu/Liiana, văr cu Crâs/tea, Dobra; † nașul Licsa[ndru?] ⁹, / Mihul, Barbul, Nica, Cap/lea; vă leat 7217,/ measița d(e)che(mvrie) 7”.

Pe latura de la sud a brațului longitudinal:

„Și Anca, Tud(o)ru (?), / Marin, Savol și cu Lu/sandra, Polina (?), /Vasilasi¹⁰ (?), A/na”.

Inscripția crucii de la Nanov – atât cât am putut restitui lectura – reflectă prezența unui număr de moșneni, boiernași de țară, înrudiți sau legați prin alte raporturi.

Mențiunea din inscripție „*ne cum de p...*” reflectă o anumită stare de lucruri în rândul celor care se vor a fi ctitorii monumentului lapidar de la Nanov!

⁵ Inscripția de pe cel de-al optulea rând deteriorată; întregirea făcută cu probabilitate.

⁶ Litere deteriorate, ilizibile.

⁷ Literele acum lizibile nu permit o lectură coerentă, nemaiputând fi descifrate cele care erau suprascrise, deteriorate, ilizibile.

⁸ Litere deteriorate, ilizibile.

⁹ Omis; întregirea ne aparține.

¹⁰ Lectură incertă.

Citind documentele ce privesc satele existente odinioară în zona Alexandriei de astăzi sau în preajma ei și anume: Balosinul, Bâcâienii, Chiverestii, Bucureștii, Nanov ș.a.¹¹, am remarcat unele indicii care, pe de o parte, ne ajută să așezăm cu posibilitate, unele onomastice din inscripție, în directă legătură cu familia lui Radu Chiveriță, logofătul și fratele său Mihnea Chiveriță, de asemenea în legătură cu Cârstea și cu frații săi Ion și Nica ș.a., cum se desprinde din rezumatele unor acte, pe care le anexez prezentei note, iar, pe de altă parte, să facem unele considerații legate de numele acelui *Radul logofătul*, cel ce a ridicat crucea din 1708!

Referitor la Radul logofătul, ctitorul crucii din Nanov, putem observa că în actele vremii am găsit de la *1660 mai 31*, atestat ca martor la o vânzare pe „Radu logofăt din Nanov¹²”.

Ulterior, la *1687 aprilie 13*, în actul prin care Alexandra, fiica lui Chirca Grecu din Balosin, și fiul ei Măinea vând lui Cârstea Popescu mare vistier moșie în Balota de Sus, Teleorman, afară de partea lui Cârstea, fiul jupânesei Ilinca, sora lui Cârstea Popescu vistier, se arată că pe aceasta a vândut-o lui „Radu logofăt din Nanov”. Dând actele moșiei vândute lui Cârstea Popescu mare vistier, jupâneasa Alexandra a dat și zăpisișul fraților ei Dumitrașco și Pană, de răscumpărare a moșiei, precum și cartea din vremea Ducăi Vodă, când „s-a pârât cu Nanoveanul”. Moșia ține din hotarul aceleia a lui „Radu Nanoveanu”. Între martorii actului figurează și „Radu logof<ăt> din Nanov¹³”.

La *1689 iunie 1*, Radu din Nanov ș.a. megieși dau zăpisiș Barbu Urdăreanu mare paharnic, pentru partea de moșie din Adămești, care a fost a lui Toader, și pe care ei au vândut-o acestuia¹⁴.

În *1960 mai 30*, Radu logofăt din Nanov figurează ca martor în respectivul zăpisiș¹⁵.

La *1692 aprilie 26*, Radu logofăt din Nanov ș.a. hotarnici aleg hotarele de la Nenciulești, Teleorman ș.a. ale moșiilor mănăstirii Cotmeana¹⁶. Același este atestat și în actele din *1692 mai 12*¹⁷, *1692 mai 13*¹⁸ și *1693 aprilie 25* – aici în cartea domnească de întărire M-rii Cotmeana¹⁹.

¹¹ Cf. vol. *Documente referitoare la istoria județului Teleorman, 1441-1700. Catalog*, ed. de Maria Georgescu și Gheorghe Potra, I, București, 1989 (în continuare *Catalog*); de asemenea, vol. *Alexandria pe treptele istoriei*, ed. de Ion Bălă și Ion Moraru, București, 1984.

¹² *Catalog*, p. 194, nr. 432.

¹³ *Ibidem*, p. 267-268, nr. 648.

¹⁴ *Ibidem*, p. 273-274, nr. 664.

¹⁵ *Ibidem*, p. 276, nr. 673.

¹⁶ *Ibidem*, p. 280-281, nr. 688.

¹⁷ *Ibidem*, p. 281-282, nr. 690.

¹⁸ *Ibidem*, p. 282, nr. 691.

¹⁹ *Ibidem*, p. 283-284, nr. 696.

Totodată, la 1696 aprilie 5, Radu Nanoveanu și fratele său Vâlcu, fiii lui Vâlcu, logofătul din Nanov, vând lui Bunea Grădișteanu, mare armaș, 200 stânjeni din moșia Băcăieni-Teleorman, pe apa Vezii, cumpărată de la Mihu și de la fratele său Nica, fiii lui Radu Chiveriță <logofătul> și de la Ilea și Ilina, fiicele lui Mihnea Chiveriță²⁰.

Interesant și actul din 1696 iunie 20, prin care Radu (același Radu Nanoveanu) și Vâlcu, fratele său, fiii lui Vâlcu logofăt din Nanov, vând moșia cumpărată de la nepotul lor Măinea, fiul verișoarei lor, Alexandra, lui Bunea Grădișteanu mare armaș, 240 stânjeni, în hotarul Balosinului²¹.

La 1696 octombrie 26, un Radu din Nanov este martor la vânzarea unei moșii din Netoți, Teleorman²². Radu logofăt ot Nanov este martor printre megișeșii luați la 1697 mai 18 de jupâneasa Ilina și de Lomotă cu alți moșneni din Băbuești-Teleorman²³.

„Az Radul ot Nanov” se semnează la 1697 mai 23, într-un zapis al lui Toader, fiul lui Radu portarul din Nămoșteni-Teleorman, pe apa Vezii, prin care moșie de acolo lui Bunea Grădișteanu²⁴. Aceeași semnătură a lui și la 1699 august 6, la o vânzare pentru Aldești²⁵.

În hotarnica de la 1700 iunie 12, privind cumpărăturile lui Bunea Grădișteanu marele armaș, la Balosinul și Băcăiani, de la Radu Nanoveanu, la Băcăiani, se amintește de hotarul Nemoștenilor de Jos, până în acela al Bucureștilor, moșie cumpărată de Radu Nanoveanu de la Mihu Chiveriță și de la fratele său Nica și de la vara lor Ilca, fiica lui Mihnea Chiveriță, din Băcăieni²⁶.

La 1701 martie 4, semnează ca „Az Radul ot Nanov martor²⁷”. Aceeași semnătură a lui și la 1703 decembrie 8, în actul prin care Tudoran și fratele său Iordache, fiii Barbului logofăt ot Chiveriști, vând lui Bunea Grădișteanu mare comis moșie la București-Teleorman²⁸.

La 1707 aprilie 20, Cârstea cu frații lui, Ion și Nica paharnic, fiii lui Cârstea Popescu, fost mare vistier, vând lui Matei spătar, fiul lui Cornea Brăiloiu, fost mare ban, moșiile lor din Nanoveni și Balota (Bolota) – Teleorman, 222 stânjeni cu 111 taleri, cumpărături de la femeia Boba, a lui

²⁰ *Ibidem*, p. 287, nr. 705 (copie în ms. 129 de la Arh. St. Buc., *Condica Mitropoliei pentru moșiile din județul Teleorman*, f. 3).

²¹ *Catalog*, p. 287, nr. 707.

²² *Ibidem*, p. 288, nr. 709.

²³ Arh. St. Buc., ms. 184, f. 152v-153.

²⁴ *Catalog*, p. 289, nr. 713.

²⁵ *Ibidem*, p. 292-293, nr. 722.

²⁶ *Ibidem*, p. 294-295, nr. 726; actul Ilcăi cu aceeași dată, 1700 iunie 12, la Arh. St. Buc., ms. 129, f. 5 v-6.

²⁷ Arh. St. Buc., ms. 129, f. 7-7 v.

²⁸ *Ibidem*, ms. 129, f. 7-7 v.

Cârstea logofătul Bădicescu²⁹. Actul se referă și la o altă cumpărătură, la Balota, de către același Matei care o deține de la jupâneasa Alexandra, fiica lui Nica Greco (de fapt Chirca Greco) și de la fiul ei Măinea, moșii aflate pe lângă Șovărăști, satul lui Matei³⁰.

Acum, un act din 1709 iunie 3, care se referă la Radu Nanoveanu! La această dată i se întărea lui Vâlcul postelnic, fiul lui Vâlcu vornicul în text fost mare vornic!), și fraților lui, Bunea paharnicul și Matei Paharnicul cu moștenii din Ulmeni, tot hotarul satului de la apa Călmățuiului Săpății, lângă hotarul Crângenilor. Se arată că s-a sculat cu pâra Radu Nanoveanu pentru hotarul Ulmenilor spunând că acesta merge numai până în matca Săpății și de acolo în câmp până la Movila Flocoșaua cea mare, pe baza unei hotărnicii cu 24 boieri făcute la moșia sa de la Vedea, în domnia lui Antonie Vodă. Constantin Brâncoveanu voievod le dă șase boieri, care, verificând hotarele, dau dreptate lui Vâlcu postelnicul și moștenilor din Ulmeni. Venind iarăși la Divan ca să-și reclame dreptul, Radu Nanoveanu este scos cu mare rușine din Divan. Vâlcul paharnic cere domnului încuviințarea pentru a aduce 48 boieri adeveratori. Văzând aceasta și înțelegând că „va să ajungă la rău”, căci pusese și „o peatră ficlenă între movile”, el vine la Vâlcul postelnicul și-l roagă să numai ridice pe nici unul din boierii adeveratori și să țină moșia pe unde aținut la Ulmeni. Și s-a scos cu chinovar cele spuse greșit în actul dat de cei 24 boieri pentru Radu Nanoveanu referitor la moșia de la Vedea și de la Târnava, care călcau hotarul Ulmenilor³¹. Actul pune în lumină conflictul lui Radu Nanoveanu, cu unii dintre stăpânitorii locali - Ulmenii sunt la sud la Alexandria - și faptul că *el pune pietre ficlene* poate că l-a dus și la alte conflicte cu megieșii din satele ce se aflau în preajma actualului oraș. Conflicte de acest gen puteau genera și rivalități în ce privește dreptul de ctitorie asupra crucii de piatră de la Nanov, deoarece formulări precum crucea a fost ridicată de Radul logofătul cu jupânița Mariia... „ne cum de p...”, pare să sugereze o atare situație!

Investigând actele vremii am găsit, la 1712 februarie 20, atestată o Caplea jupâneasa, fiica lui Radu logofăt Chiveriță - menționat mai înainte -, care vinde acum postelnicul Matei Brăiloiu, fiul lui Cornea banul, moșia ei din Aldești, Teleorman, pe apa Vezii, însumând 300 stânjeni cu 150 taleri, moșie de zestre de la frații ei. Actul, scris de Stroe logofătul Râmniceanul este semnat de Caplea și Mihul Chivăriță³².

²⁹ *Ibidem*, ms. 129, f. 8.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*, ms. 705, f. 442-442 v.

³² *Ibidem*, ms. 129, f. 6 v – 7.

Dintre ultimele mențiuni privind dregători sau slujitori de la Nanov sunt și actele din 1714 august 30 și septembrie 19, prin care Radu căpitanul din Nanov vinde 150 de stânjeni de moșie la Mirceștii de Jos, Vlașca³³. Din numele locuitorilor - dregători și megieși menționați pe crucea de la Nanov, din 1708 - avem atestați omonimi ai lor, în actele relevate de mine, mai înainte, pe:

1. *Radul logofăt*, posibil același cu Radu Nanoveanul și cu cei care apar ca martori sub numele Radu din Nanov sau Radu logofăt din Nanov.
2. *Radu...*, nume ce-și găsește analogie în acela al lui Radu Chiveriță logofătul, frate cu Mihnea Chiveriță și tatăl lui Mihul, Nica și Caplea.
3. *Cârstea* (Crăstea), unul este omonimul fiului jupâniței Ilinca, sora lui Cârstea Popescu mare vistier, acela care își vânduse moșia lui Radu logofăt din Nanov la 1687 aprilie 13; un alt Cârstea Bădiceanu soțul Bobei, femeia care vânduse moșii ale ei de la Nanoveni și Balota lui Cârstea și fraților lui, fiii vistierului Cârstea Popescu, care le-au vândut în 1707 aprilie 20 lui Matei Brăiloiu spătarul; Cârstea este deci reîntâlnit în familia marelui vistier Popescu!
4. *Mihul*, posibil Mihul Chiveriță, fiul lui Radu Chiveriță logofătul și frate cu Nica și cu Caplea.
5. *Nica*, posibil Nica Chiveriță, fiul lui Radu logofătul Chiveriță și frate cu Mihul și cu Caplea; menționez că un Nica paharnic este frate cu Cârstea Popescu, fiii lui Cârstea marele vistier Popescu, cei ce cumpără moșii la Nanoveni și Balota, de la Boba, femeia Cârstei Bădiceanu.
6. *Caplea*, posibil fiica lui Radu logofăt Chiveriță, sora lui Mihul și Nica.
7. *Barbul*, un omonim al său Barbu logofăt ot Chiveriști este amintit ca tatăl lui Tudoran și al lui Iordache, cei care vând, la 1703 decembrie 8, lui Bunea Grădișteanu mare comis, moșie la București.
8. *Tudoru (?)*, un Tudoran, fiul lui Barbu logofăt din Chiveriști, figurează, la 1703 decembrie 8, ca vânzător al moșiei din București, Teleorman, alături de fratele său Iordache.

Pentru aceștia din urmă, de precizat doar analogia de nume. Rămâne ca deplina identificare a persoanelor întâlnite de noi în textul inscripției de pe crucea brâncovenească din Nanov, al cărui caracter, de hotărnicie sau comemorativ, încă indeterminat (din pricina descifrării lacunare a inscripției) să fie confirmată sau nu, rostul notei de față fiind acela de a atrage atenția cercetătorilor asupra acestui interesant monument epigrafic.

³³ *Indicele cronologic nr. 1 Arhiva Mitropoliei Țării românești (1365-1890)*, vol. I, ed. de Ion Șucu și Maria Rănoiu, București, 1961, p. 354 și 355.

**CÂTEVA DESCOPERIRI MONETARE ÎN RAIOANELE
ROȘIORII DE VEDE ȘI VÂRTOAPELE (REG. BUCUREȘTI)**

(Studii și Cercetări Numismatice, I, 1957, p. 467-468)

În cursul ultimilor ani, s-au descoperit în raioanele amintite monede antice, pe care le semnalăm cercetărilor istoriei vechi ai țării noastre spre ale cerceta îndeaproape și folosi în studiile lor.

1. În comuna Licuriciu, r. Vârtoapele, s-a descoperit în anul 1954 de către locuitorul Dumitru P. un tezaur de monede romane din timpul republicii. Descoperirea s-a făcut cu ocazia săpării fundamentului pentru o casă a amintitului locuitor. Numărul total al monedelor aflate cu acest prilej ar fi fost de circa 60 de piese din care au putut fi văzute și identificate abia 15 bucăți.
2. În satul Surdulești, r. Roșiorii de Vede, lângă pădurea Bălțata în apropiere de punctul numit „Pietriș”, s-a găsit, la arat, o monedă romană din timpul republicii.
3. Pe teritoriul aceluiași sat și tot în dreptul punctului „Pietriș” s-a găsit, în timpul aratului, o monedă de bronz din sec. al IV-lea e.n. (epoca constantiniană după precizările Cabinetului Numismatic al Muzeului Național de Antichități). Ambele descoperiri s-au efectuat în anul 1951.
4. În comuna Drăgănești, r. Roșiorii de Vede, s-a descoperit, în cursul anului 1952, o monedă romană din timpul republicii, având pe avers capul zeiței Roma, iar pe revers Dioscurii călări.

Pr. I. SPIRU – Alexandria

MONEDE BĂTUTE LA SADAGURA, GĂSITE ÎN MUNTENIA

(Studii și Cercetări Numismatice, II, 1958, p. 475-476)

În urma unor cercetări efectuate în câteva comune din raioanele Roșiorii de Vede (reg. București) și Costești (reg. Pitești), s-a identificat un număr de monede de bronz, bătute la Sadagura în anii 1772-1774 pentru Moldova și Țara Românească. Aceste monede au fost găsite izolat în următoarele localități:

A. În raionul Roșiorii de Vede

1. Peretu: o monedă de o para - trei denghi, emisiunea 1772; trei monede cu valoarea nominală de două parale - trei copeici, două exemplare emise în 1773 al treilea exemplar din anul 1774.

2. Bălțați: o monedă de două parale - trei copeici, emisiunea 1773.

3. Scioaștea: o monedă de o para - trei denghi, emisă în 1772 și una două parale - trei copeici din 1773.

4. Balaci: o piesă de o para - trei denghi, cu data 1772, trei piese de două parale - trei copeici, emisiunea 1773.

5. Tecuci: o monedă de o para - trei denghi, emisiunea 1772; două monede cu valoarea nominală de două parale - trei copeici, emisiunea 1773.

B. În raionul Costești

6. Surdulești: o piesă de o para - trei denghi, datând din 1772; cinci piese de două parale - trei copeici, emisiunea 1773, dintre care una găsită într-un mormânt din cimitirul vechi al satului.

7. Miroși. Două monede cu valoarea nominală de două parale - trei copeici emisiunea 1773.

Pr. I. SPIRU - *Alexandria*

DESCOPERIRI MONETARE ÎN RAIONUL ALEXANDRIA

(Studii și Cercetări Numismatice, III, 1960, p. 553-555)

În urma cercetărilor întreprinse în acest raion, am putut ajunge în posesia unor informații destul de importante, privind descoperiri de tezaur monetare sau numai descoperiri izolate de monede.

În rândurile următoare le vom prezenta în ordine cronologică.

I. MONEDE GRECEȘTI

1. În satul Poroschia din apropierea orașului Alexandria s-a descoperit prin anul 1927 sau 1928, în viile din apropierea satului, un tezaur monetar cu monede grecești. După informațiile pe care le-am putut culege, monedele ar fi fost găsite de către locuitorul Petre Piscică, într-un vas de aramă. Piesele care au fost văzute de noi sunt tetradrahme thasiene, toate reprezentând capul zeului Dionysos, iar pe revers pe Herakles. Se cunoaște un număr de 12 exemplare, toate având o stare de conservare foarte bună.
2. În satul Moșteni, în vatra veche a satului, așa cum ne-a informat căpitanul pensionar Iordan Ion, s-a găsit, de asemenea, o tetradrahmă thasiană, aflată în stare de conservare bună.
3. În comuna Pielea s-a găsit, cu mulți ani în urmă, tot o monedă grecească din Thasos. Ea se păstrează în cancelaria școlii elementare din sat.

II. MONEDE ROMANE REPUBLICANE

1. Călinești. În anul 1939, locuitorul Păune Marinaș a găsit în via sa mai multe monede de argint din epoca romană republicană. Între timp ele au fost împrăștiate. S-au mai putut identifica doar trei piese cu numele magistraților: C. Naevius Balbus, C. Hosidius Geta și Q. Pomponius Musa.
2. Ulmeni. În anul 1957, locuitorul Ioan Tâmpeanu a găsit în preajma satului o monedă de argint, din aceeași vreme. Pe monedă se mai poate citi: ROMA și L. AES.

III. MONEDE ROMANE IMPERIALE

De la un locuitor din orașul Alexandria s-a acumulat pentru muzeul raional al orașului un număr de nouă monede romane. Nu s-a putut afla din ce localitate provin. Posesorul le avea din bătrâni. Monedele aparțin împăraților: Traian (3): Antonius Pius (2), Geta (1) și Severus Alexander (3).

IV. MONEDE BIZANTINE

În apropierea orașului Alexandria, la circa 700 m de „Gorgan”, pe malul stâng al râului Vedea, locuitorul, azi decedat, Tudor Vintilă, a găsit în via sa, prin anul 1954 sau 1955, o monedă bizantină de aur. Moneda este din secolul VII, aparținând Heraclius (vezi identificarea exactă și o primă referire la C. Preda în Materiale, VI, p. 251.)

V. MONEDE MEDIEVALE

1. În anul 1955, locuitorul Gheorghe Damalan, din comuna Ulmeni, a găsit în via sa, din marginea de apus a satului, două ulcele pline cu monede de argint.

Din această descoperire, am reușit să achiziționăm pentru muzeul raional cea mai mare parte din tezaur. Adică, din aproximativ 3000 de monede au fost cumpărate peste 2000 de piese. Monedele sunt din argint și se eșalonează pe o perioadă de timp cuprinsă între anii 1386 și 1632. Printre ele se remarcă groși polonezi, dinari ungurești și o serie de alte monede emise de împărați ai Germaniei. Ca valoare monetară sunt: taleri, orți, monede de șase și trei groși, de un gros, jumătăți de groși și foarte mulți dinari ungurești.

2. În comuna Nanov, în curtea locuitorului Fane Olteanu, pe o mică măgură, într-un mormânt, s-au găsit circa 20 monede medievale de argint. Am putut vedea câteva piese și anume: trei dinari ungurești din anul 1550, provenind de la Ferdinand (1525-1564).

3. În anul 1920, un țăran a găsit în satul Moșteni un tezaur de monede medievale poloneze și ungurești din secolul XVI și XVII. Monedele au fost înstrăinate în București. Am putut vedea doar un gros de argint din vremea lui Sigismund III al Poloniei, la Iordan Ion, de la care am cules și informațiile acestea.

Tot aici, în satul Moșteni, amintesc că s-a găsit și un taler de argint din anul 1725 emis de țarul Petru I și care se păstrează tot la Iordan Ion.

ION SPIRU

TEZAURUL DE MONEDE ANTICE DESCOPERIT LA FRĂSINET, JUDEȚUL TELEORMAN

de Ion Spiru și Corneliu Beda

(Buletinul Societății Numismatice Române, XLII-LXVI, 1948-1972, 96-120, p. 73-74)

În luna august 1972, a fost recuperat pentru Muzeul de Istorie din Alexandria un tezaur format din 29 monede de argint antice. Dintre acestea, 28 sunt tetradrahme ale provinciei Macedonia prima și una emisă de orașul Thasos.

Tezaurul a fost descoperit în anul 1970 de către țăranul cooperador Dumitru Stănilă din satul Frăsinet, comuna Băbăița, județul Teleorman, la 4 km depărtare de sat, în punctul numit „Valea Mierlei”. Monedele fuseseră depuse într-o ulciță, spartă în momentul descoperirii și nerecuperată. În acest loc, se păstrează urmele unei așezări geto-dacice, în legătură cu care trebuie pus tezaurul. Emisiunile Macedoniei Prima aparțin tipului de tetradrahme bine cunoscut, având pe avers scutul macedonean cu bustul zeiței Artemis Tauropolos în centru, înconjurat de un cerc perlat.

Pe revers, în mijlocul monedei, se află măciuca lui Hercule, în poziție orizontală, monograme ale magistraților și legenda. Totul se află înconjurat de o cunună de stejar.

Cu toate că monedele au fost emise numai între anii 158-148 î.e.n., ele au avut o mare circulație, fiind prețuite atât pentru valoarea lor intrinsecă, datorată titlului ridicat al argintului cât și pentru prezentarea artistică.

Monedele din tezaurul amintit diferă de la un exemplar la altul. În timp ce câteva exemplare sunt foarte frumos executate, altele sunt mai puțin reușite, iar unele au chiar defecte de imprimare, ceea ce dovedește că au aparținut mai multor emisiuni, așa cum o arată de altfel și siglele lor. Una dintre piese este o imitație, întrucât diferă de celelalte monede, fiind mai slab realizată artistic, cu bustul zeiței mult mărit și cu lipsa literei sigma de la cuvântul Protes, la care se mai adaugă și titlul scăzut al argintului.

Descoperirea acestui tezaur se adaugă celorlalte descoperiri de monede ale Macedoniei Prima, în județul Teleorman. Numărul total al monedelor din acest județ, cunoscute până acum, se ridică la circa 180 exemplare, reprezentând aproape jumătate din totalul de 400-405 de astfel de monede găsite în țara noastră. Cele 180 de tetradrahme descoperite în județul Teleorman fac dovada unei puternice circulații și, alături de urmele arheologice, documentează, în această parte a Daciei, existența unei populații getice destul de numeroase care avea relații comerciale strânse cu lumea din sudul Dunării.

În sprijinul acestor afirmații amintim că, din 17 tezaure cu tetradrahme Macedonia Prima descoperite în țară, șase sunt găsite în județul Teleorman și anume în localitățile Conțești, Nicolae Bălcescu, Mereni, Merișani, Viișoara, la care se adaugă acum și cel de la Frăsinet. Izolat, s-au găsit astfel de monede la Alexandria, Furculești, Orbeasca de Sus, Roșiorii de Vede, Vitănești etc. Toate aceste monede trebuie puse în legătură cu populația getică pe care o atestă, de altfel, și așezarea unde a fost găsit tezaurul amintit.

Ceramica descoperită în acest loc este tipică așezărilor geto-dacice din secolul II-I î.e.n. și se adaugă celei apărute în peste douăzeci de așezări locale descoperite pe firul apelor care străbat județul de la nord spre sud-est. Dacă mai adăugăm la aceste așezări amintite și cetățile getice de la Zimnicea, Albești și Orbeasca, mormântul de incinerare de la Lăceni, precum și importantul tezaur din mormântul descoperit în măgura de la Peretu, se poate afirma că între monedele descoperite în județ și viața acestei populații există o strânsă legătură.

Tezaurul de la Frăsinet are, prin urmare, nu numai o valoare numismatică ci și una de document istoric care atestă încă odată prezența unei populații geto-dacice, numeroase și atractive, în plină ascensiune social-economică, pe actualul teritoriu al județului Teleorman.

TEZAURUL MONETAR FEUDAL DE LA ULMENI - TELEORMAN

de Ion Spiru

(Buletinul Societății Numismatice Române, LXVII-LXIX, 1973-1975, 121-123, p. 171-174)

Deși descoperit cu aproape două decenii în urmă, tezaurul monetar din comuna Ulmeni, județul Teleorman, nu a fost publicat nici în prezent, cu toate detaliile pe care le necesita o astfel de descoperire. Simpla informare asupra lui, publicată cu câțiva ani în urmă, nu corespunde nici ea cu importanța lui¹.

Iată de ce revenim asupra lui, urmând ca o cercetare ulterioară să definitiveze datele legate de această descoperire.

Istoricul descoperirii

În urma unor cercetări arheologice pe care le efectuam pe valea pârâului Urluiul, am aflat că, în comuna Ulmeni, fusese descoperit, în anul 1955, un tezaur monetar, la punctul numit, „Pădurea Bogdanei”, două ulcele pline cu aproximativ 3000 de monede de argint.

Între timp, tezaurul fusese împărțit de descoperitor, copiilor săi în satele: Ulmeni, Satu Nou și Broșteanca.

Luând legătura cu descoperitorul Gheorghe Damalan, decedat între timp, am început recuperarea tezaurului și am reușit să pot salva aproape 2000 de monede, aflate azi în colecția muzeului din Alexandria.

Monedele tezaurului au fost bătute în secolele XV-XVI și în primele trei decenii ale secolului al XVII-lea, fiind emise de împărați ai Germaniei, regi ai Ungariei, regi ai Poloniei, de principii ai Transilvaniei, duci ai Prusiei etc. și din câteva orașe europene. Ca valoare nominală, monedele sunt: taleri, orți, piese de șase, trei groși, un groș și jumătăți de groși și mai ales dinari, care formează grosul acestui tezaur.

Monedele s-au păstrat destul de bine, remarcând între ele și câteva falsuri.

Descrierea monedelor

1. *Taleri*. Sunt două exemplare emise de împărați ai Imperiului Romano-German, din care unul este emis de Rudolf al II-lea (1576-1609), din anul 1605, celălalt taler fiind emis în vremea lui Matias II (1609-1619), în anul 1611.

¹ Ion Spiru, *Descoperiri monetare în raionul Alexandria*, în SCN, vol. III, 1960, p. 553-555.

2. *Orți polonezi*. Sunt patru monede emise în anii: 1596, 1600 și 1613-1614, sub domnia regelui Sigismund III (1586-1632), pentru orașul Gdansk (Danzig), așa cum se specifică pe reversul monedelor.

3. *Monede de 6 groși*. Sunt patru monede din anul 1596 și una din anul 1600, emise de același rege pentru Polonia și marele ducat al Lituaniei.

4. *Monede de trei groși*. O monedă din 1539 emisă sub domnia regelui Sigismund I (1506-1548) pentru orașul Gdansk.

Douăzeci și cinci de monede de la Sigismund August (1548-1572) și Ștefan Bathori (1575-1586), din anii 1575-1576, 1582, 1583 și 1586, pentru Polonia și orașul Riga.

203 monede de la Sigismund III, bătute pentru Polonia între anii 1589-1608.

8 monede din anii 1581-1594, 1601 și 1607 sunt bătute pentru marele ducat al Lituaniei.

6 monede emise pentru orașul Riga bătute între anii 1588-1600.

O monedă emisă de Gabriel Bethlen (1613-1629).

O monedă de la Ștefan Bocskai (1607).

În sfârșit o monedă de trei groși din anul 1598, emisă de ducatul Curlandei.

5. *Groși*. O monedă poloneză din anul 1527 de la Sigismund I, din anul 1527.

Șapte monede emise de către Albert al Prusiei (1525-1568), în anii 1534, 1538 (3 exemplare), 1540 și 1544.

Țin să menționez că la aceste monede se constată două variante. Unele monede îl înfățișează pe principe cu barba lungă, iar altele cu părul, mustața și barba frizate.

O monedă emisă în vremea împăratului Carol Quintul (1519-1556) din anul 1543.

O monedă emisă în anul 1556 în vremea domniei regelui Sigismund II August (1548-1572), bătută pentru orașul Gdansk.

O monedă emisă în anul 1578, de către regele Ștefan Bathori (1575-1586) și ultima monedă de un gros, emisă în anul 1613, de orașul Brașov.

6. *Jumătăți de groși*.

Sunt următoarele monede emise sub regii polonezi: Ioan Albert (1492-1501) = 79 monede pentru Polonia și 62 monede bătute pentru Lituania.

Sigismund I (1506-1548) = 75 monede, emise în anii 1507, 1511 și 1517.

Tot de la el, sunt 83 de monede emise pentru Lituania.

Sigismund II (1548-1572) = 185 monede emise între anii 1546-1566 și câteva din anul 1576, pentru Lituania.

Ludovic II (1516-1526) rege al Ungariei, 51 monede din anii 1520, 1523-1526, pentru orașul Schweidnitz din Silezia.

Patru monede sunt emise de orașele Zürich și Lucerna.

Și, în sfârșit, trei monede false din care una poloneză din vremea regelui Sigismund August.

7. Dinari

Sunt cele mai numeroase monede din tezaur și au fost emise după cum urmează: Vladislav II (1490-1516), 5 monede din anii 1505 și 1507; Ludovic II (1516-1526), 4 monede din 1520 și 1526.

Ferdinand I (1526-1564), 322 monede bătute pentru Ungaria, Maximilian II (1564-1576), 202 monede bătute în toții anii săi de domnie; Rudolf II (1576-1609), 404 monede; Matias II (1609-1619) 99 monede.

Ioan II Sigismund (1559-1571), Transilvania, două monede din anii 1555 și 1556, Gabriel Bethlen (1613-1629), șase monede emise în anii 1626 și 1629. Mai sunt doi dinari ce nu au putut fi identificați din cauza relei conservări.

Considerații asupra tezaurului

Tezaurul de la Ulmeni este cel mai important tezaur monetar feudal descoperit în județul Teleorman, atât prin numărul monedelor, prin varietatea lor, cât și prin perioada de mai bine de două secole pe care o cuprinde.

Prezența lui în această parte a țării este justificată de larga circulație pe care aceste monede o aveau, în secolele XV-XVII, în Țările Românești².

De exemplu, numai în anii din urmă, în județul Teleorman, au fost descoperite următoarele tezaure monetare: Drăgănești de Vlașca, 411 monede; Furculești, 110 monede; Guruieni, 38 monede; Moșteni, 65 monede; Nanov, 20 monede, Ștorobăneasa, 45 monede, Zimnicea, 150 monede etc. Cât despre monede izolate, mai ales cele de trei groși polonezi, ele apar întâmplător în toate satele județului³. Frecvența acestor descoperiri dovedește că, alături de monedele turcești, în secolele XV-XVII, mai ales monedele poloneze aveau o largă circulație în Țara Românească în lipsa monedei naționale. Totodată, prezența acestui important tezaur confirmă existența unei populații active, producătoare de bunuri materiale, ceea ce îi aducea o însemnată cantitate de monede. De exemplu, numai între anii 1504-1542 sunt amintite în documente următoarele localități din județul

² Székely Zoltán, *Un tezaur monetar din secolul XVI, găsit la Satu Mare*, în SCN, vol. I, 1957, p. 241-246.

³ Ion Spiru, *Descoperiri monetare în județul Teleorman*, în ziarul Teleormanul, nr. 619, 1970.

Teleorman: Roșiorii de Vede, Suhaia, Voievoda, Nenciulești, Nanov, Bălțați etc., ca unele ce făceau comerț cu Brașovul⁴.

În vremuri de nesiguranță, războaie, răzmerițe sau grele și excesive biruri, moneda agonisită era ascunsă.

Îngroparea tezaurului de la Ulmeni poate fi explicată la fel, legând ascunderea lui în pământ, probabil, de excesivele biruri ca și de luptele pentru domnie dintre domnitorul Leon Tomșa și viitorul domn Matei Basarab, dintre anii 1625-1632, biruri și lupte care au provocat și de data aceasta nenumărate sacrificii populației Țării Românești⁵.

LE TRÉSOR FÉODAL D'UMENI – TELEORMAN

RÉSUMÉ

En 1955, on a découvert à Ulmeni (dép. de Teleorman) deux pots contenant environ 3000 monnaies d'argent dont on a récupéré presque 2000, conservées actuellement au Musée d'Alexandria. Après avoir donné une description sommaire de ces pièces, l'auteur expose ses considérations au sujet de l'importance historique du trésor présenté.

⁴ Radu Manolescu, *Schimburi comerciale de mărfuri din Țara Românească cu Brașovul*, în *Studii și Cercetări de Istorie Medie*, II, 1957, p. 190-192.

⁵ *Istoria Poporului Român în date*, București, Editura Politică, 1972, p. 135 și 269.

INFORMAȚII ASUPRA CIRCULAȚIEI MONETARE ÎN JUDEȚUL TELEORMAN ÎN SECOLELE XIV - XIX

de *Ion Spiru*

(Buletinul Societății Numismatice Române, LXX-LXXIV, 1976-1980, 124-128, p. 651-655)

Descoperirile monetare recente, ca și altele mai vechi din județul Teleorman, ne-au permis să putem face unele considerațiuni asupra circulației monetare începând din secolul al XIV și până în secolul al XIX-lea, puțin după apariția monedei românești în 1867.

Situat în sudul țării și având o poziție favorabilă, județul Teleorman a fost punte de trecere peste Dunăre, atât spre nord cât și spre sud, în interiorul și spre exteriorul județului și al țării, favorizând circulația bunurilor materiale și, implicit, a monedei.

Având apoi și o populație activă și producătoare de mărfuri mult căutate: vite, piei, cereale, lemn, miere, ceară, vânat etc., s-a putut acumula destulă monedă, emisă atât în țară, dar mai ales peste hotare. Cunoscute fiind însă circumstanțele de nesiguranță în care trăia populația Țării Românești, mai ales în părțile ei sudice, datorită războaielor, deselor năvăliri urmate de jafuri, incendii, ucideri etc. ca și excesivelor poveri fiscale ce o apăsau, în nenumărate rânduri ea a fost nevoită să salveze moneda acumulată ascunzând-o în diferite locuri, în speranța unei recuperări ulterioare.

În foarte multe cazuri, aceste intenții nu s-au mai putut realiza, tezaurele rămânând pierdute pentru cei în cauză, dar de un deosebit interes pentru numismatica și istoria poporului nostru. Pe baza unor tezaure sau monede izolate, descoperite în județ, am putut ajunge la unele concluzii legate de circulația monetară de-a lungul secolelor XIV-XIX.

Descoperirile monetare reflectă realitățile istorice ale acestor secole și legăturile politico-economice ale țărilor române cu țările vecine sau chiar mai îndepărtate. Astfel, secolul al XIV-lea este dominat de circulația monedei naționale și de aceea a țaratelor bulgare din sudul Dunării.

În județul Teleorman au fost descoperite astfel de monede emise de către domnitorii Țării Românești, Vladislav Vlaicu (1364-1371), Radu I (1371-1384) și Mircea cel Bătrân (1386-1418), precum și câteva monede emise de țarii bulgari Ivan Alexandru (1331-1371), Ivan Alexandru și Mihail (1331-1355), Sracimir (1360-1396) și Ivan Șișman (1371-1393). Ele au fost găsite fie izolat la Alexandria și Lăceni, câte o monedă de la Ivan Alexandru și respectiv Radu I, fie în tezaur, ca cel de la Scrioaștea, localitate situată la 4 km

nord de orașul Roșiorii de Vede, tezaur care cuprindea peste 50 de monede atât românești cât și bulgărești. Dintre acestea, 31 se află la muzeul sus numitei școli, două la muzeul sătesc din Drăcșănei, două în posesia lui C. Beda, și alte șapte la Institutul de Arheologie din București¹. Din zona Turnu Măgurele s-a achiziționat o monedă de argint de la Mircea cel Bătrân. Mai amintim și câteva monede descoperite în săpăturile efectuate la Zimnicea, la „Cetate”, între anii 1948-1973, monede atât de aramă cât și de argint emise de Ivan Alexandru și Mihail, Vladislav Vlaicu, Ivan Sracimir și Constantin. Mai menționăm câteva monede, imitații după aceste monede bulgărești².

Odată cu secolul al XV-lea își face apariția moneda turcească și încetează aceea a țaratelor desființate de către turci. De asemenea, se intensifică și circulația altor monede străine, în detrimentul monedei naționale. Moneda turcească va circula timp de aproape patru secole în Țările Române. La început, această monedă a circulat ca o valoare mică, aspru sau banul, ca mai târziu să-i ia locul moneda cu o valoare mai mare, aceea de trei bani și piastrul. Au circulat, desigur, și monede de aur otomane, dar în județ nu s-a găsit decât una, la Zimnicea, împreună cu alte monede, într-un tezaur din secolele XVI-XVII³.

Cele mai vechi monede turcești, emise în secolul al XV-lea și la începutul secolului al XVI-lea, au fost descoperite la Orbeasca de Jos, în 1964 și la Plopi, în 1966, aproape de comuna Drăcșani.

Primul tezaur cuprindea 619 monede și diverse obiecte de podoabă⁴, iar al doilea 211 aspri. Monedele au fost emise de către sultanii: Mahomed al II-lea (1451-1481), Baiazid al II-lea (1481-1512) și Selim I (1512-1520), ele fiind bătute în diverse orașe din Imperiul Otoman.

În secolul al XVII-lea și al XVIII-lea se intensifică circulația monedei turcești, fiind descoperite mai multe tezaure din care amintesc câteva: la Alexandria, pe Valea Maricăi, în 1962, 59 monede; la Drăgănești Vlașca, în 1963, 131 monede; la Frășinet, 99 de monede, în 1964; la Guruieni, 11 monede în același an; la Roșiorii de Vede, în 1965-1966, alte două tezaure cu 136 de monede, mai toate descoperite însă împreună cu alte monede.

¹ Cf. B. Mitrea, *Un tezaur monetar vechi românesc de la Scrioaștea, județul Teleorman*, tot în acest volum p. 297-304.

² Oct. Iliescu, *Cu privire la problema realizării unui corpus al monedelor feudale românești*, SMIM, I, 1956, p. 285-323.

³ C. Beda, I. Spiru, *Tezaure monetare turcești descoperite în județul Teleorman*, Teleormanul, 1050, 1971.

⁴ N. Constantinescu, *Un tezaur feudal de monede și obiecte de podoabă, de pe valea Teleormanului*, SCIV, 17, 1966, 3, p. 551-555.

Ele au fost emise sub sultanii: Mustafa al III-lea (1757-1774), Abdul Hamid I (1774-1789) și Selim al III-lea (1789-1807).

Izolată, s-au mai găsit monede turcești în aproape toate satele județului, fie ca piese izolate, fie în morminte, ca obiecte de podoabă a celor înhumați. Amintesc în acest sens, monedele descoperite în morminte la Zimnicea, Lăceni, Pietroșani, Atârnați etc.

În secolul al XIX-lea, moneda turcească este prezentă pe tot teritoriul județului, dispărând după 1867.

Într-o măsură aproape egală, în secolul al XV-lea, dar mai ales în secolele XVI-XVII, alături de moneda turcească au circulat și monedele emise în Transilvania, Ungaria, dar mai ales cele emise în Polonia. Mai rar apar monede emise în Germania, Țările de Jos, Veneția, Raguza, Prusia, Danemarca etc.

Dintre tezaurele descoperite în județul Teleorman și conținând astfel de monede, amintim pe cel de la Zimnicea, compus din monede poloneze și germane precum și o monedă de aur din Veneția și una tot de aur, turcească⁵.

Au mai fost găsite tezaure la Ulmeni, Alexandria, Drăgănești-Vlașca, Frâsinet, Guruieni, Moșteni, Nanov, Ștorobăneasa, Roșiorii de Vede etc.⁶ În total s-au descoperit peste 4000 de monede în marea lor majoritate fiind tezaure mixte, adică monede turcești asociate cu monede ungurești, poloneze etc. Demn de amintit este un mic tezaur descoperit în satul Zlotești, comuna Tătărăștii de Jos, în care apar patru monede emise de Spania, pentru coloniile sale din America, emise din America, emise de către regii Filip al III-lea și al IV-lea și trei taleri emiși în Țările de Jos⁷. În a doua jumătate a secolului al XVII-lea și mai ales în secolul al XVIII-lea ca urmare a schimburilor politice petrecute în Europa, își fac apariția în Țările Române moneda austriacă ca și cea rusească. Aceste monede apar izolat și în Teleorman, atât ca monedă de metal inferior, cât și de argint și aur.

În special cele austriece din metal prețios erau folosite ca obiecte de podoabă, medalioane, salbe, sau ca ornamente ale îmbrăcămintei femeiești, așa cum era portul teleormănean în secolul al XVIII-lea și al XIX-lea. Moneda rusească din secolul al XVIII-lea este reprezentată în județ prin copeici sau ruble din metal obișnuit sau argint. Dăm ca exemplu o monedă emisă în 1725, de către Țarul Petru I și descoperită la Moșteni.

⁵ La I. Bogdan din București am examinat trei taleri proveniți de la Zimnicea, emiși de Carol Quintul, fără an, Maximilian (1570) și Frederic al Danemarcei (1572).

⁶ I. Spiru, *Tezaurul monetar feudal de la Ulmeni-Teleorman*, BSNR, LXVII-LXIX, 1973-1975, p. 171-174.

⁷ Monedele sunt în posesia lui C. Beda, căruia îi mulțumim și pe această cale pentru sprijinul dat la alcătuirea acestui articol.

Destul de des, s-au descoperit însă în județ monede bătute de către ruși, la Sadagura, între 1772-1774. Astfel de monede cu valoare de trei denghi sau trei copeici au fost găsite la Balaci, Bălțați (Stejarul), Peretu, Scioaștea, Tecuci, Țigănești etc. ca și în satele Miroși, Râca și Surdulești, azi trecute la județul Argeș.

Odată cu secolul al XIX-lea, pe lângă monedele otomane, rusești și austriece își vor face apariția aproape toate monedele emise în Europa.

Demnă de remarcat este prezența monedelor din statele nou înființate în sudul Dunării, ca urmare a luptei de eliberare a popoarelor grec, bulgar și sârb, de sub opresiunea turcească. Aceste monede au circulat o vreme chiar și după baterea monedei naționale din 1867. Dintre monedele care au circulat în județul Teleorman în secolul al XIX-lea, în mai toate satele județului, am ales ca reprezentative pe acelea descoperite la Alexandria, în podul bisericii „Sf. Împărați”⁸:

11 monede austriece emise în 1816 și 1861, monede din metal inferior de 1/4, 1/2 și 1 creițar;

14 monede franceze emise sub cel de al doilea Imperiu între anii 1854, 1864;

11 monede italiene emise în 1861, 862, 1866 și 1867, sub domnia regelui Victor Emanuel I și având valoare de 5 și 10 centesimi;

Două monede emise de Statul Papal sub Papa Pius al IX-lea, în 1866 și 1867, având valoarea 1 soldo;

Două monede rusești din 1802 și 1872 de două copeici și de cinci copeici;

Două monede engleze din 1880 și 1885 de ½ și 1 penny;

Patru monede bulgărești din 1881 de 2,5 și 10 stotinki;

114 monede grecești din anii 1869, 1870, 1878-1882, având valoarea de 5 și 10 lepta sau 5-10 oboloi, emise sub domnia regelui George I;

Și, în sfârșit, 84 de monede sârbești emise în 1866 și 1879 de 5 și 10 parale, emise sub regii Milan Obrenovici al III-lea și al IV-lea.

În încheiere, se poate spune că aceste descoperiri monetare din județul Teleorman reflectă realitățile politico-sociale prin care au trecut în decursul existenței lor Țările Române.

Ele au nu numai o valoare muzeistică, ci sunt adevărate documente istorice, deci cu atât mai prețioase pentru județul Teleorman. Continuarea studierii descoperirilor monetare va arunca lumini și mai interesante asupra trecutului acestui județ, a satelor și a oamenilor care au viețuit în ele în decursul secolelor.

⁸ Cea mai mare parte a acestor monede au fost donate Muzeului de Istorie din Alexandria.

INFORMATION SUR LA CIRCULATION MONÉTAIRE DANS LE
DÉP. DE TELEORMAN AUX XIVe – XIXe SIÈCLES

RÉSUMÉ

L'auteur présente les découvertes monétaires du dép. de Teleorman par périodes chronologiques: monnaies de Valachie et bulgares au XIVe siècle et au debut du siècle suivant, monnaies ottomanes aux XVIe – XIXe siècles. Ces dernières furent accompagnées aux XVIe – XVIIe siècle par les émissions de Pologne, de Hongrie, de Transylvanie et, parfois, par celles d'Allemagne, des Pays-Bas, de Venise, de Raguse, de l'Espagne, de Prusse etc., tandis qu'aux XVIIIe – XIXe siècle on les trouves associées aux monnaies autrichiennes et russes, ainsi que, plus tard, à celles des nouveaux États indépendants du sud-est européen.

O DONAȚIE DE MONEDE DIN SEC. XIX ÎN COLECȚIA MUZEULUI RAIONAL ALEXANDRIA*

Ioan Spiru

De curând, Muzeul Raional de Istorie din Alexandria a primit o donație de 242 monede străine, din sec. XIX, ce au circulat în acest oraș, după înființarea sa, în anul 1834. Deși destul de noi, ele au o deosebită importanță, oglindind circulația unor astfel de monede, atât înaintea, cât și după apariția monedei naționale, în 1867. Este, apoi, demn de remarcat faptul că majoritatea acestor monede provin din noile state înființate în peninsula Balcanică, în perioada destrămării Imperiului Otoman.

Socotesc, de aceea, că nu ar fi lipsită de interes o descriere a lor care ar putea interesa atât istoricul circulației banilor în a doua jumătate a sec. XIX, în țara noastră, cât și pe aceia care se ocupă cu istoricul orașului Alexandria.

În cele ce urmează voi face descrierea lor.

A. Monede rusești

- 1802 – 1 monedă, avers: cerc perlat, valoarea 2 *copeici*; revers: vulturul bicefal, diametrul 33 mm.
- 1872 – 1 monedă de 5 *copeici*, diametrul 31 mm.

B. Monede bulgărești

- 1881 – 2 monede de 2 *stotinki*, diametrul 20 mm.
- 1 monedă de 5 *stotinki*, diametrul 24 mm.
- 1 monedă de 10 *stotinki*, diametrul 28 mm.

Monedele sunt foarte frumos executate în Anglia, la monetăria Heaton, acolo unde au fost bătute și o parte dintre primele monede românești de aramă din 1867. Ele reprezintă pe avers valoarea monedei și anul, înconjurată de o cunună din spice și flori, iar pe revers, stema Bulgariei, înconjurată de legenda „BALGARIA SEDINENIETO PRAVI SILATA”.

C. Monede grecești

Sunt 114 monede din anii 1869, 1870, 1878 și 1882 și cuprind valorile de 5 *lepta* și 10 *lepta*. Pe avers, monedele reprezintă capul regelui Gheorghe I cu legenda „GEORGIOS A. BASILEUS TON ELLENON” și

* O formă prescurtată a acestui articol a fost inclusă într-un studiu privind circulația monetară din județul Teleorman în perioada sec. XV-XIX, în BSNR, LXX-LXXIV, 1976-1980, 124-128, p. 651-655 (*n. ed.*).

anul respectiv, iar pe revers valoarea monedei, înconjurată de o cunună din ramuri și frunze de măsline.

- 5 *lepta*, diametrul 24 mm, gravor Bappé.
- 10 *lepta*, diametrul 28 mm.

D. Monede sârbești

Sunt 84 de monede din anii 1868 și 1879 și cuprind valorile de 5 și 10 *para*. Cele din 1868 reprezintă pe avers legenda și capul regelui Milan M. Obrenovici III și legenda „OBRENOVIC III KRAJ SRPSKI”, iar pe avers, valoarea monedei, o cunună mică și o ghirlandă din frunze de stejar și măsline.

- 5 *para*, diametrul 24 mm, gravor Leisek.
- 10 *para*, diametrul 28 mm, gravor Scharff.

Cele din 1879 reprezintă, pe avers, capul regelui Milan Obrenovici IV și legenda „MILAN M. OBRENOVIC IV KRAJ SRPSKI”, iar pe revers, valoarea monedei cu aceeași ghirlandă. Diametrul este același, iar gravor este Tasset.

E. Monede italiene

Sunt 11 monede din anii 1861, 1862, 1866 și 1867.

- 1861 și 1862, avers: capul regelui și legenda „VICTOR EMMANUEL II RE D'ITALIA”, revers: 5 *centesimi*, anul, o stea în cinci colțuri și o cunună din frunze de stejar și măsline. Diametrul 24 mm.
- 1866, idem, o monedă de 10 *centesimi*, diametrul 30 mm.

F. Monede ale Statului Papal

- 1866, o monedă emisă de Papa Pius al IX-lea. Avers: bustul papei și legenda „PIVS IX PONT MAX ANN XXI”, revers: legenda „STATO PONTIFICIO” și valoarea 1 *soldo* - 5 *centesimi*.
- 1867, idem cu 1866 și 1867.

G. Monede francezești

Sunt 14 monede din anii 1854, 1855, 1856, 1861, 1862, 1864, 1876 și 1884.

- 1854, 1855, câte o monedă cu valoarea de 5 și 10 *centime*. Avers: capul lui Napoleon al III-lea și legenda „NAPOLEON III EMPEREUR – 1854 (1855)”, revers: vulturul francez cu litera M (sau B), între două cercuri perlate legenda „EMPIRE FRANÇAISE” și valoarea CINQ sau DIX CENTIMES.
- 1856, idem, 5 *centime*, diametrul 23 mm; 10 *centime*, diametrul 28 mm, gravor Barré.
- 1861 și 1864, idem. Pe avers, însă, capul de împărat are pe frunte o cunună de lauri, iar pe revers, sub vultur, litera K.
- 1876, o monedă cu valoarea 5 *centime*. Avers „REPUBLIQUE FRANÇAISE”, revers „LIBERTÉ; ÉGALITÉ; FRATERNITÉ”, diametrul 28 mm, gravor Oudiné.

H. Monede austriece

Sunt 11 monede din 1816 și 1851.

- 1816, 6 monede de *1 kreuzer*, având pe avers valoarea monedei și pe revers stema mică a imperiului și legenda „K K OESTERREICHISCHE SCHEIDEMÜNZE”, diametrul 24 mm.
- 1 monedă de *1/2 kreuzer*, cu același avers și revers ca moneda de 1 kreuzer, diametrul 19-20 mm.
- 1 monedă de *1/4 kreuzer*, avers, revers, idem, diametrul 18 mm.
- 1851, o monedă de *3 kreuzer*, pe avers valoarea monedei, cerc perlat, anul de emisie și litera B. Pe revers, în cerc perlat, vulturul bicefal și legenda „K K OESTERREICHISCHE SCHEIDEMÜNZE”. Diametrul 30 mm.
- o monedă de *1 kreuzer*, idem cu cea de *3 kreuzer*, diametrul 20 mm.
- o monedă de *1/4 kreuzer*, idem, diametrul 16 mm.

I. Monede englezești

Sunt 2 monede din anii 1880 și 1885 de *1/2* și *1 penny*, reprezentând pe avers bustul reginei Victoria și legenda „VICTORIA D.G. BRITT. REG. F.D.”, iar pe revers un desen simbolic și valoarea monedei. Diametrul 24 mm și respectiv 29 mm.

* * *

În încheiere, țin să adaug că au circulat și alte monede în oraș, în afară de cele descrise, și, mai ales, turcești. Totuși, acestea din urmă nu au apărut în donația descrisă. Că ele au circulat în oraș, o dovedește însăși existența acestora atât la muzeu, cât și în colecții, la particulari. Cercetătorilor le stă la dispoziție acest depozit de monede.

CONTRIBUȚII ALE JUDEȚULUI TELEORMAN, ÎN NUMISMATICA ROMÂNĂ*

Județul Teleorman din punct de vedere numismatic, nu numai arheologic, este unul dintre cele mai bogate din țară, așa cum o confirmă și cele peste 10000 de monede descoperite în ultimii 30 de ani în peste 60 de tezaure monetare și descoperiri izolate, intrate în patrimoniul național, prin muzeele din Alexandria, București, Giurgiu, Iași, Roșiorii de Vede.

Aceste descoperiri au înscris, în același timp, noi localități pe harta numismatică: Alexandria, Balta-Sărată, Bujoreni, Frăsinet, Guruieni, Lăceni, Licurici, Lisa, Olteni, Orbeasca, Poiana (Flămânda), Poroschia, Roșiorii de Vede, Siliștea, Scrioaștea, Turnu Măgurele, Ulmeni și Zimnicea.

De asemenea, județul Teleorman se înscrie în Numismatica Română cu aproximativ 50 de articole și note publicate de peste 25 de autori cu nume de prestigiu în numismatică, printre care: Constantin Moisil, Constantin Preda, Bucur Mitrea, Carmen Maria Petolescu, Ioana Bogdan - Cătănicu, Maria Chițescu, Octavian Iliescu ș.a., ca și de către câțiva numismați teleormăneni, îmbogățind implicit și bibliografia numismatică română.

Circulația monetară pe teritoriul de astăzi al județului Teleorman este multimilenară și foarte variată. Ea începe încă din sec. IV î.e.n. printr-un mic tezaur de la regele Filip II, descoperite la Orbeasca de Sus, prin 14 monede de la Alexandru cel Mare, prin două monede de la regele Lisimah, o monedă de la Seleucos și alte două monede bătute în Asia Mică și descoperite la Zimnicea. Începând din sec. III î.e.n., circulația monedelor grecești se intensifică și, timp de două secole, vor domina relațiile de schimb cu geto-dacii de la nord de Dunăre, ce locuiau și în zona actualului județ, între râurile Olt, Călmățui, Vedea, Teleormanul și Câlniștea.

Numărul monedelor descoperite și recuperate se ridică la circa 800 de exemplare, dintr-un număr de monede ce va fi fost mult mai mare. Dintre acestea, 480 au fost emise în provincia Macedonia Prima, peste 150 în orașul antic Thasos și alte 150 în orașul Dyrrhachium. Ele reprezentau, până acum câțiva ani, aproximativ 50% din totalul acestor monede descoperite în întreaga țară. Printre localitățile unde au fost descoperite, citez câteva: Conțești, Ciuperceni, Frăsinet, Mavrodin, Videle și mai ales Viișoara, cu 28 monede descoperite și Poiana (Flămânda), cu alte 80 de monede.

* Studiu trimis spre publicare la *Buletinul Societății Numismatice Române*, pe 10 noiembrie 1988, dar neacceptat (*n. ed.*).

* * *

Începând din a doua jumătate a sec. II î.e.n., moneda romană republicană, în plină expansiune spre Dunăre, va înlocui moneda grecească, devenind, din a doua jumătate a sec. II î.e.n. și în tot secolul următor, unica monedă de schimb în relațiile cu strămoșii noștri de la nord de Dunăre și deci, și din actualul județ Teleorman și a căror prezență este atestată arheologic de peste 100 de așezări descoperite până acum, pe baza repertoriului arheologic și numismatic, întocmit recent de autorul acestor rânduri. Cât de intense au fost aceste relații de schimb dintre cele două popoare, o atestă cele peste 2000 de monede republicane romane ce au fost recuperate și care și ele, la rândul lor, reprezintă circa 10% din totalul acestor monede descoperite în întreaga țară.

Printre cele mai importante localități unde s-au descoperit citez: Călinești, Dobrotești, Licuriciu, Orbeasca de Sus, Poroschia (peste 500 de monede), Valea Cireșului și Zimnicea.

* * *

Paralel însă cu aceste monede au circulat și monedele proprii ale dacilor din așa-zisul tip Vârteju, cu putere de circulație în câmpia cuprinsă între râurile Olt și Ialomița. Și geto-dacii din această zonă și-au bătut propriile lor monede, ca și frații lor din alte zone ale Daciei. O confirmă cele aproximativ 200 de monede descoperite la Siliștea-Grosu, Olteni, Lăceni și Mărzănești.

În același timp, în sec. I î.e.n., trebuie să menționăm că și dacii de aici au înlocuit tipurile monetare cu denarul roman republican, bătând în ateliere proprii o astfel de monedă, așa cum o dovedesc cele peste 40 de astfel piese descoperite la Călinești (12), Ciuperceni, Nicolae Bălcescu (3), Orbeasca (3), Poroschia (16), Sfințești, Viișoara, Zimnicea etc., fie izolat, fie în tezaurele amintite. Aceste descoperiri nu fac altceva decât să confirme o practică generală de pe cuprinsul întregii Dacii.

* * *

Circulația monetară a continuat și în perioada stăpânirii romane în Dacia, deși teritoriul de azi al județului, cu excepția unei mici porțiuni din jurul *Limesului Transalutan*, nu a făcut parte din Imperiu, fiind locuit de către dacii liberi. S-au descoperit, totuși, și aici monede romane imperiale, atât în tezaure cât și izolat. În tezaure, la Cernetu, Peretu, Pietroșani, Slăvești, Vârtoape, Zimnicea etc., dar nerecuperate decât în număr foarte mic. Cât privește numărul monedelor imperiale găsite izolat, el se ridică la aproximativ 100, mai ales de la Zimnicea, Pietroșani, Alexandria, Conțești și Drăcșănei.

De asemenea, nici totalul monedelor bizantine nu este prea mare, doar 18 exemplare descoperite în diverse localități din județ, exceptând, desigur, marele tezaur de circa 2000 de monede descoperit la Zimnicea cu foarte mulți ani în urmă și legate de secolele XI-XIII.

Ca și în restul țării, monedele descoperite sunt din sec. VI-VII și XI-XIII. Credem că numărul acestor monede va fi fost mult mai mare, și dacă nu au ajuns până la noi, de vină sunt vicisitudinile prin care a trecut poporul român, condamnabila lor înstrăinare ca și puținele cercetări arheologice efectuate în acest județ atât de bogat în vestigii. Au confirmat-o descoperirile arheologice de la Dulceanca, Olteni, Sfințești, Alexandria și Zimnicea, dovadă a continuității poporului român și pe aceste meleaguri, între sec. IV-XI.

* * *

O confirmare a afirmațiilor de mai sus este însăși existența județului Teleorman în secolul XIV, tocmai datorită unui mare număr de străvechi așezări românești, existente cu mult timp înainte.

Dovadă și intensa circulație monetară din sec. XIV și XV, ce nu putea fi justificată decât de o populație activă și numeroasă, cu vechi tradiții de muncă, producătoare de bunuri și de schimburi comerciale.

Așa se explică și tezaurul de peste 3000 de monede descoperite la Balta Sărată și la care se mai adaugă monedele descoperite în tezaurele de la Scioaștea și Zimnicea. Ele provin, în marea lor majoritate, din monetăriile Țării Românești, emise în sec. XIV și XV, de voievozii Vladislav I, Radu I, Dan I, Mircea cel Bătrân și Mihai I.

Printre ele și un număr mare de monede emise de țaratele bulgare de la Vidin și Târnovo din acel timp, dovada unor schimburi între aceste țări, în timpul țarilor Ivan Alexandru, Stracimir și Ivan Simeon. Și legături cu Polonia, în același veac XV, sunt atestate prin două monede de la Cazimir, descoperite întâmplător într-un vechi cimitir din valea Nanovului (Alexandria).

* * *

Tot în secolul XV își va face apariția și moneda otomană, tot mai prezentă în relațiile de schimb cu Țara Românească. O confirmă cele peste 600 sute de monede descoperite la Orbeasca de Jos, Frăsinet, Plopi și Ștorobăneasa, emise de către sultanii Mahomed II, Baiazid II și Selim I, între anii 1451-1520. La Ștorobăneasa, apar pentru prima oară în județ și monede tătarăști, în tezaurul descoperit aici.

Începând cu a doua jumătate a sec. XVI și în sec. XVII, circulația monedei turcești devine mai accentuată ca urmare a dependenței tot mai grele a Țării Românești de Imperiul Otoman, ca și prin încetarea emisiunilor

de monede românești. Din aceleași cauze, până la începutul secolului XVII, se intensifică și pătrunderea masivă a monedelor poloneze și maghiare. Ele au fost descoperite în număr destul de mare, peste 2000 numai în tezaurul de la Ulmeni, apoi, alte câteva sute, în tezaurele de la Spătărei, Furculești, Nicolae Bălcescu.

Tezaure turcești au fost descoperite pe Valea Maricăi, lângă Alexandria, la Roșiori de Vede etc., deși numărul lor va fi fost mult mai numeros, dar cine să dea atenție unor monede care, prin legendele lor, păreau fără nici o importanță?!

Tot în sec. XVI, își va face apariția în Teleorman un număr destul de important de taleri și jumătăți de taler emiși în Regatul Maghiar, în Spania, Țările de Jos, Veneția, Danemarca. Au ajuns până în zilele noastre aproximativ 52 de exemplare emise de către regii Mathias, Filip III și Filip IV între anii 1570-1630, descoperite la Guruieni, Slăvești, Brânceni, Zimnicea, Viișoara, Tătărăștii de Sus.

* * *

Și în sec. XVIII tezaurele descoperite la Drăgănești de Vlașca, Frăsinet, Roșiori de Vede și Pietroșani confirmă circulația monedei otomane în cuprinsul județului, descoperindu-se și recuperate circa 500 de exemplare emise de sultani Mustafa III, Abdul Hamid și Selim III, între anii 1747-1807.

Alături de ele își fac apariția acum și monedele din imperiile vecine, austriac și țarist, ca urmare a noilor realități istorice existente la hotarele Țărilor Române în acest secol al XVIII extrem de greu pentru poporul român.

Au circulat în județ și au ajuns până la noi 12 taleri de la Maria Tereza, unul de la Francisc I și monede cu valori mai mici. Demn de menționat că s-au descoperit, izolat, fise de joc: „für Spiele”, pierdute de către ostași ai Imperiului Austriac. Un tezaur din acest secol a fost descoperit în satul Călmățui (fost Cârligați), în secolul trecut (1864), cuprinzând 34 monede turcești, 21 taleri austrieci și 161 jumătăți de taleri. Nu-i cunosc soarta.

Cât privește monedele rusești, ele sunt mult mai rare, cu excepția monedelor bătute la Sadagura, între anii 1771-1774, pentru a fi folosite în Moldova și Țara Românească. Au ajuns până la noi, prin câteva sate ale județului, 36 de astfel de monede emise între anii 1772-1774, fiind aduse de trupele armatei țariste în timpul deselor războaie ce aproape au pustiit și acest județ care, conform unei catagrafii din anul 1810, mai avea doar 35000 de locuitori.

* * *

Mă opresc aici deoarece, pentru secolul XIX, nu există o preocupare deosebită privind circulația monetară în acest județ. Ea va fi fost desigur

aceiași ca peste tot cuprinsul Țărilor Române, un adevărat iureș de monede străine turcești, ungurești, austriece, rusești, franțuzești, italiene și chiar ale Statului Papal, la care aveau să se adauge, după apariția noilor state balcanice și monedele lor, circulând chiar încă multă vreme alături de noua monedă românească, apărută în 1867.

* * *

În concluzie, putem afirma acum, la încheierea acestor rânduri, că într-adevăr județul Teleorman este unul dintre cele mai reprezentative județe din țară din punct de vedere numismatic, atât prin marele număr de monede descoperite, cât și prin vechimea și varietatea lor, dar, totodată, și prin faptul că circulația monetară din această zonă a pământului românesc, constituie un important document care reflectă, secol de secol, aspecte ale istoriei noastre naționale.

Ioan Spiru

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Corneliu Beda, *Tezaurul de la Guruieni*, ziarul Teleormanul, 15 aprilie 1969.
- Corneliu Beda, *Descoperiri monetare antice și bizantine în județul Teleorman*, CN, III 1980, p. 127-145.
- Corneliu Beda, Ioan Spiru, *Tezaurul monetare turcești*, ziarul Teleormanul, 1050, 1971. p. 2.
- Ioana Bogdan - Cătănicu, *Tezaurul monetar de la Poiana (jud. Teleorman). Unele aspecte ale circulației tetradrahmenlor Macedoniei Prima și ale orașului Thasos în lumea traco-daică*, Thraco – Dacica, I, 1976, p. 177-188.
- Viorel, Butnaru, *Răspândirea monedelor bizantine din secolele VI-VII în teritoriile carpato-dunărene*, BSNR, 77-79, 1983-1985, 131-133, p. 203, 206, 208, 209, 211, 213, 216, 218, 220, 223, 224.
- Maria Chițescu, *Notă asupra tezaurului de monede romane republicane de la Poroschia (r. Alexandria)*, SCIV, 16-1, 1965, p. 169-175.
- Maria Chițescu, Corneliu Beda, *Date noi în legătură cu tezaurul monetar descoperit în comuna Nicolae Bălcescu*, BSNR, 70-74, 1976-1980 (1981), p. 127-137.
- Nicolae Constantinescu, Alexandru Marinescu, *În problema satelor medievale de pe Vedea și Teleorman: descoperirile arheologice de la Guruieni și Orbeasca de Jos (raionul Alexandria)*, RevMuz, 3, 1966, p. 71-76.

- Octavian Iliescu, *Monede grecești și dacice. Tezaurul de la Videle, reg. București*, CreștCol, 2, 1961, p. 658-668.
- Octavian Iliescu, *Moneda în România*, Ed. Meridiane, București, 1970.
- Bucur Mitrea, *Descoperirea monetară de la Sfințești*, Materiale, I, 1953, p. 519-527.
- Bucur Mitrea, *Monede antice și medievale descoperite la Zimnicea*, SCIV, 16-2, 1965, 239-260.
- Bucur Mitrea, *Un tezaur monetar românesc vechi. Scrioaștea, jud. Teleorman*, BSNR, LXX-LXXIV, 124-128, 1976-1980, p. 297-304.
- Bucur Mitrea, *Descoperiri mai recente și mai vechi de monede antice și bizantine în republica Socialistă România*, SCIV, 22-1, 1971, p. 124, 131.
- Emil Moscalu, Corneliu Beda, *Tezaurul de monede republicane romane de la Orbeasca de Sus (com. Orbeasca, jud. Teleorman)*, SCIV, 25-2, 1974, p. 265-275.
- Carmen Maria Petolescu, *Tezaurul de monede thasiene descoperit la Mavrodin*, CN, I, 1978, p. 3-11.
- Constantin Preda, *Monedele Geto - Dacilor*, Ed. Academiei RSR, București, 1973.
- Constantin Preda, Corneliu Beda, *Tezaurul de denari romani republicani de la Târnavă, jud. Teleorman*, SCN, VI, 1975, p. 41-54.
- Ioan Spiru, *Câteva descoperiri monetare în raioanele Roșiorii de Vede și Vârtoapele (reg. București)*, SCN, I, 1957, p. 467-468.
- Ioan Spiru, *Monede bătute la Sadagura, găsite în Muntenia*, SCN, II, 1958, p. 475-476.
- Ioan Spiru, *Tezaurul monetar feudal de la Ulmeni - Teleorman*, BSNR, LXVII-LXIX, 1973-1975, p.171-174.
- Ioan Spiru, *Informații asupra circulației monetare în județul Teleorman în secolele XIV-XIX*, BSNR, LXX-LXXIV, 124-128, 1976-1980 (1981) p. 651-655.
- Ioan Spiru, *Repertoriul arheologic și numismatic al județului Teleorman*, (manuscris), 1988.
- Ioan Spiru, Corneliu Beda, *Tezaurul de monede antice descoperit la Frâsinet, județul Teleorman*, BSNR, 42-66, 1972, p. 273-274.
- Petre Stroescu, *Orașul Roșiorii de Vede*, Alexandria, 1933.

NOI DESCOPERIRI MONETARE ÎN ZONA ORAȘULUI VIDELE - JUD. TELEORMAN*

În ultimii 2-3 ani, în zona orașului Videle, județul Teleorman, s-au făcut descoperiri arheologice și numismatice despre care am să vă vorbesc în momentele următoare.

Referindu-mă la descoperirile arheologice, ele sunt legate de epocile neolitice, ale bronzului și mai ales geto-dacice. Acestea din urmă sunt în strânsă legătură cu descoperirile monetare, fiind încă o dovadă a existenței și în această zonă a județului Teleorman a unei populații geto-dace, activă și în strânse legături cu cetățile și provinciile grecești de la sud de Dunăre.

Dovadă în acest sens sunt monedele Thasos, Dyrhachium și Macedonia Prima descoperite și în zona amintită, pe teritoriul fostelor sate Ciuperceni, Furculești, Crevenicu, azi componente ale orașului Videle și de asemenea, recent, și pe malul pârâului Ilcovăț, la est de acest oraș nou al județului Teleorman.

Voi începe cu *monedele Thasiene*.

Au fost recuperate aproximativ 24 de monede, 21 din zona fostelor sate amintite și trei de pe malul pârâului Ilcovăț. Sunt monede de argint, înfățișând, pe avers, capul lui Dionysos încoronat cu o coroană de iederă, cu profilul spre dreapta, iar pe revers, pe Herakles gol, având în mână blana leului ucis și măciuca, cu legenda în trei rânduri: Herakleus-Sotiros-Tasion.

Dimensiunile monedelor diferă de la o monedă la alta, ca și greutatea lor, ceea ce denotă că au fost bătute în diverse ateliere. Au aproximativ între 16-18 grame și 30-34 mm diametru. Și sigla diferă pe aceste monede.

Cele trei monede găsite pe Ilcovăț sunt barbarizate, adică imitații geto-dace. Astfel de monede contrafăcute au fost, de altfel, descoperite și în alte zone ale județului, fie în tezaure, la Merișani, Poiana-Ciuperceni sau piese izolate. Cea mai mare parte din ele sunt în muzeele din Alexandria și București.

În schimb, *monedele emise în orașul Dyrhachium*, în număr de 61 de piese, nu au putut fi recuperate de muzeul din Alexandria, ci de București. De aceea, m-am mulțumit doar să le amintesc.

Monedele Macedonia Prima

În posesia muzeului din Alexandria au intrat 18 piese. Și ele sunt de argint, de bună calitate și foarte bine păstrate. Aparțin descoperirii făcute pe pârâul amintit, la un loc cu cele trei monede Thasiene și alte 24 de monede

* Comunicare susținută în cadrul Simpozionului organizat de Secția Caracal a Societății Numismatice Române la 18 septembrie 1988 (*n. ed.*).

dacice. Ele au fost emise între anii 158-148 î.e.n. în provincia Macedonia Prima, numită așa, întrucât romanii care cuceriseră Macedonia mai făcuseră alte trei provincii: Macedonia, a II-a, a III-a și a IV-a. Dintre acestea, doar Macedonia Întâia sau Prima, cum este cunoscută în numismatică, a emis o mare cantitate de monede, în timp ce Macedonia II a emis foarte puține, Macedonia III nu a emis deloc, iar Macedonia a IV-a numai monede de bronz.

Fiind monede din argint bun și cu o greutate constantă, ele s-au impus repede în Dacia în ultimele decenii ale sec. II și primele decenii ale sec. I î.e.n. O dovedesc și cele aproximativ 500 de monede de acest fel descoperite în județul Teleorman și care reprezintă aproximativ 50% din totalul monedelor Macedonia Prima descoperite la nord de Dunăre. Tot din același motiv și dacii au contrafăcut, la nevoie, aceste monede, descoperindu-se 14 exemplare de acest fel în cuprinsul județului.

Monedele Macedonia Prima reprezintă pe avers scutul macedonean și în mijlocul scutului bustul zeiței Artemis, având tolba cu săgeți la umăr. Se remarcă pe aceste monede frumusețea coafurii zeiței, ce ar face de invidiat pe orice persoană de sex feminin. Fiecare monedă are apoi o serie de particularități la această frumoasă coafură.

Pe revers, se găsește măciuca lui Herakles, dispusă orizontal și situată într-o cunună de frunze. Greutatea unei monede variază între 16-17 grame, iar diametrul, între 28-34 mm.

În sfârșit, printre monedele intrate de curând în patrimoniul muzeului din Alexandria, sunt și 24 de piese geto-dacice. Dintre acestea, 14 sunt monede încadrate în așa-zisul tip Vârteju și care au mai fost descoperite în județul Teleorman la Schitu-Poenari, Mârzănești, Olteni etc. însumând peste 200 de monede.

Acest tip de monede, după cum precizează numismatul Constantin Preda, au circulat în Câmpia Muntenă cuprinsă între Dunăre și Carpați și râul Vedea, la vest și râul Ialomița, la est. Ele au avut o largă răspândire și o circulație intensă înspre sfârșitul secolului I î.e.n. Dovadă în acest sens sunt și cele peste 1800 de piese descoperite până în prezent și care reprezintă cel mai mare număr din monedele dintre diferitele tipuri emise de geto-daci. Este o dovadă în plus că în regiunea amintită a existat o puternică uniune tribală, încă din sec. III-I î.e.n.

Monedele descoperite pe Ilcovăț reprezintă pe avers capul foarte schematizat al lui Zeus, cu profilul spre dreapta. Pe revers, tot foarte schematizat, silueta unui cal. Greutatea lor diferă între 6-7-8 și 8,5 grame. Diametrul, la fel, între 20-23 și 24 mm.

Timpul nu mi-a permis să le studiez mai amănunțit, urmând ca pe viitor să studiem fiecare monedă în parte.

Monedele tip Alexandru – Filip III

Între cele 24 de monede, mai sunt 10 monede pe care același cercetător Constantin Preda, în lucrarea sa de referință *Monedele geto-dacilor*, le consideră a fi de tipul Alexandru cel Mare și Filip al III-lea Arideul. Este a doua descoperire de acest fel din județul Teleorman, după vechiul tezaur descoperit la Zimnicea.

Ele, așa cum ne informează lucrarea amintită, nu mai au ca prototip monedele lui Filip II, ci emisiunile monetare ale lui Alexandru cel Mare și Filip al III-lea, amintind că s-au descoperit în Teleorman și astfel de monede. Sunt monede divizionare, mai mici, drahme, cu circulație mai intensă la sud de Dunăre și mai puțin la nord de Dunăre.

Pe avers, reprezintă capul lui Herakles, iar pe revers, pe Zeus șezând pe tron. Sunt foarte schematizate așa că foarte greu se poate desluși reprezentarea de pe monedele originale. Greutatea și ea diferă, între 2 și 3 grame, iar diametrul între 16-19 mm.

Repet, și în cazul acestor monede, că timpul, ca și mijloacele de informare mai competente, nu mi-au permis să le prezint pe fiecare în parte. Rămâne o sarcină de viitor pentru muzeul din Alexandria de a face acest lucru.

În încheiere, sperăm că, totuși, monedele ce s-au conservat pe firul timpului nu au fost fără folos, deoarece au oferit încă o dovadă a strânselor legături între geto-dacii de la nordul Dunării, cuprinși în zona geografică amintită și grecii din sudul Dunării.

De asemenea, descoperirea monedelor amintite atestă încă odată cât de numeroasă și cât de activă și bine organizată era această populație, capabilă să stângă, deci în urma bunurilor produse, tezaure monetare și în același timp în stare să emită monedă proprie și, în caz de nevoie, pentru nevoile comerciale, să imite monedele grecești.

Ioan Spiru, Alexandria

CE A ÎNSEMNAT PENTRU MINE SOCIETATEA NUMISMATICĂ ROMÂNĂ*

Astăzi, la Sărbătoarea Jubiliară a Societății Numismatice Române, vă rog să-mi îngăduiți, așa cum au făcut și alți vorbitori, să-i aduc și eu un sincer omagiu și felicitări pentru prodigioasa sa activitate și să rostesc, în același timp, din toată inima, un călduros La Mulți Ani! Fac acest lucru deoarece, de mai bine de 25 de ani, ca membru activ al Societății am fost strâns legat de activitatea ei simțindu-mă ca unul dintre admiratorii ei, dar și ca unul dintre mădularele ei, lucru ce a însemnat foarte mult pentru mine.

În primul rând, aici am găsit înțelegere, sprijin și la nevoie, explicațiile necesare oricărui începător în domeniul numismaticii. Dintr-un novice, peste ani și ani, aici aveam să-mi desăvârșesc ucenicia. M-am simțit într-adevăr atras de colecționarea monedei încă din anii studenției, când, din puținul pe care îl aveam, cumpăram de la pușinii sau chiar ultimii zarafi ai Bucureștilor, câte una, două monede. Dar, așa cum era și firesc, prea mult nu știam despre rostul lor în economia socială și politică a societății românești.

Am avut însă norocul, la puțină vreme după terminarea facultății, să aflu de existența Societății Numismatice Române și dornic să aflu cât mai mult despre rostul și rolul monedei în evoluția societății, prin 1946, m-am înscris ca membru al ei. Din păcate, ucenicia mea în acest frumos și fascinant domeniu al numismaticii a durat doar până în 1948 deoarece, evenimentele politice și sociale de după 1948, nu mi-au mai permis să mențin legătura cu ea. Dar puținele contacte ca membru al Societății, ce-și ținea comunicările la Institutul Francez de Studii din București, au avut totuși asupra mea, o puternică influență, deoarece aici am înțeles pentru prima dată cât este de frumoasă colecționarea, dar cu condiția ca să meargă mână în mână cu studiul. Numai în acest fel se poate înțelege frumusețea colecționării dar și tainicul grai al monedelor.

Din acel timp am rămas strâns legat de minunatul om care a fost Constantin Moisil. Pe cât de mare savant era, pe atât de modest era. M-a primit deseori la dânsul, pe atunci tânăr preot într-un sat din nordul județului Teleorman, mi-a dat lămuririle cerute în legătură cu monedele găsite în zonă și tot dânsul m-a sfătuit să le public în revista Studii și Cercetări Numismatice. Publicarea acestor modeste articole a însemnat foarte mult pentru mine deoarece m-au lămurit asupra importanței publicării oricărei monede, spre a se lua cunoștință de existența și rostul ei, acolo unde s-a găsit.

* Discurs ținut în Aula Academiei Române, la 18 noiembrie 1993, cu ocazia aniversării a 90 de ani de existență a Societății Numismatice Române (*n. ed.*).

Tot de la dânsul am primit în dar și primul catalog asupra monedei românești, emise din 1866, catalog publicat în paginile revistei de numismatică. Și acest catalog m-a ajutat deoarece m-am dedicat colecționării monedei românești de după 1866. Lucru pe care de altfel l-am și făcut reușind, de-a lungul anilor, să posed această colecție românească de monede. Pentru toate acestea îi vor fi pururi recunoscător.

Un capitol nou avea să înceapă însă pentru mine în anul 1968, când am redevenit membru al Societății și de-a lungul anilor, ucenicia mea a fost de data aceasta mult mai rodnică și mai temeinică, având, în toți acești ani, profesori minunați de la care am avut ce învăța.

An de an, pe măsura posibilităților, am ținut să fiu prezent la ședințele lunare de comunicări, având conferințe și foarte variate dar, deseori, și foarte bine documentate. Ele, o corespondență bogată cu membrii Societății ca și lucrările de referință pentru numismatică apărute între timp, cum sunt „Moneda în România”, „Monedele Geto-dacilor”, „Bancnote și monede românești”, „Medalii, Plachete, Decorații Române” și „Bibliografia Numismatică Română”, mi-au lărgit considerabil orizontul cunoștințelor mele, atât de necesare unui colecționar în sensul deplin al cuvântului.

Toate acestea m-au ajutat să înțeleg multe din ceea ce erau până atunci taine pentru mine. Știam de acum că moneda a fost și este încă unul dintre factorii de bază ai evoluției Societății omenesti. Un document deci, de primă importanță în istoria omenirii. Tot datorită celor afirmate mai sus am găsit sensul circulației monetare antice pe teritoriul Daciei, deloc întâmplătoare, ci o expresie a realităților politice de la sud de Dunăre între secolele VI-V î.Hr.

De asemenea, am înțeles motivele apariției monedei românești în țările române, apogeul și apoi dispariția lor, ca și justificarea circulației monedelor străine la noi, între secolele XVI și XIX. Toate acestea încetaseră a fi taine. Iată de ce sunt legat de Societatea Numismatică Română căreia datorez și ceea ce a însemnat ea pentru mine.

Timpul nu-mi permite să-mi amintesc acum pe toți acei oameni minunați, cărora le datorez educația mea numismatică. Vă rog să-mi permiteți măcar pe câțiva să-i amintesc. Voi începe cu inegalabilul orator și om de mare finețe spirituală care a fost Emil Condurache, președintele Societății Numismatice, pe inegalabilul și neostenitul secretar general al Societății, George Buzdugan, apoi la acela care a fost bunul și delicatul om de cultură Octavian Luchian etc. Dintre cei de astăzi, voi cita pe Octavian Iliescu, om sobru, dar un veritabil tezaur de cultură numismatică, pe actualul președinte al Societății, Constantin Preda, pe Bucur Mitrea, Dumitru Berciu, Gheorghe Poenaru Bordea, Aurică Smaranda, Maria Dogaru, colonelul

Dogaru și mulți atâția alții. Le sunt recunoscător și-i asigur că au însemnat mult în formarea mea de colecționar, în sensul bun al cuvântului.

M-am străduit de-a lungul anilor, de altfel, să nu-i fac de rușine ucenicul domniilor lor. Stau mărturie numeroasele comunicări făcute la ședințele Societății, comunicări referitoare la circulația monedei în județul Teleorman, la descoperirile unor tezaure monetare din județ, salvarea lor, și încredințarea a peste 2700 de monede la muzeul din Alexandria. Nu mi-a fost ușor să le salvez, dar cu atât mai mare îmi este bucuria.

Le-am călcat, apoi, multora pe urme, publicând și eu în paginile Buletinului Societății Numismatice Române, ca și în alte reviste și ziare: *Descoperirile monetare turcești din Teleorman*, *Tezaurile de la Ulmeni și Frâsinet*, *Două mii de ani de circulație monetară în județul Teleorman*, *Moneda, document istoric* etc. Încă un prilej de a arăta ce a însemnat Societatea Numismatică Română pentru mine. Ea stă la temelia strădaniilor și rezultatelor mele.

* * *

În sfârșit, doresc să afirm în fața domniilor voastre un lucru care dovedește cât de mult a însemnat Societatea noastră în viața și activitatea mea. Nereușind să facem și la Alexandria un cerc numismatic, sfătuiți de conducerea actuală a Societății, ne-am afiliat Cercului din Caracal, cel mai apreciat de noi și condus de acel minunat și inegalabil om care a fost Pătru Crăciun, membru de onoare al SNR.

Între anii 1978-1988, am participat împreună cu ceilalți colecționari din județul Teleorman la toate ședințele de comunicări sau expoziții din cadrul cercului. Întâlnirile de aici ne legaseră foarte mult încât, pot afirma că devenisem o adevărată familie în care s-au simțit tot atât de bine delegații de la București ai SNR, Aurică Smaranda, Andrei Golmaș, colonelul Dogaru și mulți alții. Rezultatele acestui cerc au fost excelente și ele indirect se datorează Societății mamă din București, cea care le-a inițiat. Cinste acestor ostenitori deosebiți de la Caracal, unii aflându-se, desigur, și acum aici și îi asigur că și cercul de aici, ca și Societatea Numismatică Română au lăsat urme adânci și în sufletul meu.

Mulțumesc, așadar, tuturor. Mulțumesc și pentru bunăvoința de a mă fi ascultat**.

** La data de 26 decembrie 1994, secretarul Societății Numismatice Române, Aurică Smaranda, aducea la cunoștință, printr-o scrisoare, părintelui Ioan Spiru, faptul că la 18 decembrie Comitetul amintitei societăți aprobase declararea sa ca „Membru de Onoare al SNR”, pentru „contribuția științifică în promovarea cercetării numismatice precum și vechimea de 30 de ani în SNR” (n. ed.).

PE DRUMURI, ULIȚE ȘI VIROAGE TELEORMĂNENE

Vechea mea pasiune pentru drumeție a țâșnit la suprafață, din adâncurile ființei mele, datorită unei împrejurări neașteptate. Era 1945, puțin timp după venirea mea ca preot în satul Surdulești (1940), când am citit în ziare că se organizează, de către Căminul Cultural Județean din Turnu Măgurele, un concurs de monografii ale satelor din județul Teleorman.

M-a ispitit propunerea și m-am hotărât să particip și eu, întocmind monografia satului unde destinul mă adusese. Aveam două motive să fac acest lucru: dragostea mea față de istorie, cât și pasiunea drumețiilor. Amândouă îmi erau necesare, pe de o parte, adunarea materialului din sat, de la oameni, școală, biserică și primărie cât și drumuri de informare la București și Turnu Măgurele spre a cerceta arhivele din aceste orașe spre a găsi acul necesar cu care să „cos” cât de cât trecutul satului. Ba a trebuit să fac un drum și la Craiova, la vechiul și prețuitul om de știință Constantin Nicolaescu-Plopșor, cunoscut încă din anii studenției, spre a-i cere informații asupra unor piese arheologice descoperite în cuprinsul satului.

Uite așa, călătorind prin orașele amintite, cu entuziasmul tinereții, am împăcat amândouă pasiunile și, în mai puțin de un an, monografia satului era gata și am avut bucuria de a obține premiul I. Și am mai avut o satisfacție, am devenit colaborator al Institutului de Arheologie, deoarece, apreciindu-mi-se concursul total dat în săpătura arheologică efectuată pe *tell*-ul neolitic din islazul satului de către delegatul Institutului, d-l Mircea Petrescu-Dîmbovița, la cererea mea expresă, mi s-a dat îndemnul să continui cercetările arheologice și în satele vecine. Am primit cu bucurie propunerea, mai ales că îmi satisfăcea ambele mele pasiuni. Și încă din anul 1946, am purces la drum prin satele vecine, Miroși, Burdea, Căldăraru, Tecuci-Calinderu, Siliștea Gumești, Burdeni, Balaci, Zâmbreasca, Beuca, Dorobanțu etc.

Eram tânăr, în putere și picioarele țineau la drum lung, uneori de dimineața și până seara, prin sate, prin luncile apelor sau pe vârtoapele Bălăcelului, Pietrișului etc. Drumurile deveniseră o necesitate și, indiferent dacă era soare sau nor, cald sau frig, frumos sau urât, îmi purtam pașii zeci de kilometri, fericit că mă voi întoarce iar acasă cu traista plină cu cioburi. Timp aveam berechet, că nu eram legat de grijile gospodăriei sau ale câmpului. Pământ nu aveam, iar cele câteva păsări și șase oi și un porc nu-mi puneau probleme. Era acasă vrednica mea soție.

Tot ce descopeream, mai ales așezări - *tell*-uri neolitice - erau comunicate la Institutul de Arheologie, completându-se harta arheologică a țării cu noi și noi străvechi așezări. În 2-3 ani, cercetasem aproape toate satele din fosta plasă Balaci.

Numit, în 1951, protopop al raionului Roșiorii de Vede, funcția primită mi-a oferit noi posibilități de cercetare în noul raion. De acum aveam ocazia să extind cercetările și spre centrul județului. După posibilități, pe jos, în căruță sau în trăsură (mașini nu erau încă), cum terminam inspecția mă interesam unde pot cerceta străvechi vetre umane și nu plecam din sat până nu le cercetam. Așa am procedat la Roșiorii de Vede, la Belitori și Pârlita (azi Urlui), la Socetul, Bratcov, Stejaru (fost Bălțați), Didești, Merișani, Drăcșani, Odobeasca, Drăgănești de Vede, Vedea (Merii-Goala), Albești, Dulceanca, Peretu, cu satisfacția că descoperirile erau acum și mai numeroase și mai variate. Doar un exemplu pentru cetatea geto-dacă de la Albești: am fost primul care a redescoperit-o!

Mutat, prin concurs, în 1954, preot la Alexandria, a început o nouă epocă în cercetările mele, devenind, din 1955, colaborator al micului și modestului muzeu din oraș. Directoarea, care era numită fără a avea o cât de slabă legătură cu arheologia, a profitat de „goanga” mea, așa cum îmi caracterizase pasiunea, și mi-a dat „de lucru”. A durat această „colaborare”, dacă nu mă înșel, până în 1970 și rezultatele muncii mele de teren s-au concretizat în noi și importante descoperiri, de la paleoliticul inferior, de la „cultura de prund”, aproape unică în această zonă a țării, de la neolitic și bronz, până la epocile fierului și ale prefeudalului românesc.

Descoperirile făcute cunoscute Institutului de Arheologie din București au atras, după sine, deschiderea unor șantiere de săpături la Alexandria, Peretu, Olteni, Orbeasca, Papa, dar și la Frumoasa, Lăceni etc. A fost una dintre cele mai active și rodnice perioade din activitatea mea de arheolog. La casa mea parohială aveau, de asemenea, să se perinde un mare număr de arheologi consacrați, unora oferindu-le și masă și casă. Citez doar pe câțiva: Constantin Nicolaescu-Plopșor, vechiul meu prieten și mentor, Constantin Preda, Mitrea Bucur, Nicușor Constantinescu, Emil Moscalu și mulți alții.

După pensionarea doamnei Emilia Rozenthal au venit directori noi: Alexandru Marinescu, Corneliu Beda și Ecaterina Țânțăreanu. Am continuat și eu, urmând cu aceeași ardoare, cercetările în nordul extrem al județului, în satele Poeni, Sericu, Preajba etc. ca și în sudul extrem la Beiu, Bujoru, Bragadiru, Suhaia, Zimnicea, Ciuperceni și chiar la cetatea din Turnu Măgurele.

Anii s-au adunat și tânărul entuziast de altădată a ajuns la vârsta pensionării. Pasiunea a rămas însă aceeași. Care au fost rezultatele? Peste 300 de așezări descoperite, peste 3000 de monede recuperate de mine și, nu mai puțin, integrarea județului Teleorman în circuitul arheologic al țării și în literatura de specialitate. Numai eu am publicat peste 30 de articole de arheologie și numismatică. Și am mai avut încă o satisfacție care mi-a răsplătit sutele de kilometri străbătuți de-a lungul și de-a latul județului: prietenia mea de suflet, nu numai cu arheologii citați, dar și una cu câmpia teleormăneană!

Nu au fost zadarnice, deci, drumurile mele, deoarece ele mi-au descoperit frumusețea acestui pământ. O frumusețe inedită și plină de adevărate surprize pentru cei care știu să prețuiască frumosul sub orice formă s-ar prezenta el. Cine îmi va citi articolele publicate, „Câmpia Teleormăneană”¹ sau „Prin Câmpia Burzii”², se va putea convinge de ceea ce am afirmat mai sus.

¹ Ioan Spiru, *Câmpia teleormăneană*, Terra, 4, 1974, p. 98-100 (n. ed.).

² Articol scris la Surdulești, în 1953 și rămas în manuscris (n. ed.).

EXCURSIE ARHEOLOGICĂ*

Dorul de cioburile mele mă cheamă la drum. Las dar grijile și metehnele trupului și hai, băiete, într-o nouă drumeție! E o dimineață cu adieri ușoare și cu pecetea toamnei așternută pe frunzele copacilor.

La bariera orașului găsec, destul de repede, o ocazie de „ia-mă nene”. Instalat comod lângă șoferul mașinii de mare tonaj, las repede orașul în urmă, privind ca țintă valea Bratcovului, de dincolo de Peretu. Mașina înghite, în fuga ei, kilometri după kilometri, iar timpul nu stă nici el în loc. Șoferul e tânăr, plăcut, și la fizic și la vorbă. Îmi plac astfel de oameni mai ales când îți dai seama că nu au trecut zadarnic prin viață. Îl ascult, de aceea, cu plăcere și, ca întotdeauna când descopăr un om, mă bucur ca și cum aș descoperi o floare între buruieni. Și tot discutând, drumul se tot scurtează și iată-mă dincolo de Peretu. Rog pe șofer să oprească și dând *Cezarului* cea ce i se cuvine, cobor, și, în timp ce mașina își continuă drumul mai departe, lăsând în urmă o dâră lăptoasă de fum, eu apuc pe o potecă ce mă va duce spre valea pârâului Bratcov. Nu am mai fost pe aceste meleaguri și din această cauză simt și mai tare plăcerea drumeției mele.

În stânga potecii sunt miriști, iar în dreapta lanuri de porumb, gata de a deveni mămăligă. Undeva, se vede o turmă de oi și dincolo de ele partea sudică a orașului Roșiorii de Vede, ca o acuarelă multicoloră, spre soare răsare, terasamentul căii ferate ale cărei linii licăresc sărutate de soare. Lângă ea, plopi bătrâni și sălcii pletoase peste al căror verde se cerne strălucirea zilei intrată în toate drepturile ei. Dincolo de calea ferată, bănuim râul Vedea, a cărui apă leneșă se strecoară calm spre destinul ei, iar pe malul terasei dinspre satul Merii-Goala se află fosta cetate geto-dacă de la Albești, azi prăbușită în deriva propriei sale istorii.

Merg, așa cum se cuvine călătorului, și prins de gânduri mă integrez în pacea și lumina din jurul meu. Aș merge așa o veșnicie și mi-ar crește puterile ca în basmele copilăriei, atât îmi este inima de fericită. Oamenii ar trebui să iasă cât mai des din orașele lor și să bată desculți cărările și pulberile drumurilor. Ar deveni mai buni, mai generoși, mai sănătoși. Între timp, am ajuns lângă firul de apă al pârâului, ascuns într-un șanț năpădit de ierburi și stuf. Ce surpriză acest fir de apă vie în această luncă aproape uscată! Un fir de apă și totuși câtă viață pulsează în jurul lui! Fără el, și atâtea și atâtea pâraie, Teleormanul ar fi fost un Bărăgan solitar, nepopulat și fără această uriașă arhivă a pământului depozitată în câteva sute și sute de

* Citită la Cenaclul literar Alexandria, 1975

străvechi așezări. Ele, aceste pâraie și râuri, au făcut din județ un adevărat șantier arheologic și, în același timp, unul din cele mai populate județe ale țării. Iată de ce, mergând pe lângă firul acesta de apă al Bratcovului, mă simt sufletește atât de aproape de el. Mi-l cred prieten și calc bucuros aproape de el, deoarece sunt mai bine de 30 de ani de când pașii mei au călcat prin tot județul, alături de mai toate apele pământului teleormănean, căutând străvechi așezări omenești peste care se așternuseră colbul timpului și uitarea oamenilor.

Drumurile acestea au fost rodnice și, în ciuda multor piedici peste care a trebuit să trec cu răbdare și pasiune, am dovedit că, într-adevăr, județul Teleorman este unul dintre cele mai puternice vetre arheologice din țară. Au confirmat cele afirmate unii dintre cei mai de seamă arheologi, care, alături de mine, au bătut și ei drumurile județului, împletindu-ne pașii și gândurile. Azi, însă, sunt din nou singur, deoarece, încă odată, am pornit să verific străvechi vetre ale trecutului și numai după aceea, când voi fi convins de valoarea lor deosebită, să chem pe cei îndreptățiți să facă ceea ce trebuie. Și, tot ca întotdeauna, mă frământă aceleași gânduri. Voi găsi sau nu ceea ce inima mea speră să descopere? Deocamdată sunt doar un biet visător și arheologul nu poate trăi fără vise!

Iată de ce grăbesc pasul spre obiectivul căutat. Am găsit, foarte aproape de terasamentul căii ferate, patru măguri, una lângă alta, ca niște ouă uriașe într-un cuib. Așa ceva n-am mai descoperit nicăieri în tot județul. Sunt destul de vizibile, ovale și golașe. Pe suprafața lor nici „o carte de vizită”, adică nici un material arheologic, ceramică, chirpici, silexuri etc. care, cât de cât, să-mi permită să mă pot pronunța asupra lor. Înălătur de aceea, cu toată convingerea, că nu sunt, în nici un caz, așezări. Ce pot fi atunci? Și răspunsul vine de la sine, pe baza altor descoperiri: sunt morminte. Dar cine să fie aceia care și-au rânduit aici odihna veșnică și cărei epoci arheologice le aparține? Iată întrebarea!

Cu toate că nu prea mă simt mulțumit de ceea ce am descoperit, pentru că nu am siguranța încadrării într-o epocă arheologică, totuși, ceva am făcut și azi, mai ales că sunt foarte rare astfel de măguri, jos în văi. Am descoperit niște morminte și cercetările viitoare vor lămuri rostul și importanța lor. Această siguranță mă satisface, așa că, după ce mi-am făcut notările și desenele convenite, le las în milenara lor tăcere și-mi port pașii spre gara de sud a orașului Roșiori. Soarele a urcat, între timp, voinicește pe cer și are încă puterea să încălzească atmosfera. O suport și mă duc iar pașii „*per pedes apostolorum*”, strecurându-mă pe sub umbra sălciiilor, spre gară, la aproximativ 2 km, spre nord.

Pe câmp, la ora asta, nu-i nimeni, așa că pot sta din nou de vorbă cu gândurile mele. Și câte gânduri nu urcă și nu coboară în inima omului? Cum și când să le așterni pe hârtie? Cred că n-ar încăpea în biblioteci câte cărți, legate de aceste gânduri ce bat la ușa omului, s-ar scie! Iată, de ce le las în plata Domnului până când iar se vor întoarce. De ele nu scapi niciodată!

...Și uite că am ajuns la gară și am și norocul să prind trenul, la timp, spre Alexandria. Mi-e traista goală de cioburi, dar inima e plină de atâtea ceasuri de pace și liniște sufletească pe care mi le-a dăruit și drumeția de azi peste draga mea câmpie teleormăneană.

EXCURSIE ARHEOLOGICĂ LA „RÂPE”*

Unul dintre cele mai „călătorite” drumuri ale cercetărilor mele arheologice a fost și va rămâne malul stâng al râului Vedea, de la nord de orașul Alexandria și până la sud de comuna Țigănești. Și nu numai pentru marea sa posibilitate de cercetare arheologică, fiind și pe această porțiune de circa 10-12 km o extraordinară continuitate de locuire umană, dar și pentru cadrul fizic al zonei, deosebit de frumos și inedit.

Iată, de ce, și de data aceasta, mi-am adunat „micii arheologici”, câțiva elevi din oraș și am pornit iar la drum cu ei. Ca să economisim și timp și efortul am luat I.G.O. Alexandria** până la spitalul din Poroschia. De aici începem „aventura”, deoarece, pentru tinerii elevi, orice drumetrie are acest farmec. Din stație, o luăm pe jos pe un drumeag, lăsând în spate frumoasa biserică a satului și repede ajungem la podul suspendat de peste râul Vedea. Ca să nu poată fi luată de ape când râul, în urma ploilor și topirii zăpezilor, devine un adevărat noian uriaș, puntea e suspendată la mare înălțime și susținută de cabluri puternice. Am trecut peste ea cu voie bună, joacă și adevărată îndemânare, fiindcă se clatină destul de tare și îți trebuie chiar curaj să treci peste ea, până cobori dincolo de apă. Cum am în grup și două eleve, dracii de băieți le-au dat destule emoții, zgâlțâind puntea. Țipete amestecate cu râs și glume. Noroc că totul a mers ca pe roate, deși, ca să fiu drept, am răsufolat ușurați abia când ne-am văzut din nou pe pământ!

Suntem, de acum, în sfârșit, în „misiune” arheologică și în consecință începem ceea ce ne-am propus: cercetarea fostelor așezări din această parte a terasei ce coboară spre vie.

E o dimineață frumoasă de august, când vara dă totuși semne de oboseală. Aerul e curat, câmpul îl respiră din plin și nu mai puțin și plămânii noștri. De jur împrejur un peisaj nou, pașnic și nu mai puțin, o lume ce nu seamănă deloc cu aceea a orașului. Nu e neapărată nevoie, le spun copiilor, să pleci cine știe unde ca să cunoști o lume nouă! Iată, chiar aici lângă Alexandria, la doar câțiva kilometri, descoperi cât farmec îți poate oferi o călătorie!

Un peisaj nou, apa râului care curge molcom, leneș aproape, malul stâng al ei, atât de crestat de șuvoaie de apă, adevărată surpriză geologică pentru câmpia teleormăneană, cerul de aici, crescut în imensitate și nu mai

* august 1983

** Este vorba despre autobuzul local a cărui denumire era asimilată cu denumirea întreprinderii ce îl administra, respectiv „Întreprinderea de Gospodărire a Orașului - I.G.O. Alexandria” (n. ed.).

puțin, lumea vietăților ce și-au găsit aici refugiul. Unele, lăstunii de pildă, cu locuințele în cuiburile din malurile terasei, popândăi ascunși în sânul pământului, pescăruși ce și-au găsit aici o nouă patrie în timpul verii ca și lumea atât de numeroasă și mărunță din stuful și sălciile din lacurile luncii.

Dar ceea ce este cu adevărat o surpriză sunt „Râpele”. Ce sunt ele? Niște șanțuri adânci, tăiate de șuvoaiele de apă în lutul gros al terasei și pe care azi le tot alungesc, rupând noi și noi întinderi de pământ. Numai în zona aceasta dintre Alexandria și Poroschia sunt aproape zece. Sunt, cred, unice în județ și constituie cele mai interesante fenomene geologice create de natură aici. Ele își iau „nașterea” din marginea terasei, cam la o distanță de 400-500 m și ajung jos în luncă, uneori, chiar în marginea apei. Pe măsură ce înaintează spre luncă iau aspectul unor adevărate „chei”, cu forme ciudate, adânci, prăpăstioase și, de ce merg spre râu, se lărgesc și se adâncesc, pereții lor ajungând, în unele cazuri, să măsoare și 40 de metri înălțime. Iar jos, aproape de luncă, prundul lor devine un nisip fin, mătăsos, datorită apariției vegetației dornice de umezeală. Este, într-adevăr, un spectacol de o generoasă frumusețe și de inedit pe care natura l-a creat aici, atât de aproape de oraș. Și când te gândești că orășenii nici nu bănuiesc existența lui! Ce lecții de fizică naturală, de geografie, geologie și de arheologie ar putea face aici profesorii cu elevii lor! Și sunt doar la o azvârlitură de băț!

Eu și elevii mei arheologi, ca și copiii mei, le-am cercetat și le-am îndrăgit, ori de câte ori ne-a îndemnat cugetul să o facem. Și câte amintiri nu ne leagă de ele! Frumusețea atât de inedită a lor, bogăția vestigiilor arheologice, de la cultura paleolitică și până la sfârșitul sec. XII-XIII după Cristos și, nu mai puțin, atâtea și atâtea ore de adevărată destindere sufletească, aici în mijlocul naturii! Într-adevăr, micii mei arheologi au și acum prilej de cercetare și noi descoperiri. S-au risipit, care sus pe terasă, care prin râpe, iar cei mai năzdrăvani și-au dat hainele jos de pe ei și sărbătorec, în apa râului, cu bucuria vârstei.

Doar Cristi Mirea și eu suntem mai „arheologi”. Avem, nu-i vorbă, și experiență și ne-am și apucat de scormonit într-o vatră veche de locuire dacică. Rezultatul: iese la iveală o cană tipic dacică și, mai ales, un castron de lut de peste 30 de cm în diametru, păstrat intact, ca printr-o minune, într-o surpătură de mal. Îl arătăm ca pe un adevărat trofeu și îi punem la ambiție și pe ei să „scormonească”, ici-colo, unde pământul arat a scos la iveală ceramică neolitică, geto-dacă sau prefeudală. După 2-3 ore, recolta e meritorie: câteva zeci de silexuri și chiar microlite, fragmente ceramice, fusaiole, greutăți de lut, ca și o figurină antropomorfă, din păcate doar partea ei superioară.

Nu ne-a fost nici azi excursia arheologică fără bucurie. Se cuvine, de aceea, un popas de masă și odihnă. Aștern fetele o față de masă și apar pe ea ouă, brânză, roșii și mere. Ce de bunătați, când foamea își cere drepturile! Ridicăm apoi „ancora” și pornim spre casă. Soarele e de acum sus în creștetul nostru și căldura își spune cuvântul. Obosiți, dar tot gălăgioși și veseli, ne îndreptăm spre oraș, de data asta pe propriile picioare. Mergem pe marginea terasei care, în unele locuri, stă pe temelii vechi de milioane de ani, martor pietrișul scos la iveală de șuvoaiile râpelor și provenit din grohotișul adus cândva de ghețarii coborâți până la noi. Am călătorit azi vreme de 6-7 ore. Încă o amintire dragă în cartea scrisă sau nescrisă a vieții.

**FRAGMENTE DIN INTERVIUL SUSȚINUT ÎN CADRUL
EMISIUNII TV „CLIO”***

[...]

Ioan Spiru: Am avut șansa să cunosc pe marii oameni de suflet Constantin Moisil, om de mare larghețe sufletească și pe Nicolaescu-Plopșor, de la care am avut primele noțiuni de a înțelege moneda ca un document istoric. Ei m-au ajutat enorm de mult și m-au făcut să mă înscriu în Societatea Numismatică Română încă din 1946.

A urmat o perioadă mai puțin activă, iar din 1966 am intrat membru activ în Societatea Numismatică Română și nu m-am mai despărțit, de atunci, ca de familia mea. Am avut noroc să gădesc, aici, oameni de o deosebită finețe sufletească cum au fost acad. Emil Condurachi, George Buzdugan, Constantin Preda, ca să numesc pe alții și pe alții de la care, ca un ucenic, am fost atent la toate lecțiile ce mi s-au dat.

Am participat la o serie întregă de cercetări arheologice începând din anul 1946 și până în 1993. Primele descoperiri le-am făcut, datorită marelui om care a fost Nicolaescu-Plopșor, săpând la Surdulești cu Mircea Petrescu-Dîmbovița. Am început să descopăr, în primul rând, așezările neolitice; pe parcursul anilor, în colaborare cu arheologii Institutului de Arheologie din București am descoperit așezările din epoca bronzului, Hallstatt, La Tène și chiar din sec. IV și mai ales din sec. VIII-X. Am salvat de la distrugere și de la înstrăinare peste 3000 de monede antice și medievale care se găsesc în depozitul Muzeului de Istorie din Alexandria

Horia Vasiloni: Ați găsit și rarități ?

I.S.: Da. Au circulat pe teritoriul județului Teleorman și primele monede, ca cele bătute la Histria...

H.V.: ...Deci sec. VII înaintea erei noastre ?

I.S.: Da, sau „*înainte de Hristos*”, mă rog, cum doriți dvs. să înțelegeți... S-au mai găsit monede rare Macedonia Prima, de o frumusețe artistică deosebită, monede Thasos, Dyrrhachium și romane republicane, în număr destul de mare, în circulație pe teritoriul județului Teleorman.

H.V.: Folosiți terminologia numismaților foarte bine, deci sunteți un numismat consacrat.

* Emisiune realizată de Horia Vasiloni, difuzată la TVR 1, luni, 7 februarie 1994, ora 19.00. Textul a fost preluat de pe o înregistrare audio a emisiunii. Deteriorarea acesteia nu a mai permis reconstituirea integrală a interviului (*n. ed.*).

I.S.: Aș putea spune că da, atât prin cercetările pe care le-am făcut ca și prin publicațiile din domeniul arheologiei, dar mai ales al numismaticii, de-a lungul anilor.

[...]

H.V.: Cum și cu ce rezultate ?

I.S.: Am avut marea șansă de a face seminarul la Câmpulung, la Seminarul orfanilor de război, într-o vatră veche de istorie națională, într-un oraș în care istoria era aproape la tot pasul și am avut un profesor de istorie care a insuflat o dragoste nețărmurită față de trecutul neamului nostru românesc.

Mai târziu, fiind preot tânăr în satul Surdulești, încercând să fac un istoric al satului, datorită unor împrejurări fericite, lucrând la această monografie, între altele am început cu vechile vestigii ale satului găsim și un *tell* neolitic... Ploșșor, Nicolaescu-Ploșșor, marele om de știință, mi-a deschis ochii asupra valorii descoperirilor și, pe parcursul anilor, în urma unor cercetări pe care le-am făcut în județ, am găsit așezări numeroase, așezări neolitice nu numai în clădiri ci și în bordeie. Făcând un studiu asupra bisericilor-bordei pe care l-am publicat în revista Glasul Bisericii, am făcut o comparație, anume că vechimea acestor biserici-bordeie este deosebit de mare întrucât, probabil, strămoșii noștri au moștenit ceva din aceste tradiții de locuire în locuințe-bordei, care erau și potrivite pentru clima noastră dar și datorită împrejurărilor istorice vitrege prin care poporul nostru a trebuit să treacă.

H.V.: Ați vorbit despre bisericile-bordei care se asemănau cu locuințele-bordei. Părinte Ioan Spiru, să ne aducem aminte că în neolitic, în afară de temple, de unele localități unde existau temple, în foarte multe alte localități existau locuințe de cult. S-au găsit idoli antropomorfi cu deosebire, deci existau, hai să spunem, aceste „case de cult”, cum ar fi acum casele de rugăciune. Credeți că între aceste biserici-bordei de mai târziu, de mult mai târziu, și acele locuințe de cult din neolitic, deci acum 5000, 6000 poate chiar 7000 de ani, există vreo legătură ?

I.S.: După umila mea părere, cred că da, pentru că nimic nou nu-i sub soare și în al doilea rând, existența în fiecare casă neolitică a unui colț de cult, spiritual, nu putem spune religios, dar spiritual, faptul că existau acolo zeități antropomorfe și chiar zoomorfe, am putea trage concluzia, cu temei, că și locuințele acestea, biserici-bordei care erau construite în pământ, pot avea legătură cu ele. Este o continuitate a locuirii noastre încă dintr-o epocă mult mai veche decât se spune. Dovadă, ne-au rămas din neolitic, mai ales la noi în Teleorman, și vasele care au extraordinar de multe asemănări cu neoliticul în ceramica noastră românească.

H.V.: Deci, vedeți un asemenea transfer ?

I.S.: Cred că da!

H.V.: Sunteți preot ortodox..., ce importanță acordați acestor vase de cult din neolitic ?

I.S.: M-ați întrebat dacă, ca preot ortodox, găsesc o semnificație între ceea ce trăim noi astăzi din punct de vedere religios-spiritual și această epocă îndepărtată a neoliticului. Cred că nu mă înșel să spun că oamenii aceia care au trăit acum câteva mii de ani aveau și ei spiritualitatea lor și se dovedește prin faptul că aveau aproape în fiecare locuință un colț pe care îl socoteau sacru în felul lui, unde aveau figurine de cult zoomorfe și mai ales antropomorfe. Și așa mai face încă o legătură, care socotesc că nu este departe de adevăr, că în afară de aceste locuințe care erau de suprafață, în *tell-uri*, erau însă și locuințe-bordei în care locuiau... și am făcut o legătură între bisericile-bordei care au existat în Țara Românească, începând din sec. XVI atestate, XVII, XVIII și până la jumătatea sec. al XIX-lea, că ele au o origine și mai veche, pentru că așa cum trăiau neoliticii în bordeie, în condiții destul de... așa, umane, în condițiile vitrege, de atunci, ale vremii, la fel și poporul român putea să-și facă aceste biserici – era o necesitate chiar să și le facă în condițiile vitrege în care trăiau – dar spiritualitatea nu l-a părăsit. Dumnezeuia nu constă în mărimea sau în volumul unei clădiri, ci i se dă valoare prin spiritualitatea care este în ea, ori bisericile-bordei aveau această spiritualitate pe care noi o avem față de Dumnezeu de aproape 2000 de ani. Deci, nu este o părere gratuită când încerc să fac această legătură dintre bordeiele neolitice și bisericile-bordei din țara noastră.

H.V.: Părinte, sunt convins că într-o activitate atât de complexă ați primit sprijinul multor specialiști.

I.S.: Privesc cu emoție aceste frumoase vase neolitice și, fără să vreau, îmi fuge mintea înapoi, cu ani de zile, pentru a-mi aminti de cei care m-au ajutat să înțeleg, să îndrăgostesc trecutul acesta atât de îndepărtat al strămoșilor noștri...

Eram student și într-o vară, unul din colegii mei îmi spune: „*Măi de ce stai tu în București, necăjit ? Hai cu noi în echipele Fundației Culturale a lui Gusti și a lui Stahl, pentru că îți petreci și o vară frumoasă și muncă frumoasă...*” Și așa m-am înscris într-o echipă studentească și am fost repartizat în județul Dolj, în satul Plopșor. ...Era satul marelui nostru om de cultură care a fost Nicolaescu-Plopșor, cu care s-a legat o strânsă, așa, dragoste reciprocă și de stimă din partea mea față de dânsul și de la el am deprins această pasiune, așa putea spune, pentru a cerceta și valorifica pe măsura posibilităților aceste vestigii atât de frumoase ale trecutului nostru.

Venind în Alexandria, după ce făcusem primele cercetări arheologice la Surdulești, cu Mircea Petrescu-Dîmbovița, am avut norocul să găsesc aici oameni de înțelegere, la muzeu, abia înființat prin 1953, și

găsind înțelegere și neavând personal decât o singură doamnă, care era doamna Rozenthal, mi-a dat sarcina să fac eu cercetări pe teren și iacătă, cercetând, cercetând, am ajuns și la Ciolănești și am găsit o așezare neolitică. A fost înștiințat domnul Mircea Petrescu-Dîmbovița, care săpase la Surdulești, a făcut un sondaj în partea de nord a județului Teleorman și a găsit aceste vase neolitice, cu un caracter cultic, deoarece au fost găsite într-o fântână, [...] aceste vase, recuperate, sunt astăzi la muzeu.

Aș putea mărturisi că nu aș fi putut realiza ceea ce am făcut în modesta mea activitate de arheolog amator dacă nu aș fi avut sprijinul Institutului de Arheologie, dacă nu aș fi avut sprijinul muzeului din Alexandria, al Inspectoratului de Cultură din județ, dar, aș vrea să subliniez în mod special, sprijinul pe care mi l-au acordat țărani români, fie prin anunțarea unor obiecte găsite de ei și imediat m-am dus și am cercetat... Mi-amintesc de Ion Vasilescu, mi-amintesc de Vasile Popescu din Ulmeni, să nu-l uit pe părintele Tâlpeanu Ion, pe părintele de la Lăceni, părintele Constantin Săndulescu, care mă anunțau: „*Vino că s-a găsit cutare lucru...*”. Deci, aș vrea să scot în relief în special pe țărani, care au avut această dragoste față de vestigiile trecutului, păstrându-le, valorificându-le prin cei care veneau să le cerceteze la fața locului și prin sprijinul pe care mi l-au dat în a recupera, în special, tezaur monetaire. De pildă, tezaurul de monede romane republicane de la Licuriciu, tezaurul de monede thasiene de la Frăsinet-Băbăița, tezaurul de monede medievale de la Ulmeni, un tezaur foarte mare, de peste 2000 de monede și numai prin ei, datorită acestor oameni de bună credință, le-am putut recupera.

H.V.: Părinte Ioan Spiru, câți ani ați slujit biserica ortodoxă ?

I.S.: În mod activ am slujit peste 36 de ani de zile...

H.V.: Și de arheologie de câți ani vă ocupați ?

I.S.: Mă ocup de arheologie de peste 40 de ani de zile...

H.V.: Deci, cunoașteți și un domeniu și altul de activitate. Părinte Ioan Spiru, spuneți-mi, există o contradicție între religie și istorie și arheologie ?

I.S.: De la început mărturisesc cu toată sinceritatea și cu tot curajul, că nu există decât în mintea unor oameni mai puțin înțelepți. Dar adevărul om nu poate face nici o deosebire între istorie și între teologie, pentru că amândouă se întrepătrund, înțelegi mai bine această lucrare care s-a făcut prin voia lui Dumnezeu în lume, pentru că și istoria este o lucrare în pronia divină, nu se poate face fără pronia divină, și noi învățăm acest lucru în teologia noastră ortodoxă.

H.V.: Nu este nici o deosebire între realitate, între adevărul, să spunem palpabil și adevărul teologic și adevărul biblic ?

I.S.: În aparență ar putea să pară multor oameni că există această discordanță, dar pentru minte, repet, luminată, nu există nici un fel...

Am propus forurilor noastre superioare bisericești ca la Facultatea de Teologie să se găsească posibilitatea apariției unor cadre de teologi tineri, ca și în apus, în teologia apuseană, care să fie îndrumați special pentru a învăța, pentru a se pregăti pentru istorie, pentru arheologie, pentru că este o conlucrare extraordinară între lucrarea preoțească și trecutul acesta al pământului nostru care este istoria nu numai a bisericii, dar istoria omenirii.

H.V.: Deci, sunt două realități prin care se manifestă unitatea universală.

I.S.: Da, toate converg spre acel izvor care este divinitatea.

H.V.: Deci, iarăși, mă gândesc, două activități aparent disparate în esență, în realitate unitare.

I.S.: Da! Și complementare. În acest fel se poate înțelege, mai bine, întreaga filozofie, întreaga gândire. Una fără alta nu se poate!

H.V.: Deci, două părți ale aceluiași întreg cosmic și uman...

LISTA PUBLICAȚIILOR

(arheologie și numismatică)

Volume

1. *File de istorie teleormăneană*, Ed. Teleormanul Liber, Alexandria, 1996.

Capitole în volume

1. *Așezarea, fondarea și conducerea Alexandriei*, în Stan V. Cristea, Ecaterina Țânțăreanu, Dumitru Avram, Ion Moraru, Gheorghe Popa, Ioan Spiru *Alexandria - 160 de ani. Monografie*, Ed. Teleormanul Liber, Alexandria, 1996, p. 7-26 (împreună cu Ecaterina Țânțăreanu).

Studii, articole, note

1. *Câteva descoperiri monetare în raioanele Roșiorii de Vede și Vârtoapele (regiunea București)*, SCN, I, 1957, p. 467-468.
2. *Monede bătute la Sadagura, găsite în Muntenia*, SCN, II, 1958, p. 475-476.
3. *Așezări străvechi în raionul Roșiorii de Vede*, Materiale, V, 1959, p. 695-707.
4. *Descoperiri monetare în raionul Alexandria*, SCN, III, 1960, p. 553-555.
5. *Câteva descoperiri paleolitice și neolitice în Raionul Alexandria*, SCIV, 16, 2, 1965, p. 307-309.
6. *Cercetări și descoperiri arheologice în jud. Teleorman*, RevMuz, 2, 1969, p. 158-162.
7. *Fibule descoperite în județul Teleorman*, RevMuz, 7, 1970, p. 531.
8. *Tezaurul de monede antice descoperit la Frăsinet, județul Teleorman*, BSNR, XLII-LXVI, 1948-1972, 96-120, p. 73-74 (împreună cu Corneliu Beda).
9. *Tezaurul monetar feudal de la Ulmeni - Teleorman*, BSNR, LXVII-LXIX, 1973-1975, 121-123, p. 171-174.

10. *Bisericii - bordeie*, Glasul Bisericii, anul XXXVI, 10-12, 1977, p. 937-955.
11. *Descoperiri arheologice în județul Teleorman*, CAMNI, III, 1979, p. 453-459.
12. *Tell-ul gumelnițean de la Plosca, județul Teleorman*, CAMNI, III, 1979, p. 401-404 (împreună cu Corneliu Beda).
13. *Informații asupra circulației monetare în județul Teleorman în secolele XIV-XIX*, BSNR, LXX-LXXIV, 1976-1980, 124-128, p. 651-655.
14. *Satul Nanov și crucile sale*, SMIM, XIII, 1995, p. 201-204.

Inedite

1. *O donație de monede din sec. XIX în colecția muzeului raional, Alexandria.*
2. *Contribuții ale județului Teleorman în numismatica română.*

Articole de popularizare

1. *Descoperiri arheologice în Teleorman*, ziarul Drapelul, 423, 1946, p. 6.
2. *Descoperiri arheologice în Surdulești*, ziarul Drum Nou, 1946, p. 6.
3. *Noi descoperiri arheologice*, ziarul Steagul Roșu, 22 ianuarie 1962, p. 4.
4. *Noi descoperiri arheologice în Alexandria*, ziarul Steagul Roșu, 22 ianuarie 1961, p. 4.
5. *Noi descoperiri arheologice în Alexandria*, ziarul Steagul Roșu, 25 mai 1962, p. 4.
6. *Descoperiri arheologice*, ziarul Steagul Roșu, 30 noiembrie 1967, p. 4.
7. *Cercetări arheologice în Regiunea București*, ziarul România Liberă, 12 decembrie 1968, p. 4.
8. *Mărturii arheologice*, ziarul Teleormanul, 4 septembrie 1968, p. 3.
9. *Noi descoperiri arheologice*, ziarul Teleormanul, nr. 499, 1969, p. 4.
10. *Descoperiri monetare în jud. Teleorman*, ziarul Teleormanul, nr. 619, 1970, p. 4.

11. *Tezaure monetare turcești descoperite în Teleorman*, ziarul Teleormanul, nr. 1050, 1970, p. 3.
12. *Tezaurul monetar de la Frăsinet*, ziarul Teleormanul, nr. 1484, 1971, p. 4.
13. *Măgura neolitică de la Plosca*, ziarul Teleormanul, nr. 1954, 1972, p. 4.
14. *Noi descoperiri arheologice pe valea Nanov (partea I)*, ziarul Teleormanul, 12 mai 1973, p. 3.
15. *Noi descoperiri arheologice pe valea Nanov (partea a II-a)*, ziarul Teleormanul, nr. 1680, 1973, p. 3.
16. *Măgurile, importante mărturii ale unui trecut milenar*, ziarul Teleormanul, nr. 2043, 1976, p. 3.
17. *Dovezi arheologice ale continuității milenare pe aceste meleaguri*, ziarul Teleormanul, nr. 2157, 1978, p. 3.
18. *Prezențe geto-dace în Teleorman*, ziarul Teleormanul, nr. 2180, martie 1979, p. 3.
19. *Două milenii de circulație monetară în Teleorman*, revista Argeș, nr. 3, 1980, p. 4.
20. *Burebista și permanența sa*, Glasul Bisericii, XL, 10-12, 1980, p. 891-895.
21. *Continuitate de locuire în Teleorman*, revista Candela, Stockholm, anul X, nr. 4(41), decembrie 1982.
22. *Noi descoperiri arheologice în Teleorman*, ziarul Tribuna Teleormanului, decembrie 1982, p. 5.
23. *Micii arheologi*, ziarul Teleormanul, 5 martie 1983, p. 3.
24. *Cetăți geto-dace*, ziarul Tribuna Teleormanului, nr. 4142, noiembrie 1983, p. 5
25. *Cetăți geto-dace în Teleorman*, revista Epigrama Contemporană, 1983, p. 16.
26. *Muzeul din Alexandria, o remarcabilă instituție de învățământ*, ziarul Teleormanul, nr. 2453, 26 mai 1983, p. 4.
27. *Circulația monetară, important document istoric*, ziarul Tribuna Teleormanului, decembrie 1984, p. 6.

28. *Descoperiri arheologice recente în Teleorman*, ziarul Teleormanul, nr. 2530, 16 noiembrie 1985, p. 6.
29. *Teleormanul, vatră de istorie și cultură românească*, Îndrumător pastoral, Arhiepiscopia Bucureștilor, 1986, p. 92-107.
30. *Descoperiri arheologice pe valea Nanovului*, revista Magazin Istoric nr. 8, 1989, p. 56.
31. *Informații arheologice*, la rubrica „Telex”, revista Magazin Istoric, nr. 8, 1989, p. 59.
32. *Județul Teleorman în arheologia României*, ziarul Teleormanul Liber, 21 iunie 1990.
33. *Argumentele vechimii noastre*, ziarul Teleormanul Liber, 22 iunie 1990.
34. *Descoperire arheologică (sec. III-IV d.Hr.)*, ziarul Teleormanul Liber, 3 iulie 1990.
35. *Apel pentru salvarea complexului de la Tătăraștii de Sus*, ziarul Teleormanul Liber, 11 septembrie 1990.
36. *Informații arheologice din Teleorman*, revista Magazin Istoric, nr. 11, 1990, p. 60.
37. *Dovezi de continuitate în Teleorman*, revista Magazin Istoric, nr. 1, 1991, p. 20.
38. *Conductă*, revista Magazin Istoric, nr. 12, 1991, p. 89.
39. *Societatea Numismatică Română la 90 de ani*, ziarul Teleormanul Liber, 24 noiembrie 1993, p. 3.
40. *Alexandria, mărturii arheologice*, ziarul Teleormanul Liber, 29 ianuarie 1994, p. 3.
41. *O importantă descoperire arheologică*, ziarul Teleormanul Liber, 24 iunie 1994, p. 3.
42. *O enigmă dezlegată: Crucea din Nanov*, ziarul Teleormanul Liber, 27 septembrie 1994, p. 3.

MEMORIA IMAGINILOR

- preot Ioan Spiru, arheolog, numismat, publicist -

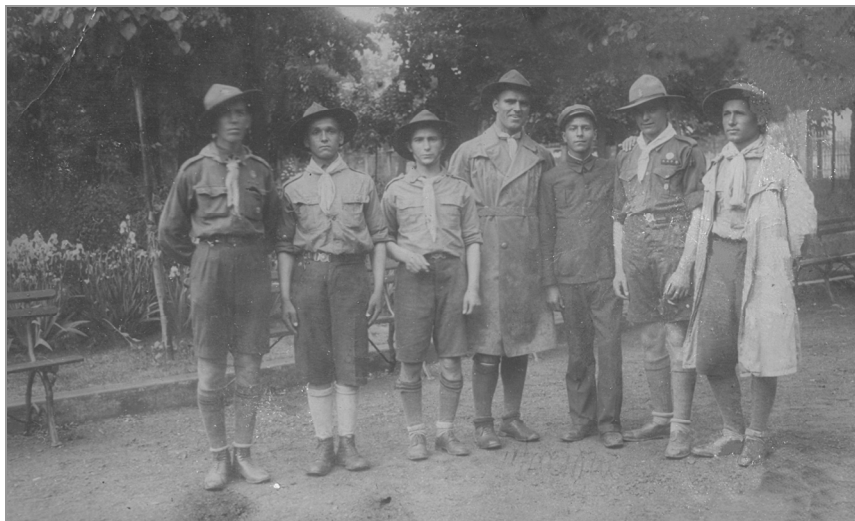

Foto 1 Împreună cu cercetașii, la Iași, 26 mai 1935. Ioan Spiru, al treilea, de la stânga la dreapta (arhiva familiei).

Foto 2 În București, student anul III, 8 septembrie 1938 (arhiva familiei).

Foto 3 Pe malul Dunării, la Cusuiul din Vale, jud. Durostor, cu echipa socială studențească, 1938. Ioan Spiru, în dreapta (arhiva familiei).

Foto 4 La Ploșor, jud. Dolj, cu ocazia unei serbări dată de cei din echipa socială studențească, august 1938 (arhiva familiei).

Foto 5 Ioan Spiru, proaspăt licențiat în teologie, București, mai 1940 (arhiva familiei).

Foto 6 Săpături la Surdulești, jud. Argeș. Ioan Spiru, în stânga, în spatele copiilor (după *Monografia satului Surdulești*).

Foto 7 Săpături la Alexandria „Podul Nou”, 1968 (arhiva familiei).

Foto 8 La muzeul școlar de la Conțești, jud. Teleorman. De la stânga la dreapta: muzeograful Corneliu Beda, părintele Ioan Spiru, arheologul Emil Moscalu și învățătorul Gheorghe (Gogu) Dobrescu, octombrie 1970 (arhiva Corneliu Beda).

Foto 9 La muzeul sătesc din comuna Lisa, jud. Teleorman, octombrie 1970. Ioan Spiru, în centru, pe scări (arhiva Corneliu Beda).

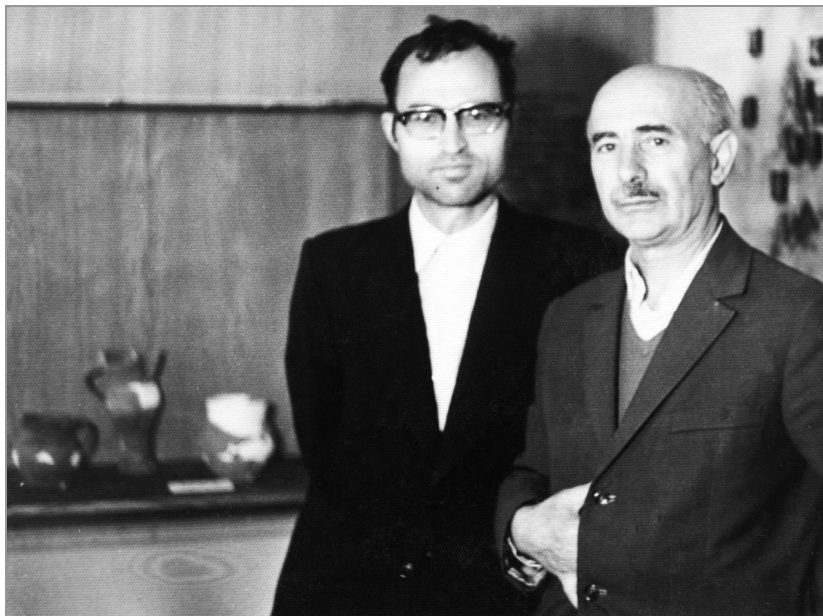

Foto 10 Împreună cu muzeograful Corneliu Beda în expoziția din vechiul sediu al Muzeului Județean Teleorman, din str. Dunării, nr. 188, la începutul anilor '70 (arhiva Corneliu Beda).

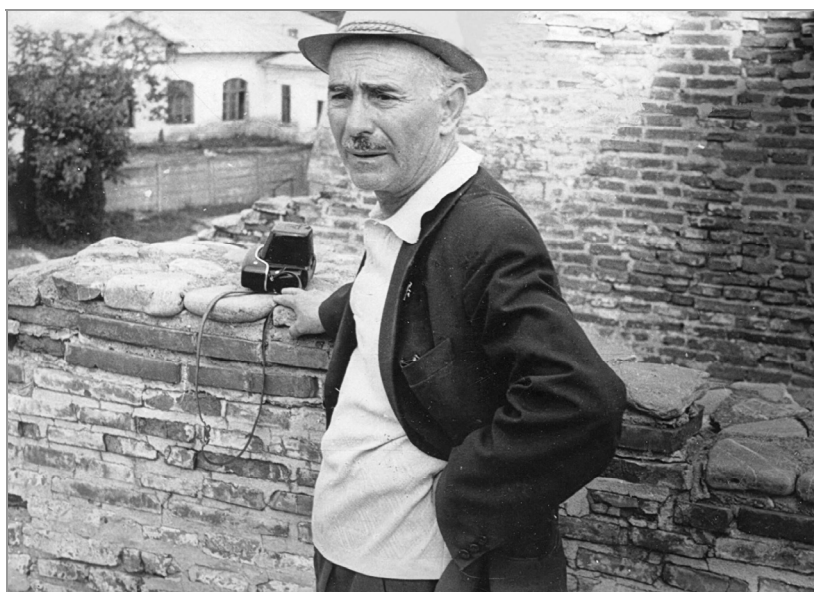

Foto 11 Fotografie cu dedicație de la Nicolae Constantinescu: „Părintelui Spiru, în amintirea vizitei de la Târgoviște, vara lui 1976” (arhiva familiei).

Foto 12 La cetatea Turnu (Turnu Măgurele, jud. Teleorman), împreună cu muzeograful Corneliu Beda, august 1978 (arhiva familiei).

Foto 13 La Furculești, jud. Teleorman, împreună cu paleontologul Ioana Cacoveanu, „depistând fosile”, octombrie 1978 (arhiva familiei).

Foto 14 Lunca - Pleașov, jud. Teleorman. Fotografie cu dedicație de la Constantin Preda: „Pleașov, 1980. Pentru pr. I. Spiru. Vizita plăcută pe cetate. C. Preda”. În centru, Ecaterina Țânțăreanu, Muzeul Județean Teleorman, în stânga Constantin Preda, Institutul de Arheologie București (arhiva familiei).

Foto 15 Lunca - Pleașov, jud. Teleorman. Fotografie cu dedicație de la Constantin Preda: „Pleașov, 1980. Părintelui I. Spiru, amintire de la vizita pe cetate. C. Preda” (arhiva familiei).

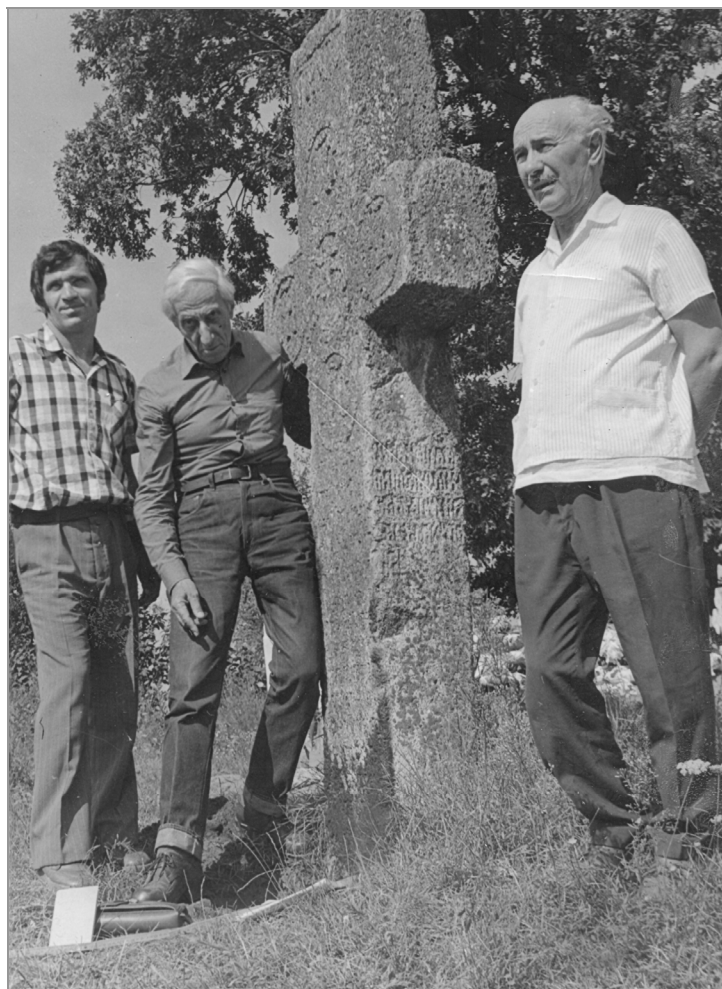

Foto 16 Ioan Spiru împreună cu istoricul Radu Crețeanu (centru) și muzeograful Gheorghe Gâscan de la Muzeul Județean Teleorman (stânga), cercetând crucea brâncovenească de la Nanov, începutul anilor '80 (arhiva familiei).

Foto 17 O imagine a „Râpelor” de la Poroschia, august 1983 (arhiva Muzeului Județean Teleorman).

Foto 18 Resturile unui cuptor metalurgic descoperit în așezarea de la „Căramidărie”, de lângă „Gorgan”, Alexandria, iunie 1982 (arhiva familiei).

Foto 19 Împreună cu muzeograful Flori Găină și Gheorghe Stoican de la Muzeul Județean Teleorman, traversând râul Vedea de la „Gorgan”, Alexandria, 10 iunie 1984 (arhiva familiei).

Foto 20 Împreună cu preotul Mihai Lupu, la „satul dacic” de lângă „Gorgan”, Alexandria, iunie 1986 (arhiva familiei).

Foto 21 *Tell-ul gumelnițean de Alexandria „Gorgan”, iunie 1986 (arhiva Muzeului Județean Teleorman).*

Foto 22 *Tell-ul gumelnițean de la Țigănești, jud. Teleorman, octombrie 1993 (arhiva Muzeului Județean Teleorman).*

Foto 23 În periegheză pe *tell*-ul gumelnițean de la Țigănești, octombrie 1993 (arhiva Muzeului Județean Teleorman).

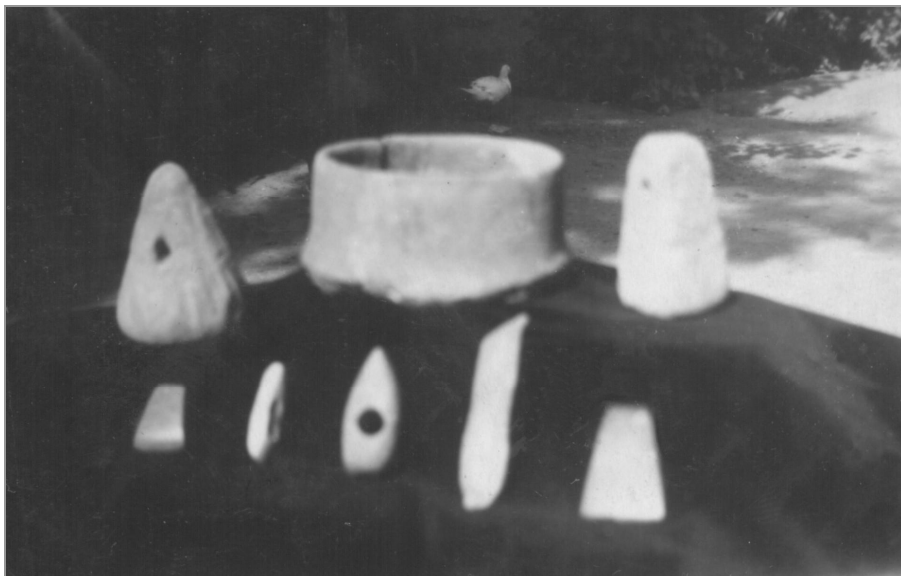

Foto 24 Obiecte eneolitice descoperite pe *tell*-ul gumelnițean de la Surdulești „Măgura din Izlaz”, cu ocazia sondajul din 1948 (după *Monografia satului Surdulești*).

Foto 25 Obiecte eneolitice descoperite pe *tell*-ul gumelnițean de la Gărăgău „Măgura din luncă” (arhiva familiei).

Foto 26 Fragment de figurină eneolitică (picior) descoperit la Frăsinet, iulie 1993 (arhiva familiei).

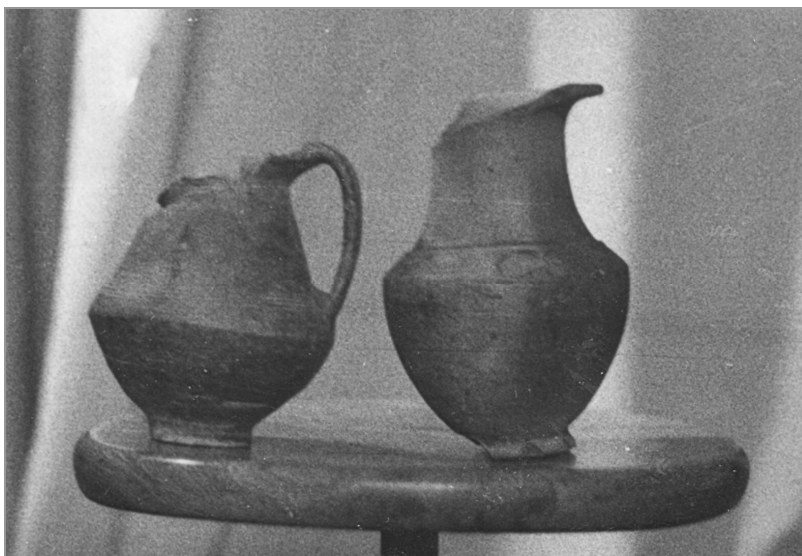

Foto 27 Vase găsite la „Cioroaica”, Alexandria, sec. IV d.Hr. (arhiva familiei).

Foto 28 Participanții la ședința Societății Numismatice Române, București, martie 1967. Ioan Spiru, primul din dreapta, pe rândul de sus (arhiva familiei).

Foto 29 La jubileul Societății Numismatice Române, Casa oamenilor de știință, București, 27 decembrie 1968 (arhiva familiei).

Foto 30 Vorbind la jubileul Societății Numismatice Române, București, 27 decembrie 1968 (arhiva familiei).

Foto 31 La sărbătorirea a 75 de ani de existență a Societății Numismatice Române (arhiva familiei).

Foto 32 Masă festivă, cu ocazia jubileului Societății Numismatice Române, 27 decembrie 1968 (arhiva familiei).

Foto 33 La masă, după ședința Societății Numismatice Române, București, 1970 (arhiva familiei).

Foto 34 Vorbind la simpozionul Secției Caracal a Societății Numismatice Române., Caracal, 13 septembrie 1981 (arhiva familiei).

Foto 35 Participanții la deschiderea „Primei expoziții numismatice din Caracal”, 13 septembrie 1981 (arhiva familiei).

Foto 36 Participanții la simpozionul Secției Caracal a Societății Numismatice Române, Caracal, 20 octombrie 1985 (arhiva familiei).

Foto 37 Participanții la simpozionul Secției Caracal a Societății Numismatice Române, Caracal, 18 septembrie 1988 (arhiva familiei).

Foto 38 Împreună cu câțiva participanții la simpozionul Secției Caracal a Societății Numismatice Române, Caracal, 18 septembrie 1988. De la stânga la dreapta: Gabriel Mitu, Ioan Spiru, Crăciun Pătru, Aurel Ionescu, (?) (arhiva familiei).

Foto 39 Participanții la Simpozionul numismatic organizat la Muzeul Sătesc din Drăcșani, jud. Teleorman, 8 mai 1988. De la stânga la dreapta: (?), Gh. Zbârcea, Valeriu Stavăr, (?), Crăciun Pătru, Anton Popescu, Aurel Ionescu, Ioan Spiru, (?) (arhiva familiei).

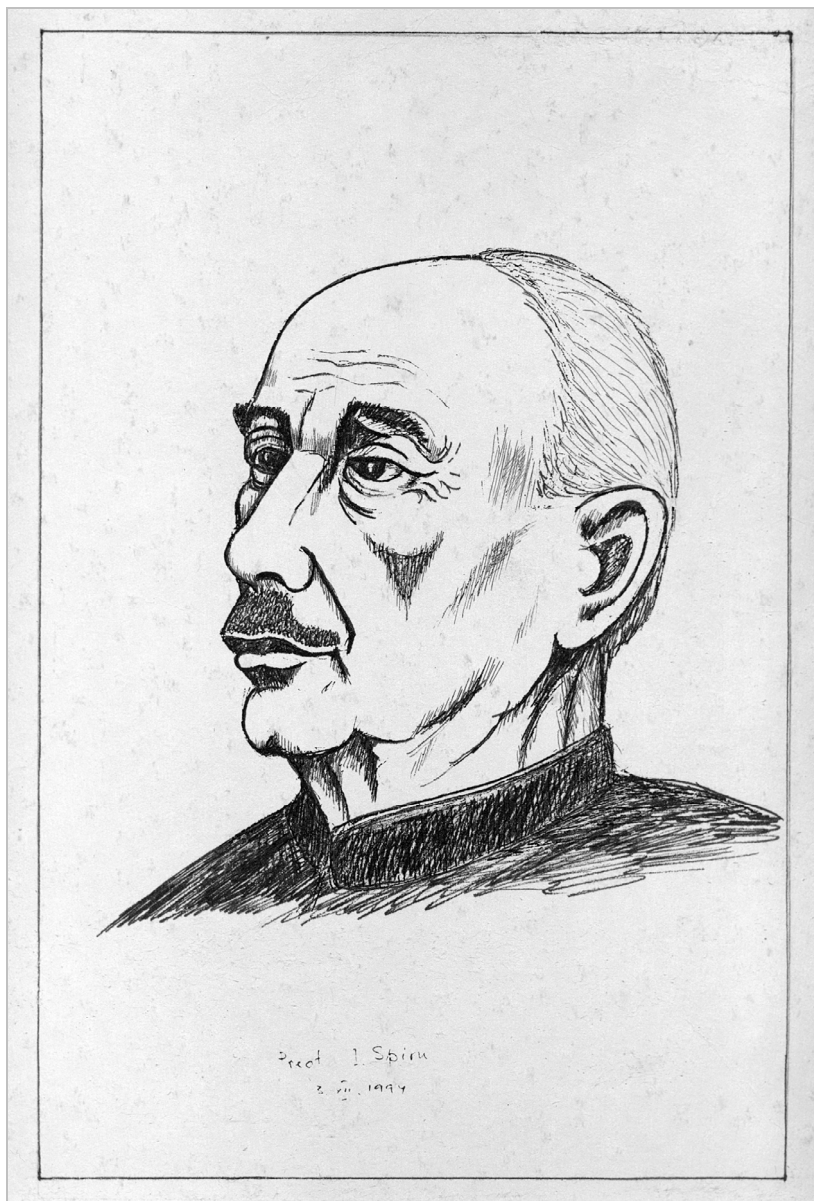
Foto 40 Ioan Spiru, la decernarea premiului „I.D. Ștefănescu” pentru cercetare istorică, împreună cu scriitorul și artistul plastic Nicolae Lupu, fost director al Inspectoratului pentru Cultură Teleorman, 27 decembrie 1991 (arhiva familiei).

Foto 41 Aula Academiei Române, sărbătorirea a 90 de ani de la înființarea Societății Numismatice Române, București, 18 noiembrie 1993. Ioan Spiru, pe primul rând, al optulea de la stânga la dreapta (arhiva familiei).

Foto 42 La Cabinetul Numismatic al Academiei Române, împreună cu Constantin Preda, cu ocazia aniversării a 90 de ani de la înființarea Societății Numismatice Române, 18 noiembrie 1993 (arhiva familiei).

Preotul Ioan Spiru văzut de Tudor Șerbănescu, 3 decembrie 1994 (desen aflat în colecția editorului).

În seria „**Publicațiile Muzeului Județean Teleorman**” au apărut:

- (I) Ecaterina Țânțăreanu, **Habitat medieval în sud-vestul Munteniei în sec. XIV-XVII. Temeiuri istorice și arheologice**, Ed. Renaissance, București, 2010.
- (II) Ecaterina Țânțăreanu, Ruxandra Nemțeanu (editori), **Lucrările Conferinței „Schimbări umane și interacțiuni în peisajul cultural rural”, Alexandria, 8-9 Aprilie 2010**, Ed. Renaissance, București, 2010.
- (III) Steve Mills, Pavel Mirea (editori), **The Lower Danube in Prehistory: Landscape Changes and Human Environment Interactions - Proceedings of the International Conference, Alexandria, 3-5 November 2010**, Ed. Renaissance, București, 2011.
- (IV) Constantin Țințariu (coordonator), Ștefan Nedelcuță-Apope, Florin Chiriac, Steluța Chefani-Pătrașcu, Luminița Gheorghe, Elena Tronaru, Cătălin Borțun, **Colectivizare în Teleorman (1949-1962). Rezistență și acceptare forțată** (ediția a II-a revizuită și adăugită), Ed. Magic Print, Onești, 2011.
- (V) Cătălin Borțun, **Mișcarea legionară din județul Teleorman în documente**, Ed. Renaissance, București, 2011.
- (VI) Steluța Chefani-Pătrașcu, **Moșieri teleormăneni (1864-1949). Mărire și decădere**, Ed. Renaissance, București, 2011.
- (VII) Corina Iordan, **Oameni, locuri, amintiri... Interviuri cu profesorul Ion Moraru**, Ed. Renaissance, București, 2012.
- (VIII) Ioan Spiru, **Monografia satului Surdulești**, Ed. Ordessos, Pitești, 2013.
- (IX) Ioan Spiru, **Arheologie și numismatică în județul Teleorman. Articole, studii și note**, Ed. Ordessos, Pitești, 2014.

ISBN 978-606-8604-09-1